

2025/429

12.3.2025.

ODLUKA KOMISIJE (EU) 2025/429

od 30. travnja 2024.

o mjeri državne potpore SA.58207 (2021/N) koju Češka planira provesti radi potpore izgradnji i radu nove nuklearne elektrane na lokaciji Dukovany

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2024) 2858)

(Vjerodostojan je samo tekst na engleskom jeziku)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 108. stavak 2. prvi podstavak,

uzimajući u obzir Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru, a posebno njegov članak 62. stavak 1. točku (a),

nakon što je pozvala zainteresirane strane da dostave primjedbe u skladu s prethodno navedenim odredbama ⁽¹⁾ i uzimajući u obzir njihove primjedbe,

budući da:

1. POSTUPAK

- (1) Dopisom od 15. ožujka 2022. Češka je Komisiji prijavila mjeru potpore za izgradnju i rad nove nuklearne elektrane na lokaciji Dukovany („projekt”). Dopisom od 5. svibnja 2022. dostavila je dodatne informacije nakon Komisijina zahtjeva za informacije od 21. travnja 2022.
- (2) Dopisom od 30. lipnja 2022. Komisija je obavijestila Češku da je odlučila pokrenuti postupak iz članka 108. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije u pogledu mjere („odluka o pokretanju postupka”). Odluka o pokretanju postupka objavljena je u *Službenom listu Europske unije*. Komisija je pozvala zainteresirane strane da dostave primjedbe.
- (3) Češka je svoje primjedbe na odluku o pokretanju postupka dostavila 31. kolovoza 2022.
- (4) Komisija je zaprimila primjedbe trećih strana. Prosljedila ih je Češkoj, koja je imala priliku dostaviti svoj odgovor; njezine primjedbe zaprimljene su u dopisu od 21. listopada 2022.
- (5) Češka je dostavila dodatne informacije 30. siječnja 2023., 16. ožujka 2023., 4. travnja 2023., 11. travnja 2023., 9. lipnja 2023., 9. lipnja 2023., 21. lipnja 2023., 3. srpnja 2023., 14. srpnja 2023., 2. kolovoza 2023., 14. rujna 2023., 14. rujna 2023., 22. rujna 2023., 6. listopada 2023., 9. listopada 2023., 18. listopada 2023., 22. listopada 2023., 22. listopada 2023., 25. listopada 2023., 8. studenog 2023., 20. studenog 2023., 10. siječnja 2024., 10. siječnja 2024., 26. siječnja 2024., 1. veljače 2024., 7. veljače 2024., 9. veljače 2024., 21. veljače 2024., 21. veljače 2024., 23. veljače 2024., 26. veljače 2024., 1. ožujka 2024., 7. ožujka 2024., 11. ožujka 2024., 11. ožujka 2024., 19. ožujka 2024., 20. ožujka 2024., 21. ožujka 2024. i 15. travnja 2024.
- (6) Češka tijela iznimno su 26. siječnja 2024. pristala odreći se svojih prava koja proizlaze iz članka 342. UFEU-a u vezi s člankom 3. Uredbe br. 1/1958 te su pristala da se ova Odluka donese i priopći na engleskom jeziku.

⁽¹⁾ SL C 299, 5.8.2022., str. 5.

2. OPIS KONTEKSTA

2.1. Proizvodnja električne energije u Češkoj

- (7) Kako je objašnjeno u odjeljku 2.1. odluke o pokretanju postupka, u kombinaciji izvora energije u Češkoj trenutačno prevladava proizvodnja električne energije iz lignita i nuklearnih izvora. U tablici u nastavku prikazan je razvoj kapaciteta za proizvodnju električne energije i bruto proizvodnje električne energije u Češkoj od 2000. do 2022.

Tablica 1

Razvoj kapaciteta za proizvodnju električne energije u gigavatima (GW) i bruto proizvodnja električne energije u teravatsatima (TWh) u Češkoj, 2000. – 2022.

	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022
Installed Electricity Capacity (GW)	15,3	17,4	20,1	21,9	22,3	22,0	21,4	20,9	20,8
Combustible Fuels	11,5	11,5	12,0	13,0	13,3	13,0	12,4	11,9	11,8
Nuclear	1,8	3,8	3,9	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
Hydro	2,1	2,2	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
Wind	0,0	0,0	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Solar	0,0	0,0	1,7	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
Geothermal	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tide, Wave, Ocean	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022
Gross Electricity Generation, by Fuel (TWh)	75,3	82,6	85,8	83,8	87,9	86,9	81,4	84,9	84,5
Solid Fossil Fuels, Peat & Products, Oil Shale	52,8	49,5	46,9	41,1	41,2	37,3	31,0	38,6	41,0
Oil and Petroleum Products	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Natural gas	3,9	4,2	4,2	5,0	6,1	7,9	6,6	9,2	6,4
Nuclear	13,6	24,7	28,0	26,8	29,9	30,2	30,0	30,7	31,0
Renewables and Biofuels	2,8	3,8	6,5	10,7	10,5	11,2	13,7	6,4	6,0
Wastes non-Res	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Izvor: češka tijela

- (8) U svojem ažuriranom nacrtu nacionalnog energetskeg i klimatskog plana za 2023. ⁽²⁾ Češka je potvrdila predanost dekarbonizaciji svojeg elektroenergetskog sustava i postupnom prestanku korištenja ugljena za proizvodnju energije i topline do 2033.
- (9) U ažuriranom nacrtu nacionalnog energetskeg i klimatskog plana navodi se da će do 2030. fotonaponske elektrane i kopnene vjetroelektrane imati važnu ulogu u dekarbonizaciji opskrbe električnom energijom. Češka smatra da nestalni obnovljivi izvori energije, unatoč njihovu očekivanom znatnom širenju, sami neće biti dovoljni za dekarbonizaciju češkog energetskeg sustava jer ne bi mogli pokriti očekivani manjak u opskrbi. Češka tijela objasnila su da u Češkoj ti nestalni izvori imaju relativno ograničene faktore kapaciteta od 11 % kad je riječ o fotonaponskoj energiji i 22 % kad je riječ o energiji vjetra na kopnu. Nadalje, potvrđeno je da Češka ima ograničen potencijal za razvoj vjetroenergetskih projekata zbog slabe prihvaćenosti u javnosti i gusto naseljenih područja. Osim toga, Češka nema ni potencijal za odobalne vjetroelektrane ni velik potencijal za hidroelektrane, čime se dodatno ograničavaju mogućnosti za znatniji razvoj velikih kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora.
- (10) Češka ne smatra prirodni plin prikladnom zamjenom za ugljen i lignit zbog njegova visokog emisijskog faktora (499 tona CO₂e/GWh u odnosu na 29 tona u slučaju proizvodnje energije iz nuklearnih izvora i 85 tona u slučaju proizvodnje iz sunčeva zračenja u jednom životnom ciklusu) i ovisnosti o uvozu plina. Ovisnost o plinu općenito je veća tijekom zime jer u tom razdoblju obnovljivi izvori energije ne proizvode dovoljno električne energije, a zbog grijanja se povećava potražnja za prirodnim plinom. Nadalje, s obzirom na trenutačnu geopolitičku situaciju i njezin utjecaj na opskrbu Europske unije plinom, posebno onim iz Rusije, češka tijela žele smanjiti ovisnost o uvozu plina.

⁽²⁾ Dostupan na: https://commission.europa.eu/publications/czech-draft-updated-necp-2021-2030_en.

- (11) U listopadu 2019. češki operator prijenosnog sustava ČEPS predstavio je izgleda za adekvatnost resursa ⁽³⁾ u dva scenarija: u scenariju A, odnosno osnovnom scenariju u kojem se pretpostavlja da će se električna energija proizvoditi u moderniziranim elektranama na lignit (Pruněřov II, Tuřimice, Mělník I i Ledvice PP), i u scenariju B, odnosno scenariju s niskim emisijama ugljika u kojem se pretpostavlja postupno zatvaranje svih elektrana na lignit osim elektrane Ledvice PP. Oba scenarija dovode do problema s adekvatnošću.
- (12) I jedna novija studija, koju je također proveo ČEPS ⁽⁴⁾, pokazuje probleme s adekvatnošću proizvodnje počevši od 2030. zbog prestanka korištenja lignita i zbog potrebe za povećanjem uvoza na razinu veću od 20 % kako bi se pokrila potražnja u Češkoj. Problemi nestašice električne energije javljaju se u svim scenarijima počevši od 2035., a posebno su izraženi u scenarijima u kojima do potpunog ukidanja ugljena dolazi 2033. (središnji scenarij koji ČEPS smatra najvjerojatnijim) ili 2030. (scenarij dekarbonizacije). U tim izgledima (koji se temelje na pretpostavci maksimalne razine neto uvoza od 20 TWh zbog tehničkih i sigurnosnih ograničenja i uz uključivanje nove nuklearne jedinice u pretpostavke nakon 2035.) naglašava se da bi razine očekivanog gubitka opterećenja ⁽⁵⁾ i dalje bile nezadovoljavajuće. Izračuni za središnji scenarij pokazuju da u tom scenariju već 2030. nema dovoljno proizvodnih kapaciteta za pokrivanje potrošnje.
- (13) U studijama koje su dostavila češka tijela uzimaju se u obzir očekivani prekogranični tokovi između Češke i susjednih zemalja. Češki elektroenergetski sustav dobro je povezan sa sustavima u susjednim državama članicama te se planira daljnje povećanje kapaciteta za takvo povezivanje u budućnosti ⁽⁶⁾. Češko tržište električne energije za dan unaprijed povezano je u okviru projekta višeregionalnog tržišnog povezivanja ⁽⁷⁾ na temelju implicitne dodjele prekograničnog kapaciteta na osnovi neto prijenosnog kapaciteta. U lipnju 2022. pokrenut je projekt povezivanja tržišta na temelju tokova snaga u regiji CORE ⁽⁸⁾ ⁽⁹⁾ i Češka je u potpunosti integrirala svoje tržište za dan unaprijed i unutarredno tržište električne energije, čime je ostvarila ciljni model tržišta električne energije u Europskoj uniji kako je definiran u Uredbi Komisije (EU) 2015/1222 od 24. srpnja 2015. o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima ⁽¹⁰⁾.

⁽³⁾ *Hodnocení zdrojové přiměřenosti ES ČR do roku 2040 (MAF CZ)*, 2019. Za više informacija vidjeti: https://www.mpo.cz/assets/cz/energetika/elektroenergetika/2021/2/Hodnoceni-zdrojove-primerenosti-ES-CR-_2019__1.pdf.

⁽⁴⁾ *Hodnocení zdrojové přiměřenosti ES ČR do roku 2040 (MAF CZ)*, 2022. Za više informacija vidjeti: <https://www.mpo.cz/assets/cz/energetika/elektroenergetika/2023/5/Hodnoceni-zdrojove-primerenosti-elektrizacni-soustavy-CR-2022.pdf>.

⁽⁵⁾ „Očekivani gubitak opterećenja” znači broj sati u godini u kojima dugoročno, prema statističkim očekivanjima, ponuda neće zadovoljavati potražnju.

⁽⁶⁾ Češka tijela objasnili su da je međusobna povezanost češkog sustava i elektroenergetskih sustava susjednih zemalja povijesno vrlo snažna i da očekuju da će se zbog transformacije energetskog sektora razmjena električne energije dodatno povećati. Trenutačni kapaciteti Češke za međusobno povezivanje tržišta su: CZ00 – AT00: 900 MW, AT00 – CZ00: 900 MW, CZ00 – DE00: 2 800 MW, DE00 – CZ00: 2 600 MW, CZ00 – PLI0: 800 MW, PLE0 – CZ00: 800 MW, CZ00 – SK00: 2 000 MW, SK00 – CZ00: 1 200 MW. Kako bi se ojačala energetska sigurnost sa susjednim zemljama, u planu je više ulaganja u povećanje postojećih kapaciteta. Konkretno, modernizacija interkonekcijskog voda između Njemačke i Češke predviđena je u razdoblju od 2027. do 2028. i dovest će do povećanja uvoznog kapaciteta tržišta od 500 MW u oba smjera (tj. CZ00 – DE00: 3 300 MW i DE00 – CZ00: 3 100 MW). Novi interkonekcijski vod između Češke i Slovačke (Otrokovice – Ladce) predviđen je nakon 2035., čime bi se trebalo postići povećanje neto kapaciteta tržišta od približno 500 MW u oba smjera. Za više pojedinosti vidjeti Nacionalni razvojni plan Češke za razdoblje 2023. – 2032., dostupan na: <https://www.ceps.cz/en/transmission-system-development>. Češka tijela navode da je Češka jedina zemlja u srednjoj Europi koja ispunjava kriterij minimalne marže od 70 % kapaciteta dostupnog za prekozonsku trgovinu (utvrđen u članku 16. stavku 8. Uredbe (EU) 2019/943 o električnoj energiji).

⁽⁷⁾ U okviru projekta višeregionalnog tržišnog povezivanja povezuju se tržišta električne energije 19 zemalja, koja čine oko 85 % europske potrošnje energije.

⁽⁸⁾ Regija za izračun kapaciteta zemljopisno je područje na kojem zadaće izračuna kapaciteta koordiniraju operatori prijenosnih sustava. Regija CORE za izračun kapaciteta sastoji se od granica zona trgovanja između Austrije, Belgije, Češke, Francuske, Hrvatske, Luksemburga, Mađarske, Nizozemske, Njemačke, Poljske, Rumunjske, Slovačke i Slovenije. Regija CORE je regija koju je ACER uspostavio svojom odlukom iz 2019.: https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Individual%20Decisions/ACER%20Decision%2002-2019%20on%20CORE%20CCM_0.pdf.

⁽⁹⁾ Cilj projekta povezivanja tržišta na temelju tokova snaga u regiji CORE je razviti i uvesti svakodnevne aktivnosti povezivanja tržišta za dan unaprijed u regiji CORE na temelju tokova snaga.

⁽¹⁰⁾ SL L 197, 25.7.2015., str. 24.

- (14) Češka je trenutačno neto izvoznik električne energije u zemlje srednje i istočne Europe, ali ČEPS smatra da to u budućnosti neće biti tako. Prema izgledima za adekvatnost iz 2019. izvoz će se 2025. smanjiti na 5,4 TWh s ukupnom bilancom od 1,8 TWh u korist Češke. Bilanca će postati negativna 2030., kad će se uvoziti 8,2 TWh električne energije, a ukupna negativna bilanca iznosila bi 5,4 TWh u osnovnom scenariju. Prema scenariju s niskom razinom emisija ugljika za 2030. ukupna negativna bilanca iznositi će 9,2 TWh.
- (15) Očekuje se da će se proizvodnja električne energije smanjiti, ali i da će se potrošnja blago povećati s trenutačnih oko 67 TWh na oko 77,5 TWh u 2040. unatoč mjerama energetske učinkovitosti u skladu s Direktivom (EU) 2018/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o izmjeni Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti. U izgledima ČEPS-a za adekvatnost iz 2022. pretpostavlja se mjerljiv porast potražnje za električnom energijom u sljedećih 15 godina u svim predviđenim scenarijima, pri čemu središnji scenarij pokazuje povećanje od 46 % na 98 TWh godišnje u usporedbi s trenutačnom razinom od oko 67 TWh. Češka očekuje da će se potražnja za električnom energijom povećati djelomično i zbog prelaska s grijanja na plin na korištenje dizalica topline te zbog opće zamjene plina električnom energijom u industriji.
- (16) Iako je Češka dobro povezana s okolnim zemljama, tokovi električne energije znatno se razlikuju u različitim razdobljima godine. U izgledima za adekvatnost iz 2019. istaknuto je da se očekuje da će se u srednjoj Europi (regija CORE za izračun prijenosnih kapaciteta) razdoblja nestašice električne energije u sustavu pojaviti u nekoliko zemalja istodobno zbog sličnih klimatskih uvjeta, planova postupnog ukidanja ugljena i nestašica u opskrbi ⁽¹¹⁾. Češka tijela smatraju da bi pad industrijske proizvodnje zbog očekivane nestašice električne energije doveo do slabljenja gospodarskog rasta i konkurentnosti češkog gospodarstva, što bi moglo dovesti i do velikih manjkova na prihodovnoj strani javnih proračuna. Svaki prekid opskrbe ili dugoročna nestašica električne energije stoga mogu znatno utjecati na socijalnu stabilnost zemlje sa svim povezanim negativnim posljedicama.
- (17) Prema prethodno navedenim studijama nuklearna energija postaje sigurnija opcija za buduća ulaganja u dekarboniziranu energiju u Češkoj. Češka tijela objasnili su da se odluka o ulaganju u nove nuklearne kapacitete temeljila na ciljevima Češke u području dekarbonizacije te na rezultatima izgleda za adekvatnost iz 2019., koji su bili važan element za kvantifikaciju potrebe za novim ulaganjima u nuklearnu energiju. Češka vlada planira povećanje kapaciteta u obliku novog nuklearnog kapaciteta od oko 4 GW (uključujući prijavljeno ulaganje) u razdoblju od 2036. do 2050.

2.2. Ciljevi i kontekst

- (18) Češka tijela namjeravaju zadržati na istoj razini ili povećati ulogu nuklearne energije u proizvodnji električne energije, što će doprinijeti dekarbonizaciji kombinacije izvora energije, otvaranju radnih mjesta i industrijskoj konkurentnosti te riješiti prethodno opisane probleme sigurnosti opskrbe. Projekt je dio šireg programa za potporu niskougljičnim izvorima proizvodnje energije, a cilj mu je da proizvodnja energije iz nuklearnih izvora dosegne oko 50 % ukupnog kapaciteta za proizvodnju električne energije u Češkoj. U nacionalnom akcijskom planu za razvoj nuklearne energije ⁽¹²⁾ u Češkoj, koji je odobren u lipnju 2015., već je razrađeno jačanje uloge nuklearne energije.

⁽¹¹⁾ Prema rezultatima modeliranja nestašica električne energije utjecat će na Poljsku, Slovačku, Austriju, Mađarsku i Belgiju, ali i na, na primjer, Italiju, Srbiju i Litvu, koje su dio regije CORE.

⁽¹²⁾ Nacionalni akcijski plan za razvoj sektora nuklearne energije u Češkoj, datum: 22. svibnja 2015., https://www.mpo.cz/assets/en/energy/electricity/nuclear-energy/2017/10/National-Action-Plan-for-the-Development-of-the-Nuclear-_2015_.pdf.

- (19) Trenutačno u Češkoj radi šest nuklearnih jedinica na lokacijama Temelín⁽¹³⁾ i Dukovany⁽¹⁴⁾. Prema mišljenju Češke očekuje se da će se postojeće četiri jedinice na lokaciji Dukovany zatvoriti u razdoblju od 2045. do 2047., pod uvjetom da Državni ured za nuklearnu sigurnost svakih 10 godina tijekom životnog vijeka imovine odobri sigurnosne zahtjeve postojeće nuklearne elektrane. Češka tijela navode da trenutačno ne postoji posebna obveza zbog koje bi one radile nakon tog razdoblja.
- (20) U ažuriranom nacrtu nacionalnog energetskog i klimatskog plana⁽¹⁵⁾ za Češku utvrđuju se ciljevi energetske diversifikacije kad je riječ o udjelu pojedinačnih goriva u i. ukupnim primarnim izvorima energije (isključujući električnu energiju) i ii. proizvodnji električne energije. Češka tijela objasnili su da je 2022. udio nuklearne energije u primarnim izvorima energije iznosio 15 %, a u proizvodnji električne energije 37 %, dok je za 2040. utvrđena ciljna razina od 25 – 33 % za primarne izvore energije (isključujući električnu energiju) i 46 – 58 % za proizvodnju električne energije.
- (21) U nacionalnom energetskom i klimatskom planu smatra se da je povećanje udjela nuklearne energije i obnovljivih izvora energije kao zamjene za fosilna goriva ključno za ispunjavanje dugoročnih obveza smanjenja emisija stakleničkih plinova. Češka se obvezala da će do 2050. postati klimatski neutralna. Kako bi postigla taj cilj, struktura češkog energetskog tržišta i izvori proizvodnje električne energije morat će se znatno promijeniti. Visokouglična postrojenja za proizvodnju električne energije iz fosilnih goriva morat će se postupno zatvoriti usporedno s razgradnjom zastarjelih kapaciteta za proizvodnju nuklearne energije.
- (22) Češka tvrdi da će do 2030. postati neto uvoznik električne energije i da bi izostanak ulaganja u nove nuklearne kapacitete doveo do povećanja ovisnosti Češke o uvozu električne energije. Navodi da će projekt imati ključnu ulogu u osiguravanju energetske sigurnosti i pouzdanosti opskrbe električnom energijom, što je važan uvjet za preobrazbu kombinacije izvora energije kako bi Češka postigla ugljičnu neutralnost. Navodi i da su elektrane na lignit i ugljen koje opskrbljuju tržište električnom energijom trenutačno u postupku stavljanja izvan pogona, a predviđeni je rezultat toga sektor električne energije usmjeren na uvoz od 2025. nadalje.
- (23) Uzimajući u obzir opseg potreba za zamjenskim kapacitetima i nacionalne ciljeve u pogledu dekarbonizacije i sigurnosti opskrbe te oslanjanje češkog gospodarstva i industrijske baze na izvore energije, Češka je zaključila da su potrebni znatni novi nuklearni zamjenski kapaciteti. Češka tijela naglašavaju da će ulaganja u niskouglične nuklearne izvore energije i obnovljive izvore energije te druge energetske tehnologije s nultom neto stopom emisija doprinijeti postizanju ciljeva EU-a u području održivosti i zaštite okoliša⁽¹⁶⁾.
- (24) Češka je nadalje objasnila da će projekt izravno doprinijeti i ciljevima plana REPowerEU jer će se u okviru provedbe projekta smanjiti ovisnost o uvezenim fosilnim gorivima koja su podložna fluktuacijama cijena i geopolitičkim rizicima te povećati energetska sigurnost⁽¹⁷⁾.

2.3. Alternativne mogućnosti za osiguravanje niskouglične kombinacije izvora energije

- (25) Češka tijela ispitala su nekoliko mogućnosti za osiguravanje niskouglične kombinacije izvora energije, odnosno ulaganja u obnovljive izvore energije, proizvodnju električne energije iz plina, povećanje uvoza, upravljanje potrošnjom i nuklearnu energiju. Dodatne pojedinosti o razmatranim alternativama navedene su u uvodnim izjavama od 19. do 21. odluke o pokretanju postupka.

⁽¹³⁾ Dvije postojeće jedinice na lokaciji Temelín s tlakovodnim reaktorima VVER-1000/320 stavljene su u pogon 2002. i 2003., a njihov je očekivani životni vijek 60 godina. Njihov zajednički instalirani kapacitet iznosi 2,18 GW.

⁽¹⁴⁾ Četiri postojeće jedinice na lokaciji Dukovany s tlakovodnim reaktorima VVER-440/213 stavljene su u pogon u razdoblju od 1985. do 1987., a njihov početni očekivani životni vijek od 30 godina dodatno je produljen za 20 godina. Njihov zajednički instalirani kapacitet iznosi 2,04 GW.

⁽¹⁵⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 8. i bilješku 2.

⁽¹⁶⁾ Komunikacija Komisije – „Osiguravanje naše budućnosti: Klimatski cilj EU-a za 2040. i put prema klimatskoj neutralnosti do 2050. uz izgradnju održivog, pravednog i prosperitetnog društva”, 6. veljače 2024., COM(2024) 63 final.

⁽¹⁷⁾ Komunikacija Komisije – „Plan REPowerEU”, 18. svibnja 2022., COM(2022) 230 final.

- (26) Zbog zemljopisnih posebnosti i poteškoća u razvoju velikih projekata u području energije iz obnovljivih izvora u Češkoj nuklearna energija pokazala se kao najpoželjnija opcija za češka tijela ⁽¹⁸⁾, koja njezin dug životni vijek, niske emisije CO₂, visok faktor iskorištenosti kapaciteta, visoku koncentraciju goriva te stabilan, pouzdan i predvidljiv rad smatraju njezinim glavnim prednostima. Dvije nuklearne elektrane na lokacijama Dukovany i Temelín dobro su povezane s industrijskim te istraživačkim i inovacijskim lokacijama. Zbog toga je razvoj nuklearne energije utvrđen kao strateški cilj, kojim se dopunjuju drugi ciljevi Češke u području rješavanja pitanja energetske sigurnosti i održivosti (povećanje udjela obnovljivih izvora energije, postupno ukidanje elektrana na lignit itd.).

2.4. Alternativne mogućnosti mehanizama financiranja nuklearne energije

- (27) Češka je 1. listopada 2021. donijela Zakon o mjerama za prelazak Češke na niskougljični energetski sektor ⁽¹⁹⁾ („Zakon o niskougljičnoj energiji”). Zakonom o niskougljičnoj energiji uspostavlja se okvir za izgradnju i rad nuklearnih elektrana snage veće 100 megavata („MW”) u Češkoj nakon 2030., što uključuje projekt o kojem je ovdje riječ ⁽²⁰⁾.
- (28) Dodatne pojedinosti o razmatranim alternativama navedene su u uvodnim izjavama od 24. do 31. odluke o pokretanju postupka.

3. DETALJNI OPIS MJERA

3.1. Izmjene mjera koje je Češka provela nakon odluke o pokretanju postupka

- (29) Kao odgovor na sumnje koje je Komisija izrazila u odluci o pokretanju postupka (vidjeti odjeljak 3.13. u nastavku) Češka je izmijenila određene elemente prvotno planiranih mjera.
- (30) Te se izmjene prije svega odnose na:
- trajanje ugovora o kupnji električne energije („ugovor o kupnji”), koje je skraćeno sa 60 na 40 godina (vidjeti uvodne izjave od 83. do 85.),
 - formulu za izračun naknade korisniku na temelju ugovora o kupnji, koja je izmijenjena kako bi se uveli dodatni financijski poticaji za učinkovit rad i planiranje održavanja (vidjeti uvodne izjave od 83. do 106.),
 - obrazloženje ciljne stope povrata na kapital, pri čemu je Češka uklonila premiju za nuklearni rizik / posebnu premiju za veliki rizik („SMRP”) (vidjeti uvodne izjave od 120. do 140.),
 - mehanizam podjele dobiti, u okviru kojeg je uveden nešto veći faktor podjele nakon ugovora o kupnji kako bi se uzeli u obzir povećani rizici, posebno zbog kraćeg razdoblja ugovora o kupnji (vidjeti uvodne izjave od 161. do 169.),
 - uvođenje uvjeta za trgovanje električnom energijom proizvedenom u nuklearnoj elektrani tijekom njezina životnog vijeka (vidjeti uvodne izjave od 112. do 118.),
 - ažurirane procjene troškova izgradnje i rada nuklearne elektrane kako bi se uzela u obzir tržišna kretanja (vidjeti odjeljak 3.6.6.).

⁽¹⁸⁾ Češka tijela objašnjavaju važnost obnovljivih izvora energije za mjere koje Češka provodi radi dekarbonizacije, ali priznaju i njihova ograničenja u kontekstu razvoja velikih proizvodnih kapaciteta u Češkoj (vidjeti uvodnu izjavu 9.). Osim toga, Češka je razmotrila druge alternative (kao što je uvoz radi smanjenja deficita proizvodnje ili proizvodnja energije iz prirodnog plina), koje su predstavljene u odluci o pokretanju postupka (vidjeti uvodne izjave od 19. do 21.). Na temelju prethodno navedenog Češka je odlučila da kombinacija nuklearnih i obnovljivih izvora energije dovodi do nižih troškova sustava i stoga omogućuje troškovno učinkovito ostvarenje dekarbonizacije.

⁽¹⁹⁾ Češka tijela objašnjavaju da je Zakonu o niskougljičnoj energiji prethodio opsežan postupak savjetovanja koji je proveden 2020. i 2021. i koji je pokazao široku potporu javnosti (63 – 65 % dugoročno) i široku političku potporu.

⁽²⁰⁾ Ova Odluka ne obuhvaća moguću državnu potporu za druge projekte na temelju Zakona o niskougljičnoj energiji i odnosi se isključivo na potporu predmetnom projektu.

- (31) Prethodno navedene izmjene detaljno su navedene u preostalom dijelu odjeljka 3. ove Odluke.

3.2. Korisnici

3.2.1. ČEZ i EDU II

- (32) ČEZ je jedini operator nuklearne elektrane u Češkoj. Riječ je o javnom poduzeću uvrštenom na Prašku burzu i Varšavsku burzu te matičnom društvu grupe ČEZ, koja posluje u nekoliko europskih zemalja (u Češkoj, Njemačkoj, Poljskoj, Slovačkoj, Francuskoj, Italiji, Nizozemskoj i Austriji). Grupa ČEZ prvenstveno se bavi proizvodnjom, trgovinom i distribucijom električne energije te prodajom električne i toplinske energije. U manjoj mjeri posluje i u području trgovine robom, distribucije i opskrbe plinom, rudarstva i energetske usluga ⁽²¹⁾. Većinski dioničar ČEZ-a je Češka sa 69,78 % udjela, a prava dioničara izvršava Ministarstvo financija.
- (33) Izravni korisnik mjere je Elektrárna Dukovany II a. s. („EDU II”), društvo kći u potpunom vlasništvu ČEZ-a osnovano radi izgradnje i rada nove nuklearne elektrane na lokaciji Dukovany. EDU II bit će korisnik ugovora o kupnji sklopljenog sa subjektom posebne namjene („SPN”) ⁽²²⁾ i povratne financijske pomoći ⁽²³⁾. EDU II i ČEZ imaju pravo i na zaštitu ulaganja u okviru mehanizma zaštite od promjene zakona ili politike.
- (34) Češka je objasnila da će projekt nadzirati dva odbora (Odbor za strateško upravljanje projektom i Upravljački odbor projekta) i izvršni rukovodeći tim s iskustvom u području nuklearnih i konvencionalnih elektrana.
- Odbor za strateško upravljanje projektom ⁽²⁴⁾ (koji uključuje predstavnike ČEZ-a) najviše je projektno tijelo unutar grupe ČEZ. Njime predsjedava glavni izvršni direktor ČEZ-a, a sastoji se od članova Upravnog odbora ČEZ-a i drugih ključnih rukovoditelja iz ČEZ-a i EDU-a II, kao što su glavni izvršni direktor EDU-a II i glavni voditelj projekta.
 - Upravljački odbor projekta odgovoran je za upravljanje projektom zajedno s ČEZ-om i EDU-om II. Njime predsjedava glavni izvršni direktor EDU-a II, a sastoji se od članova ČEZ-a i EDU-a II koji su zaduženi za pojedinačne dijelove projekta. Članovi Upravnog odbora ČEZ-a imaju pravo redovito prisustvovati sastancima Upravljačkog odbora.
- (35) ČEZ je nositelj projekta i zadužen je za stratešku kontrolu i nadzor projekta, a EDU II je zaseban subjekt koji će izvršavati sve upravljačke funkcije pod stvarnom kontrolom i nadzorom ČEZ-a. Češka tijela navode da će se ČEZ-om i EDU-om II upravljati odvojeno zbog razloga navedenih u nastavku.

⁽²¹⁾ Grupa ČEZ, Godišnji financijski izvještaj za 2022., str. 2, dostupno na: <https://www.cez.cz/en/investors/financial-reports/annual-reports>.

⁽²²⁾ Za objašnjenja vidjeti uvodnu izjavu 40.

⁽²³⁾ Za pojedinosti vidjeti uvodne izjave od 170. do 180.

⁽²⁴⁾ Glavne su odgovornosti Odbora za strateško upravljanje projektom odobravanje projektnog plana i njegovih redovitih ažuriranja te kriterija za nastavak i dovršetak projekta, imenovanje članova Upravljačkog odbora projekta i donošenje odluka koje provodi Upravljački odbor projekta, odlučivanje o svim pitanjima koja je eskalirao Upravljački odbor projekta, odobravanje prelaska projekta iz jedne faze u drugu i utvrđivanje kriterija prihvaćanja za ostvarenje projekta, ocjenjivanje sigurnosnih uvjeta projekta, procjenjivanje velikih sigurnosnih rizika i svih velikih sigurnosnih incidenata povezanih s projektom i posljedično određivanje mjera za njihovo ublažavanje i/ili rješavanje, odobravanje završne evaluacije projekta nakon izdavanja konačne potvrde o prihvaćanju na kraju jamstvenog razdoblja.

- (36) Prvo, Češka navodi da će EDU II i ČEZ biti pravno i financijski jasno razdvojeni. Upravljačkom strukturom osigurat ⁽²⁵⁾ će se neovisnost EDU-a II od ČEZ-a i učinkovito ukloniti poticaji ČEZ-u da se neopravdano upliće u svakodnevno poslovanje EDU-a II.
- (37) Drugo, uvjetima ugovora o kupnji nastojat će se zaštititi interes države za osiguravanje opskrbe i uspostaviti mehanizmi sankcioniranja u slučaju da EDU II povrijedi ugovorne obveze. U svakom slučaju, država se na temelju svojeg vlasništva u ČEZ-u ⁽²⁶⁾ može pobrinuti da nema prepreka za to da EDU II u potpunosti upravlja elektranom.
- (38) Treće, Češka objašnjava da postoji snažan gospodarski poticaj za učinkovito poslovanje EDU-a II na tržištu električne energije, a taj je poticaj osiguran formulom za naknadu iz ugovora o kupnji. Svaka aktivnost kojoj je cilj smanjiti prihode EDU-a II bila bi protivna gospodarskom interesu poduzeća.
- (39) Četvrto, Češka objašnjava da je projekt od ključne važnosti za portfelj proizvodnje i financijske rezultate grupe ČEZ, a to će posebno biti tako nakon prestanka korištenja ugljena i zatvaranja elektrane Dukovany I (koje se trenutno očekuje u razdoblju od 2045. do 2047., vidjeti uvodnu izjavu 19.). U skladu s poslovnim planom koji je izradio ČEZ (vidjeti uvodnu izjavu 76.) grupa ČEZ procjenjuje da će prosječna godišnja EBITDA EDU-a II tijekom životnog vijeka projekta iznositi oko [200 do 500] milijuna EUR u realnoj vrijednosti iz 2020., što je, pod uvjetom da sve ostalo bude jednako, povećanje od približno [10 do 20] % u odnosu na trenutnu EBITDA-u grupe ako se u potpunosti konsolidira. Stoga će projekt zbog svojih razmjera, posebno u odnosu na ČEZ-ov postojeći portfelj proizvodnje i bilancu, imati materijalne implikacije za grupu ČEZ u cjelini.

3.2.2. SPN

- (40) Ugovor o kupnji (vidjeti odjeljak 3.6.) za preuzimanje električne energije proizvedene u nuklearnoj elektrani planiran je kao ugovor između države i EDU-a II, glavnog korisnika projekta. U glavnim uvjetima ugovora o kupnji koji su sklopili država i EDU II navodi se da će država imati pravo ustupiti/delegirati određena prava i obveze koji proizlaze iz ugovora o kupnji (ili njegova određenog dijela) pravnom subjektu u stopostotnom državnom vlasništvu koji ima dozvolu za trgovanje električnom energijom na temelju Zakona o energiji („SPN”) i koji bi nakon ustupanja/delegiranja postao stranka tog ugovora.
- (41) Ako su cijene električne energije više od izvršne cijene iz ugovora o kupnji (objašnjeno u uvodnim izjavama od 94. do 106.), SPN-u neće biti potrebna dodatna sredstva države. Međutim, ako je izvršna cijena iz ugovora o kupnji viša od tržišnih cijena električne energije, država će morati financirati razliku u cijeni državnim sredstvima, odnosno iz državnog proračuna i/ili pristojbama za potrošnju, u skladu s formulom za naknadu iz ugovora o kupnji (objašnjeno u uvodnim izjavama od 88. do 93.). Člankom 8. Zakona o niskougljičnoj energiji državi se ostavlja mogućnost primjene jednog ili obaju financijskih mehanizama. Češka tijela objasnila su da bi riječ vjerojatno bila o kombinaciji državnog proračuna i posebnih pristojbi.
- (42) U članku 8. Zakona o niskougljičnoj energiji utvrđuju se pravila koja SPN-u omogućuju da utvrdi naknadu koju operatori prijenosnih i distribucijskih sustava mogu naplatiti potrošačima električne energije i vratiti SPN-u. Nacionalni energetske regulator (Ured za regulaciju energetskog sektora) odredio bi način i vrijeme obračunavanja i isplate pristojbe u svrhu pokrivanja relevantnih troškova. Češka tijela potvrdila su i da će se, ako se bude koristila

⁽²⁵⁾ Upravljačka struktura ČEZ-a i EDU-a II dostupna je na sljedećim internetskim stranicama: <https://www.cez.cz/en/cez-group/cez/governing-bodies-of-cez> i <https://www.cez.cz/cs/o-cez/skupina-cez/vyznamne-spolecnosti-skupiny-cez/elektrarna-dukovany-ii/informace-o-spolecnosti>. Češka tijela objasnila su da je EDU II zaseban poslovni subjekt kojim neovisno upravlja njegov Upravni odbor, a nadzire ga Nadzorni odbor. Konkretno, Upravni odbor EDU-a II dužan je pažljivo obavljati svoje rukovodeće dužnosti i postupati u interesu poduzeća. Dodatni mehanizmi za osiguravanje neovisnosti EDU-a II uključuju jasno definirana prava i obveze koji su utvrđeni u odredbama ugovora sklopljenog između ČEZ-a i EDU-a II, zabranu prijenosa dionica EDU-a II i zabranu prijenosa imovine EDU-a II na grupu ČEZ.

⁽²⁶⁾ Struktura dioničara ČEZ-a dostupna je na sljedećim internetskim stranicama: <https://www.cez.cz/en/investors/shares/structure-of-shareholders>.

pristojba i prihodi od pristojbe ne budu dovoljni za pokrivanje troškova SPN-a, preostali troškovi pokriti iz državnog proračuna. Isto tako, ako bi prihodi ostvareni naplatom eventualne pristojbe bili veći od troškova, taj bi višak pripao državnom proračunu. Češka tijela navela su da će se svi troškovi SPN-a nadoknaditi u okviru mjere samo ako nastanu pod tržišnim uvjetima ⁽²⁷⁾. Nadalje, zakonodavstvom o javnoj nabavi osigurat će se i da SPN djeluje u skladu s tržišnim uvjetima.

- (43) Mjerom 1 učinkovito se usmjeravaju novčani tokovi preko SPN-a (vidjeti odjeljak 3.6.). SPN će stoga preuzimati gubitke i primati prihode od prodaje električne energije koju proizvodi EDU II na tržištu. Prema tome, SPN će u povoljnim tržišnim uvjetima zadržati dobit od aktivnosti prodaje električne energije. Češka tijela objasnila su da će ti prihodi u konačnici ući u državni proračun (ili će se iskoristiti za financiranje potpore ulaganjima u obnovljive izvore energije te time za smanjenje odgovarajuće pristojbe) jer će SPN biti u potpunom vlasništvu i pod kontrolom Češke. Češka tijela objasnila su da u okviru mjere nije predviđena izravna raspodjela prihoda kupcima električne energije.
- (44) SPN će imati dozvolu za trgovanje električnom energijom na temelju češkog Zakona o energiji, što će mu omogućiti da energiju koju proizvede EDU II plasira na veleprodajna tržišta električne energije. Zamišljeno je da prvenstveno bude subjekt odgovoran za odstupanje u odnosu na češkog tržišnog operatera OTE.
- (45) Češka tijela objasnila su da je cilj te strukture smanjiti rizik od mogućeg narušavanja tržišta zbog koncentracije tržišne snage unutar grupe ČEZ.
- (46) Češka tijela predviđaju da će SPN sam uspostaviti internu organizacijsku jedinicu za trgovanje i poslovanje. Međutim, navela su da SPN može, ako to bude smatrao prikladnijim i troškovno učinkovitijim s obzirom na odabrani pristup trgovanju, raspisati konkurentan, transparentan i nediskriminirajući natječaj za eksternalizaciju svojih odabranih funkcija koji je otvoren za sve odgovarajuće strane. To bi moglo uključivati djelovanje u svojstvu subjekta odgovornog za odstupanje ili jedinice za trgovanje u budućnosti ako postoji dovoljan broj kvalificiranih potencijalnih drugih ugovornih strana na relevantnom tržištu. Međutim, SPN-ovo trgovanje električnom energijom ni u kojem se slučaju ne može eksternalizirati grupi ČEZ ili subjektima koji su dio grupe ČEZ.
- (47) Stoga će SPN električnu energiju na veleprodajnom tržištu prodavati preko svoje organizacijske jedinice za trgovanje ili će eksternalizirati poslovanje sklapanjem ugovora s trećom stranom, koja će se zatim obvezati na prodaju električne energije na tržištu u ime SPN-a. SPN osim prodaje na tržištu za dan unaprijed i unutardnevnom (promptnom) tržištu može sklapati i bilateralne ugovore o prodaji električne energije ili ugovore o zaštiti od rizika s pojedinačnim kupcima.
- (48) Češka je objasnila da se osnivanje SPN-a očekuje najranije 2030. i najkasnije 12 mjeseci prije stavljanja nove nuklearne elektrane u pogon kako bi se izbjegli nepotrebni troškovi s obzirom na neizvjesnosti povezane s tržišnim i regulatornim okruženjem nakon 2030. Češka tvrdi da će se SPN osnovati u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom i pravom Europske unije, odnosno uz posebno osiguravanje poštovanja načela neovisnosti, stručnosti i transparentnosti. U skladu sa Zakonom o niskougličnoj energiji predviđeno je da SPN bude subjekt u stopostotnom državnom vlasništvu koji ima dozvolu za trgovanje električnom energijom ⁽²⁸⁾.
- (49) SPN neće biti dio vertikalno integrirane grupe pod kontrolom ČEZ-a. Korporativna struktura SPN-a uspostaviti će se u skladu sa Zakonom br. 90/2012 zb. o trgovačkim društvima i zadrugama (Zakon o trgovačkim društvima), među ostalim u skladu s pravilima o rukovoditeljskoj obvezi dužne pažnje članova tijela SPN-a. Osnovat će se nadzorni odbor SPN-a kako bi se osiguralo postupanje u skladu s načelima stručnosti i transparentnosti. Nadalje, osnovat će se neovisni revizorski odbor za nadzor svih računovodstvenih i revizijskih aktivnosti SPN-a.

⁽²⁷⁾ Češka tijela objasnila su da će se tržišni uvjeti za operativne troškove SPN-a utvrditi na temelju usporedbe s referentnim troškovima drugih trgovaca koji posluju na istom tržištu. Ti bi se troškovi redovito nadzirali i revidirali. Operativni troškovi SPN-a pokrivali bi se eventualnim tržišnim prihodima ostvarenima u slučaju cijene električne energije koja je viša od izvršne cijene. U suprotnom bi ih pokrivala država.

⁽²⁸⁾ Članak 6. stavak 1. Zakona o niskougličnoj energiji glasi: „Ministarstvo ovlašćuje pravnu osobu u stopostotnom državnom vlasništvu koja ima dozvolu za trgovanje električnom energijom na temelju Zakona o energiji (dalje u tekstu „ovlašteni subjekt“) za izvršavanje obveza koje proizlaze iz ugovora o otkupu i s njim povezanih obveza na temelju ovog Zakona.”

3.2.3. Odabir korisnika

- (50) Češka tijela objasnili su da je odabir trenutnog modela projekta i ČEZ-a kao nositelja projekta rezultat detaljne ocjene koju je provela vlada, ali da mu nije prethodio natječaj, postupak odabira ili javni poziv na iskaz interesa.
- (51) U lipnju 2017. Stalni odbor za nuklearnu energiju izradio je i raspravljao o izvješću ⁽²⁹⁾, u kojem su sažete provedena analiza i ocjena različitih modela ulagača (uključujući konzorcije privatnih poduzeća) i modela financiranja koji su uzeti u obzir za projekt. U izvješću su detaljno opisane tri opcije. Prva opcija bio je konzorcij privatnih ulagača s tri podopcije: i. konzorcij ulagača koji u potpunosti isključuje sudjelovanje češke države ili grupe ČEZ, ii. konzorcij ulagača s manjinskim udjelom u vlasništvu grupe ČEZ i iii. konzorcij ulagača s manjinskim udjelom u vlasništvu države. Prva opcija nije odabrana zbog slabe kontrole koju bi država imala nad dovršetkom projekta. Druga je opcija podrazumijevala da projekt u potpunosti provede zaseban subjekt u državnom vlasništvu kojem će se povjeriti izgradnja i rad nove nuklearne elektrane. Iako se smatralo da ta opcija pruža dovoljnu sigurnost, odbijena je zbog velikog učinka na proračun i nedovoljnog tehničkog znanja.
- (52) Treću opciju s ČEZ-om kao nositeljem projekta ⁽³⁰⁾ češka tijela smatrala su optimalnom jer ona omogućuje potrebnu državnu kontrolu (konkretno u obliku osnivanja SPN-a) i iskorištavanje ČEZ-ova iskustva u izgradnji i radu nuklearnih elektrana. Češka tijela smatraju da je ČEZ najprikladniji subjekt za nositelja projekta i ulagača u projekt djelomično i zbog većinskog vlasničkog udjela koji Češka ima u tom poduzeću, koju predstavlja Ministarstvo financija, što češkoj vladi pruža sigurnost u pogledu aspekata nacionalne sigurnosti i raspoloživosti sredstava za potrebni vlasnički kapital. Ta je opcija odobrena Rezolucijom Vlade br. 485 od 8. srpnja 2019.
- (53) Češka tijela objasnili su da ČEZ ima bogato iskustvo na tržištu kao vjerodostojan i sposoban projektant i operator nuklearne elektrane u Češkoj te da je vrlo dobro upoznat sa zakonodavnim i regulatornim okvirom, uključujući postupke izdavanja dozvola. Kao jedno od 10 najvećih energetske poduzeća u Europi, grupa ČEZ ima iskustva i u nuklearnom istraživanju, planiranju, izgradnji i održavanju energetske postrojenja te preradi nusproizvoda proizvodnje energije. Stoga su češka tijela objasnili da ČEZ ima visokokvalificirano osoblje s iskustvom ne samo u području nuklearne energije nego i u javnoj nabavi i pregovorima, što bi trebalo biti prednost za realizaciju projekta.
- (54) Prema češkim tijelima, raspoloživost prikladnih lokacija za izgradnju nuklearne elektrane i gospodarska opravdanost te izgradnje drugi su važni aspekti projekta. Češka ima ograničene odgovarajuće geološke, geografske i tehničke uvjete za izgradnju nove nuklearne elektrane s obzirom na stabilnost podtla, dostupnost vode i mogućnosti prijenosa proizvedene energije. Češka tijela smatrala su da su najbolji uvjeti na lokaciji Dukovany, što potvrđuje više od 30 godina rada postojećih jedinica.
- (55) Češka tijela detaljno su opisala dosadašnje pripreme aktivnosti ČEZ-a. Konkretno, ČEZ je u postupku koji je započeo u travnju 2008. i završio 2021. stekao vlasništvo nad lokacijom predloženom za nuklearnu elektranu. Osim toga, proveo je studije izvedivosti kako bi se skratili vremenski rokovi za razvoj projekta i smanjili povezani troškovi. Te su mjere poduzete kako bi se smanjio predviđeni manjak kapaciteta i postigla sigurnost u pogledu potreba sustava za opskrbom. Nadalje, Češka je naglasila da se alternativnim projektima s duljim razdobljima

⁽²⁹⁾ *Analýza vhodného investorského modelu pro výstavbu nového jaderného zdroje a návrh možných modelů financování pro zajištění návratnosti investic* (Stalni odbor za nuklearnu energiju, Analiza prikladnog modela ulagača za izgradnju nove nuklearne elektrane i prijedlog mogućih modela financiranja kako bi se osigurao povrat ulaganja, lipanj 2017.).

⁽³⁰⁾ Taj je model dodatno ocijenjen 2018. u dopunskom izvješću: *Analýza vybraných investorských modelů výstavby nových jaderných zdrojů a způsobu jejich financování*. U tom su izvješću uzeti u obzir očekivani jedinični troškovi proizvodnje električne energije u različitim varijantama vlasništva, detaljna SWOT analiza svake varijante, pitanja kako svaka varijanta najbolje ispunjava ciljeve državne energetske politike i Nacionalnog akcijskog plana za nuklearnu energiju te fiskalni učinak svakog modela. Izvješće je sadržavalo i procjenu rizika.

razvoja ne bi na odgovarajući način riješili neposredni problemi u pogledu opskrbe. Češka tijela objasnili su da su procijenjena znatna kašnjenja koja bi dovela do produljenja vremenskog okvira projekta u trajanju do 14 godina i koja prate povećani rizici i troškovi u slučaju da se odabere drugi nositelj projekta za pronalazak prikladne lokacije za izgradnju nuklearne elektrane u Češkoj. Naposljetku su objasnili da bi u slučaju drugog nositelja projekta vjerojatno nastali dodatni troškovi u iznosu od oko [200 – 700] milijuna EUR, koji bi obuhvaćali vrijednost lokacije nuklearne elektrane, izdavanje dozvola, razvojne aktivnosti i sinergije s infrastrukturom postojeće nuklearne elektrane.

- (56) ČEZ i EDU II već imaju niz neophodnih dozvola i odobrenja za realizaciju projekta, kao što su procjena utjecaja na okoliš, lokacijska dozvola u skladu sa Zakonom o atomskoj energiji i državno odobrenje za novu nuklearnu elektranu. U tijeku je i postupak dobivanja građevinske dozvole i prostorne dozvole, koje su propisane nacionalnim pravilima.
- (57) Češka tijela objasnili su da je gospodarstvo zemlje znatno izloženo vanjskim prijetnjama kad je riječ o opskrbi energijom. Javno vlasništvo nad većinom dionica ČEZ-a bilo je važan aspekt odabira, posebno iz perspektive zaštite interesa nacionalne sigurnosti Češke.
- (58) Projekt je središnji dio srednjoročne i dugoročne poslovne strategije ČEZ-a jer se njime povećavaju kapaciteti za proizvodnju nuklearne energije u portfelju grupe ČEZ kao zamjena za neke postojeće proizvodne kapacitete koji će u budućnosti biti stavljeni izvan pogona.
- (59) Naposljetku, Češka tvrdi da za projekt ne postoji druga održiva alternativa osim ČEZ-a i da to ne utječe na buduće slične projekte.

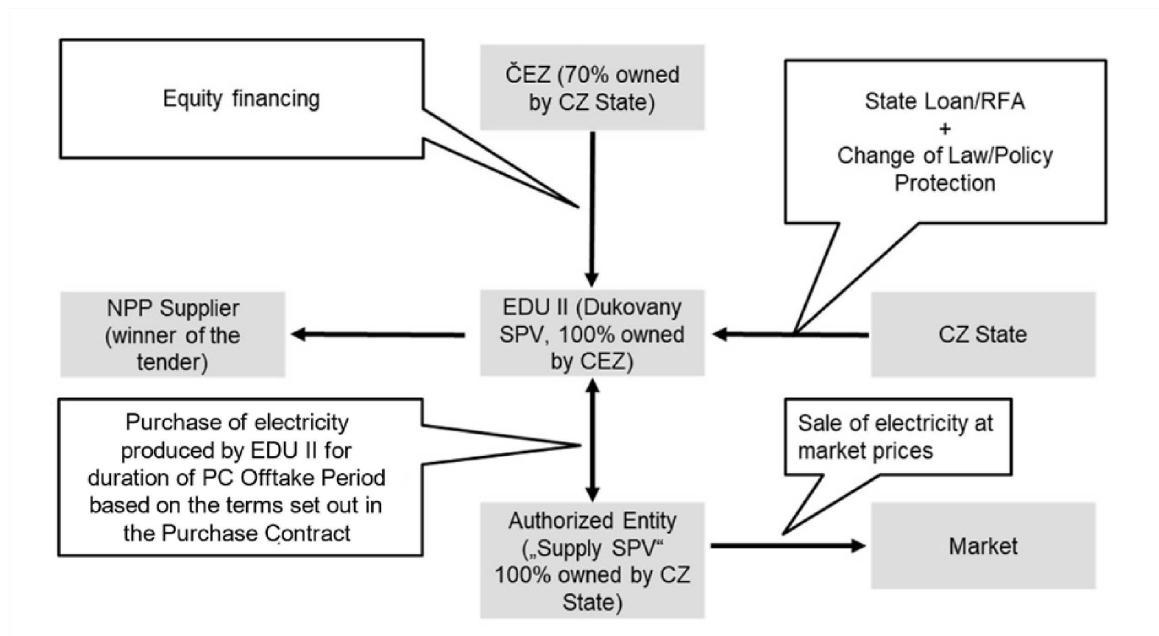
3.3. Opći opis projekta

- (60) Projekt obuhvaća izgradnju i rad nove nuklearne elektrane kapaciteta do 1 200 MW na lokaciji Dukovany u Češkoj.
- (61) Zakon o niskougličnoj energiji, kojim se uspostavlja širok okvir za potporu ulaganjima u nuklearnu energiju, nije obuhvaćen ovom Odlukom jer je taj zakon općeprimjenjivo pravo koje se razlikuje od mjera državne potpore posebno osmišljenih i predviđenih za potrebe projekta.
- (62) Državna potpora sastoji se od paketa od tri mjere:
- (63) Mjera 1: ugovor o kupnji električne energije („ugovor o kupnji” ili „ugovor o otkupu”) sklopljen između glavnog korisnika, EDU-a II, društva kćeri u potpunom vlasništvu ČEZ-a, i države, koju zastupa Ministarstvo industrije i trgovine („Ministarstvo”). Električna energija prodat će se poduzeću koje će djelovati kao SPN i koje će se osnovati u kasnijoj fazi, a bit će u vlasništvu i pod izravnom upravom države (vidjeti odjeljak 3.6.).
- (64) Mjera 2: državni zajam (povratna financijska pomoć) po subvencioniranoj kamatnoj stopi koji u načelu pokriva 100 % troškova izgradnje (vidjeti odjeljak 3.7.).
- (65) Mjera 3: mehanizam zaštite ČEZ-a kao ulagača (koji se ponekad naziva i „ulagač”) od promjene zakona ili politike (vidjeti odjeljak 3.8.).

(66) Korisnici (vidjeti odjeljak 3.2.) i struktura projekta prikazani su na sljedećoj slici:

Slika 1

Struktura projekta Dukovany

Izvor: češka tijela

(67) Projekt je podijeljen u pet faza:

- faza 1: priprema i odabir dobavljača [2020. – 2025.],
- faza 2: preliminarni radovi [2025. – 2029.],
- faza 3: izgradnja i stavljanje u pogon [2030. – 2036.],
- faza 4: jamstveno razdoblje [2036. – 2038.],
- faza 5a: rad [2038. – 2096.],
- faza 5b: razgradnja [2096. – 2116.].

(68) Očekuje se da će novoizgrađena nuklearna elektrana biti stavljena u pogon 2036. za probni rad, dok se s komercijalnim radom planira započeti 2038. Elektrana će imati radni vijek od 60 godina te se planira staviti izvan pogona 2096.

(69) Češka tijela objasnili su da se prvim provedbenim ugovorom sklopljenim između Češke, ČEZ-a i EDU-a II uređuje faza 1 projekta, tj. do odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Taj ugovor služi, među ostalim, temeljnim sigurnosnim interesima Češke za vrijeme provedbe projekta i omogućuje joj pristup informacijama o projektu te provedbu sigurnosnih zahtjeva za postupke odabira. Završetak tog koraka očekuje se 2025. Kad je riječ o fazama 2 i 3 projekta (tj. pripremnim radovima, izgradnji i stavljanju u pogon), prvim provedbenim ugovorom predviđeno je da se 31. prosinca 2024. ili prije tog datuma potpiše drugi provedbeni ugovor ili ugovor o kupnji koji će zamijeniti prvi provedbeni ugovor. Ugovorna struktura nakon toga uključuje ugovor o kupnji, sporazum s ulagačem i odluku države o pružanju povratne financijske pomoći.

- (70) Češka navodi da je zbog bitnog interesa nacionalne sigurnosti povezanog s projektom država morala u ugovorni okvir uključiti uvjete kojima joj se jamči dostatna kontrola nad projektom. Ti su uvjeti utvrđeni u prvom provedbenom ugovoru, a uključuju razmjenu povjerljivih informacija i pitanja državne sigurnosti. U okviru tog ugovora stranke smatraju da su interesi nacionalne sigurnosti valjan razlog za odstupanje od nacionalnih pravila o javnoj nabavi pri odabiru ugovorne stranke za izgradnju elektrane na temelju članka 29. točke (a) Zakona br. 134/2016 o javnoj nabavi ⁽³¹⁾.
- (71) ČEZ i EDU II razgovarali su s nacionalnim Uredom za zaštitu tržišnog natjecanja o organizaciji natječaja izvan režima Zakona o javnoj nabavi te su 15. lipnja 2020. dobili pozitivno mišljenje prije nego što su objavili poziv na podnošenje ponuda ⁽³²⁾.
- (72) Pružatelj usluga projektiranja, nabave i izgradnje bit će odgovoran za projektiranje, izgradnju i stavljanje u pogon projekta. Nakon odluke države da isključi ponuditelje iz država koje nisu stranke Sporazuma o javnoj nabavi ⁽³³⁾ u trenutku pokretanja postupka nabave postojala su tri moguća izbora tehnologije:
- koncept AP1000 poduzeća Westinghouse Electric Company LLC (SAD),
 - koncept APR1000+ poduzeća Korea Hydro & Nuclear Power (Južna Koreja), i
 - koncept EPR1200 poduzeća EdF (Francuska).
- (73) Poziv za podnošenje ponuda u svrhu odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju ČEZ je objavio putem svojeg društva kćeri EDU II u ožujku 2022., a prve ponude triju prethodno odabranih dobavljača zaprimljene su u studenom iste godine. Nakon što je rok za podnošenje konačnih ponuda u dva navrata produljen, tri prethodno odabrana potencijalna dobavljača dostavila su ažurirane ponude 31. listopada 2023. Češka je objasnila da su u skladu s uvjetima natječajnog postupka predmetne ponude morale uključivati obvezujuće ponude za izgradnju pete jedinice na lokaciji Dukovany, koja je predmet projekta i osnova za ovu Odluku, i neobvezujuće ponude za tri dodatne jedinice, od kojih bi se jedna nalazila na lokaciji Dukovany, a dvije na lokaciji Temelín.
- (74) Češka vlada donijela je 31. siječnja 2024. odluku ⁽³⁴⁾ o proširenju opsega natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju te je zadužila EDU II da zatraži obvezujuće ponude za najviše četiri nuklearna reaktora (uključujući projekt) kako bi se osigurala mogućnost izgradnje tih dodatnih jedinica u nekom trenutku u budućnosti kad i ako češka država to odluči učiniti. Češka je objasnila da u trenutku donošenja ove Odluke nisu utvrđeni ni ulagač/operator ni model financiranja za te dodatne jedinice. Češka vlada zadužila je ministra industrije i trgovine te ministra financija da vladi do 31. prosinca 2024. dostave prijedlog za financiranje dodatnih triju novih nuklearnih jedinica na lokacijama Dukovany i Temelín. Eventualna državna potpora za izgradnju tih triju dodatnih jedinica nije obuhvaćena ovom Odlukom.
- (75) Ako se bude smatralo da je državna potpora potrebna i za tri dodatne nuklearne jedinice uz peti reaktor na lokaciji Dukovany, češka tijela obvezuju se na to da će Češka na odgovarajući način prijaviti potporu Europskoj komisiji i pričekati njezino odobrenje Komisije prije nego što započnu s provedbom.

⁽³¹⁾ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-134#>.

⁽³²⁾ Vidjeti Ured za zaštitu tržišnog natjecanja, članak 29. stavak 1. točka (a) Zakona br. 134/2016 zb. o javnoj nabavi, 15. lipnja 2020., dostupno na: <https://uohs.gov.cz/cs/legislativa/verejne-zakazky.html>. Ured za zaštitu tržišnog natjecanja potvrdio je 23. siječnja 2024. da se to primjenjuje i na izmjene natječajnog postupka uvedene kako bi se zatražile obvezujuće ponude za četiri reaktora.

⁽³³⁾ Svjetska trgovinska organizacija, Sporazum o javnoj nabavi kako je izmijenjen 30. ožujka 2012., https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/gp_gpa_e.htm.

⁽³⁴⁾ Vidjeti Rezoluciju Vlade br. 74 od 31. siječnja 2024.

3.4. Pripremni radovi za projekt

- (76) S obzirom na potrebu za novim nuklearnim kapacitetom ČEZ je 2010. odobrio početni poslovni plan za povećanje kapaciteta na lokaciji Dukovany za najviše 1 200 MW do 2036. Iste je godine dovršena studija izvedivosti za povećanje postojećih nuklearnih kapaciteta na lokaciji Dukovany. Početni poslovni plan koji je izradio ČEZ podnesen je Komisiji u lipnju 2021., a ažurirana verzija dostavljena je 25. listopada 2023.
- (77) ČEZ je već u travnju 2008. započeo s kupnjom zemljišta potrebnog za projekt. Od veljače 2024. EDU II vlasnik je zemljišta potrebnog za projekt te su svi ponuditelji (u okviru natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju) obaviješteni o raspoloživom prostoru.
- (78) Projekt je morao proći procjenu utjecaja na okoliš kako bi se utvrdio, opisao i sveobuhvatno procijenio predvidivi utjecaj na okoliš i javno zdravlje. Proces je započeo početkom 2016., a 2018. provedena su međunarodna savjetovanja i javne rasprave. Nakon procjene utjecaja na okoliš uslijedila je pozitivna neovisna procjena, a Ministarstvo okoliša izdalo je u kolovozu 2019. pozitivnu obvezujuću izjavu o procjeni utjecaja projekta na okoliš ⁽³⁵⁾, što je nužan korak za pokretanje postupka izdavanja dozvola za projekt.
- (79) ČEZ i EDU II započeli su u ožujku 2020. postupak procjene lokacije za izgradnju nuklearnog postrojenja u pogledu nuklearne sigurnosti, zaštite od zračenja, tehničke sigurnosti, stanja zračenja, nadzora, upravljanja izvanrednim događajima povezanim sa zračenjem i sigurnosti tijekom životnog vijeka nuklearnog postrojenja. EDU II dobio je lokacijsku dozvolu za nuklearno postrojenje u ožujku 2021., što je prva dozvola potrebna za novu nuklearnu jedinicu. Češka navodi da su pribavljena sva najvažnija odobrenja i dozvole koji su potrebni kako bi se omogućio pravodoban napredak projekta.

3.5. Tehničke značajke

- (80) Cilj je projekta izgradnja tlakovodnog reaktora generacije III+. U kontekstu odabira pružatelja tehnologije, smatra se da kapacitet od 850 MW do 1 200 MW nudi dostatna tehnička rješenja. Češka tijela objašnjavaju da će tehnološki partneri i partneri koji će provoditi projekt biti odabrani na temelju konkurentnog i transparentnog natječajnog postupka.
- (81) Češka tijela objasnili su i da će projekt ispunjavati kriterije tehničke provjere utvrđene u točki 4.27. delegiranog akta donesenog u skladu s Uredbom o taksonomiji ⁽³⁶⁾. Češka je 11. siječnja 2023. donijela Rezoluciju Vlade br. 24/2023 ⁽³⁷⁾ kojom se utvrđuje obveza Češke da ispuni kriterije tehničke provjere za zbrinjavanje radioaktivnog otpada koji proizlaze iz Uredbe o taksonomiji. Konkretno, tom se rezolucijom propisuje usklađenost s točkama 4.26., 4.27. i 4.28. Priloga I. Uredbi o taksonomiji, među ostalim sa zahtjevima da postoji dokumentirani plan s detaljnim koracima za uspostavu i početak rada odlagališta visokoradioaktivnog otpada do 2050. te sa zahtjevima da se koristi gorivo otporno na nesreće od 2025. U skladu s tom rezolucijom ministar industrije i trgovine mora do 31. prosinca 2024. češkoj vladi dostaviti prijedlog za ažuriranje nacionalne politike zbrinjavanja radioaktivnog otpada i istrošenog goriva, što obuhvaća rok za odabir konačne lokacije i pričuvnih lokacija za buduće duboko odlagalište.
- (82) Nadalje, češka tijela objašnjavaju da će u skladu s Uredbom o taksonomiji na kraju procijenjenog korisnog životnog vijeka nuklearne elektrane na raspolaganju biti sredstva koja odgovaraju procijenjenom trošku zbrinjavanja radioaktivnog otpada i stavljanja elektrane izvan pogona, što je vidljivo iz uključivanja troškova stavljanja izvan pogona i odlaganja nuklearnog otpada u financijski model projekta (vidjeti odjeljak 3.6.6.).

⁽³⁵⁾ https://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_MZP469?lang=en.

⁽³⁶⁾ Vidjeti Delegiranu uredbu Komisije (EU) 2022/1214 od 9. ožujka 2022. o izmjeni Delegirane uredbe (EU) 2021/2139 u pogledu ekonomskih djelatnosti u određenim energetske sektorima i Delegirane uredbe (EU) 2021/2178 u pogledu specifičnih javnih objava informacija o tim ekonomskim djelatnostima (SL L 188, 15.7.2022., str. 1.).

⁽³⁷⁾ Vidjeti Rezoluciju Vlade br. 24/2023 od 11. siječnja 2023., dostupnu na <https://www.odok.cz/portal/zvlady/jednani-detail/2023-01-11/>.

3.6. Mjera 1: ugovor o kupnji

3.6.1. Glavni elementi ugovora o kupnji

- (83) Prva mjera sastoji se od ugovora o kupnji između države kao otkupljivača i EDU-a II kao opskrbljivača, kojim se podupiru prihodi tijekom prvih 40 godina rada nuklearne elektrane. Korisnik je EDU II, društvo kći u potpunom vlasništvu grupe ČEZ (vidjeti odjeljak 3.2.), a druga ugovorna stranka bit će SPN u potpunom vlasništvu češke države (vidjeti odjeljak 3.2.2.).
- (84) Češka je prvotno prijavila ugovor u trajanju od 60 godina s procijenjenom fiksnom cijenom od 50 do 60 EUR/MWh, čime bi se potaknula maksimalna proizvodnja elektrane.
- (85) Kako bi otklonila sumnje koje je Komisija izrazila u odluci o pokretanju postupka, Češka je mjeru opisanu u uvodnoj izjavi 84. zamijenila ugovorom o kupnji s formulom za naknadu za koju Češka smatra da ima učinke slične dvosmjernom ugovoru za kompenzaciju razlike⁽³⁸⁾ i koja, uz jamstvo prihoda, osigurava i ograničenje visine tržišnih prihoda korisnika. Češka je objasnila da će izmijenjena mjera potpore pružiti odgovarajuće poticaje za učinkovit rad i sudjelovanje EDU-a II na tržištima električne energije tako što će omogućiti optimizaciju njegove proizvodnje na temelju tržišnih signala u okviru tehničkih ograničenja elektrane.
- (86) U skladu s nacrtom uvjeta ugovora o kupnji SPN će preuzimati svu električnu energiju koju EDU II bude proizvodio i isporučivao u mrežu („količina proizvodnje”) tijekom 40 godina („razdoblje preuzimanja”) od početka rada. ⁽³⁹⁾ EDU II bit će obavezan u razdoblju preuzimanja iz ugovora o kupnji prodavati svu svoju količinu proizvodnje isključivo SPN-u, a plaćanja će primati na temelju „formule za naknadu” iz ugovora o kupnji (vidjeti uvodnu izjavu 88.).
- (87) EDU II ima sva prava dispečiranja. Ako SPN ne preuzme količinu proizvodnje ili bilo koji njezin dio, EDU II će u tim iznimnim okolnostima prodati električnu energiju kao prihvatitelj cijena na promptnom tržištu. Češka navodi da je cilj omogućiti nastavak proizvodnje električne energije dok se situacija ne riješi. Razlozi mogu biti pravni (gubitak odobrenja za trgovanje), financijski (nesolventnost, nemogućnost ispunjenja obveza, neispunjenje financijskih uvjeta za namirenje odstupanja) ili tehnički (SPN je izgubio pristup tržištima). U tim okolnostima elektrana i dalje radi, a električnu energiju treba plasirati na tržište. SPN će EDU-u II plaćati kompenzaciju za pokrivanje svakog manjka u odnosu na prihode koje bi EDU II ostvario da je SPN ispunio svoju obvezu preuzimanja. Češka se obvezala da će u tom slučaju EDU II svu proizvedenu električnu energiju prodati na promptnom tržištu (tržište za dan unaprijed ili unutardnevno tržište koje funkcionira kao burza) kao prihvatitelj cijena (tj. bez utvrđivanja minimalne cijene električne energije). Češka tijela navela su da u toj situaciji EDU II ne može odabrati određenog kupca (jer se prodaja odvija na anonimnoj burzi) niti odrediti cijenu ili uvjete prodaje (jer se standardni proizvodi prodaju po graničnoj cijeni na burzi). Češka tijela tvrde da će u tom slučaju Ministarstvo kao subjekt odgovoran za imenovanje SPN-a poduzeti potrebne mjere kako bi SPN ponovno mogao ispunjavati svoje obveze preuzimanja. U skladu sa Zakonom o niskougličnoj energiji SPN ili Ministarstvo obavijestit će nacionalno regulatorno tijelo o svakom takvom događaju.

⁽³⁸⁾ „Dvosmjerni ugovor za kompenzaciju razlike” znači ugovor između operatora elektrane i druge strane, obično javnog subjekta, kojim se štiti minimalna naknada i ograničava prekomjerna naknada; ugovorom se nastoje očuvati poticaji za učinkovit rad i sudjelovanje elektrane na tržištima električne energije.

⁽³⁹⁾ Prema češkim tijelima, razdoblje preuzimanja iz ugovora o kupnji (tj. razdoblje u kojem se primjenjuje obveza SPN-a da kupuje električnu energiju) počinje, ovisno o tome što nastupi prije, i. od datuma početka rada, tj. dana kad nuklearna elektrana prvi put isporuči električnu energiju u mrežu i EDU II obavijesti državu/SPN o tome da je nastupio datum početka rada, podložno rokovima koji će biti utvrđeni u ugovoru o kupnji, ili ii. od krajnjeg datuma, tj. dana nakon posljednjeg dana ciljnog vremenskog okvira stavljanja u pogon koji traje pet godina počevši od ciljnog datuma stavljanja u pogon. Ciljni datum stavljanja u pogon odgodit će se kako bi se uzela u obzir kašnjenja uzrokovana događajima koji se smatraju legitimnim razlozima. Češka tijela objasnila su da svaka odgoda početka komercijalnog rada nakon ciljnog vremenskog okvira stavljanja u pogon, koji je utvrđen kao petogodišnje razdoblje koje počinje na ciljni datum stavljanja u pogon, zapravo skraćuje trajanje ugovora o kupnji.

- (88) Formulom za naknadu iz ugovora o kupnji izračunavaju se iznosi koje SPN treba platiti EDU-u II ili obrnuto. Formula se sastoji od dvije komponente: 1. *ex post* namirenja i 2. izloženosti tržištu. Temelji se na sljedećoj osnovnoj formuli:

$$R = \underbrace{(f - p') * k}_{\text{settlement term}} + \underbrace{\sum_h q_h * p_h}_{\text{market exposure}}$$

uključujući određene prilagodbe koje se primjenjuju na komponentu *ex post* namirenja, ovisno o tržišnim okolnostima i operativnim troškovima elektrane. Formula za naknadu iz ugovora o kupnji definirana je kao:

$$\text{Ako } p' > c : R = \max [(f - p') * k; (a * c - p') * q] + \sum_h q_h * p_h \quad \text{Ako } p' \leq c : R = (f - c) * k + \sum_h q_h * p_h$$

Pri čemu vrijedi sljedeće:

- (R) je naknada,
- (p_h) je tržišna cijena definirana kao cijena po satu na tržištu za dan unaprijed na PXE-u ⁽⁴⁰⁾,
- (q_h) je količina proizvodnje EDU-a II u određenom satu,
- (q) je ukupna količina proizvodnje EDU-a II u razdoblju namirenja (razdoblje za koje se određuje referentna tržišna cijena, tj. godina dana),
- (f) je izvršna cijena (vidjeti odjeljak 3.6.2.),
- (p') je referentna tržišna cijena određena kao *ex post* aritmetička sredina tržišnih cijena (p_h) u godini dana koja završava datumom na koji se provodi izračun referentne tržišne cijene,
- (k) je referentna količina utvrđena *ex ante* kao pretpostavljena količina proizvodnje u razdoblju namirenja,
- (c) je varijabilni operativni trošak elektrane,
- alfa (a) je definirana kao kvocijent izvršne cijene i operativnog troška ($a = f/c$). Utvrđuje se u trenutku izračuna iznosa *ex post* namirenja koji se plaća EDU-u II na temelju primjenjivih vrijednosti (c) i (f).

- (89) Češka tijela objasnili su da će prva komponenta osnovne formule, tj. *ex post* namirenje, korisniku zajamčiti stabilnost prihoda neovisno o prosječnim tržišnim uvjetima, a državi istodobno omogućiti da se zaštiti od prekomjerne naknade ⁽⁴¹⁾. Iznos *ex post* namirenja izračunat će se za razdoblje namirenja (razdoblje za koje se određuje referentna tržišna cijena, tj. godina dana) na temelju stvarnih vrijednosti za referentnu tržišnu cijenu, alfu i druge primjenjive parametre te će biti plativ dva mjeseca nakon završetka svakog razdoblja namirenja. Opće je načelo osnovne formule to da kad je referentna tržišna cijena (p') niža od izvršne cijene (f), elektrana će primiti razliku između izvršne cijene (f) i referentne tržišne cijene (p') za referentnu količinu (k); s druge strane, kad je referentna tržišna cijena (p') viša od izvršne cijene (f), elektrana će biti dužna vratiti razliku za referentnu količinu (k).
- (90) U usporedbi s osnovnom formulom, formula za naknadu iz ugovora o kupnji uključuje određene prilagodbe komponente *ex post* namirenja, ovisno o tržišnim okolnostima (p') i jediničnom varijabilnom operativnom trošku elektrane (c), kako je utvrđeno u uvodnoj izjavi 88. Konkretno, kad je referentna tržišna cijena (p') viša od varijabilnog operativnog troška elektrane (c) u razdoblju namirenja, komponenta *ex post* namirenja prilagodit će se kako bi se ograničio povrat sredstava i time zaštitilo od operativnih gubitaka u slučaju neplaniranih prekida rada kad su cijene visoke. Na primjer, ako je referentna tržišna cijena viša od varijabilnih operativnih troškova (c) i izvršne

⁽⁴⁰⁾ Power Exchange Central Europe je burza energije specijalizirana za energetska tržišta srednje i jugoistočne Europe. Za više informacija vidjeti: PXE – Power Exchange Central Europe, a.s.

⁽⁴¹⁾ Prekomjerna naknada rješava se i mehanizmom podjele dobiti (vidjeti odjeljak 3.6.7.).

cijene (f), EDU II vratit će razliku između referentne tržišne cijene (p^*) i izvršne cijene (f) za, ovisno o tome što je manje, referentnu količinu (k) i količinu proizvodnje (q). Kad je referentna tržišna cijena (p^*) jednaka ili niža od varijabilnog operativnog troška elektrane (c), vrijednost *ex post* namirenja ograničit će se na razliku između izvršne cijene (f) i varijabilnih operativnih troškova (c) pomnoženu referentnom količinom (k) kako bi se zaštitilo od prekomjerne naknade kad su cijene niske.

- (91) Drugom komponentom osnovne formule, tj. izloženošću tržištu, nastoji se potaknuti EDU II da optimizira svoj rad tijekom cijele godine na temelju signala cijene po satu na tržištu za dan unaprijed (p_h). Na kraju svakog mjeseca EDU II primit će odgovarajuća plaćanja od SPN-a na temelju zbroja svoje stvarne količine proizvodnje po satu pomnožene stvarnim tržišnim cijenama u svakom satu tog mjeseca, tj. $\sum q_h * p_h$.
- (92) U skladu s ugovorom o kupnji EDU II može slobodno odlučivati o svojoj proizvodnji i nije obvezan održavati unaprijed utvrđenu minimalnu razinu proizvodnje. SPN će kupiti svu električnu energiju koju proizvede EDU II i prodati je na tržištu na temelju strategije prodaje koja će ispunjavati određene obveze (vidjeti odjeljak 3.6.4.). Svaku razliku između cijene koju je SPN ostvario na tržištu i tržišne cijene plaćene EDU-u II snosi SPN.
- (93) Češka je navela da će se ugovor o kupnji sklopiti u kasnijoj fazi, nakon odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju te partnera koji će provoditi projekt. Ugovor o kupnji sklopit će se i potpisati u skladu s uvjetima ugovora o projektiranju, nabavi i izgradnji. SPN će se osnovati naknadno, ali prije stavljanja novoizgrađene elektrane u pogon, kao druga ugovorna stranka utvrđena u ugovoru o kupnji.

3.6.2. Određivanje izvršne cijene za ugovor o kupnji

- (94) Češka tijela objasnili su da će se u ugovoru o kupnji utvrditi početna izvršna cijena izračunana na temelju financijskog modela („financijski model”) koji je dostavila Češka ⁽⁴²⁾ kako bi se ulagaču omogućilo da ostvari ciljni povrat na kapital („dopuštena unutarnja stopa povrata na kapital” („unutarnja stopa povrata” ili „povrat na kapital”) od [9 do 11] % nominalnih, pretkomercijalnih financijskih sredstava nakon oporezivanja tijekom očekivanog radnog vijeka projekta (uključujući troškove stavljanja izvan pogona). Vrijednost izvršne cijene na temelju pretpostavki iz financijskog modela dostavljenog Komisiji 15. ožujka 2024. iznosi [65 do 80] EUR/MWh ⁽⁴³⁾, dok je vrijednost referentne količine [75 do 100] % neto kapaciteta. Vrijednost izvršne cijene može se znatno promijeniti ovisno o različitim ulaznim parametrima kako je opisano u nastavku ovog pododjeljka. Ako bi, na primjer, očekivani troškovi izgradnje nakon sklapanja ugovora o projektiranju, nabavi i izgradnji bili znatno viši nego u početnim pretpostavkama, to bi dovelo do znatnog povećanja izvršne cijene, pod uvjetom da je do povećanja troškova došlo zbog legitimnih razloga (objašnjenih u uvodnoj izjavi 104.). Češka je Komisiji dostavila ukupno 35 različitih scenarija koji predstavljaju različite moguće pretpostavke o kretanju troškova i prihoda i sadržavaju početne izvršne cijene u rasponu od [50 do 80] EUR/MWh (u scenariju 35, na temelju pretpostavki o visokim tržišnim cijenama od [100 do 200] EUR/MWh) do [100 do 125] EUR/MWh (u scenariju 30, na temelju povećanja troškova izgradnje na [17 do 18] milijardi EUR).
- (95) U financijskom modelu kao ulazne vrijednosti koristit će se pretpostavke, među ostalim o očekivanim tržišnim cijenama, raspoloživosti EDU-a II, očekivanim prilagodbama opterećenju ⁽⁴⁴⁾, očekivanim troškovima izgradnje, operativnim troškovima i troškovima stavljanja izvan pogona, te druge relevantne pretpostavke kao što su pretpostavke o kapitalnim izdacima i financiranju (uključujući državni zajam, vidjeti odjeljak 3.7.), kao i početna referentna količina za formulu za naknadu iz ugovora o kupnji. U odjeljku 3.6.6. navedene su pojedinosti o tim pretpostavkama.

⁽⁴²⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 124.

⁽⁴³⁾ Realna vrijednost izražena u cijenama iz 2020. Češka tijela procjenjuju da će ekvivalentna realna vrijednost u cijenama iz 2025. iznositi [50 do 100] EUR/MWh.

⁽⁴⁴⁾ U predmetnom se kontekstu prilagodba opterećenju odnosi na prilagodbu proizvodnje električne energije nuklearne elektrane kako bi se proizvodnja optimizirala kao odgovor na cijene električne energije koje fluktuiraju tijekom dana. Vidjeti uvodnu izjavu 187. za više informacija.

- (96) Financijski model omogućuje predviđanje količine proizvodnje i izračun slobodnog novčanog toka u svakoj godini od potpisivanja ugovora o kupnji do završetka stavljanja elektrane izvan pogona. Izvršna cijena (koja utječe na očekivane prihode elektrane preko komponente *ex post* namirenja) izračunava se u financijskom modelu kao vrijednost koja daje neto sadašnju vrijednost novčanih tokova jednaku nuli pri dopuštenoj unutarnjoj stopi povrata na vlasnički kapital.
- (97) Većina troškovnih stavki i drugih ulaznih podataka modela (uključujući predviđene tržišne cijene) podlijegeat će indeksaciji inflacije. Izvršna cijena iz ugovora o kupnji također će biti podložna indeksaciji inflacije. Utvrđeni indeks ili košarica indeksa primijenit će se na sve relevantne troškovne stavke i druge ulazne podatke modela. Neke troškovne stavke neće se indeksirati jer su utvrđene zakonodavstvom ili u okviru povratne financijske pomoći (npr. kamate za povratnu financijsku pomoć, troškovi razgradnje, ispunjenje obveza povezanih s nuklearnim računom, minimalne rezerve za potraživanja). Predviđene tržišne cijene indeksirat će se na temelju indeksa potrošačkih cijena Češke (CZ CPI) ⁽⁴⁵⁾. Kad je riječ o troškovima izgradnje i rada, za određivanje indeksacije koristit će se košarica objavljenih indeksa. Ta se košarica temelji na ponderiranju četiriju indeksa Češke, odnosno indeksa proizvođačkih cijena Češke (PPI) ⁽⁴⁶⁾, CZ CPI-ja, indeksa proizvođačkih cijena EU-a (EU PPI) ⁽⁴⁷⁾ i plaća u Češkoj ⁽⁴⁸⁾, kako slijedi:
- (a) troškovi izgradnje indeksirat će se na sljedeći način: CZ PPI ([30 – 50] %), CZ CPI ([0 – 10] %), EU PPI ([30 – 50] %), plaće u Češkoj ([10 – 30] %);
- (b) troškovi rada indeksirat će se na sljedeći način: CZ PPI ([30 – 50] %), CZ CPI ([10 – 30] %), EU PPI ([0 – 10] %), plaće u Češkoj ([30 – 50] %).
- (98) Mehanizam indeksacije za izvršnu cijenu temeljit će se na prethodno navedenim indeksima i ponderima ovisno o tome je li projekt u fazi izgradnje ili rada (tj. izvršna cijena prilagodit će se prema košarici indeksa za izgradnju tijekom izgradnje i prema košarici indeksa za rad tijekom rada). U ugovoru o kupnji predvidjet će se mehanizam indeksacije (s odgovarajućim indeksom i metodom primjene) u skladu s kojim će se prethodno primjenjiva izvršna cijena povećavati na godišnjoj osnovi. Pretpostavka o inflaciji koja se primjenjuje za mehanizam indeksacije ažurirat će se u okviru preispitivanja postojanja prekomjerne naknade koje se provodi svakih pet godina, vidjeti odjeljak 3.6.7.
- (99) Na primjer, ako se pretpostavi stopa inflacije od 2 %, u nominalnoj vrijednosti izvršna cijena od [60 do 80] EUR/MWh u 2020. (ne uzimajući u obzir moguće promjene ulaznih parametara u okviru redovitih preispitivanja) rezultirala bi nominalnom izvršnom cijenom od [90 do 110] EUR/MWh u 2036., [130 do 170] EUR/MWh u 2056. i [200 do 250] EUR/MWh u 2076. Češka tijela navode da je cilj tog pristupa postizanje međugeneracijske pravednosti kako bi se izbjegle pretjerano visoke izvršne cijene na početku rada i (s obzirom na opću inflaciju) pretjerano niske izvršne cijene na kraju razdoblja ugovora o kupnji. Tvrdi da, iako se u ulaznim vrijednostima za izračun izvršne cijene uzima u obzir i inflacija, to ne dovodi do dvostruke indeksacije jer bi bez zasebne indeksacije izvršne cijene početna izvršna cijena trebala biti znatno viša. Na temelju prethodnog primjera tvrde da bi alternativna, neindeksirana izvršna cijena u osnovnom scenariju iznosila [100 do 150] EUR/MWh tijekom trajanja ugovora o kupnji.
- (100) Ostali troškovi indeksirani su kako slijedi: za troškove projektiranja i izgradnje primjenjuje se prethodno navedeni indeks izgradnje. Za troškove rada i stavljanja izvan pogona primjenjuje se prethodno navedeni indeks troškova rada.
- (101) Izvršna cijena i referentna količina utvrdit će se na temelju parametara dostupnih nakon potpisivanja ugovora o projektiranju, nabavi i izgradnji, posebno u pogledu troškova izgradnje, te će se ponovno razmotriti samo 1. u okviru periodičnog preispitivanja parametara formule za naknadu iz ugovora o kupnji (vidjeti uvodnu izjavu 102.) i 2. pri prilagodbama izvršne cijene dogovorenima u ugovoru o kupnji (vidjeti uvodnu izjavu 104.).

⁽⁴⁵⁾ CZ CPI odgovara povećanju prosječnog godišnjeg indeksa potrošačkih cijena u Češkoj koji objavljuje Češki ured za statistiku, vidjeti https://www.czso.cz/csu/czso/inflation_rate.

⁽⁴⁶⁾ CZ PPI odgovara ukupnom indeksu cijena industrijskih proizvođača u Češkoj koji objavljuje Češki ured za statistiku (ukupno za industriju), https://www.czso.cz/csu/czso/ipc_ts.

⁽⁴⁷⁾ EU PPI odgovara indeksu cijena industrijskih proizvođača u Europskoj uniji (proizvođačke cijene u industriji, ukupno) koji objavljuje Eurostat, vidjeti https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teis010/default/table?lang=en&category=t_sts.t_sts_ind.t_sts_ind_pric.

⁽⁴⁸⁾ Indeks plaća u industriji Češke odgovara godišnjoj postotnoj promjeni prosječne bruto plaće u industriji koju objavljuje Češki ured za statistiku (prosječna plaća u industriji, ukupno), vidjeti https://www.czso.cz/csu/czso/pmz_ts.

- (102) Prvo, parametri formule za naknadu iz ugovora o kupnji periodično će se preispitati svakih pet godina, a prvo preispitivanje planira se provesti prije početka rada ili na pisani zahtjev bilo koje ugovorne stranke. Na temelju preispitivanja ažurirat će se (tj. prema potrebi će se smanjiti ili povećati) vrijednosti određenih parametara formule za naknadu iz ugovora o kupnji, tj. (c), (k), (f) i (a)), te neke pretpostavke u financijskom modelu, na primjer one o operativnim troškovima, indeksima inflacije ili prilagodbi opterećenju. Izvršna cijena i referentna količina ponovno će se izračunati u financijskom modelu na temelju ažuriranih pretpostavki kako bi se postigla dopuštena unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital za ulagača. Preispitivanje će nadgledati neovisna treća strana, a očekuje se da će to biti češki Ured za regulaciju energetskog sektora.
- (103) U nacrtima ugovornih dokumenata koje je dostavila Češka predviđena je i mogućnost revizije definicija parametara koji se koriste u formuli za naknadu. Međutim, Komisiju je potrebno obavijestiti o svim promjenama tih definicija prije njihove provedbe.
- (104) Drugo, u skladu s ugovorom o kupnji izvršna cijena može se prilagoditi u slučaju događaja koji dovodi do povećanja kapitalnih izdataka / operativnih troškova ili gubitka prihoda projekta ili drugog štetnog učinka na projekt, a takav se događaj u ugovoru o kupnji naziva „legitimnim razlogom”. Ugovor o kupnji sadržavat će iscrpan popis legitimnih razloga ⁽⁴⁹⁾. Ako nastane legitiman razlog, vrijednosti određenih parametara formule za naknadu iz ugovora o kupnji, tj. (c), (k), (f) i (a), te ulazni parametri financijskog modela preispitat će se i ažurirati kako bi se ublažili učinci legitimnog razloga na EDU II. Te prilagodbe izvršne cijene osmišljene su kako bi se EDU-u II omogućilo da postigne najviše istu dopuštenu unutarnju stopu povrata na vlasnički kapital koju bi postigao da nije bilo predmetnog legitimnog razloga. To znači da ako su se dogodile druge promjene koje se ne smatraju legitimnim razlogom, a dovele su do smanjene unutarnje stope povrata, učinci legitimnih razloga ne dovode do mogućnosti kompenzacije učinaka nelegitimnih razloga, a ciljna unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital manja je od dopuštene unutarnje stope povrata na vlasnički kapital od [9 do 11] %.
- (105) U slučaju legitimnih razloga EDU II i država mogu se dogovoriti da će, umjesto prilagodbe izvršne cijene, EDU II primiti naknadu u obliku paušalnog iznosa (ili više obroka) plativog u dogovorenom roku od nastanka predmetnog legitimnog razloga.
- (106) Češka tijela nadalje su objasnila da se legitimni razlozi primjenjuju pod uvjetom da se negativni učinci ne mogu prevladati na način da EDU II djeluje s dužnom pažnjom.

3.6.3. *Financiranje ugovora o kupnji i korištenje prihoda od ugovora o otkupu*

- (107) Kako je utvrđeno u članku 9. Zakona o niskouglijčnoj energiji, Ministarstvo će financiranje potpore za nuklearnu energiju pokriti sredstvima od: i. SPN-ovih prihoda od prodaje električne energije, ii. pristojbe ⁽⁵⁰⁾ koju operatori mreže naplaćuju krajnjim potrošačima električne energije, slično postojećem financiranju obnovljivih izvora energije, i iii. doprinosa iz državnog proračuna.
- (108) Češka tvrdi da je izbor između uključivanja poreznih obveznika ili potrošača u bilo kakve naknade ili rabate pitanje politike i da bi trebao ostati diskrecijsko pravo države. Češka tijela objasnila su da namjeravaju koristiti sve izvore prihoda opisane u članku 9. Zakona o niskouglijčnoj energiji. Sredstva namijenjena financiranju mjera za prelazak na niskouglijčni energetski sektor Ministarstvo ili SPN zasebno će držati na posebnim računima u bankama sa sjedištem u Češkoj.

⁽⁴⁹⁾ Na temelju glavnih uvjeta ugovora o kupnji sljedeći događaji smatraju se legitimnim razlozima: promjene troškova financiranja povratne financijske pomoći ili jednostrani opozivi ili promjene povratne financijske pomoći, odgođena konačna odluka o ulaganju, promjena zakonodavstva, povreda obveza koju je počinila država ili državna tijela, sigurnosni zahtjevi, zahtjevi tijela, prirodne katastrofe ili slični događaji, događaji izvan kontrole EDU-a II, pitanja infrastrukture i mreže.

⁽⁵⁰⁾ Moguća pristojba i eventualna izuzeća od nje nisu obuhvaćeni ovim postupkom.

- (109) Češka tijela potvrdila su da bi se u skladu s člankom 9. stavkom 1. točkom (d) i člankom 9. stavkom 9. Zakona o niskougličnoj energiji doprinosi iz češkog državnog proračuna koristili za pokrivanje manjka između sredstava prikupljenih naplaćivanjem pristojbe i SPN-ovih prihoda od prodaje električne energije u slučaju da pristojba koju naplaćuju mrežni operatori ne bi bila dovoljna za pokrivanje tog manjka. S druge strane, svaki eventualni višak preostao nakon pokrivanja troškova mjere ušao bi u državni proračun.
- (110) Češka tijela nadalje su objasnili da financiranje ne bi ovisilo o pristojbi, iako ona može doprinijeti financiranju mjera, i da bi se potencijalni manjkovi po potrebi pokrili iz državnog proračuna. Konkretno, Češka se obvezala na to da će država intervenirati i pokriti sve manjkove između sredstava prikupljenih od potencijalne pristojbe i planirane razine potpore u okviru projekta.
- (111) U skladu sa Zakonom br. 367/2021 o mjerama za prelazak Češke na niskougličnu energiju potencijalni prihodi SPN-a od plaćanja primljenih u okviru sustava *ex post* namirenja koristit će se i. primarno za financiranje plaćanja u okviru sustava namirenja korisniku u budućnosti i ii. sekundarno za financiranje obnovljivih izvora energije u skladu sa Zakonom br. 165/2012 zb. o promicanim izvorima energije (na nediskriminirajućoj osnovi smanjenjem iznosa koji će se financirati putem regulirane komponente cijene električne energije) ili će se vratiti u državni proračun.

3.6.4. Obveze u pogledu trgovanja električnom energijom

- (112) Češka se obvezala na to da će se najmanje 70 % ukupne proizvodnje električne energije EDU-a II prodavati na tržištu za dan unaprijed, unutar dnevnog tržišta i tržištu budućnosnica tijekom cijelog životnog vijeka nuklearne elektrane. Ta se obveza stoga primjenjuje na SPN tijekom cijelog razdoblja trajanja ugovora o kupnji, a nakon toga na korisnika EDU II, kao i na sve subjekte kojima SPN ili EDU II delegiraju svoje aktivnosti trgovanja (svako upućivanje na SPN / EDU II u ovom odjeljku 3.6.4. obuhvaća sve subjekte kojima su delegirane aktivnosti trgovanja).
- (113) U načelu, SPN / EDU II ⁽⁵¹⁾ trgovat će na tržištu za dan unaprijed i unutar dnevnog tržišta na kratkoročnoj burzi koju organizira češki operator tržišta električne energije (OTE) i tržištima budućnosnica na češkoj burzi električne energije (PXE), a samo iznimno i uz prethodnu suglasnost službi Komisije na drugim burzama.
- (114) SPN / EDU II prodat će ostatak ukupne električne energije koju je proizveo EDU II (tj. najviše 30 %) pod objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim uvjetima na dražbama. Češki energetske regulator mora u skladu sa svojim dužnostima i nadležnostima na temelju češkog Zakona o energiji unaprijed preispitati i odobriti pravila i/ili okvir za te dražbe. SPN / EDU II mora obavijestiti češkog energetskog regulatora o svakoj dražbi najkasnije jedan dan prije njezine javne objave.
- (115) Češka se obvezuje na to da će dražbe nuklearne energije biti otvorene, jasne, transparentne i nediskriminirajuće te utemeljene na objektivnim kriterijima, koji su utvrđeni *ex ante* i smanjuju rizik od strateškog nadmetanja. Dražbe se provode na široko dostupnoj platformi kako bi se zajamčila dostupnost i istodobno uklonile zemljopisne prepreke te omogućilo široko sudjelovanje različitih sudionika na tržištu. Platforma mora biti osmišljena na način kojim se pojednostavljuje postupak dražbe i povećava upotrebljivost za sve sudionike te istodobno jamče povjerljivost i cjelovitost podataka o dražbi. Platforma mora biti usklađena s relevantnim regulatornim zahtjevima i standardima kojima se uređuju tržišta električne energije, uključujući pravila za model, rad i transparentnost tržišta te pošteno tržišno natjecanje. Svi ovlašteni i registrirani trgovci trebaju moći jednako sudjelovati na dražbama pod istim

⁽⁵¹⁾ Za vrijeme razdoblja ugovora o kupnji SPN ili subjekt izvan grupe ČEZ kojem je SPN delegirao tu aktivnost bit će odgovoran za prodaju proizvedene energije. Iznimno, ako SPN ne preuzme količinu proizvodnje ili neki njezin dio, EDU II prodat će električnu energiju kao prihvatitelj cijena na promptnom tržištu (vidjeti uvodnu izjavu 83.). Nakon razdoblja ugovora o kupnji EDU II ili subjekt kojem je delegirao aktivnost trgovanja bit će izravno odgovoran za prodaju proizvedene energije. Obveze u pogledu trgovanja električnom energijom primjenjuju se na bilo koji od dva subjekta koji prodaju električnu energiju proizvedenu u nuklearnoj elektrani tijekom njezina očekivanog životnog vijeka, kao i na sve subjekte kojima oni delegiraju svoje aktivnosti trgovanja.

uvjetima. Ne nameću se nikakva ograničenja konačne upotrebe električne energije prodane na dražbama. Kriteriji za dražbe objavljuju se dovoljno rano prije roka za podnošenje ponuda, očekivani broj ponuditelja trebao bi biti dovoljan da se omogući učinkovito tržišno natjecanje, a količina električne energije prodane na dražbi predstavljat će obvezujuće ograničenje. Moraju se izbjegavati *ex post* prilagodbe rezultata dražbe. Češki energetske regulator pratit će postupak dražbe i nadzirati poštuju li se odobrena pravila dražbe. Osim toga, Europskoj komisiji prijavit će svaku neusklađenost.

- (116) Češka je objasnila da će predviđeni parametri budućih dražbi nuklearne energije uključivati procijenjene veličine lotova od 1 do 10 MW i ugovore u trajanju od godinu dana, tri mjeseca ili kraće. Dražbe će se organizirati prema načelu plaćanja prema ponudi, a minimalna cijena bit će unaprijed utvrđena i objavljena najranije jedan do dva dana prije zatvaranja nadmetanja. Nadalje, dražbe se provode jednom u tri mjeseca do jednom godišnje, uz transparentna pravila o razdoblju najave od 30 dana prije početka dražbe. Naposljetku, dražbe neće trajati dulje od sedam kalendarskih dana, a rezultati će se objaviti u narednom tjednu. To se odnosi na dražbe tijekom i nakon razdoblja ugovora o kupnji.
- (117) U iznimnim okolnostima SPN / EDU II može odstupiti od prethodno opisanih pravila trgovanja. Dakle, ako faktor obujma trgovanja ⁽⁵²⁾ za burzu na kojoj je SPN / EDU II obvezan prodati najmanje 70 % ukupne električne energije koju je proizveo EDU II padne ispod 40 % („prag”) u razdoblju od 30 uzastopnih dana, SPN / EDU II imat će pravo prodati do 50 % ukupne električne energije koju je proizveo EDU II na dražbama koje ispunjavaju uvjete navedene u ovom odjeljku u razdoblju od 30 dana, koje počinje trideset prvog dana nakon što češki energetske regulator utvrdi da je faktor obujma trgovanja pao ispod praga. Kako bi se izbjegle dvojbe, Češka se u tim okolnostima obvezuje na to da će se najmanje 50 % ukupne električne energije koju je proizveo EDU II prodati na burzama u skladu s uvodnom izjavom 113.
- (118) Češka će bez nepotrebne odgode obavijestiti službe Komisije kad faktor obujma trgovanja padne ispod praga i kad SPN / EDU II namjerava prodati do 50 % ukupne električne energije koju je proizveo EDU II na dražbama.
- (119) Ako SPN primijeni iznimku koja mu omogućuje prodaju do 50 % električne energije koju je proizveo EDU II na dražbama u kalendarskoj godini, Češka Komisiji dostavlja godišnje izvješće o praćenju te iznimke uz navođenje detaljnih razloga za iznimku i njezino trajanje.

3.6.5. Stopa povrata

- (120) Češka je prvotno prijavila ⁽⁵³⁾ ciljnu unutarnju stopu povrata na kapital (ili dopuštenu unutarnju stopu povrata na kapital) od [9 do 11] % ⁽⁵⁴⁾, koja se temeljila na procjeni potrebnog povrata na kapital od [...] % do [...] % dobivenoj primjenom modela procjene kapitalne imovine (CAPM). Ona se temeljila na tržišnim i usporedivim podacima iz istog razdoblja te je uključivala premiju za izgradnju i rad nuklearnih elektrana kako bi se obuhvatili posebni rizici povezani s nuklearnom elektranom.
- (121) U odluci o pokretanju postupka ⁽⁵⁵⁾ Komisija nije bila sigurna odražavaju li točno pretpostavke korištene za procjenu potrebnog povrata na kapital izloženost ulagača riziku. Konkretno, Komisija je izrazila sumnju u premiju za izgradnju i rad nuklearnih elektrana s obzirom na smanjenu izloženost korisnika riziku.
- (122) Kako bi otklonila sumnje koje je Komisija izrazila u odluci o pokretanju postupka, Češka je dostavila nekoliko podnesaka i ažurirala povrat na kapital na temelju:
- (a) najnovijih tržišnih podataka; kao rezultat toga, Češka je ažurirala pretpostavke o nerizičnoj stopi, premiji za tržišni rizik i beti; i

⁽⁵²⁾ Faktor obujma trgovanja mjerilo je tržišne likvidnosti i definira se kao ukupna količina kojom se trguje na tržištu izražena kao višekratnik fizičke potrošnje.

⁽⁵³⁾ Odluka o pokretanju postupka, uvodna izjava 67.

⁽⁵⁴⁾ Odluka o pokretanju postupka, uvodna izjava 71.

⁽⁵⁵⁾ Odluka o pokretanju postupka, uvodne izjave 207. i 208.

- (b) izloženosti projekta riziku: kako bi se uzele u obzir mjere zaštite prihoda i druge mjere državne potpore predviđene u ugovornoj i komercijalnoj strukturi projekta, iz izračuna povrata na kapital Češke uklonjena je posebna premija za veliki rizik (prethodno poznata kao premija za izgradnju i rad nuklearnih elektrana) u iznosu od 3 % do 3,5 %.
- (123) Češka tvrdi da će izmijenjeni povrat na kapital, odnosno ciljni vlasnički kapital, od [9 do 11] % tijekom životnog vijeka projekta osigurati odgovarajuću naknadu dioničarima EDU-a II.
- (124) Češka je dostavila više dokumenata kojima potkrepljuje svoje stajalište. Osim toga, češka vlada dostavila je i financijski model. Posljednja verzija tog modela dostavljena je Komisiji 15. ožujka 2024.
- (125) U odluci o pokretanju postupka ocijenjeno je mišljenje Češke o svakom ključnom pitanju kako je navedeno u njezinim podnescima do datuma odluke o pokretanju postupka ⁽⁵⁶⁾. U preostalom dijelu ovog odjeljka daje se pregled stajališta Češke o ključnim pitanjima istaknutima nakon objave odluke o pokretanju postupka u pogledu procjene povrata na kapital, troška duga i ponderiranog prosječnog troška kapitala (WACC) te unutarnje stope povrata na kapital i unutarnje stope povrata projekta.

3.6.5.1. Povrat vlasnicima kapitala

- (126) Cilj je financijskog modela opisanog u odjeljku 3.6.2. procijeniti izvršnu cijenu iz ugovora o kupnji koja je potrebna za postizanje ciljnog povrata na kapital od [9 do 11] %.
- (127) Češka tijela objasnila su da su potrebni povrat na kapital procijenila u skladu s prihvaćenom tržišnom praksom. Konkretno, Češka je provela takozvanu analizu „odozdo prema gore” na temelju CAPM-a i usporedila je s referentnim vrijednostima drugih projekata i ulaganja sa sličnim profilima rizičnosti.
- (128) Standardna formula CAPM-a je sljedeća:

$$R_e = R_f R + \beta * (R_m - R_f R)$$

Pri čemu vrijedi sljedeće:

1. $R_f R$ je nerizična stopa, tj. očekivani povrat od ulaganja u nerizičnu imovinu;
 2. R_m je očekivani povrat tržišta, koji uključuje takozvanu premiju za rizik zemlje, kako bi se uzela u obzir rizičnost ulaganja u određenoj zemlji;
 3. $(R_m - R_f R)$ je premija za tržišni rizik; i
 4. β (ili beta s efektom duga) je mjerilo idiosinkrastičnog, nespecifičnog rizika projekta ⁽⁵⁷⁾.
- (129) Češka tijela procijenila su da se tržišni povrat na kapital za projekt sličan projektu Dukovany kreće u rasponu od [...] % do [...] % ako se uključi posebna premija za veliki rizik („SMRP”) ⁽⁵⁸⁾ te u rasponu od [...] % do [...] % bez te premije. Te brojke i pretpostavke na kojima se one temelje prikazane su u tablici 2 i objašnjene u nastavku.

⁽⁵⁶⁾ Odluka o pokretanju postupka, odjeljak 4.4.2.5.

⁽⁵⁷⁾ Vidjeti podnesak Češke od 1. ožujka 2024. Češka tijela objašnjavaju da su za procjenu bete s efektom duga koristila Harris-Pringleov pristup. U skladu s tim pristupom porezni kamatni štit (tj. smanjenje poreza koje proizlazi iz dopuštenog odbitka od oporezivog prihoda) ne koristi se u prilagodbama bete za financijsku polugu. Harris-Pringleova formula glasi: $\beta_L = \beta_U + \frac{D}{E} (\beta_U - \beta_D)$, pri čemu je β_L beta s efektom duga, β_U je beta bez efekta duga, β_D je beta duga, D je dug, a E je vlasnički kapital. Češka dalje navodi da taj pristup odgovara financijskom modelu, u kojem su svi novčani tokovi koji su diskontirani za trošak kapitala vrijednosti nakon oporezivanja i uključuju sve porezne štitove.

⁽⁵⁸⁾ Riječ je o „premiji za izgradnju i rad nuklearnih elektrana” opisanoj u odluci o pokretanju postupka, koju je Češka preimenovala u „posebnu premiju za veliki rizik” ili „SMRP”.

Tablica 2

Procjena povrata na kapital Češke

Trošak vlasničkog kapitala	Nerizična stopa iz istog razdoblja		Dugoročni povijesni prosjeci nerizične stope	
	Najniža	Najviša	Najniža	Najviša
Nerizična stopa	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %
Premija tržišnog rizika	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %
Beta bez efekta duga	[...]	[...]	[...]	[...]
Financijska poluga	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %
Povrat na kapital	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %
Beta duga	[...]	[...]	[...]	[...]
Povrat na kapital s betom duga	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %
SMRP	3,0 %	3,5 %	3,0 %	3,5 %
Povrat na kapital sa SMRP-om	[...] %	[...] %	[...] %	[...] %

Izvor: češka tijela

- (130) Češka tijela su za nerizičnu stopu ⁽⁵⁹⁾ koristila dvogodišnje i dvadesetogodišnje prosjeke za tridesetogodišnje državne euroobveznice i njemačke državne obveznice te europske korporativne obveznice s rejtingom AAA i dospeljem od 10 ili više godina ⁽⁶⁰⁾. Češka navodi da je razmotrila podatke iz istog razdoblja i dugoročne prosječne podatke kako bi analiza bila pouzdana jer se iz nje može utvrditi nerizična stopa u kratkoročnom i dugoročnom razdoblju ⁽⁶¹⁾. Na temelju tog odabira češka tijela osmislila su dva scenarija, jedan u kojem se uzimaju u obzir podaci iz istog razdoblja i drugi u kojem se uzimaju u obzir dugoročniji prosjeci nerizične stope. Češka nadalje navodi da su, nakon što su kao zamjena za nerizičnu stopu odabrane euroobveznice i njemačke obveznice, potrebne prilagodbe kako bi se ta nerizična stopa pretvorila u nerizičnu stopu za Češku, tj. potrebno je dodati premiju ⁽⁶²⁾. Ta je premija jednaka dvogodišnjoj prosječnoj premiji za rizik zemlje za Češku ⁽⁶³⁾. Na temelju te analize dobiva se nerizična stopa u rasponu od [2 do 5] %.

⁽⁵⁹⁾ Vidjeti podneske Češke od 1. ožujka 2024. i 26. veljače 2024.

⁽⁶⁰⁾ Kad je riječ o euroobveznicama s rejtingom AAA, najdulje dospjeće obveznice je 10 godina.

⁽⁶¹⁾ Češka objašnjava da, iako kratkoročni prosjeci točnije odražavaju prevladavajuće tržišne uvjete i raspoloženje ulagača, s obzirom na zabilježenu volatilnost podataka o državnim obveznicama možda nije razborito nerizičnu stopu temeljiti samo na volatilnim podacima o promptnom tržištu kad je riječ o vrlo dugotrajnim infrastrukturnim projektima kao što je nuklearna elektrana. Dugoročniji prosjeci ublažavaju povezanu volatilnost podataka te omogućuju uravnoteženiji prikaz i korekciju tržišta (kao što je npr. reverzija prema srednjoj vrijednosti). Podnesak Češke od 9. siječnja 2024.

⁽⁶²⁾ Pristup češkog regulatornog tijela za utvrđivanje nerizične stope temelji se na košarici državnih obveznica koje je izdala Češka s prosječnim preostalim rokom do dospelja od 10 godina. Te su obveznice nominirane u češkim krunama. Međutim, budući da su sve financije projekta EDU II izražene u eurima, nerizična stopa temeljila se na europskim državnim obveznicama i korporativnim obveznicama s visokim rejtingom.

⁽⁶³⁾ Vidjeti financijski model Češke i podnesak Češke od 9. siječnja 2024. s premijom od 0,6 %. Damodaran (srpanj 2023.), <https://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/ctrypremJuly23.xlsx>.

- (131) Češka pretpostavlja premiju tržišnog rizika u rasponu od [5 do 7] %⁽⁶⁴⁾. Postotak od [...] % prosjek je Damodaranova pristupa koji se temelji na CDS-u ([...] %) i pristupa koji se temelji na kreditnom rejtingu ([...] %) ⁽⁶⁵⁾. Postotak od [...] % je prosjek: (a) postotka od [...] % prof. Damodarana i (b) prosječne vrijednosti premije tržišnog rizika od [...] % i srednje vrijednosti te premije od [...] % iz najnovijeg istraživanja prof. Fernandez o premiji tržišnog rizika, objavljenog u lipnju 2022. ⁽⁶⁶⁾
- (132) Pri procjeni bete ⁽⁶⁷⁾ Češka je uzela u obzir bete usporedivih poduzeća. Kad je riječ o tom skupu, razmotrila je niz europskih energetskih komunalnih poduzeća uvrštenih na burzu, a popis je pročistila kako bi u prvom redu uzela u obzir bete poduzeća čiji portfelji uključuju djelatnosti u području nuklearne energije ⁽⁶⁸⁾. Tom je analizom dobivena beta bez efekta duga od [...] ⁽⁶⁹⁾. Češka objašnjava da ta poduzeća, premda najprikladnija za usporedbu s EDU-om II, daju samo indikativnu procjenu bete za isključivo nuklearni projekt i da je taj raspon beta konzervativan. Posebno objašnjava da mnoga od tih usporedivih poduzeća uključenih na popis osim djelatnosti u području nuklearne energije obavljaju i više drugih poslovnih djelatnosti. Češka nadalje navodi da podatke stoga treba pažljivo tumačiti s obzirom na to da neki od njih odražavaju rizik povezan s reguliranim sredstvima za prijenos i distribuciju (a ne čisti rizik nuklearne elektrane). Zbog toga Češka tvrdi da je beta nuklearne elektrane u Češkoj vjerojatno bliža gornjoj granici raspona beta usporedivih poduzeća ⁽⁷⁰⁾.
- (133) Češka je za procjenu beta duga ⁽⁷¹⁾ smatrala da je primjereno pretpostaviti vrijednost nula i vrijednost koja nije nula od [...] ⁽⁷²⁾, kako je utvrđeno u nedavno donesenim regulatornim odredbama u vodnom i energetskom sektoru u Ujedinjenoj Kraljevini ⁽⁷³⁾. Ciljni povrat na kapital od [9 do 11] % izveden je na temelju bete duga od [...].

⁽⁶⁴⁾ Vidjeti podneske Češke od 1. ožujka 2024. i 26. veljače 2024.

⁽⁶⁵⁾ Te su brojke preuzete iz globalne baze podataka o premijama za rizik vlasničkog kapitala iz srpnja 2023. koju je izradio prof. A. Damodaran („Damodaran”) sa Sveučilišta u New Yorku (<https://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/ctrypremJuly23.xlsx>). Damodaran u tu svrhu koristi implicitnu premiju za rizik vlasničkog kapitala indeksa S&P 500. Nakon što se utvrdi premija zrelog tržišta (5 % u tom skupu podataka), Damodaran procjenjuje zadane vrijednosti, odnosno premiju za rizik predmetne zemlje. Premija tržišnog rizika za Češku dobiva se zbrajanjem premije za dugoročni rizik vlasničkog kapitala zemlje (5 %) i premije rizika zemlje za Češku (0,3 % i 0,9 %). Premija za rizik zemlje za Češku procjenjuje se prema sljedećim dvjema metodologijama. Prva metodologija, kojom se dobiva premija od 0,3 %, temelji se na rasponu CDS-a (ili ugovora o razmjeni na osnovi nastanka statusa neispunjavanja obveza) između Njemačke (0,22 % na kartici „10-year CDS Spreads” („Desetogodišnji rasponi CDS-a”) prethodno navedene datoteke u Excelu) i Češke (0,45 % na kartici „10-year CDS Spreads” („Desetogodišnji rasponi CDS-a”) prethodno navedene datoteke u Excelu), koji se zatim množi multiplikatorom 1,4, kako je prikazano u Damodaranovu skupu podataka. Druga metodologija, kojom se dobiva premija od 0,9 %, temelji se na kreditnom rejtingu Češke Aa3, iz kojeg proizlazi raspon od 0,64 %, koji se zatim množi multiplikatorom 1,4, kako je prethodno navedeno.

⁽⁶⁶⁾ Baza podataka koju je izradio prof. P. Fernandez („Fernandez”) iz Poslovne škole IESE Sveučilišta u Navarri. Ta je baza podataka rezultat istraživanja koje su proveli Fernandez i dr. o nerizičnoj stopi i premiji za tržišni rizik za 80 zemalja u 2023. (vidjeti Fernandez i dr. (2023.), *Survey: Market Risk Premium and Risk-Free Rate used for 80 countries in 2023*, Pablo Fernandez, Diego García de la Garza, Javier Fernandez Acin: SSRN: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4407839).

⁽⁶⁷⁾ Vidjeti podnesak Češke od 1. ožujka 2024.

⁽⁶⁸⁾ U obzir su uzeta sljedeća poduzeća: RWE, ČEZ, Fortum, EDF, Engie, Iberdrola, Uniper, Centrica, Nuclearelectrica. Vidjeti podnesak Češke od 27. veljače 2024.

⁽⁶⁹⁾ Češka objašnjava da se njezina analiza temelji na Modigliani-Millerovu pristupu, u kojem se za izračun procjene bete (imovine) bez efekta duga za EDU II koristi propisani skup referentnih vrijednosti. Dobivena se vrijednost zatim ponovno prilagođava kako bi se dobila odgovarajuća procjena bete (vlasničkog kapitala) s efektom duga (na temelju pretpostavke bete bez duga). Kako bi procijenila betu bez efekta duga, Češka se za provedbu analize usredotočila na dvogodišnje i petogodišnje tjedne procjene. Konkretno, beta je izračunana primjenom Damodaranova pristupa, koji se sastoji od odabira beta usporedivih poduzeća za dvogodišnje tjedne cijene (s ponderom od 66,7 %) i petogodišnje tjedne cijene (s ponderom od 33,3 %). Vidjeti https://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/New_Home_Page/datafile/variable.htm. Vidjeti podnesak Češke od 27. veljače 2024.

⁽⁷⁰⁾ Podnesak Češke o povratu na kapital od 10. siječnja 2024.

⁽⁷¹⁾ Beta imovine može se podijeliti na betu vlasničkog kapitala, izloženost dioničara sistemskom riziku, i betu duga, izloženost imatelja obveznica sistemskom riziku. Pri izračunu bete imovine, beta duga i beta vlasničkog kapitala ponderiraju se udjelom duga i vlasničkog kapitala u strukturi kapitala.

⁽⁷²⁾ Vidjeti podnesak Češke od 9. siječnja 2024.

⁽⁷³⁾ Izvor koji je Češka koristila je regulirani sektor vodoopskrbe u Ujedinjenoj Kraljevini, u kojem se primjenjuje beta duga od 0,15 do 0,05 (vidjeti metodologiju revizije konačnih cijena koju je primijenio regulator vodnog sektora Ofwat, prosinac 2022., https://www.ofwat.gov.uk/wp-content/uploads/2022/12/PR24_final_methodology_Appendix_11_Allowed_return.pdf).

- (134) Češka primjenjuje vrijednost od [...] % za procjenu financijske poluge⁽⁷⁴⁾. Ta vrijednost temelji se na aritmetičkoj sredini financijske poluge tijekom životnog vijeka nuklearne elektrane i ciljnoj financijskoj poluzi projekta⁽⁷⁵⁾. Češka napominje da je ta pretpostavka konzervativna jer se, kao prvo, u strukturi kapitala projekta predviđa dug od 98 % i, kao drugo, jer je „stvarna financijska poluga” projekta u rasponu od 67 do 78 %⁽⁷⁶⁾.
- (135) Kad je riječ o SMRP-u, Češka je tvrdila da su u odnosu na druge projekte u području proizvodnje električne energije nuklearne elektrane individualni veliki projekti s određenim jedinstvenim značajkama i rizicima koje treba uzeti u obzir uključivanjem SMRP-a u povrat na kapital dobiven na temelju CAPM-a. Procjena čeških tijela od 3 do 3,5 % uključivala bi rizike koji nisu obuhvaćeni procjenama bete diversificiranih energetskih komunalnih poduzeća⁽⁷⁷⁾. Međutim, s obzirom na znatne mjere za smanjenje rizika uvedene u predloženu financijsku i ugovornu strukturu, uključujući dugoročnu zaštitu izvršne cijene, SMRP nije uključen u ciljni povrat na kapital.
- (136) Češka na temelju prethodno navedenih pretpostavki zaključuje da procijenjeni raspon ciljnog povrata na kapital iznosi od [...] do [...], isključujući SMRP. Navodi da je ciljni povrat na kapital definiran kao donja granica raspona zbog sljedećih razloga: bliži je srednjoj vrijednosti raspona referentnih vrijednosti (vidjeti uvodnu izjavu 137.) i projekt ima pouzdan profil rizičnosti zbog zaštite prihoda i drugih mjera za smanjenje rizika uključenih u komercijalnu strukturu.
- (137) Kako bi vrednovala svoju analizu, Češka je usporedila ciljnu stopu povrata projekta od [9 do 11] % sa stopom povrata zamjenskih projekata i poduzeća, koji uključuju druge nuklearne projekte, velike komercijalne infrastrukturne projekte, češka regulirana komunalna poduzeća i poduzeća za ostvarivanje prinosa (engl. *YieldCo*) iz Ujedinjene Kraljevine („UK YieldCos”). Ti su rezultati prikazani u tablici u nastavku⁽⁷⁸⁾.

⁽⁷⁴⁾ U predmetnom se kontekstu financijska poluga definira kao omjer duga i kapitala, pri čemu je kapital zbroj duga i vlasničkog kapitala.

⁽⁷⁵⁾ Vidjeti podnesak Češke od 21. ožujka 2024.

⁽⁷⁶⁾ U podnesku od 9. siječnja 2024. Češka objašnjava da se u financijskoj strukturi EDU-a II razina financijske poluge projekta s vremenom mijenja. Financijska poluga projekta veća je od 90 % u fazi izgradnje te se tijekom životnog vijeka projekta smanjuje s otplatom povratne financijske pomoći. Češka nadalje objašnjava da financijska poluga EDU-a II koja se s vremenom mijenja podrazumijeva da, u skladu sa standardnim okvirom CAPM-a, potrebiti povrat na kapital mora biti u pozitivnoj korelaciji s financijskom polugom jer ulagači u vlasnički kapital obično zahtijevaju veći povrat ako se financijska poluga poveća. Zbog toga bi se na temelju CAPM-a očekivalo da će se povrat na kapital s vremenom mijenjati kako bi se uzela u obzir ta relativna dinamika između povrata na kapital i stvarne financijske poluge. Češka zatim navodi da, s obzirom na to da se u trenutačnom mehanizmu financijskog modela pretpostavlja stalan godišnji povrat na kapital tijekom životnog vijeka projekta, to nije u skladu s načinom na koji bi trebalo odrediti visinu povrata na kapital uzimajući u obzir to da se godišnja financijska poluga EDU-a II s vremenom mijenja. Da bi se to riješilo, trebalo bi kalibrirati stalnu „stvarnu” godišnju razinu financijske poluge kako bi se 1. točno odredile vrijednosti kretanja izloženosti riziku vlasničkog kapitala tijekom životnog vijeka elektrane EDU II i 2. koristio stalni godišnji povrat na kapital u okviru CAPM-a koji je u skladu s trenutačnim mehanizmom financijskog modela. Stoga aritmetička sredina financijske poluge ne odražava vjerno razinu rizika kojoj je projekt izložen u različitim fazama, a isto tako ni razinu povrata na vlasnički kapital koju bi zahtijevali ulagači. Na primjer, kad bi se uvijek koristila ista razina godišnje financijske poluge dobivena aritmetičkom sredinom, izloženost riziku vlasničkog kapitala za projekt, koji ima veću financijsku polugu u fazi izgradnje, bila bi veća nego u fazi rada, kad je financijska poluga manja. To je zato što je u fazi izgradnje rizik za ulagače u vlasnički kapital znatno veći nego u fazi rada. S obzirom na to, Češka je dostavila tri alternativna pristupa kao zamjenu za stvarnu financijsku polugu za potrebe procjene povrata na kapital. Ti alternativni pristupi detaljno su opisani u podnescima Češke od 9. siječnja 2024. i 8. studenog 2023.

⁽⁷⁷⁾ Vidjeti podnesak Češke od 9. siječnja 2024.

⁽⁷⁸⁾ Vidjeti podnesak Češke od 9. siječnja 2024.

Tablica 3

Referentne vrijednosti Češke ⁽⁷⁹⁾

Usporedivi projekt	Financijska poluga (%)	Povrat na kapital s efektom duga (%)
Projekti proizvodnje nuklearne energije		
Hinkley Point C ⁽¹⁾	Nije primjenjivo	11,0 – 11,5
Paks II ⁽²⁾	40,0 – 50,0	10,9 – 12,5
Veliki komercijalni infrastrukturni projekti		
Njemački kameni ugljen ⁽³⁾	60,0	11,0
Njemački CCGT ⁽³⁾	60,0	10,0
Odobalne vjetroelektrane ⁽⁴⁾		7,0 – 9,0
Češke regulatorne kontrole cijena ⁽⁵⁾		
Distribucija i prijenos električne energije (2021. – 2025.)	48,9	7,9
Distribucija i prijenos plina (2021. – 2025.)	48,9	7,8
UK YieldCos ⁽⁶⁾	34,0 – 65,0	7,2 – 11,0

⁽¹⁾ Vidjeti Odluku Komisije od 8. listopada 2014. o mjeri potpore SA.34947 (2013/C) (ex 2013/N) koju Ujedinjena Kraljevina planira provesti za potporu jedinici C nuklearne elektrane Hinkley Point.

⁽²⁾ Vidjeti Odluku Komisije od 6. ožujka 2017. o mjeri potpore SA.38454 – 2015/C (ex 2015/N) koju Mađarska planira provesti za potporu izgradnji dva nova nuklearna reaktora u nuklearnoj elektrani Paks II.

⁽³⁾ Fraunhofer ISE (2021.), Levelized cost of electricity renewable energy technologies, <https://www.ise.fraunhofer.de/en/publications/studies/cost-of-electricity.html>.

⁽⁴⁾ Svjetski forum o energiji vjetra na moru (2022.), Financing Offshore Wind, WFO_FinancingOffshoreWind_2022.pdf (wfo-global.org).

⁽⁵⁾ ERÚ (2020.), str. 154., (<https://www.eru.cz/en/price-control-principles-2021-2025-regulatory-period-electricity-and-gas-industries-and-market>). ERÚ (2020.), str. 154., (<https://www.eru.cz/en/price-control-principles-2021-2025-regulatory-period-electricity-and-gas-industries-and-market>).

⁽⁶⁾ Češka navodi da su YieldCos kategorija imovine trgovačkih društava uvrštenih na burzu koja se primarno bave operativnim sredstvima za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. Šest društava razmatrano je od lipnja 2022. do lipnja 2023., od kojih su dva objavila izvješća 2023. i navela odgovarajuće vrijednosti financijske poluge i povrata na kapital s efektom duga. Donja granica financijske poluge preuzeta je iz rezultata portfelja, a gornja granica odnosi se na maksimum dopušten u okviru njihove politike ulaganja: financijska poluga TRIG-a: <https://www.trig-ltd.com/wp-content/uploads/2023/08/TRIG-H1-2023-Interim-Results-Presentation.pdf>; povrat na kapital s efektom duga TRIG-a: <https://www.trig-ltd.com/wp-content/uploads/2023/02/TRIG-2022-Annual-Report.pdf>; financijska poluga i povrat na kapital s efektom duga UKW-a: https://www.greencoat-ukwind.com/~media/Files/G/GreenCoat-UKWind/documents/Results/2911%20Greencoat%20Interim%20Report_CL.pdf.

Izvor: češka tijela, podnesak od 9. siječnja 2024.

- (138) Češka navodi da nalazi te usporedbe upućuju na to da su procjene povrata na kapital za predloženu nuklearnu elektranu na lokaciji Dukovany u skladu s procjenama za druge nuklearne elektrane i energetske infrastrukturne projekte. Nadalje navodi da bi se očekivalo da će povrat na kapital EDU-a II biti veći od povrata na kapital drugih nuklearnih elektrana koje su nedavno stavljene u pogon, među ostalim s obzirom na veću financijsku polugu EDU-a II. Prilagodbom reguliranih povrata energetskih komunalnih poduzeća u Češkoj tako da se u obzir uzmu razlike u odnosu rizika i povrata (tj. dodavanjem SMRP-a od 3 – 3,5 %) dobiva se usporedivi povrat ⁽⁸⁰⁾.

⁽⁷⁹⁾ Češka nadalje napominje da se rezultati uglavnom podudaraju s analizom rizika, pri čemu se nuklearni projekti nalaze u gornjem dijelu spektra rizika i u skladu s time pokazuju visoku razinu povrata; usporedivi nuklearni projekti preklapaju se s procijenjenim rasponom povrata na kapital; češke regulatorne kontrole cijena pokazuju relativno stabilne povrate u kontrolnim razdobljima od 2021. do 2025. Riječ je o jednom od usporedivih projekata s najnižom referentnom vrijednošću i odgovara kategoriji „niskog” rizika iz analize rizika. Nadalje, razine povrata na vlasnički kapital za dva usporediva njemačka projekta proizvodnje električne energije (Hard Coal i CCGT) odgovaraju ili su nešto niže od onih za projekte proizvodnje nuklearne energije, prvenstveno zbog znatno manjeg rizika u fazama izgradnje i rada. Vidjeti podnesak Češke od 9. siječnja 2024.

⁽⁸⁰⁾ Podnesak Češke od 9. siječnja 2024.

- (139) Češka tijela zaključuju da je ciljna unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital od [9 do 11] % primjerena s obzirom na tržišni rizik i povezane mjere za smanjenje rizika. Nadalje navodi da je ciljni povrat na kapital od [9 do 11] % odraz predložene financijske strukture projekta, pri čemu je EDU II odgovoran za aktivnosti prije izgradnje, koja se financira državnim zajmom, i četrdesetogodišnjeg ugovora o otkupu ⁽⁸¹⁾.
- (140) Češka tijela dodatno objašnjavaju da bi unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital pala na [...] % ako bi se primijenio realistični scenarij prekoračenja troškova od 10 % zbog nelegitimnih razloga.

3.6.5.2. Trošak duga

- (141) Češka objašnjava da će trošak povratne financijske pomoći u fazi izgradnje i jamstvenom razdoblju iznositi 0 % godišnje, dok će u fazi komercijalnog rada biti jednak troškovima financiranja državnog duga uvećanima za 1 %, pri čemu neće biti manji od 2 % godišnje. Nadalje pojašnjava da će s obzirom na nedavna kretanja u području troškova uzimanja zajma od države i inflacije trošak duga iznositi 3,5 % tijekom rada ⁽⁸²⁾. Češka je izračunala da će ukupni trošak duga za projekt iznositi [2 do 4] % ⁽⁸³⁾.

3.6.5.3. Ukupna stopa povrata

- (142) Češka je koristila sljedeću formulu za *vanilla* WACC ⁽⁸⁴⁾:

$$WACC = CoE \times \left(1 - \frac{D}{D+E}\right) + CoD \times \left(\frac{D}{D+E}\right)$$

Pri čemu vrijedi sljedeće:

1. CoE je trošak vlasničkog kapitala ili povrat na kapital od [9 do 11] %, kako je navedeno u odjeljku 3.6.5.1;
2. CoD je trošak duga od [2 do 4] %, kako je navedeno u odjeljku 3.6.5.2; i
3. $\left(\frac{D}{D+E}\right)$ je omjer financijske poluge projekta od [...] %, kako je navedeno u odjeljku 3.6.5.1.

⁽⁸¹⁾ Podnesak Češke od 9. siječnja 2024.

⁽⁸²⁾ Češka objašnjava da je trošak duga od 3,5 % procijenjen na temelju najnovijih podataka o krivulji prinosa državnih obveznica Češke. Koristeći linearnu aproksimaciju između dostupnih dvadesetogodišnjih i pedesetogodišnjih kotacija, relevantna tridesetogodišnja stopa iznosi 4,04 % u češkim krunama. Budući da češka vlada nema dugoročne obveznice u eurima, za potrebe izračuna fiksne kamatne stope relevantna stopa u eurima procijenjena je na temelju kotiranih cijena na koje su primijenjeni terminski devizni tečajevi za CZK/EUR. Na temelju te analize relevantna fiksna stopa u eurima iznosi oko 2,5 %. Dodavanjem prethodno navedene marže od 1 % dobiva se procijenjeni trošak duga od 3,5 %. Vidjeti podneske Češke od 1. ožujka 2024. i 7. ožujka 2024.

⁽⁸³⁾ Vidjeti podnesak Češke od 7. ožujka 2024. Češka objašnjava da bi nakon razdoblja ugovora o kupnji komercijalni dug projekta u razdoblju od 2081. do 2095. mogao iznositi 304 milijuna EUR, odnosno 3 % povratne financijske pomoći, što proizlazi iz očekivanja da će ulagač nastojati refinancirati projekt nakon isteka ugovora u kupnji radi učinkovitijeg upravljanja svojim portfeljem imovine. Očekuje se da će nakon razdoblja ugovora o kupnji trošak komercijalnog duga postepeno doći do 5,5 %. Ta je brojka procijenjena na temelju troška duga za povratnu financijsku pomoć (tj. 3,5 %) kao referentne vrijednosti. S obzirom na potpunu izloženost tržišnim cijenama pred kraj životnog vijeka projekta, iznosu od 3,5 % dodana je marža od 2 % kako bi se procijenio trošak komercijalnog duga u toj fazi. Vidjeti i financijski model Češke.

⁽⁸⁴⁾ Vidjeti podneske Češke od 13. listopada 2023. i 1. ožujka 2024.

- (143) Prema toj formuli WACC iznosi [4,5 do 7] %. Češka objašnjava da se u njezinoj formuli za WACC ne uzima u obzir učinak porezne zaštite jer su svi porezni učinci uzeti u obzir u financijskom modelu i obuhvaćeni novčanim tokovima koji se koriste za izračun omjera iz financijskog modela ⁽⁸⁵⁾. Međutim, ako bi se uključio učinak porezne zaštite i primijenila efektivna porezna stopa od 21 %, WACC bi iznosio [4 do 7] % ⁽⁸⁶⁾.

3.6.6. Prihodi i troškovi projekta

- (144) Kako je objašnjeno u odjeljku 3.6.2., financijski model koji je dostavila Češka temelji se na nekoliko pretpostavki o očekivanim tržišnim cijenama, raspoloživosti elektrane, troškovima izgradnje, operativnim troškovima i troškovima stavljanja izvan pogona te na drugim relevantnim pretpostavkama, kao što su pretpostavke o kapitalnim izdacima i financiranju projekta.
- (145) Prihodi elektrane izračunavaju se uzimajući u obzir predviđene tržišne cijene i uz pretpostavku ograničenog rada prilagođenog opterećenju, pri čemu elektrana prilagođava svoju proizvodnju električne energije, uz određena tehnička ograničenja, s obzirom na cijene po satu na promptnom tržištu, u skladu s financijskim poticajima na temelju formule za naknadu opisane u uvodnoj izjavi 88.
- (146) Češka tijela objasnili su da će sposobnost elektrane da se prilagodi opterećenju biti podložna tehničkim ograničenjima, koja će djelomično ovisiti o odabranoj tehnologiji. Pri modeliranju načina dispečiranja elektrane ovisno o tržišnim cijenama Češka je pretpostavila da će elektrana ispuniti barem europske komunalne zahtjeve za nuklearne elektrane s lakovodnim reaktorima ⁽⁸⁷⁾. Ako tehničke mogućnosti elektrane budu premašivale te minimalne zahtjeve, to će biti vidljivo u pretpostavkama o prihodima koje se koriste za izračun izvršne cijene nakon sklapanja ugovora o projektiranju, nabavi i izgradnji. Ta povećana fleksibilnost omogućit će bolju optimizaciju prilagodbe opterećenju i stoga imati učinak smanjenja izvršne cijene.
- (147) Kad je riječ o procjenama cijena na središnjem tržištu, Češka se oslonila na komercijalne pretpostavke ČEZ-a o kretanju prosječnih godišnjih cijena na tržištu električne energije u Češkoj od 2035. do 2050. Kako bi se obuhvatio cijeli očekivani radni vijek elektrane češka tijela pretpostavljaju da će se od 2051. do 2096. tržišne cijene postupno smanjivati stalnom stopom od [...] % godišnje na temelju očekivanja da će se tržišne cijene dugoročno smanjiti zbog povećanja obnovljivih izvora energije u sustavu. Pretpostavlja se da će cijena na središnjem tržištu bez prilagodbi zbog inflacije iznositi [...] EUR po MWh u 2036. te da će se smanjiti na [...] EUR po MWh do 2050. i postupno smanjiti na [...] EUR po MWh u 2076. i [...] EUR po MWh u 2096.
- (148) Češka tijela predstavila su analize osjetljivosti cijena u okviru financijskog modela s pomoću dodatnih scenarija u kojima se pretpostavlja da će se očekivana stalna godišnja prosječna tržišna cijena kretati u rasponu od –10 EUR po MWh do 150 EUR po MWh. U scenarijima s tržišnim cijenama od –10 EUR po MWh, 10 EUR po MWh i 20 EUR po MWh očekuju da će se elektrana zatvoriti nakon isteka ugovora o kupnji. Na temelju raspona iz svih scenarija osjetljivosti cijena češka tijela procjenjuju da raspon izvršne cijene koji je potreban za postizanje ciljnog povrata na kapital od [9 do 11] % tijekom životnog vijeka projekta iznosi od [50 do 80] EUR po MWh do [75 do 90] EUR po MWh. Pod pretpostavkom da fiksna izvršna cijena iznosi [65 do 80] EUR/MWh (realna vrijednost u cijenama iz 2020.), očekivana unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital prema različitim izračunima osjetljivosti iznosila bi [...] % prije podjele dobiti za vrijeme trajanja ugovora, [...] % prije podjele dobiti za vrijeme trajanja projekta i [...] % nakon podjele dobiti po tržišnim cijenama od 150 EUR/MWh, [...] % prije i nakon podjele dobiti po 40 EUR/MWh, [...] % prije i nakon podjele dobiti po 20 EUR/MWh i [...] % prije i nakon podjele dobiti po 10 EUR/MWh te po –10 EUR/MWh.

⁽⁸⁵⁾ Češka objašnjava da se taj pristup razlikuje od pristupa korporativnog financiranja u kojem se vrednovanje provodi na temelju slobodnog novčanog toka prema poduzeću te je potrebna prilagodba poreznog štita u WACC-u (pri čemu se trošak duga množi faktorom $(1-t)$, gdje je t porezna stopa) kako bi se obuhvatili učinci financijske strukture na poreze, koji nisu izravno uzeti u obzir u modelu. Stoga se ta prilagodba ne primjenjuje na model financiranja projekta koji se koristi u ovom slučaju. Vidjeti podnesak Češke od 21. veljače 2024.

⁽⁸⁶⁾ Podnesak Češke od 1. ožujka 2024. i financijski model Češke.

⁽⁸⁷⁾ Dostupno za članove na <https://europeanutilityrequirements.eu/>.

- (149) Kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 145., Češka je razvila model godišnjih prihoda u skladu s kojim se prihodi elektrane za svaki sat rada izračunavaju na temelju procijenjenih tržišnih cijena po satu i uz pretpostavku optimizacije proizvodnje kao odgovora na tržišne cjenovne signale, uzimajući pritom u obzir i planirano i neplanirano održavanje. Krivulje cijena po satu utvrđene su na temelju volatilnosti cijena tijekom 2035. u skladu sa središnjim scenarijem cijena ČEZ-a koji je primijenjen na godišnje projekcije cijena tijekom životnog vijeka imovine. Zatim se za svaku krivulju cijena po satu izračunavaju prihodi elektrane prema formuli za naknadu opisanoj u odjeljku 3.6.1. uz pretpostavku da je proizvodnja optimizirana kao odgovor na tržišne signale u okviru tehničkih mogućnosti nuklearne elektrane.
- (150) Češka je učinak na profitabilnost elektrane procijenila pretpostavljajući da je rad prilagođen opterećenju kako je prethodno opisano u usporedbi sa scenarijem u kojem rad nije prilagođen opterećenju i proizvodnja se održava na razini prosječne godišnje raspoloživosti od [75 do 100] % kapaciteta elektrane. U slučaju rada prilagođenog opterećenju, češka tijela procjenjuju da će elektrana raditi s prosječnom raspoloživošću od [70 do 90] % kapaciteta elektrane (što je rezultat očekivanog smanjenja proizvodnje na 75 % u razdobljima u kojima su tržišne cijene p niže od troškova c) i u prosjeku ostvariti 101,24 % prihoda i 96,59 % troškova koje bi elektrana ostvarila kad se rad ne bi prilagođavao opterećenju tijekom životnog vijeka projekta. Češka tijela naglašavaju da je na rezultate analize znatno utjecao profil pretpostavljenih tržišnih cijena koje su hipotetske te se ti rezultati mogu smatrati samo teoretskim pokazateljima učinkovitosti postrojenja.
- (151) Formula za naknadu opisana u uvodnoj izjavi 88. jamči stabilnost prihoda EDU-a II bez obzira na prosječno stanje na tržištu za vrijeme razdoblja ugovora o kupnji (2038. – 2078.).
- (152) Budući da u trenutku donošenja ove Odluke nije bio poznat rezultat natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju, Češka je dostavila okvirne procjene troškova koje se temelje na referentnim vrijednostima i javno dostupnim informacijama o projektiranju i radu postojećih elektrana. Češka priznaje da je pouzdanost predviđanja troškova ograničena jer u Češkoj ne postoje recentni prethodni projekti s kojima bi se aktualni projekt mogao izravno uspoređivati, a projektni nacrti još nisu dovoljno detaljni. Međutim, navodi da očekuje da će se u okviru konkurentnog natječaja za ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju pronaći ekonomski najpovoljnije rješenje kojim bi se troškovi trebali svesti na najmanju moguću mjeru.
- (153) U osnovnom scenariju ukupni kapitalni izdaci, tj. troškovi izgradnje („troškovi izgradnje bez kamata”), procjenjuju se na [...] EUR/kW, što odgovara iznosu od [...] milijardi EUR u realnim cijenama iz 2020. (i [...] milijardi EUR u nominalnim cijenama).
- (154) Češka nadalje tvrdi da, s obzirom na složenost i tehničke posebnosti nuklearnih elektrana, nije neuobičajeno zabilježiti znatno veće troškove izgradnje nego što je prvotno predviđeno. Navela je da bi u najgorem mogućem scenariju prekoračenja troškova sličnog onome u nuklearnim elektranama Vogtle (SAD) i Hinkley Point C (Ujedinjena Kraljevina) troškovi izgradnje projekta bez kamata mogli dosegnuti [14 000 do 15 000] EUR po kW ili [17 do 18] milijardi EUR (realna vrijednost, u cijenama iz 2023.).
- (155) Procjene varijabilnih operativnih troškova uključuju troškove goriva, naknade za gospodarenje otpadom koje se plaćaju državi, troškove rada i održavanja bez troškova goriva te stalni zahtjev za izdvajanje rezervacija za izdatke povezane s razgradnjom. Češka tijela procjenjuju da ukupni varijabilni operativni troškovi iznose oko [10 do 15] EUR/MWh (pri čemu se procjenjuje da troškovi nabave goriva iznose [...] EUR/MWh, troškovi razgradnje i gospodarenja otpadom [...] EUR/MWh, a varijabilni operativni troškovi i troškovi održavanja [...] EUR/MWh). Varijabilni operativni troškovi koriste se kao ulazna varijabla (c) u formuli za naknadu iz ugovora o kupnji i za procjenu rada prilagođenog opterećenju na temelju cijena po satu na promptnom tržištu.
- (156) Ukupni operativni troškovi u financijskom modelu obuhvaćaju i tekuće troškove životnog ciklusa u iznosu od [...] EUR/MWh, a to su, prema navodima čeških tijela, troškovi zamjene i većih popravaka dijelova u elektrani, koji, međutim, ne uključuju troškove produljenja životnog vijeka. Nadalje, operativni troškovi u financijskom modelu obuhvaćaju fiksne operativne troškove u iznosu od [10 do 20] EUR/MWh, koji, prema navodima čeških tijela, uključuju nadnice i plaće, kupljene usluge, osiguranje i poreze, naknade, troškove inspekcija i preispitivanja, naknade za razgradnju i razne troškove.

- (157) Kako bi se uzeo u obzir učinak prilagodbe opterećenju na troškove, češka tijela dodala su operativne troškove u iznosu od [...] EUR/MWh. Kako navode češka tijela, dodatni troškovi povezani s prilagodbom opterećenju u nuklearnim elektranama obuhvaćaju povećanu operativnu složenost, održavanje i pitanja učinkovitosti potrošnje goriva, a na njih utječu čimbenici kao što su konkretno projektiranje nuklearne elektrane, njezina starost, regulatorno okruženje u kojem radi i njezine operativne prakse. Trenutačna pretpostavka od [...] EUR/MWh početno je stajalište i revidirat će se nakon natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju te u okviru periodičnih preispitivanja.
- (158) Nakon zaključenja natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju Češka će ažurirati određene prethodno opisane pretpostavke o troškovima (vidjeti Prilog). Konkretno, pretpostavke o troškovima izgradnje bez kamata, varijabilnim operativnim troškovima (troškovi goriva, operativni troškovi i troškovi održavanja, troškovi razgradnje i troškovi gospodarenja otpadom), troškovima životnog ciklusa, fiksnim operativnim troškovima, troškovima prilagodbe opterećenju i o raspoloživosti ažurirat će se i koristiti u financijskom modelu za izračun početne izvršne cijene.
- (159) Tijekom periodičnih preispitivanja mogu se ažurirati (tj. smanjiti ili povećati) određene pretpostavke, uključujući pretpostavke o inflaciji, varijabilne operativne troškove, troškove životnog ciklusa, fiksne operativne troškove, troškove prilagodbe opterećenju i procjene profitabilnosti prilagodbe opterećenju (vidjeti Prilog). Preispitivanje će nadzirati neovisna treća strana, a očekuje se da će to biti češki Ured za regulaciju energetskog sektora.
- (160) Nadalje, određene pretpostavke mogu se ažurirati zbog legitimnih razloga, kako je opisano u odjeljku 3.8.

3.6.7. Kontrola prekomjerne naknade

- (161) Kako je objašnjeno u odluci o pokretanju postupka, češka tijela prvotno su predložila mehanizam kontrole prekomjerne naknade koji se sastojao od podjele dobitaka od vlasničkog kapitala s pragom utvrđenim na razini ciljnog povrata na kapital od [9 do 11] % i faktorom podjele od 50:50.
- (162) Nakon predloženih izmjena mjere 1, posebno s obzirom na to da je trajanje ugovora o kupnji sa 60 godina skraćeno na 40 godina, zbog čega je, prema mišljenju Češke, korisnik izložen riziku tržišnih cijena u posljednjih 20 godina životnog vijeka imovine, češka tijela navode da bi bio primjeren neznatno izmijenjeni mehanizam podjele dobitaka od vlasničkog kapitala koji bi preciznije uzimao u obzir veću izloženost korisnika riziku tržišnih cijena nakon razdoblja ugovora o kupnji. Stoga će se podjelom dobitaka od vlasničkog kapitala osigurati sljedeće:
- (a) sve dobitke iznad razine povrata na kapital od [9 do 11] % (nominalnih, pretkomercijalnih financijskih sredstava nakon oporezivanja) korisnik i SPN dijelit će u omjeru 50:50 u razdoblju od 40 godina koje počinje na datum stavljanja nuklearne elektrane u pogon;
 - (b) svu dobit iznad razine povrata na kapital od [9 do 11] % (nominalnih, pretkomercijalnih financijskih sredstava nakon oporezivanja) korisnik i SPN dijelit će u omjeru 60:40 u razdoblju od 20 godina koje neposredno slijedi nakon prethodno navedenog razdoblja od 40 godina.
- (163) Češka je objasnila da će se stvarni povrati projekta ocjenjivati svakih pet godina tijekom radnog vijeka projekta kako bi se ispitalo jesu li ostvareni prekomjerni dobiti. Ta će se ocjena i. prvi put provesti nakon završetka financijske godine u kojoj dozvola za rad nuklearne elektrane stupa na snagu ili, ako to nastupi ranije, nakon završetka financijske godine koja neposredno prethodi isteku pet godina od početka isporuke električne energije iz nuklearne elektrane u mrežu („početno preispitivanje postojanja prekomjerne naknade”) i ii. nakon toga provoditi svakih pet godina („naknadno preispitivanje postojanja prekomjerne naknade”) dok projekt ne prestane s komercijalnim radom.
- (164) Ocjena će se temeljiti na najnovijoj verziji financijskog modela koji je ažuriran u skladu sa stvarnim podacima o prihodima i troškovima na kraju financijske godine koja prethodi ocjeni („datum ocjene”).

- (165) U okviru postupka ocjene ispitat će se premašuje li stvarni povrat na kapital („stvarna unutarnja stopa povrata na kapital”) prag unutarnje stope povrata na kapital („prag unutarnje stope povrata na kapital za prekomjernu naknadu”). Stvarna unutarnja stopa povrata na kapital bit će stopa povrata ostvarena na temelju izvršne cijene i tržišnih prihoda te drugih parametara formule za naknadu koji su primjenjivi na datum ocjene. Utvrđivanjem stvarne unutarnje stope povrata na kapital utvrdit će se stvarna uspješnost projekta od njegova početka do trenutka predmetne ocjene. Predviđeni novčani tokovi do kraja rada neće se uzeti u obzir. Prag unutarnje stope povrata na kapital za prekomjernu naknadu utvrđen je *ex ante* u vrijednosti od [9 do 11] % za vrijeme radnog vijeka projekta (tj. tijekom i nakon razdoblja otkupa iz ugovora o kupnji).
- (166) Ako stvarna unutarnja stopa povrata na kapital premašuje prag unutarnje stope povrata na kapital za prekomjernu naknadu, smatra se da je došlo do prekomjerne naknade od vlasničkog kapitala („događaj prekomjerne naknade od vlasničkog kapitala”). U slučaju događaja prekomjerne naknade od vlasničkog kapitala državi i ČEZ-u vraća se paušalni iznos u gotovini („iznos prekomjerne naknade od vlasničkog kapitala”). Svaki iznos prekomjerne naknade od vlasničkog kapitala isplatit će se tek neposredno nakon preispitivanja postojanja prekomjerne naknade, a ne u godini u kojoj je nastala prekomjerna naknada od vlasničkog kapitala.
- (167) Ako se utvrdi da je nastupio događaj prekomjerne naknade od vlasničkog kapitala, iznos naknade od vlasničkog kapitala izračunava se na način opisan u nastavku.
- (168) U prvom se koraku kvantificira iznos novca koji je jednak razlici između stvarne unutarnje stope povrata na kapital i unutarnje stope povrata na kapital za prekomjernu naknadu, uzimajući u obzir vrijeme novčanih tokova i isključujući sve iznose prekomjerne naknade od vlasničkog kapitala koji su prethodno plaćeni državi.
- (169) U drugom se koraku taj iznos množi omjerom podjele kako bi se odredio iznos plaćanja koji se šalje korisniku, a ostatak se plaća državi. Češka je nadalje potvrdila da prilagodbe zbog prekomjerne naknade mogu biti u obliku paušalnog plaćanja ili prilagodbe izvršne cijene iz ugovora o kupnji.

3.7. Mjera 2: državni zajam (povratna financijska pomoć)

- (170) Češka namjerava odobriti državni zajam, povratnu financijsku pomoć, za financiranje faze 2 (razvoj projekta) i faze 3 (izgradnja). Navodi da očekivani kapitalni izdaci za faze 2 i 3 u osnovnom scenariju iznose [...] milijardi EUR (nominalna vrijednost u cijenama iz 2020.). Međutim, Češka je dostavila i scenarije koji se temelje na većim kapitalnim izdacima. Na temelju prethodnih nuklearnih projekata s najvišim troškovima dovršetka (tj. Vogtle i HPC) procijenjeno je da kapitalni izdaci za faze 2 i 3 iznose [17 do 18] milijardi EUR (realna vrijednost u cijenama iz 2023.). Točan iznos zajma za financiranje razvoja projekta utvrdit će se na temelju ishoda natječaja i potpisivanja ugovora o projektiranju, nabavi i izgradnji.
- (171) Češka tvrdi da odobravanje zajma ima sljedeće prednosti u odnosu na davanje državnog jamstva za zajam po tržišnim uvjetima. *Prvo*, povratnom financijskom pomoći uklanja se rizik od nepostojanja komercijalnog tržišta na kojem bi se osiguralo financiranje projekta. *Drugo*, povratna financijska pomoć nudi pravodobnije rješenje za pripremu ukupnog financijskog paketa u odnosu na komercijalni kreditni instrument. *Treće*, povratna financijska pomoć podrazumijevala bi niže troškove duga s obzirom na izravni zajam države te niže naknade povezane s osiguravanjem i dodjelom financijskih sredstava tijekom cijelog razdoblja izgradnje. Češka tijela nadalje su objasnila da bi zbog velikog iznosa duga i nesklonosti tržišta riziku kad je riječ o nuklearnim projektima viši trošak koji proizlazi iz potencijalnog kreditiranja po tržišnim uvjetima doveo do više izvršne cijene u ugovoru o kupnji. Nadalje, češka tijela navela su da država ima veću fleksibilnost u odlučivanju o konačnom iznosu financiranja u odnosu na tržišne zajmodavce te da je ta fleksibilnost potrebna s obzirom na to da još nije sklopljen ugovor o projektiranju, nabavi i izgradnji.

- (172) Očekuje se da će povratna financijska pomoć pokriti 100 % troškova povezanih s fazama 2 i 3 (vidjeti uvodnu izjavu 67.). Povratna financijska pomoć osigurat će se imovinom EDU-a II te ČEZ ili jamstvo ČEZ-a neće biti potrebni za povratnu financijsku pomoć. Korisnik će plaćati kamatnu stopu od 0 % u fazi izgradnje projekta ⁽⁸⁸⁾. Godišnja kamatna stopa nakon toga odgovarat će troškovima državnog duga koje Ministarstvo financija odredi u obliku postotne stope za određenu godinu uvećanima za 1 postotni bod, pri čemu neće biti manja od 2 % godišnje ⁽⁸⁹⁾. Povratna financijska pomoć finalizirat će se nakon završetka natječajnog postupka za projektiranje, nabavu i izgradnju.
- (173) Povratna financijska pomoć bit će dostupna za povlačenje sredstava od datuma stupanja na snagu ugovora o kupnji, sporazuma s ulagačem i povratne financijske pomoći. Sredstva će se povlačiti periodično (npr. jednom godišnje) u skladu s ažuriranim proračunom EDU-a II.
- (174) Povratna financijska pomoć amortizirat će se na temelju konkretnih ključnih etapa, faza i očekivanih promjena projekta u razdoblju od 30 godina. Amortizacija povratne financijske pomoći započet će nakon izdavanja dozvole u skladu sa Zakonom o atomskoj energiji. Do tada će se u razdoblju do početka amortizacije stvoriti rezerva za servisiranje duga namijenjena isključivo amortizaciji povratne financijske pomoći i plaćanju kamata („rezerva za servisiranje duga”), koju će potom EDU II održavati u razdoblju amortizacije i koristiti isključivo za amortizaciju povratne financijske pomoći i plaćanje kamata u slučaju novčanog manjka. Ako se ne iskoriste tijekom razdoblja amortizacije, sredstva iz rezerve za servisiranje duga iskoristit će se za posljednje obroke i plaćanja kamata.
- (175) U slučaju da EDU II obavijesti državu o tome da je potrebna obustava amortizacije povratne financijske pomoći za projekt kako bi se spriječilo neispunjenje financijskih obveza ⁽⁹⁰⁾ te o tome da je EDU II potrošio sredstva iz rezerve za servisiranje duga i da ČEZ nije povrijedio preuzete obveze osiguravanja vlasničkog kapitala ⁽⁹¹⁾ („obavijest o obustavi”), amortizacija povratne financijske pomoći i plaćanje kamata obustavit će se na razdoblje koje je potrebno da se spriječi neispunjenje financijskih obveza.
- (176) Dobrovoljna prijevremena otplata povratne financijske pomoći i/ili refinanciranje bit će dopušteni u skladu s uvjetima povratne financijske pomoći.
- (177) Ako se promijeni kontrola nad EDU-om II, EDU II bit će obavezan vratiti iznos zajma uvećan za kamate u roku utvrđenom u odluci o povratnoj financijskoj pomoći, osim ako češka država stekne sve udjele u EDU-u II.
- (178) EDU II imat će pravo isplaćivati dividende od početka ugovora o kupnji u skladu s dogovorenim parametrima i pod uvjetom da je prethodno platio sve dospjele obroke otplate povratne financijske pomoći. EDU-u II bit će dopušten i prijenos slobodnih gotovinskih sredstava ČEZ-u drugim kanalima (kao što su plaćanja na temelju duga dioničara ili dugovanja povezanih poduzeća koja EDU II vrši prema ČEZ-u).
- (179) Dok EDU II u potpunosti ne otplati povratnu financijsku pomoć (uključujući sve dospjele kamate), ne može isplaćivati dividende ni izvršavati plaćanja ČEZ-u ili bilo kojem članu grupe ČEZ, osim plaćanja za naknadu za robu ili usluge unutar grupe koje su potrebne EDU-u II i/ili za rad i održavanje nuklearne elektrane. Međutim, pod uvjetom da je tako utvrđeno u povratnoj financijskoj pomoći, ako EDU II sudjeluje u objedinjenom vođenju računa grupe ČEZ, prethodnom rečenicom neće se zabraniti niti ograničiti plaćanja u korist ili na teret EDU-a II u vezi s tim objedinjenim vođenjem računa.
- (180) Naposljetku, ako dođe do prekoračenja troškova, ne može se isključiti da će za otplatu povratne financijske pomoći možda djelomično biti potrebno refinanciranje putem privatnih zajmova po tržišnim uvjetima. U tom scenariju otplata troškova ulaganja više ne bi bila izravno povezana s razdobljem povratne financijske pomoći.

⁽⁸⁸⁾ Ta će se kamatna stopa primjenjivati do izdavanja dozvole za rad nuklearne elektrane. Vidjeti članak 9. točku (f) i članak 4. stavak 2. Zakona o atomskoj energiji (rad nuklearnog postrojenja).

⁽⁸⁹⁾ Ta će se kamatna stopa primjenjivati nakon što korisnik dobije dozvolu za rad nuklearne elektrane. Vidjeti članak 9. točku (f) i članak 4. stavak 2. Zakona o atomskoj energiji (rad nuklearnog postrojenja).

⁽⁹⁰⁾ Pojam „neispunjenje financijskih obveza” definiran je u točki 6. glavnih uvjeta sporazuma s ulagačem.

⁽⁹¹⁾ U skladu s glavnim uvjetima sporazuma s ulagačem obveze ČEZ-a u pogledu osiguravanja vlasničkog kapitala odnose se na njegovu obvezu financiranja nepredviđenih troškova projekta vlasničkim kapitalom do ukupne gornje granice od 1,95 milijardi EUR.

3.8. Mjera 3: mehanizam zaštite od promjene zakona ili politike

- (181) Treća mjera za potporu projektu ima oblik osiguravanja povrata troškova ČEZ-u u slučaju da Češka odluči promijeniti svoju nacionalnu politiku o nuklearnoj energiji ili ne odobriti mjeru 1 ili 2 ili u slučaju nastanka legitimnih razloga („mehanizam zaštite od promjene zakona ili politike“) ⁽⁹²⁾.
- (182) Mehanizam zaštite od promjene zakona ili politike sastoji se od opcije prodaje ⁽⁹³⁾ za ČEZ ili opcije kupnje ⁽⁹⁴⁾ za državu u slučaju da nastupe određene okolnosti. Ta je mjera utvrđena u ugovoru između čeških tijela i poduzeća ČEZ i EDU II zajedno s obvezom ČEZ-a da osigura financiranje vlasničkim kapitalom za projekt.
- (183) Do potpisivanja sporazuma s ulagačem Prvim provedbenim ugovorom utvrđuje se okvir za suradnju na projektu, koji uključuje mehanizam zaštite od promjene zakona ili politike za prvu fazu projekta. Konkretno, Prvim provedbenim ugovorom utvrđuju se postupci i modaliteti za ponovno pregovaranje o uvjetima ugovora u slučaju legitimnih razloga i o prodaji udjela državi zbog legitimnih razloga u fazi 1 projekta. U Prvom provedbenom ugovoru detaljno su opisani modaliteti sporazuma o kupnji udjela kako bi se zajamčilo da transakcija bude neutralna za obje strane (npr. vodi se računa o tome da vrijednost kupovne cijene odgovara sredstvima uloženima u EDU II, da nema prijenosa prihoda iz EDU-a II u ČEZ itd.).
- (184) Češka tijela objašnjavaju da je za prodaju svih udjela državi do kraja faze 1 utvrđena kupovna cijena od 4 509 591 000 CZK uz moguću dodatnu naknadu zbog legitimnih razloga koja ne može premašivati 200 000 000 CZK, što odgovara ukupnom iznosu kapitalnih doprinosa ČEZ-a. Stranke su zasebnim sporazumom utvrdile uvjete pod kojima će ti iznosi uključivati ekonomski povrat ulaganja i uvjete pod kojima neće. Kao opće pravilo, ako se projekt zatvori zbog legitimnih razloga, ČEZ će imati pravo i na povrat ulaganja.
- (185) Nadalje, češka tijela objašnjavaju da će se mehanizam zaštite od promjene zakona ili politike EDU-u II zajamčiti zaštitu od događaja koji su izvan njegove kontrole (npr. u slučaju „legitimnih razloga“ ⁽⁹⁵⁾), kako je propisano u ugovoru o kupnji (vidjeti uvodnu izjavu 104.). Konkretno, ako EDU II zbog legitimnih razloga ne bude ispunjavao svoje obveze ili bude kasnio u njihovu ispunjavanju, to neispunjavanje ili kašnjenje u ispunjavanju obveza smatrat će se opravdanim. Slično tomu, ako do kašnjenja u provedbi projekta dođe zbog legitimnog razloga, ciljni datum stavljanja u pogon odgodit će se prema načelu dan za dan. Naposljetku, EDU II imat će pravo na novčanu naknadu u slučaju nastanka legitimnog razloga.
- (186) Češka tijela objašnjavaju da je cilj te mjere smanjiti iznos potpore koji je potreban pri određivanju izvršne cijene tako što će se utvrditi prihvatljiv okvir za raspodjelu rizika. Mjera će omogućiti ograničavanje rizika za ulagača i istodobno smanjiti raspon povrata ulaganja. Cilj je zaštititi EDU II od određenih rizika (vidjeti Prilog odluci o pokretanju postupka). Međutim, EDU II snosit će rizik od prekoračenja troškova projekta zbog razloga koji nisu legitimni. Češka tijela dostavila su pregled promjena koje bi bile prihvaćene kao legitimni razlozi. One uključuju

⁽⁹²⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 104. za definiciju legitimnih razloga.

⁽⁹³⁾ „Opcija prodaje“ odnosi se na pravo ČEZ-a da državi proda sve udjele u EDU-u II u slučaju nastanka određenih događaja.

⁽⁹⁴⁾ „Opcija kupnje“ odnosi se na pravo češke države da od ČEZ-a kupi sve udjele u EDU-u II u slučaju nastanka određenih događaja.

⁽⁹⁵⁾ „Legitimni razlozi“ znači događaji i okolnosti koji će biti utvrđeni u ugovoru o kupnji (i već su sadržani u Prvom provedbenom ugovoru), a odnose se na promjene uvjeta povratne financijske pomoći, odgodu konačne odluke češke vlade o ulaganju, donošenje, izmjenu ili ukidanje bilo kojeg primjenjivog zakona ili propisa povezanog s projektom, povredu određenih obveza koju je počinila država ili državni subjekt nadležan za projekt te pitanja infrastrukture i mreže, zahtjeve države koji se odnose na interese nacionalne sigurnosti i povezane implikacije itd.

promjene ulaznih podataka za izračun izvršne cijene ovisno o rezultatima natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju (u pogledu troškova kapitala, trajanja razdoblja izgradnje, razdoblja raspoloživosti⁽⁹⁶⁾, operativnih troškova i troškova održavanja, goriva i životnog ciklusa⁽⁹⁷⁾ te kapaciteta i tehničkih mogućnosti elektrane) ili finalizacije povratne financijske pomoći (kamatna stopa, iznos zajma i uvjeti otplate utvrđeni u povratnoj financijskoj pomoći (vidjeti uvodnu izjavu 172.) te pretpostavke o komercijalnim zajmovima na temelju iznosa i uvjeta povratne financijske pomoći). Češka tijela u tom pogledu potvrđuju da se financijski model temelji na zakonskoj minimalnoj fleksibilnosti propisanoj za elektranu te da bi svako povećanje fleksibilnosti dovelo do pretpostavki o učinkovitijoj prilagodbi opterećenju, čime bi se smanjila izvršna cijena.

- (187) Uključuju i promjene tijekom životnog vijeka projekta koje će se, ako se temelje na legitimnim razlozima, ažurirati u okviru redovitih preispitivanja uvjeta ugovora o kupnji, a riječ je, među ostalim, o promjenama (povećanjima i smanjenjima) operativnih troškova i troškova ulaganja te promjenama zakonodavstva u pogledu parametara stavljanja izvan pogona i stopa oporezivanja. Češka tijela potvrđuju da upotreba (ili neupotreba) tehničke fleksibilnosti elektrane za optimizaciju proizvodnje s obzirom na promjene tržišnih cijena (prilagodba opterećenju) nije legitiman razlog kojim se mogu opravdati dodatna povećanja troškova povrh općeg ažuriranja operativnih troškova u okviru redovitog petogodišnjeg preispitivanja (vidjeti odjeljak 3.6.7.). Tehnička ograničenja prilagodbe opterećenju stoga su isključena s popisa legitimnih razloga. Mehanizmom zaštite od promjene zakona ili politike želi se osigurati opća prihvatljivost projekta za ulagača i državu.

3.9. Pravna osnova i transparentnost

- (188) Nacionalna pravna osnova za mjeru jest Zakon o mjerama za prelazak Češke na niskougličnu energiju i o izmjeni Zakona br. 165/2012⁽⁹⁸⁾.
- (189) Češka tijela objasnili su da će potpora biti uređena i Zakonom br. 218/2000 zb., Zakonom o proračunskim pravilima i izmjenama nekih povezanih zakona (Proračunska pravila), kako je izmijenjen, te raznim ugovorima i sporazumima s korisnikom, kako je opisano u nastavku.
- (190) Glavnim sporazumom o suradnji na izgradnji novih nuklearnih izvora u Češkoj, koji su 28. srpnja 2020. potpisali Ministarstvo, ČEZ i EDU II, uspostavljen je opći okvir za pokretanje i daljnji razvoj suradnje između stranaka na projektu izgradnje novih nuklearnih izvora na lokaciji Dukovany. Ne sadržava nikakve posebne pravno obvezujuće obveze stranaka. U Glavnom sporazumu projekt je uvjetovan prethodnim odobrenjem državne potpore.
- (191) Prvi provedbeni ugovor između Ministarstva, ČEZ-a i EDU-a II sadržava pravno obvezujuće aranžmane o pravima i obvezama stranaka za prvu fazu projekta, tj. razdoblje do odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Potpisan je 28. srpnja 2020. i naknadno izmijenjen 24. prosinca 2022., 20. prosinca 2023. i 30. siječnja 2024.
- (192) Češka tijela dostavila su 26. siječnja 2024. preslike:
- (a) nacrtu glavnih uvjeta ugovora o kupnji kojim se utvrđuju prava i obveze stranaka u projektu i koji će, nakon što bude potpisan, zamijeniti Glavni sporazum i Prvi provedbeni ugovor. Konkretno, u ugovoru će se utvrditi uvjeti za obvezu češke države u pogledu kupnje električne energije (među ostalim uvjeti u pogledu izračuna izvršne cijene i njezinih prilagodbi te uvjeti mehanizma podjele dobiti), obveza države da osnuje SPN, obveza EDU-a II da projektira, izgradi i upravlja nuklearnom elektranom, kao i primjenjivi uvjeti u slučaju promjene vlasništva;

⁽⁹⁶⁾ Ciljna raspoloživost od [75 do 100] % utvrđena je kao osnova za naknadu. Međutim, razlike u rasporedu raspoloživosti ovisno o odabranoj tehnologiji mogu utjecati na financijski model.

⁽⁹⁷⁾ Troškovi životnog ciklusa obuhvaćaju zamjenu i veće popravke dijelova u nuklearnoj elektrani. U odabranoj ponudi za projektiranje, nabavu i izgradnju detaljno će se opisati očekivani raspored zamjene i većih popravaka. Ti troškovi ne uključuju troškove produljenja životnog vijeka.

⁽⁹⁸⁾ Zakon je posljednji put izmijenjen 2023. i dostupan je na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-165>.

- (b) nacrtu glavnih uvjeta sporazuma s ulagačem između češke države, ČEZ-a i EDU-a II, kojim se utvrđuju obveze u pogledu ČEZ-ova financiranja projekta vlasničkim kapitalom, prijenos udjela na treće strane te pojedinosti o opcijama kupnje i prodaje;
 - (c) nacrtu glavnih uvjeta povratne financijske pomoći koja će se dodijeliti odlukom Ministarstva industrije i trgovine.
- (193) Češka tijela izjavljuju da će uvjeti prethodno navedenih ugovora biti dovršeni nakon što završi postupak odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju i nakon što se potvrde troškovi ulaganja i operativni troškovi projekta te njegove tehničke značajke. Zbog istog će se razloga ažurirati određeni ulazni podaci za financijski model koji će se koristiti za ponovni izračun izvršne cijene iz ugovora o kupnji kako bi se uzeli u obzir uvjeti ugovora o projektiranju, nabavi i izgradnji (vidjeti Prilog).
- (194) Češka tijela nadalje izjavljuju da će ostali uvjeti ugovornih dokumenata navedenih u uvodnoj izjavi 191. i konačni dokumenti o financiranju sadržavati standardne klauzule koje bi svaki ulagač tražio i za koje bi mogao razumno očekivati da će biti dogovorene za sličan projekt. Ako predmetni konačni ugovorni dokumenti dovedu do poboljšanja ugovornih uvjeta te se time ravnoteža rizika, očekivana stopa povrata ili uvjeti pokrivanja troškova koji se odnose na projekt i s njime povezanu infrastrukturu promijene u korist korisnika, ili pak budu sadržavali dodatne elemente koji bi se mogli smatrati državnim potporom, češka tijela obvezuju se da će o njima obavijestiti Europsku komisiju prije provedbe.
- (195) Češka tijela objasnila su da će informacije o projektu biti objavljene na internetskim stranicama Ministarstva: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/>.

3.10. Struktura financiranja projekta

- (196) Ukupna potrebna financijska sredstva za projekt u početnom scenariju procijenjena su na [...] milijardi EUR (realna vrijednost u cijenama iz 2020.) ili [...] milijardi EUR u nominalnoj vrijednosti, a financirat će se početnim vlasničkim kapitalom ČEZ-a u iznosu od 0,18 milijardi EUR u fazi 1 i državnim zajmom, tj. povratnom financijskom pomoći, u iznosu od [9,8 do 10,8] milijardi EUR u fazama 2 i 3.
- (197) ČEZ će osigurati dodatni kapital za nepredviđene troškove u iznosu od 1,77 milijardi EUR za financiranje mogućih prekoračenja troškova koja nisu uzrokovana legitimnim razlozima. ČEZ i država dogovorit će pojedinosti o pristupu financiranju prekoračenja troškova. Ukupna maksimalna obveza osiguravanja vlasničkog kapitala ČEZ-a za projekt u fazi razvoja i izgradnje iznositi će 1,95 milijardi EUR.
- (198) Češka tijela objašnjavaju da se gornja granica prekoračenja temelji na komercijalnim pregovorima stranaka te učinkovitoj i optimalnoj raspodjeli rizika projekta. Smatraju da se projekt ne bi mogao realizirati s neograničenom financijskom obvezom.
- (199) Kako je navedeno u odjeljku 3.6.6., češka tijela predviđaju da će troškovi izgradnje projekta iznositi [...] EUR/kW (izgradnja bez kamata, prema cijenama iz 2020.) i pretpostavljaju da će operativni troškovi iznositi oko [25 do 50] EUR/MWh (prema cijenama iz 2020.), što uključuje gorivo, rad i održavanje, troškove obnove životnog ciklusa te troškove stavljanja izvan pogona i gospodarenja otpadom. Češka tijela u alternativnom scenariju ⁽⁹⁹⁾ procjenjuju da bi troškovi izgradnje projekta koji nisu povezani s prekoračenjima uzrokovanim legitimnim razlozima bili veći za 10 %.
- (200) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 154., češka tijela objasnila su da bi u najgorem mogućem scenariju prekoračenja troškova sličnih prekoračenjima u projektima Vogtle i Hinkley Point C troškovi projekta za izgradnju bez kamata mogli dosegnuti [17 do 18] milijardi EUR (realna vrijednost u cijenama iz 2023.) ili [...] milijardi EUR u nominalnoj vrijednosti. U tom slučaju, ako bi prekoračenja troškova u potpunosti bila uzrokovana legitimnim razlozima, iznos povratne financijske pomoći dosegnuo bi [...] milijardi EUR u nominalnoj vrijednosti.

⁽⁹⁹⁾ „Realni slučaj” je pojam koji ČEZ koristi za alternativni scenarij u kojem se pretpostavlja povećanje troškova projekta za izgradnju bez kamata od 10 %, pri čemu su troškovi klasificirani kao nelegitimni.

- (201) Procjene troškova u ovoj su fazi indikativne i izrađene su na temelju prethodnih projekata. Stvarni troškovi utvrdit će se na temelju rezultata natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju te na temelju odabrane tehnologije.

3.11. Zbrajanje

- (202) Mjera se ne može zbrajati s drugom potporom primljenom za pokrivanje istih troškova koji će nastati u okviru projekta.

3.12. Transparentnost

- (203) Češka tijela navela su da će sve relevantne informacije o mjeri biti objavljene na nacionalnim internetskim stranicama ⁽¹⁰⁰⁾, kao i u Komisijinu registru transparentnosti.

3.13. Razlozi za pokretanje postupka

- (204) Komisija je 30. lipnja 2022. donijela odluku o pokretanju postupka. Zauzela je privremeno stajalište da mjere čine državnu potporu i izrazila je sumnje u spojivost mjera s unutarnjim tržištem u skladu s člankom 107. stavkom 3. točkom (c) UFEU-a. Konkretno, u odluci o pokretanju postupka izrazila je sumnje u pogledu primjerenosti i proporcionalnosti potpore te mogućeg narušavanja tržišnog natjecanja i trgovine.
- (205) Kad je riječ o sumnjama u primjerenost u odluci o pokretanju postupka, Komisija je dovela u pitanje je li kombinacija prvotno predloženog ugovora o preuzimanju s fiksnom cijenom, povratne financijske pomoći i mehanizma zaštite od promjene zakona ili politike primjeren instrument za pružanje potpore, posebno u usporedbi s drugim instrumentima koji su se smatrali primjerenima za prethodna ulaganja u nuklearnu energiju. Komisija nije bila sigurna bi li viši stupanj rizika za korisnika možda bio primjereniji. Konkretno, u odluci o pokretanju postupka napomenula je da bi se izoliranjem korisnika od važnih tržišnih rizika mogli onemogućiti određeni poticaji za konkurentno ponašanje te je smatrala da tri mjere (tj. mehanizam zaštite o promjeni zakona, ugovor o otkupu i povratna financijska pomoć) zajedno znatno smanjuju tržišni rizik. Komisija je s obzirom na prethodno navedeno smatrala da nije jasno je li ravnoteža koju Češka namjerava postići primjenom triju predloženih mjera onakva kakva treba biti i jesu li možda potrebni alternativni instrumenti ili izmjena predloženih instrumenata kako bi se postigao viši stupanj izloženosti tržišnom riziku ⁽¹⁰¹⁾.
- (206) Kad je riječ o proporcionalnosti projekta, Komisija u odluci o pokretanju postupka nije bila sigurna je li trajanje ugovora o preuzimanju od 60 godina ograničeno na minimum koji je potreban za nastavak projekta. Konkretno, Komisija je napomenula da trajanje znatno premašuje razdoblje otplate financijske pomoći (30 godina nakon datuma početka komercijalnog rada u ovom slučaju), kao i trajanje potpora prihvaćenih u prethodnim predmetima ⁽¹⁰²⁾. Komisija je nadalje napomenula da, iako su dugoročni ugovori uobičajen zahtjev za omogućavanje velikih dugoročnih ulaganja, trajanje ugovora ne obuhvaća uvijek nužno cijeli ekonomski životni vijek projekta.
- (207) Nadalje, Komisija u odluci o pokretanju postupka nije bila sigurna ni u to uzima li se u pretpostavkama koje su korištene za procjenu potrebnog povrata pravilno izloženost ulagača riziku. Konkretno, Komisija je izrazila sumnje u premiju za izgradnju i rad nuklearne elektrane koja je dodana u procjenu na temelju CAPM-a s obzirom na smanjenu izloženost korisnika riziku zbog triju mjera potpore te na mogućnosti prilagodbe cijene u ugovoru o kupnji energije. Potom je postavila pitanje uzimaju li se u potrebnom povratu na kapital pravilno rizici koje snosi

⁽¹⁰⁰⁾ Dostupno na: <https://mpo.cz/cz/energetika/novy-jaderny-zdroj/rozvoj-novych-jadernych-zdroju/>.

⁽¹⁰¹⁾ Vidjeti odluku o pokretanju postupka, uvodne izjave od 191. do 193.

⁽¹⁰²⁾ *Ibid.*, uvodne izjave 197. i 198. Konkretno, ugovor o otkupu u projektu Hinkley Point C sklopljen je na 35 godina, dok je razdoblje otplate povratne financijske pomoći u projektu Paks II iznosilo samo 21 godinu i mjera nije bila popraćena nikakvim drugim oblikom operativne potpore.

korisnik i odgovara li taj povrat razumnom povratu za ulagača u takvu djelatnost s obzirom na to da se ugovorom o otkupu cjenovni i tržišni rizici prenose na SPN, a time i na državu ⁽¹⁰³⁾.

- (208) Osim toga, Komisija u odluci o pokretanju postupka nije bila sigurna bi li se mehanizmom podjele dobiti od vlasničkog kapitala koji je predložila Češka u dovoljnoj mjeri spriječila prekomjerna naknada, posebno zato što podrazumijeva faktor podjele od 50:50 između države i EDU-a II ⁽¹⁰⁴⁾.
- (209) Nadalje, kad je riječ o ČEZ-u kao nositelju projekta, Komisija je napomenula da bi otvoreni postupak odabira nositelja projekta možda mogao dovesti do smanjenja potpore potrebne za provedbu projekta ⁽¹⁰⁵⁾.
- (210) Kad je riječ o sumnjama u pogledu mogućih negativnih učinaka na trgovinu i tržišno natjecanje, Komisija je dovela u pitanje odabir ČEZ-a kao korisnika projekta i činjenicu da je ČEZ odabran bez natječaja ili postupka odabira, iz čega proizlazi mogućnost da se drugi potencijalni operatori nisu ozbiljno ni razmotrili. Potom je Komisija postavila pitanje zašto bi ČEZ bio najučinkovitiji operator, zašto nije proveden natječaj ili drugi mehanizam odabira te na temelju kojih je tehničkih ili gospodarskih razloga ČEZ odabran. Odabir ČEZ-a dovodi do sumnji u moguće narušavanje strukture tržišta s obzirom na ČEZ-ov snažan položaj na češkom tržištu električne energije ⁽¹⁰⁶⁾.
- (211) Osim toga, Komisija je navela da se ne može u potpunosti isključiti mogućnost da ČEZ manipulira cijenama i zadrži kapacitete. Na primjer, nije isključeno da bi u razdobljima u kojima su tržišne cijene više od fiksne cijene iz ugovora o kupnji energije grupa ČEZ mogla imati gospodarski poticaj da smanji proizvodnju EDU-a II kako bi druge jedinice ČEZ-a mogle prodati više energije po višim tržišnim cijenama. Komisija je zauzela stajalište da se ne može isključiti moguće manipuliranje tržištem, posebno zbog trenutnog snažnog tržišnog položaja ČEZ-a u području kapaciteta za proizvodnju električne energije i stvarne proizvodnje u Češkoj. S obzirom na navedeno Komisija je izrazila sumnje u pogledu poticaja ili mogućnosti ČEZ-a ili EDU-a II za manipuliranje tržištem ⁽¹⁰⁷⁾.
- (212) Naposljetku, Komisija nije bila sigurna u ulogu SPN-a na tržištu. Konkretno, navela je da, s obzirom na to da SPN može neutralizirati svoje gubitke sredstvima države, nije jasno bi li SPN imao dovoljno poticaja da djeluje kao privatni subjekt čiji je cilj ostvariti maksimalnu dobit, osim ako tu ulogu doista preuzme zasebno poduzeće sa strategijom ostvarivanja maksimalne dobiti odabrano na temelju otvorenog natječaja koji ne dovodi do ponovne integracije aktivnosti trgovanja SPN-a u ČEZ. Osim toga, Komisija je smatrala da postoji rizik od toga da bi se potpora SPN-u mogla prelići na velike potrošače električne energije. Taj rizik može dodatno povećati činjenica da će SPN biti pod kontrolom države. Budući da još nije potpuno jasno kako će ili kome SPN prodavati električnu energiju, nije se moglo isključiti da bi SPN mogao sklopiti bilateralne ugovore po povoljnim uvjetima s industrijskim potrošačima ⁽¹⁰⁸⁾. Naposljetku, Komisija je navela da bi moglo doći do narušavanja tržišta jer nije sigurno bi li struktura ugovora o kupnji energije SPN-a mogla spriječiti da tržišni signali stignu do operatora elektrane ⁽¹⁰⁹⁾.

⁽¹⁰³⁾ *Ibid.*, uvodne izjave 207. i 208.

⁽¹⁰⁴⁾ *Ibid.*, uvodna izjava 205.

⁽¹⁰⁵⁾ *Ibid.*, uvodna izjava 209.

⁽¹⁰⁶⁾ *Ibid.*, uvodna izjava 215.

⁽¹⁰⁷⁾ *Ibid.*, uvodne izjave 217. i 218.

⁽¹⁰⁸⁾ *Ibid.*, uvodne izjave od 221. do 223.

⁽¹⁰⁹⁾ *Ibid.*, uvodna izjava 224.

4. STAJALIŠTE ČEŠKE VLADE

- (213) Češka je svoj odgovor na odluku o pokretanju postupka poslala 30. kolovoza 2022. U svojem je podnesku dostavila nekoliko analiza kao odgovor na sumnje koje je Komisija u odluci o pokretanju postupka izrazila u pogledu primjerenosti, proporcionalnosti i učinka mjere na trgovinu i tržišno natjecanje.
- (214) Valja napomenuti da se u odgovoru Češke na odluku o pokretanju postupka razmatraju mjere državne potpore kako su opisane u odluci o pokretanju postupka. U odjeljku 3. ove Odluke detaljno su opisane trenutačne mjere potpore, koje su izmijenjene u odnosu na prvotno planirane mjere kako bi se otklonile sumnje koje je Komisija izrazila u svojoj odluci o pokretanju postupka.
- (215) Argumenti koje je iznijela Češka detaljnije su opisani u nastavku.

4.1. Stajalište Češke o primjerenosti potpore

- (216) U svojem odgovoru na odluku o pokretanju postupka Češka je tvrdila da su u trenutačnim neizvjesnim tržišnim uvjetima koji se brzo mijenjaju sve tri mjere projekta potrebne kako bi se uklonili tržišni nedostaci povezani s razvojem nuklearne energije (tj. količina potrebnog kapitala, dugotrajna izloženost tržišnim cjenovnim signalima koji su i sami narušeni intervencijama i dugotrajna izloženost političkim odlukama), što je Komisija potvrdila u odluci o pokretanju postupka ⁽¹¹⁰⁾. Češka tvrdi da su potrebne zasebne, ali međusobno povezane državne intervencije kako bi se uklonili prethodno navedeni tržišni nedostaci.
- (217) Prvo, u nedostatku financiranja iz privatnih izvora po tržišnim uvjetima zbog velike količine ulaganja i drugih rizika povezanih s razvojem nuklearnih projekata, velik dio rizika povezanog s opsegom potrebnog kapitala ublažio bi se putem povratne financijske pomoći.
- (218) Drugo, zbog dugotrajne izloženosti tržišnim cjenovnim signalima projekt je izložen visokom riziku koji proizlazi iz odnosa prihoda i znatnih fiksnih troškova, što dovodi do vrlo visoke operativne financijske poluge, što se među privatnim ulagačima smatra negativnom značajkom. Taj bi se rizik riješio dugoročnom zaštitom cijena koja se nudi u skladu s uvjetima ugovora o kupnji ⁽¹¹¹⁾.
- (219) Treće, dugotrajna izloženost riziku političkih odluka, koja je prisutna u svim fazama projekta (odnosno od razvoja do stavljanja izvan pogona), riješila bi se mehanizmom zaštite od promjene zakona ili politike, uključujući zaštitu na temelju „legitimnih razloga” utvrđenu u ugovoru o kupnji.
- (220) Kako bi potkrijepila prethodno navedeno, češka tijela dostavila su popis nuklearnih projekata od kojih se odustalo zbog jednog ili više prethodno navedenih tržišnih nedostataka povezanih s razvojem projekata proizvodnje nuklearne energije. ⁽¹¹²⁾
- (221) Češka tijela nadalje su objasnila da su se, osim zbog tih glavnih tržišnih nedostataka, rizici za nositelje novih nuklearnih projekata znatno povećali i zbog trenutačnih tržišnih uvjeta. To uključuje i. stalne tehnološke pomake prema, na primjer, obnovljivim izvorima energije i vodik, što može dovesti do toga da izvori s minimalnim graničnim troškom proizvodnje istisnu nuklearne tehnologije, ii. makroekonomsko okruženje, u kojem je, među

⁽¹¹⁰⁾ *Ibid.*, uvodne izjave od 182. do 184.

⁽¹¹¹⁾ U odluci o pokretanju postupka pojam „ugovor o kupnji energije” koristi se za opis ugovora o preuzimanju. U okviru formalnog ispitnog postupka Češka je ažurirala taj pojam u svojim ugovorima i odlučila se za pojam „ugovor o kupnji”. Radi dosljednosti u ovoj se Odluci koristi ažurirani pojam koji točno odgovara trenutačnoj mjeri.

⁽¹¹²⁾ Prvo, češka tijela navela su nekoliko primjera odustajanja od projekata zbog tržišnog nedostatka koji se odnosi na veliku količinu potrebnog kapitala. Konkretno su navela projekte Horizon u Ujedinjenoj Kraljevini, Belene u Bugarskoj i Virgil C. Summer u SAD-u. Drugo, češka tijela tvrdila su da se od projekta Temelín II (jedinice 3 i 4) u Češkoj djelomično odustalo zbog nepostojanja mehanizma državne potpore kojim bi se ublažili rizici volatilnosti tržišnih cijena. Treće, Češka je objasnila da su novi nuklearni projekti izloženi političkim promjenama tijekom cijelog njihova životnog vijeka i da te promjene mogu negativno utjecati na održivost i mogućnost financiranja takvih projekata. Češka tijela spomenula su projekte Olkiluoto 4 i Hanhikivi 1 u Finskoj od kojih se odustalo zbog političkih odluka.

ostalim, došlo do inflacijskih pritisaka i promjena kamatnih stopa i deviznih tečajeva, te iii. volatilnost tržišnih cijena robe, što dovodi do volatilnosti cijena električne energije, i potpuno neočekivane događaje („crni labud”), kao što je ruska agresija na Ukrajinu, koja je dovela do poremećaja na tržištu i u lancu opskrbe.

- (222) Nadalje, češka tijela dostavila su protučinjenične scenarije prema kojima se, ako bi se uklonila bilo koja od tri mjere potpore projektu, prethodno opisani glavni rizici ne bi ublažili i stoga bi se ugrozila održivost projekta, što bi pak dovelo do neprihvatljivog rizika za nositelja projekta i u konačnici do neuspjeha u provedbi.
- (223) U prvom protučinjeničnom scenariju češka tijela objasnila su da povratna financijska pomoć osigurava kapital potreban za izgradnju nove nuklearne jedinice i ublažava rizik od tržišnog nedostatka koji proizlazi iz vrlo velike količine potrebnog kapitala i visokog stupnja rizika izgradnje. Češka tijela tvrde da zbog prethodno navedenih rizika nositelj projekta bez povratne financijske pomoći ne bi mogao doći do kapitala za fazu izgradnje na tržištima komercijalnih dužničkih instrumenata, što bi dovelo do neuspjeha projekta. Nadalje, Češka tvrdi da bi, ako bi se kapital uopće mogao prikupiti na tržištima komercijalnih dužničkih instrumenata, pristup tom privatnom financiranju vrlo vjerojatno zahtijevao znatno veći trošak duga u usporedbi s mjerom koju je predložila država, što bi u konačnici dovelo do viših razina državne potpore. Naime, kako bi se postigla ista razina povrata na vlasnički kapital, bila bi potrebna viša izvršna cijena u ugovoru o kupnji.
- (224) U drugom protučinjeničnom scenariju češka tijela navela su da ugovor o kupnji služi kao ključni olakšavajući čimbenik za vrlo veliku količinu potrebnog kapitala i dugotrajnu izloženost volatilnosti tržišnih cijena. Prema mišljenju Češke, ako bi se ugovor o kupnji uklonio, ulagači ne bi bili zainteresirani za projekt jer bi tijekom čitavog njegova životnog vijeka morali računati na povrate po tržišnim uvjetima, a potpuna izloženost riziku od toga da troškovi goriva / operativni troškovi premaše cijene električne energije, volatilnost novčanih tokova i dodatni troškovi zaštite od rizika tijekom rada elektrane dodatno bi obeshrabrili ulagače.
- (225) Naposljetku, u trećem protučinjeničnom scenariju češka tijela objasnila su da su pravne i regulatorne promjene te promjene politike izvan kontrole nositelja nuklearnih projekata i da takve promjene predstavljaju znatan rizik za nove nuklearne projekte s obzirom na njihovu dugotrajnost i različita stajališta o ulozi nuklearne tehnologije. Češka tijela tvrde da bi se bez mehanizma zaštite od promjene zakona ili politike nositelj projekta vjerojatno povukao iz projekta, što bi dovelo do kašnjenja u stavljanju u pogon i/ili neuspješne provedbe projekta.
- (226) Za vrijeme provedbe formalnog ispitnog postupka Češka je odlučila izmijeniti mjeru kako bi u projekt uključila veći tržišni rizik te je naknadu na temelju fiksne cijene u ugovoru o kupnji ⁽¹¹³⁾ zamijenila ažuriranom formulom za naknadu koja uzima u obzir tržišne uvjete i prilagođava se tržišnim signalima. Za detaljan opis formule za naknadu vidjeti uvodne izjave od 83. do 106.

4.2. Stajalište Češke o proporcionalnosti potpore

4.2.1. Trajanje potpore

- (227) Kao odgovor na sumnje u pogledu trajanja ugovora o kupnji koje je Komisija iznijela u odluci o pokretanju postupka, češka tijela tvrdila su, prvo, da ugovor o kupnji mora biti primjeren trenutačnom okruženju rizičnih ulaganja. Konkretno, češka tijela objasnila su da se okruženje za ulagače u razvoj nuklearne energije znatno promijenilo zbog sve većih rizika koji proizlaze iz nestašica u globalnom lancu opskrbe, inflacijskog pritiska, nestabilnih deviznih tržišta i pogoršanja geopolitičkog okruženja u Europi (koje proizlazi, među ostalim, iz ruske agresije na Ukrajinu). Energetska tržišta podložna su takvim geopolitičkim rizicima, koji su nedavno doveli do

⁽¹¹³⁾ Vidjeti odluku o pokretanju postupka, uvodne izjave od 60. do 65.

velike volatilnosti cijena energije. Te promjene posebno utječu na ulagače u nuklearnu energiju zbog dugotrajnosti projekata i znatne količine kapitala potrebnog na početku njihova životnog vijeka. S obzirom na prethodno navedeno Češka tvrdi da predloženo trajanje ugovora o kupnji od 60 godina odgovara trenutnom rizičnom okruženju i da bi svako smanjenje njegova trajanja dovelo do veće izloženosti ulagača rizicima, a time i do većeg povrata na kapital. Prema mišljenju čeških tijela to bi dovelo do više izvršne cijene u ugovoru o kupnji, čime bi se ugrozio cilj projekta, a to je opskrba cjenovno pristupačnom električnom energijom.

- (228) Drugo, češka tijela objasnili su da što je dulje trajanje ugovora o otkupu, to je niža izvršna cijena u ugovoru o kupnji i manji je rizik da će električna energija postati skuplja. Češka je tvrdila da bi ugovor o kupnji čije je trajanje kraće od 60 godina izložio projekt povećanim rizicima. Ti bi rizici uključivali potrebu da nositelj projekta odredi znatno višu izvršnu cijenu u ugovoru o kupnji kako bi stvorio veće rezerve obrtnog kapitala i osigurao veće doprinose za rezerve za stavljanje izvan pogona ⁽¹¹⁴⁾ u kraćem razdoblju radi upravljanja rizicima u nepovoljnim tržišnim uvjetima (koji proizlaze iz npr. volatilnosti tržišnih cijena) nakon isteka ugovora o otkupu. Češka tijela istodobno su istaknula važnost stabilnih i pristupačnih cijena električne energije za potrošače, što bi se postiglo ugovorom o kupnji električne energije s dugim trajanjem. Naposljetku, Češka je tvrdila da bi trajanje ugovora o kupnji dulje od tridesetogodišnjeg razdoblja otplate povratne financijske pomoći bilo nužno kako povećani rizici ne bi ugrozili projekt i kako bi izvršna cijena iz ugovora o kupnji dugoročno ostala razumna i stabilna.
- (229) Treće, češka tijela tvrdila su da se raspodjelom operativne potpore na cijeli životni vijek nuklearne elektrane sprečava rizik od neočekivane dobiti za korisnika. Konkretno, Češka je objasnila da se mehanizmom kontrole prekomjerne naknade i mehanizmom redovite prilagodbe izvršne cijene iz ugovora o kupnji radi osiguravanja proporcionalne naknade smanjuje rizik od neočekivane dobiti. Češka tijela nadalje su navela da bi se šezdesetogodišnjim trajanjem ugovora o kupnji ograničila i neočekivana dobit koja bi se mogla ostvariti nakon isteka ugovora o otkupu u slučajevima kraćeg trajanja.
- (230) Četvrto, Češka je objasnila da se raspodjelom potpore na cijeli životni vijek nuklearne elektrane smanjuje konkretan utjecaj na cijene i rizik od nepoštenih međugeneracijskih ekonomskih prijenosa. Konkretno, češka tijela navela su da je ugovor o kupnji važan instrument za zaštitu potrošača od nestabilnih kretanja na tržištu. Osim toga, trajanje ugovora o kupnji za projekt koje odgovara životnom vijeku nuklearne elektrane pružilo bi potrošačima energije veću stabilnost opskrbe i cijena za razliku od ugovora o otkupu s kraćim trajanjem, koji bi nositelja projekta i potrošače energije izložio neizvjesnosti cijena i opskrbe. Ako bi ugovor o kupnji trajao kraće od 60 godina, postojao bi povećani rizik od nepoštenih međugeneracijskih ekonomskih prijenosa koji bi mogli proizaći iz neizvjesnosti cijena ili opskrbe. Nadalje, Češka je navela da je operativna potpora tijekom cijelog životnog vijeka nuklearne elektrane uobičajena u mnogim slučajevima obnovljivih izvora energije. Tim se pristupom smanjuje rizik ulaganja jer se ulagačima osigurava zajamčena razina povrata.
- (231) Peto, češka tijela nadalje su tvrdila da bi se duljim trajanjem ugovora o kupnji ojačalo povjerenje u nastavak rada nuklearne elektrane tijekom njezina cijelog životnog vijeka i promicala energetska sigurnost Češke. Konkretno, češka tijela objasnili su da bi dugo trajanje ugovora o kupnji dalo tržištu signal da je država predana dugoročnoj sigurnosti opskrbe niskouglijičnom energijom. To povjerenje moglo bi dovesti do manjih troškova projekta.

⁽¹¹⁴⁾ Vidjeti članak 51. stavak 2. Zakona o atomskoj energiji, dostupan na: https://sujb.gov.cz/fileadmin/sujb/docs/legislativa/zakony/Act_263_2016_web.pdf.

- (232) Šesto i posljednje, Češka tvrdi da mjere (uključujući predloženo trajanje ugovora o kupnji) omogućuju dodjelu rizika nositelju projekta i ugovaratelju na maksimalnim i održivim razinama s kojima se te stranke mogu nositi. Češka tijela navela su da u okviru predloženog paketa potpore nositelj projekta snosi važne rizike (kao što su kašnjenja, prekoračenja troškova, problemi u lancu opskrbe, učinkovitost elektrane i prekidi u njezinu radu te promjene koje nisu obuhvaćene legitimnim razlozima). Češka stoga smatra da su predložene mjere proporcionalna potpora utvrđena u najmanjem iznosu koji ne prelazi ono što je potrebno.
- (233) Za vrijeme provedbe formalnog ispitnog postupka Češka je odlučila skratiti trajanje ugovora o kupnji sa 60 na 40 godina (vidjeti uvodne izjave od 83. do 85.).

4.2.2. Rizik od prekomjerne naknade

- (234) Kao odgovor na sumnje u pogledu rizika od prekomjerne naknade koje je Komisija iznijela u odluci o pokretanju postupka, češka tijela tvrdila su da je predloženi mehanizam kontrole prekomjerne naknade dovoljan za sprečavanje prekomjerne naknade. Predloženi mehanizam kontrole prekomjerne naknade sastoji se od tri glavna instrumenta koji pružaju snažnu zaštitu, a to su: i. mehanizam podjele dobiti koji, prema mišljenju Češke, nadilazi i stroži je od istovjetnih odredbi u prethodno odobrenim nuklearnim projektima, ii. natječajni postupak za projektiranje, nabavu i izgradnju koji će doprinijeti kalibriranju cijene u ugovoru o kupnji ⁽¹¹⁵⁾ i iii. izolacija od tržišta energije na temelju strukture ugovora o kupnji koja EDU-u II onemogućuje primanje prekomjerne naknade kao rezultat znatnih promjena dugoročne cijene energije.
- (235) Kad je riječ o prvoj mjeri, češka tijela navela su da predloženi mehanizam mjeri uspješnost projekta tijekom cijelog njegova životnog vijeka i osigurava da su svi rezultati koji su iznad očekivanja obuhvaćeni njegovim opsegom. Konkretno, na sve ostvarene povrate koji prelaze prvotno dogovoreni povrat EDU-a II primjenjuje se faktor podjele od 50 %. Češka tijela nadalje su naglasila da predloženi mehanizam podjele dobiti potiče EDU II da ostvari veće povrate, a državi nudi mogućnost ostvarivanja prihoda od podjele dobiti u slučaju da rezultati projekta premaše očekivanja.
- (236) Nadalje, češka tijela tvrdila su da se predloženi mehanizam podjele dobiti temelji na mehanizmu elektrane Hinkley Point C koji je odobrila Komisija. Međutim, tvrde da mehanizam podjele dobiti projekta omogućuje ravnopravniju podjelu između države i operatora uz niži povrat na vlasnički kapital u usporedbi s elektranom Hinkley Point C. Konkretno, mehanizam podjele dobiti projekta ima znatno niži prag za aktivaciju podjele od mehanizma elektrane Hinkley Point C ⁽¹¹⁶⁾. Osim toga, mehanizam podjele dobiti elektrane Hinkley Point C aktivira se tek kad unutarnja stopa povrata projekta (WACC) premaši 11,4 % (WACC od 9,02 % u osnovnom scenariju), dok bi se mehanizam podjele dobiti projekta aktivirao pri znatno manjem ekonomskom povratu (WACC od 3,7 % u osnovnom scenariju). Nadalje, mehanizam podjele dobiti projekta ima veći početni faktor podjele od elektrane Hinkley Point C (50 % u odnosu na 30 %).

Slika 2

Mehanizam podjele dobiti EDU-a II u odnosu na mehanizam podjele dobiti elektrane Hinkley Point C [...]

Izvor: češka tijela

- (237) Kad je riječ o drugoj mjeri, češka tijela tvrde da se natječajem za projektiranje, nabavu i izgradnju u postupak utvrđivanja pretpostavki uključuje konkurentni tržišno utemeljen mehanizam. Taj mehanizam omogućuje da se, zahvaljujući natječajnom postupku, sva potencijalna dobit obuhvaćena dugoročnim pretpostavkama svede na najmanju moguću mjeru. Slično tomu, Češka smatra da bi se natječajnim postupkom za projektiranje, nabavu i

⁽¹¹⁵⁾ Češka tvrdi da bi se kalibriranje temeljilo na pretpostavkama revidiranim u okviru natječajnog postupka za projektiranje, nabavu i izgradnju u kojem se najnovije tržišno razmišljanje uključuje u sve korištene dugoročne pretpostavke.

⁽¹¹⁶⁾ Češka tvrdi da se mehanizam podjele dobiti projekta primjenjuje na svaku prekomjernu naknadu iznad povrata po početnoj unutarnjoj stopi povrata, dok se povrat u slučaju elektrane Hinkley Point C moraju povećati za 26,7 % u odnosu na početnu unutarnju stopu povrata (9,02 %) prije bilo kakve podjele.

izgradnju ograničile sve prekomjerne naknade proizišle iz potencijalnih neopravdanih nepredviđenih troškova u temeljnim pretpostavkama. Češka nadalje tvrdi da se natječajni postupak u okviru projekta razlikuje od postupka odabira u okviru projekta Hinkley Point C u kojem je nositelj projekta imao više instrumenata za upravljanje prekomjernom naknadom ⁽¹¹⁷⁾.

- (238) Kad je riječ o trećoj mjeri, češka tijela objasnili su da se predloženom strukturom ugovora o kupnji prekida veza između nositelja projekta i izloženosti tržišnim cijenama te se time nositelju projekta onemogućuje da primi prekomjernu naknadu zbog tržišnih promjena (strukturnih ili povezanih s cijenama). Takav bi se rizik u teoriji mogao pojaviti nakon isteka trajanja ugovora o kupnji, a Češka smatra da je to dodatni argument koji ide u prilog duljem ugovoru o kupnji energije od 60 godina koji odgovara životnom vijeku nuklearne elektrane. Na temelju predložene strukture ugovora o kupnji EDU II mogao bi ostvariti prekomjernu naknadu samo ako premaši očekivanja u smislu kapaciteta proizvodnje.
- (239) Nadalje, češka tijela objasnili su da mogućnost nositelja projekta da ostvari određenu ograničenu dobit iznad cilnog povrata na kapital ima poželjne poticajne učinke te će potaknuti EDU II da sudjeluje u gospodarskom ponašanju na tržištu. Češka je osmislila i dogovorila potporu za projekt kako bi, s jedne strane, prenijela najveći podnošljivi rizik na EDU II i, s druge strane, zadržala poticaje za pravilno gospodarsko ponašanje EDU-a II i ČEZ-a. Poticaji uključeni u predloženu strukturu omogućuju EDU-u II učinkovito upravljanje rizicima, razvoj inovacija, osiguravanje učinkovitosti i provedbu projekta u dogovorenim uvjetima. Naposljetku, Češka tvrdi da bi dodatni mehanizmi kontrole prekomjerne naknade namijenjeni ograničavanju potencijalne dobiti povećali neto rizičnu poziciju EDU-a II i stoga možda ne bi bili usklađeni s trenutačnom minimalnom pozicijom koja proizlazi iz potpore. Konkretno, češka tijela spomenula su da predloženi mehanizam podjele dobiti štiti od prekomjerne naknade jer smanjuje potencijal za ostvarivanje dobiti, što je vidljivo u trenutačnom povratu na kapital i izvršnoj cijeni iz ugovora o kupnji koju su dogovorili Češka i nositelj projekta. Svaka dodatna mjera za daljnje smanjenje potencijalne dobiti može dovesti do veće izloženosti nositelja projekta riziku, a time i do veće stope povrata na kapital i izvršne cijene u ugovoru o kupnji.
- (240) Za vrijeme provedbe formalnog ispitnog postupka Češka je revidirala formulu za naknadu ČEZ-u iz ugovora o kupnji (vidjeti uvodne izjave od 83. do 106.) kako bi se uzeli u obzir tržišni rizici te je ažurirala mehanizam podjele dobiti (vidjeti uvodne izjave od 161. do 169.) kako bi se spriječila prekomjerna naknada.

4.2.3. Povrat na kapital izračunan na najnižoj potrebnoj razini

- (241) Češka tijela objasnili su da je predloženi raspon povrata na kapital procijenjen uzimajući u obzir rizike s kojima se EDU II suočava u odnosu na druge velike energetske infrastrukturne projekte. Konkretno, rizici projekta procijenjeni su u šest kategorija: razvoj, izgradnja, rad, prihodi, financiranje i regulacija. Usporedivi projekti podijeljeni su u tri kategorije: i. projekti proizvodnje nuklearne energije (EDU II, HPC i Paks II), ii. veliki komercijalni infrastrukturni projekti (projekti konvencionalnih elektrana i odobalnih vjetroelektrana) i iii. češke regulatorne kontrole cijena. Kvalitativnom procjenom rizika koju je provela Češka utvrđeno je da se projekti proizvodnje nuklearne energije smatraju projektima „visokog” rizika, dok se ostale kategorije smatraju projektima „srednjeg” i „niskog” rizika. U tablici u nastavku sažeta je analiza referentnih vrijednosti rizika za sve čimbenike rizika i usporedive projekte koji se razmatraju u okviru šest kategorija rizika.

⁽¹¹⁷⁾ Konkretno, češka tijela tvrdila su da je u slučaju elektrane Hinkley Point C nositelj projekta bio i pružatelj tehnologije koji je isporučivao velik dio opreme i usluga projektiranja na temelju više od 180 izravnih ugovora. S obzirom na to da nositelj projekta ima važnu ulogu i u lancu opskrbe tehnologijom, Češka tvrdi da ima veću kontrolu i sposobnost da utječe na prekomjernu naknadu, temeljne pretpostavke i troškove prijenosa.

Tablica 4

Sažeta procjena rizika za sve čimbenike rizika i usporedive projekte

Project	Development	Construction	Operational	Revenue	Financing	Regulatory	Overall
EDU II	High	High	High	Medium (40-year PPA)	Medium	Medium	High
				Low (160-year PPA)			
HPC	High	High	High	Low	High	Medium	High
Paks II	High	High	High	Medium	Medium	Medium	High
Conventional power plant projects (IPPs)	Medium	Medium	Low	High	Medium	Low	Medium

Project	Development	Construction	Operational	Revenue	Financing	Regulatory	Overall
Offshore wind	Medium	Medium	Low	Low	Low	Low	Low
Czech regulated distribution	Low	Low	Low	Low	Low	Medium	Low

Izvor: češka tijela

- (242) Prema mišljenju Češke, čini se da uobičajeni povrati za te usporedive projekte odgovaraju temeljnim rizicima. Za projekte proizvodnje nuklearne energije povrati iznose od 9 do 12,5 % (za Hinkley Point C od 11 do 11,5 % (s efektom duga) odnosno 9,02 % (bez efekta duga), a za Paks II od 10,9 do 12,5 %). Za projekte konvencionalnih elektrana povrati s efektom duga iznose od 10 do 11 %, a za projekte odobalnih vjetroelektrana od 7 do 9 %. Naposljetku, povrati za češku reguliranu distribuciju električne energije i plina iznose od 7,76 do 7,94 %.
- (243) Nadalje, češka tijela objasnili su da je za izračun potrebnog raspona povrata na kapital za EDU II korištena detaljna analiza utemeljena na tržišnim varijablama. Ta je analiza pokazala raspon povrata na kapital od [...] do [...] %, koji je usklađen s kvalitativnom usporednom procjenom rizika i povratima za usporedive projekte. Konkretno, tržišne varijable s češkog i europskog financijskog tržišta korištene su za procjenu parametara CAPM-a, uključujući vrijednosti nerizične stope, premije za rizik vlasničkog kapitala i bete. Osim toga, u usporedbu s konvencionalnim energetskim ili reguliranim mrežama mora se uključiti premija za nuklearnu energiju s obzirom na povećani rizik s kojim se suočavaju nuklearni projekti. To je zato što nuklearne projekte obilježavaju značajni rizici u fazama izgradnje i rada, što, prema mišljenju Češke, pokazuju rezultati i praktične poteškoće u provedbi nuklearnih projekata na vrijeme i u okviru proračuna. Češka tvrdi da je, s obzirom na zaštitu koju pruža projekt, premija od 3 do 3,5 % primjerena i uključena je u izračun odozdo prema gore iz CAPM-a.
- (244) Osim toga, češka tijela navela su da su predloženi mehanizmi potpore osmišljeni tako da se najveći rizik prenese na EDU II, a istodobno su dovoljni za uklanjanje glavnih tržišnih nedostataka.
- (245) Za vrijeme provedbe formalnog ispitnog postupka Češka je predložila ažurirani povrat na kapital opisan u odjeljku 3. (vidjeti uvodne izjave od 84. do 99.).

4.3. Stajalište Češke o odabiru ČEZ-a

- (246) U svojem odgovoru na odluku o pokretanju postupka češka tijela objasnila su da su razmotrena alternativna rješenja za ulogu nositelja projekta i da je ČEZ odabran kao najpoželjnija opcija (uvodne izjave 147. i 148.). Prije odabira ČEZ-a kao nositelja projekta detaljno su analizirane tri razmatrane opcije (odnosno i. konzorcij privatnih ulagača, ii. projekt koji je u većinskom vlasništvu i pod upravom češke države i iii. opcija u kojoj je ČEZ nositelj projekta) (vidjeti uvodnu izjavu 51.). Češka je odabrala treću opciju.
- (247) Češka tijela nadalje su objasnila da je ČEZ najprikladniji odabir za nositelja projekta s obzirom na njegovu sposobnost i poticaje za provedbu projekta, kao i pitanja sigurnosti opskrbe energijom, interese nacionalne sigurnosti i tehnološku neutralnost. Konkretno:
- ČEZ kao nositelj projekta u jedinstveno je dobrom položaju da provede projekt s obzirom na svoje opsežno iskustvo na tržištu kao vjerodostojan projektant i operator nuklearne elektrane u Europi te kao postojeći proizvođač električne energije u Češkoj. Osim toga, grupa ČEZ jedno je od deset najvećih energetske poduzeća u Europi po instaliranom kapacitetu i broju kupaca. ČEZ će uz to osigurati vlasničko ulaganje u EDU II u vrijednosti do 1,95 milijardi EUR, što će ČEZ-u biti snažan poticaj za uspješnu provedbu projekta EDU II.
 - S obzirom na ciljeve Češke u pogledu postizanja ugljične neutralnosti do 2050. pitanja sigurnosti opskrbe imala su važnu ulogu u odabiru modela ulagača za projekt. ČEZ je u potpunosti predan provedbi projekta u roku kojim se štiti sigurnost opskrbe Češke i dosad je poduzeo sve potrebne mjere u tom smjeru (npr. stekao vlasništvo nad lokacijom, dobio potrebna urbanistička odobrenja i dozvole).
 - ČEZ, kao poduzeće uvršteno na burzu koje je u većinskom vlasništvu češke države i ima znatnu ulogu na češkom energetske tržištu, brine za zaštitu interesa nacionalne sigurnosti Češke, posebno u okruženju u kojem je češko gospodarstvo u velikoj mjeri izloženo vanjskim prijetnjama opskrbi energetske resursima.
 - Naposljetku, iako je kao nositelj projekta odabran ČEZ, pružatelj nuklearne tehnologije bit će odabran na temelju konkurentnog natječajnog postupka. Pružatelj usluga projektiranja, nabave i izgradnje bit će odgovoran za izgradnju i stavljanje elektrane u pogon te će stoga biti uvelike odgovoran za uspješnu provedbu projekta.
- (248) Nadalje, češka tijela objasnila su da odabir ČEZ-a dovodi do znatnog povećanja učinkovitosti, sprečava nastanak dodatnih troškova te da zahvaljujući takvom odabiru nema potrebe za uređivanjem zasebne lokacije. Stoga takav odabir omogućuje ostvarivanje znatnih prednosti u pogledu vremenskog rasporeda provedbe projekta koje alternativne strukture ne bi mogle replicirati.
- (249) Češka tijela zatim su opisala sve pripremne radove koje je ČEZ dosad proveo. Grupa ČEZ vlasnik je predložene lokacije za nuklearnu elektranu (EDU II). Postupak stjecanja zemljišta potrebnog za gradilište započeo je u travnju 2008., a dovršen je 2021. (uvodna izjava 77.). Osim toga, ČEZ je proveo studije izvedivosti kako bi skratio vrijeme i smanjio troškove Češke za razvoj projekta.
- (250) ČEZ je uz to do početka 2021. pribavio sva ključna odobrenja i dozvole potrebne za provedbu projekta u skladu s planom projekta (kao što su lokacijska dozvola za nuklearno postrojenje i procjena utjecaja na okoliš (uvodne izjave 78. i 79.)). Za izdavanje lokacijske dozvole za nuklearno postrojenje obično je potrebno šest do sedam godina, a za pribavljanje procjene utjecaja na okoliš tri do pet godina.

- (251) Nadalje, češka tijela objasnila su da ČEZ kao vlasnik i operator nuklearne elektrane odlično poznaje i razumije zakonodavstvo u Češkoj i regulatorne zahtjeve za novu nuklearnu elektranu, uključujući zahtjeve za izdavanje dozvola (uvodna izjava 149.). Osim toga, ČEZ i EDU II članovi su nekoliko međunarodnih organizacija, uključujući Svjetsko udruženje nuklearnih operatora („WANO“) ⁽¹¹⁸⁾, Europske usklađene zahtjeve za nove nuklearne elektrane („EUR“) ⁽¹¹⁹⁾, Institut za istraživanje električne energije („EPRI“) ⁽¹²⁰⁾, Svjetsko nuklearno udruženje („WNA“) ⁽¹²¹⁾ i Savez za nuklearnu energiju II. i III. generacije („NUGENIA“) ⁽¹²²⁾, te kao takvi imaju pristup normama i postupcima koje regulatorna tijela u cijelom svijetu priznaju i čiju primjenu potiču radi promicanja kontinuiranog poboljšanja.
- (252) Češka tijela dodatno su naglasila ključnu ulogu projekta u sigurnosti opskrbe Češke električnom energijom u budućnosti, posebno s obzirom na to da se elektrane na ugljen stavljaju izvan pogona. Konkretno, češka tijela objasnila su da će kraće razdoblje razvoja projekta doprinijeti rješavanju predviđenog manjka kapaciteta ⁽¹²³⁾. Razvoj drugog projekta na drugoj lokaciji u znatno duljem razdoblju ne bi mogao odgovoriti na neposredne potrebe sustava za sigurnošću opskrbe.
- (253) Nadalje, Češka je objasnila da, teoretski, ako bi bilo koji alternativni nositelj projekta osigurao potencijalno prikladnu lokaciju za nuklearnu elektranu na državnom području Češke, to bi dovelo do znatnih kašnjenja u realizaciji projekta u usporedbi s ČEZ-om. Konkretno, češka tijela procjenjuju da bi u tom alternativnom scenariju kašnjenje iznosilo do 14 godina (u odnosu na predmetni projekt) i ne bi bilo jamstava da se u fazama karakterizacije lokacije ili planiranja, koje su uspješno provedene za EDU II, neće pojaviti problemi, što bi dovelo do većih rizika i troškova za razvoj projekta. U svakom slučaju, češka tijela tvrde da u Europi nema primjera tehnološki neutralnog i iskusnog nuklearnog operatora koji je projektirao nuklearnu elektranu izvan svoje zemlje.
- (254) Ako na projektu ne bi radio ČEZ nego drugi nositelj projekta, Češka procjenjuje da bi nastali dodatni troškovi u iznosu od najmanje [200 do 700] milijuna EUR koje bi trebalo financirati. Ti troškovi uglavnom proizlaze iz vrijednosti lokacije za nuklearnu elektranu, studija izvedivosti, aktivnosti izdavanja dozvola i razvoja koje je ČEZ dosad proveo te sinergija s postojećom nuklearnom elektranom na lokaciji Dukovany.
- (255) Naposljetku, češka tijela navela su da je odabir ČEZ-a kao nositelja projekta u skladu s prethodnim nuklearnim projektima koje je ocijenila Komisija i u kojima zbog posebnosti tih projekata nisu provedeni otvoreni natječajni postupci za odabir nositelja projekata ⁽¹²⁴⁾.
- (256) U dodatnom podnesku od 16. ožujka 2023. Češka je istaknula ČEZ-ovo iskustvo u izgradnji i radu nuklearnih elektrana. ČEZ je u prošlosti projektirao i izgradio dvije jedinice instaliranog kapaciteta od 1 125 MW na lokaciji Temelín (Češka) koje su stavljene u pogon 2000. i 2002., kao i prvu nuklearnu elektranu na lokaciji Dukovany trenutnog instaliranog kapaciteta od 2 040 MW. Te su jedinice stavljene u pogon u razdoblju od 1985. do 1987., a Češka ističe da su prema mišljenju WANO-a među 20 % najučinkovitijih elektrana.

⁽¹¹⁸⁾ <https://www.wano.info/>.

⁽¹¹⁹⁾ <https://www.europeanutilityrequirements.eu/fr>.

⁽¹²⁰⁾ <https://www.epri.com/>.

⁽¹²¹⁾ <https://www.world-nuclear.org/>.

⁽¹²²⁾ <https://snetp.eu/nugenia/>.

⁽¹²³⁾ Simulacije češkog operatora prijenosnog sustava za potrebe srednjoročnih predviđanja adekvatnosti u trima scenarijima (i. progresivni scenarij prema kojem se s proizvodnjom na ugljen planira prestati do 2033., ii. konzervativni scenarij prema kojem se s proizvodnjom na ugljen planira prestati 2038. i iii. referentni scenarij prema kojem se s proizvodnjom na ugljen planira prestati 2040.) pokazuju važnost pravodobnog stavljanja novog nuklearnog izvora u pogon kako bi Češka postigla sigurnost opskrbe električnom energijom i samodostatnost.

⁽¹²⁴⁾ Na primjer, češka tijela navela su da je za nuklearnu elektranu Hinkley Point C imenovan EDF nakon savjetovanja u okviru iskaza interesa čiji je jedini sudionik bio EDF, dok je za nuklearnu elektranu Paks II imenovan MVM Paks II bez otvorenog natječajnog postupka jer u to vrijeme na tržištu nije bilo drugih vjerodostojnih alternativa.

- (257) Nadalje, osim pitanja sigurnosti opskrbe i nacionalne sigurnosti, Češka naglašava perspektivu financijske sigurnosti jer ČEZ ima snažan državni kreditni rejting ⁽¹²⁵⁾.
- (258) Naposljetku, Češka je navela da bi natječaj u kojem bi za nositelja projekta mogao biti odabran drugi subjekt, a ne ČEZ, podrazumijevao znatne poteškoće. U biti ističe da u tom slučaju tržišno natjecanje na toj razini projekta ne bi dalo nikakve rezultate kad je riječ o odabiru najučinkovitijeg operatora. Ističući prethodno navedene razloge, Češka smatra da se nedostaci tog postupka, posebno kašnjenja i dodatni troškovi koji bi nastali te sigurnosna pitanja povezana s bilo kojim drugim potencijalnim kandidatom, ne bi mogli neutralizirati s obzirom na to da se traženjem iskaza interesa od drugih strana ili organizacijom natječaja ne bi ostvarile nikakve koristi za tržišno natjecanje. Češka navodi i da nijedna treća strana ni u jednoj fazi planiranja projekta nije uložila pritužbu ili prigovor na imenovanje ČEZ-a nositeljem projekta, među ostalim ni u odgovorima trećih strana na odluku o pokretanju postupka.

4.4. Stajalište Češke o učinku projekta na trgovinu i tržišno natjecanje

4.4.1. Mogućnost da ČEZ manipulira cijenama i zadrži kapacitete

- (259) Kao odgovor na sumnje koje je Komisija izrazila u odluci o pokretanju postupka u pogledu toga da bi ČEZ mogao zadržati kapacitete, češka tijela objasnili su da grupa ČEZ neće imati ni gospodarske poticaje ni mogućnost da poveća veleprodajne cijene ograničavanjem proizvodnje EDU-a II.
- (260) Prvo, češka tijela tvrde da je to zato što je EDU II neovisan o grupi ČEZ zahvaljujući upravljačkoj strukturi projekta, čime se zapravo ograničava mogućnost grupe ČEZ da se neopravdano upliće u svakodnevni rad nuklearne elektrane.
- (261) Drugo, prema izvješću društva Oxera ⁽¹²⁶⁾, „stavljanje EDU-a II u pogon ima mali, ali primjetan učinak na cijenu električne energije u Češkoj”. Projekcije u tom izvješću pokazuju da bi stavljanje EDU-a II u pogon smanjilo cijene električne energije u Češkoj za oko 2 EUR/MWh u razdoblju od 2040. do 2050. (uvodna izjava 170.). Na temelju toga češka tijela procjenjuju da bi potpuno zatvaranje EDU-a II na godinu dana dovelo do gubitka prihoda u ukupnom iznosu od oko 450 milijuna EUR za EDU II ⁽¹²⁷⁾, dok bi ČEZ sljedeće godine ostvario samo oko 17 milijuna EUR dodatnih prihoda od prodaje nezaštićenog dijela proizvodnje ⁽¹²⁸⁾, što bi dovelo do znatnog financijskog gubitka za grupu ČEZ.

⁽¹²⁵⁾ Upućivanje na odgovore Češke od 16. ožujka 2023., odgovor na pitanje 20.

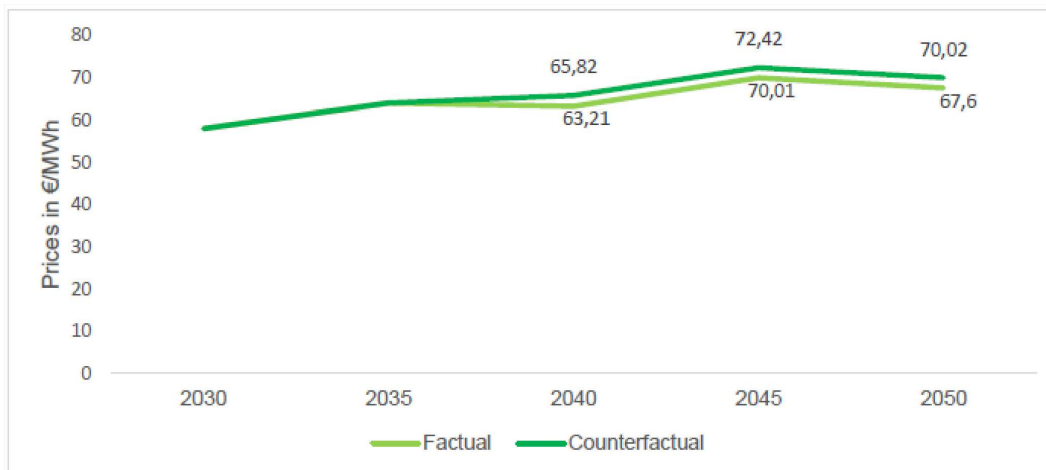
⁽¹²⁶⁾ Oxera Consulting LLP, 2021., *The impact of Dukovany on the Central European electricity market* („izvješće društva Oxera”).

⁽¹²⁷⁾ Izračunano na temelju godišnje proizvodnje od 9 TWh pomnožene s 50 EUR/MWh.

⁽¹²⁸⁾ Izračunano na temelju 21 % godišnje proizvodnje od 40 TWh pomnožene s 2 EUR/MWh i uvećano na realnu vrijednost u cijenama iz 2020.

Slika 3

Razlika u veleprodajnim cijenama električne energije u Češkoj između činjeničnog i protučinjeničnog scenarija (2030. – 2050.)

Note: Projections taken from the Oxera model baseline (factual and counterfactual) scenarios. (In the factual scenario, the planned support measures for the construction and operation of Dukovany II are implemented, while in the counterfactual scenario, the planned measures are not implemented.)

Source: Oxera report

- (262) Treće, češka tijela objasnili su da, iako je malo smanjenje proizvodnje EDU-a II teoretski moguće ⁽¹²⁹⁾, ta promjena vjerojatno ne bi dovela ni do kakve značajne promjene cijena električne energije s obzirom na međusobnu povezanost energetskih tržišta u Europi. Konkretno, neposredni susjedi s kojima Češka ima međusobno povezana tržišta električne energije jesu Austrija, Njemačka, Poljska i Slovačka. Češka tvrdi da bi u razdoblju od 2030. do 2050. projekt imao vrlo ograničen ili nikakav učinak na određivanje cijena u Češkoj. Naime, procjenjuje da se tržišna cijena električne energije za međusobno povezanu regiju određuje na temelju cijena električne energije proizvedene izvan Češke (u do 98 % sati na temelju rada stranih proizvođača električne energije). Energija proizvedena u Češkoj dobivala bi se iz prirodnog plina i lignita, uz sve veći broj obnovljivih izvora energije. Na temelju tih tehnologija koje se primjenjuju unutar Češke određivale bi se cijene samo u malom broju sati.
- (263) Češka tijela nadalje tvrde da bi na ČEZ negativno utjecalo ako bi SPN naložio EDU-u II da ograniči proizvodnju, čak i zbog valjanih razloga, kao što je uravnoteženje sustava, jer bi to ograničavanje dovelo do manjih novčanih tokova za ČEZ. U svakom slučaju, Češka tvrdi da nuklearne elektrane nakon što započnu s radom imaju niske granične troškove rada i nisu dobro opremljene za znatnu modulaciju svoje količine proizvodnje.
- (264) Četvrto, češka tijela objasnili su da je i za EDU II i za grupu ČEZ gospodarski razumno da nuklearna elektrana uvijek ostvaruje najveću moguću proizvodnju jer će EDU II ostvariti prihode samo za isporučenu električnu energiju ⁽¹³⁰⁾. Češka tijela uputila su na izvješće društva Oxera u kojem se navodi sljedeće: „[s]vako smanjenje proizvodnje EDU-a II značit će gubitak novčanih tokova i moguće financijske probleme za EDU II s obzirom na to koliko je malo prostora za profitabilnost predviđeno u proračunu u okviru kojeg se projekt provodi po trenutačno predloženoj cijeni od 50 EUR/MWh iz ugovora o kupnji energije” ⁽¹³¹⁾. Nadalje su objasnili da operativna marža EDU-a II u prosjeku iznosi [40 do 50] %, odnosno 6 % nakon što se uključe trošak i otplata povratne financijske pomoći. Ako bi se faktor opterećenja smanjio s predviđenih [75 do 100] % na manje od [70 do 90] %, ne bi bilo na raspolaganju gotovine za servisiranje duga i moglo bi se dogoditi da EDU II ne može otplaćivati povratnu financijsku pomoć. Smanjenje na razinu manju od [40 do 60] % dovelo bi do toga da novčani tokovi nisu dovoljni za pokrivanje operativnih troškova.

⁽¹²⁹⁾ Konkretni stupanj modulacije nuklearne elektrane određivao bi se na temelju tehnologije za projektiranje, nabavu i izgradnju koja će se odabrati.

⁽¹³⁰⁾ S druge strane, češka tijela objasnili su da ne bi bilo gospodarski razumno da EDU II proizvodi ispod donje granice (tj. 84 %) jer je to iznos pri kojem novčani tok nije dovoljan za servisiranje duga.

⁽¹³¹⁾ Vidjeti izvješće društva Oxera.

- (265) Kad je riječ o sumnjama u pogledu mogućeg ČEZ-ovog manipuliranja cijenama koje je Komisija iznijela u odluci o pokretanju postupka, češka tijela objasnili su da će se tržišni udio ČEZ-a na češkom i susjednim tržištima samo neznatno povećati zbog instaliranog kapaciteta EDU-a II za proizvodnju energije koja se može dispečirati i da će taj kapacitet imati samo ograničen učinak na tržišnu snagu ČEZ-a. Nadalje su objasnili da će se povećanje tržišnog udjela ulaganjem u nuklearnu energiju u okviru projekta neutralizirati smanjenjem tržišnog udjela koje je rezultat manjih ulaganja u elektrane na ugljen i planiranog stavljanja postojeće nuklearne elektrane izvan pogona. U svakom slučaju, Češka tvrdi da je SPN posebno osmišljen kako bi se spriječilo svako moguće narušavanje tržišnog natjecanja.
- (266) Češka osporava i da bi relevantno tržište obuhvaćalo samo Češku. Zbog stalne provedbe mehanizama tržišnog povezivanja i zbog cilja dekarbonizacije Europe uz pomoć integracije obnovljivih izvora energije Češka smatra da se očekuje povećanje međusobne povezanosti elektroenergetskih sustava u državama članicama⁽¹³²⁾. Trebalo bi uzeti u obzir i potencijal za buduća preispitivanja zona trgovanja te mogućnost prekograničnih spajanja zona trgovanja. Stoga Češka zaključuje da je relevantno tržište šire od Češke, što ima sljedeći učinak na tržišne udjele ČEZ-a:
- (267) Konkretno, češka tijela tvrde da kapacitet koji će imati EDU II neće znatno utjecati na tržišnu snagu grupe ČEZ u Češkoj⁽¹³³⁾. Procjenjuju da će kapacitet EDU-a II za proizvodnju energije koja se može dispečirati 2040. činiti samo 4 % češkog tržišta i oko 0,8 % relevantnog zemljopisnog tržišta za projekt⁽¹³⁴⁾. Češka smatra da će se predviđeni tržišni udio grupe ČEZ znatno smanjiti u razdoblju od 2030. do 2050., a ako EDU II postane operativan, tržišni udio grupe povećao bi se samo za 4,08 % u Češkoj i 0,76 % na relevantnom zemljopisnom tržištu 2040. te za 6,97 % u Češkoj odnosno 0,76 % na relevantnom zemljopisnom tržištu 2050. Ne očekuje se da će to povećanje tržišnog udjela grupe na temelju kapaciteta EDU-a II bitno utjecati na tržišnu snagu grupe na češkom ili susjednim tržištima.

Tablica 5

Tržišni udio ČEZ-a s obzirom na instalirani kapacitet za proizvodnju energije koja se može dispečirati (2020. – 2050.), činjenični scenarij

Year	Market shares in Czech Republic	Increase in market shares in Czech Republic due to Dukovany II	Market shares in Czech Republic incl. import capacities	Market shares in Czech Republic and four neighbours incl. import capacities	Increase in market shares in Czech Republic and four neighbours due to Dukovany II
2020	80,20%	-	60,29%	6,50%	-
2030	70,37%	-	50,64%	5,89%	-
2035	70,82%	-	49,25%	5,67%	-
2040	71,43%	4,08%	45,06%	5,38%	0,76%
2045	70,40%	5,37%	42,92%	4,86%	0,77%
2050	44,17%	6,97%	28,40%	3,46%	0,77%

Note: Dispatchable capacity includes all thermal, nuclear, and pumped storage hydro plants. Data for 2020 were provided by ČEPS. Market shares 2030–50 is based on the Oxera model, which takes the ČEPS and TYNDP 2020 data as a basis. Projections taken from the Oxera model baseline (factual) scenario.

Source: Oxera report

⁽¹³²⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 13. i bilješku 6.

⁽¹³³⁾ Od prosinca 2023. grupa ČEZ vlasnik je 61 % proizvodnih sredstava, 35 % dobavljača i 53 % rudnika lignita u Češkoj. Vidjeti grupa ČEZ, *Clean Energy of Tomorrow, Investment Story*, prosinac 2023., <https://www.cez.cz/webpublic/file/edee/ospol/fileexport/investors/investment-stories2022>.

⁽¹³⁴⁾ Relevantno zemljopisno tržište za projekt čine Češka i njezine susjedne zemlje s međusobno povezanim tržištima električne energije (tj. Austrija, Njemačka, Poljska i Slovačka).

Tablica 6

Procjena budućeg tržišnog udjela ČEZ-a s obzirom na proizvodnju energije prema podacima koje je dostavila Češka

Year	CEZ market shares in Czech Republic incl. net imports	Dukovany II market shares in Czech Republic incl. net imports	CEZ market shares in Czech Republic and four neighbours	Dukovany II market shares in Czech Republic and four neighbours
2019	70,48%	-	7,32%	-
2020	64,29%	-	6,94%	-
2030	73,02%	-	5,29%	-
2035	71,24%	-	4,92%	-
2040	45,15%	12,83%	2,89%	0,82%
2045	42,61%	12,40%	2,76%	0,80%
2050	18,98%	10,27%	1,40%	0,76%

Note: Projections taken from the Oxera model baseline (factual) scenario.

Source: ČEPS, ENTSO-E Transparency platform, CEZ, APG, SMARD Strommarktdaten, Oxera model.

- (268) Nadalje, češka tijela tvrdila su da je glavni strateški cilj grupe ČEZ učinkovito upravljanje nuklearnim elektranama, rudarenjem lignita i elektranama na ugljen. Međutim, planira se postupno zatvaranje elektrana na ugljen (koje su 2019. činile 45 % instaliranog kapaciteta u GW i 39 % ukupne proizvedene električne energije u TWh) u skladu sa zahtjevima EU-a za dekarbonizaciju. ČEZ se obvezao na ugljičnu neutralnost do 2050. i planira gotovo prepoloviti kapacitete za proizvodnju električne energije iz ugljena na 3 GW do 2025. i na 2 GW do 2030. U Češkoj se približno polovina proizvedene električne energije dobiva iz ugljena, koji će djelomično biti zamijenjen nuklearnom energijom te u manjoj mjeri obnovljivim izvorima energije ⁽¹³⁵⁾.

Tablica 7

Udio pojedinačnih goriva u bruto proizvodnji električne energije u Češkoj

	2016	2040 target level according to the State Energy Policy
Coal and other solid non-renewable fuels	50%	11-21%
Nuclear energy	29%	46-58%
Natural gas	8%	5-15%
Renewable and secondary energy sources	13%	18-25%
Total	100%	100%

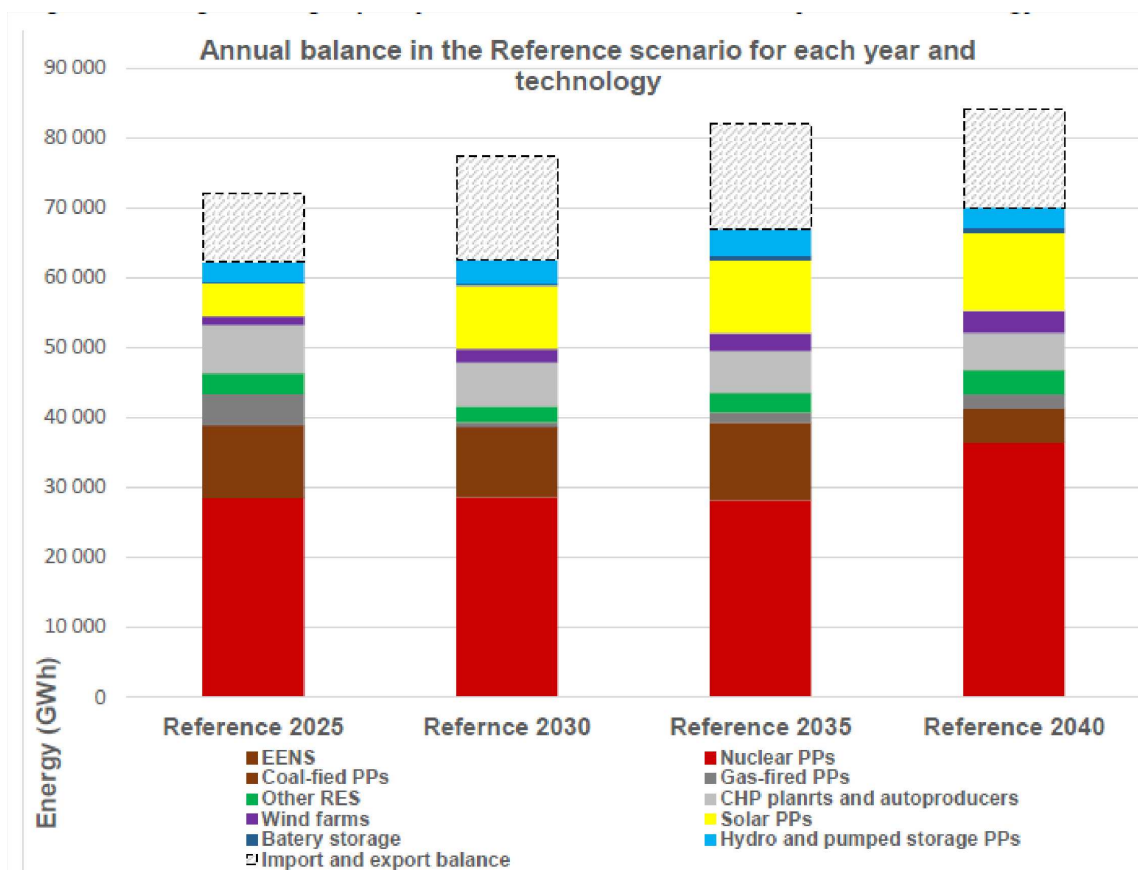
Source: Czech Republic (2019), 'National Energy and Climate Plan of the Czech Republic', November.

⁽¹³⁵⁾ Češka tijela objasnila su da Češka radi na uvođenju obnovljivih izvora energije, ali ima ograničen potencijal za povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora u većim razmjerima zbog svojeg geografskog položaja, geoloških značajki i klime te visokih troškova dostupnih tehnologija.

- (269) Zbog ciljeva smanjenja emisija prekinut će se proizvodnja znatne količine energije iz ugljena u Češkoj te će biti potrebna nova ulaganja u kapacitete za proizvodnju energije iz nuklearnih izvora, obnovljivih izvora i prirodnog plina kako bi se popunila ta praznina ⁽¹³⁶⁾. Očekuje se da će se proizvodnja energije iz kamenog ugljena i lignita potpuno ukinuti 2037., što znači da će se kapacitet smanjiti za oko 6,5 GW ⁽¹³⁷⁾.
- (270) Češka tijela objasnili su da EDU II ima važnu ulogu u postizanju ciljeva češke vlade za smanjenje emisija te istodobno doprinosi potrebnoj sigurnosti opskrbe u Češkoj. Nove nuklearne jedinice trebale bi zamijeniti neke od postojećih kapaciteta za proizvodnju energije iz lignita i kamenog ugljena te nuklearne jedinice koje će se zatvoriti na lokaciji Dukovany u razdoblju od 2045. do 2047. ⁽¹³⁸⁾ Češka tvrdi i da projekt neće istisnuti ulaganja u proizvodnju energije u kopnenim vjetroelektranama. Ista količina kapaciteta za proizvodnju energije iz vjetra bila bi instalirana u razdoblju od 2030. do 2050. prema scenarijima s projektom i bez njega, ali bi u slučaju realizacije projekta do instalacije tih kapaciteta došlo nešto kasnije.

Slika 4

Neto proizvodni kapacitet u referentnom scenariju za svaku godinu i tehnologiju

Izvor: češka tijela

⁽¹³⁶⁾ Očekuje se da će se svi kapaciteti za proizvodnju energije iz lignita i kamenog ugljena, osim nekih kogeneracijskih postrojenja, zatvoriti do 2038. kao dio novog plana za postupno zatvaranje elektrana koje najviše onečišćuju. Vidjeti Češko povjerenstvo za ugljen, 2020., Zapisnik 7. sastanka Češkog povjerenstva za ugljen, 4. prosinca 2020., str. 6. i 7., dostupno na: https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/ministerstvo/kalendar-akci-vse/2021/2/Zapis-z-jednani-UK-4-12-2020_.pdf.

⁽¹³⁷⁾ Na temelju podataka koje je dostavio ČEPS.

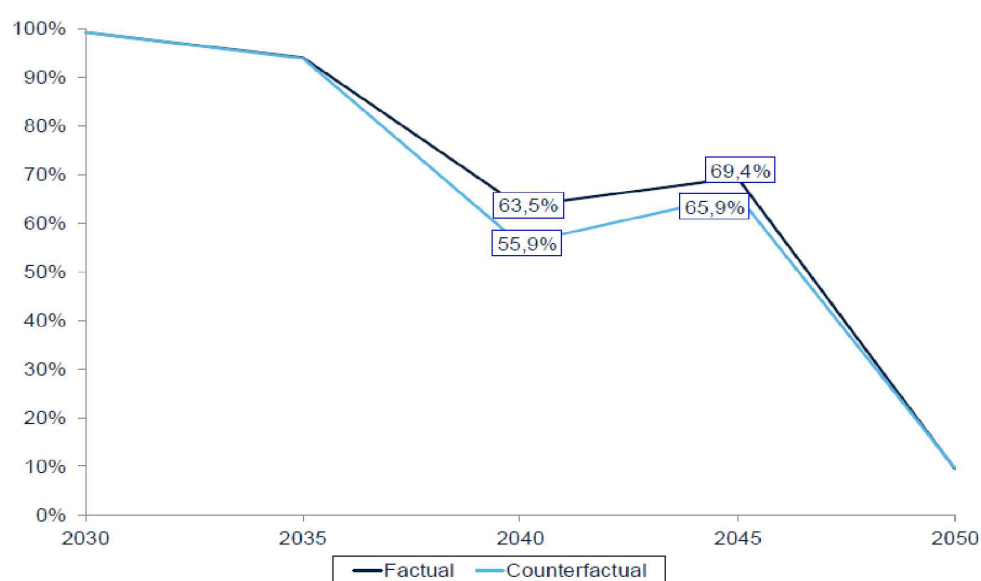
⁽¹³⁸⁾ Prema podacima ČEPS-a, četiri postojeće nuklearne jedinice na lokaciji Dukovany (svaka kapaciteta od približno 510 MW) trebale bi biti stavljene izvan pogona prema sljedećem rasporedu: jedna jedinica krajem 2045., jedna jedinica krajem 2046. i dvije jedinice krajem 2047.

- (271) Šesto, Češka tvrdi da se zbog ČEZ-ove obveze iz ugovora o kupnji da cjelokupnu proizvodnju EDU-a II proda SPN-u i obveza Češke u pogledu trgovanja električnom energijom koju nuklearna elektrana proizvede tijekom svojeg životnog vijeka (vidjeti odjeljak 3.6.4.) ne bi očekivalo da će povećanje proizvodnog kapaciteta koje to ulaganje podrazumijeva dovesti do povećanja električne energije dostupne za prodaju kupcima ČEZ-a.
- (272) Naposljetku, Češka tvrdi da bi se prema indeksu preostale ponude („RSI”), koji se često koristi za procjenu sposobnosti proizvođača da djeluje neovisno o svojim konkurentima, ČEZ-ova ključna važnost ⁽¹³⁹⁾ u budućnosti znatno smanjila:

Slika 5

Ključna važnost ČEZ-a na temelju RSI-ja prema podacima koje je dostavila Češka

Figure 6.10 Share of hours in which CEZ' RSI is below 1, factual and counterfactual scenarios (2030–50)

Note: Projections taken from the Oxera model baseline (factual and counterfactual) scenarios.

Source: Oxera model based on TYNDP 2020 and ČEPS data.

4.4.2. Uloga SPN-a na tržištu

- (273) Kad je riječ o ulozi SPN-a na tržištu, češka tijela tvrdila su da je poslovni dogovor o SPN-u namjerno ostao otvoren i fleksibilan kako bi se zajamčilo da će SPN biti primjereno osmišljen za sprečavanje svakog mogućeg narušavanja tržišta.
- (274) Češka je objasnila da će SPN biti potpuno neovisan o EDU-u II i grupi ČEZ te da će imati zasebnu upravljačku i rukovodeću strukturu. Obavljat će transakcije s EDU-om II (i prema potrebi ČEZ-om) po tržišnim uvjetima. Češka tijela spomenula su da se u okviru te upravljačke strukture razdvajaju donošenje odluka o strategiji trgovanja koje je u nadležnosti SPN-a i učinci na tržišno natjecanje i trgovinu na tržištima električne energije s jedne strane od projektiranja i rada nuklearne elektrane koji su u nadležnosti EDU-a II s druge strane.
- (275) Nadalje, češka tijela istaknula su razliku između pristupa SPN-a koji se predlaže u okviru predmetnog projekta i mjera provedenih u okviru drugih nuklearnih projekata s obzirom na komercijalnu strukturu i mehanizme preuzimanja nuklearne elektrane. Objasnila su da je novina pristupa SPN-a u usporedbi s drugim projektima osnivanje zasebnog subjekta koji je neovisan o operatoru nuklearne elektrane. EDU II bit će vlasnik i operator nuklearne elektrane te će proizvoditi električnu energiju i imat će samo dozvolu za proizvodnju električne energije. Proizvodni kapacitet EDU-a II u potpunosti će preuzeti SPN, koji će imati dozvolu za trgovanje električnom

⁽¹³⁹⁾ U analizi ključne važnosti razmatra se jesu li elektrane koje su u vlasništvu određenog poduzeća potrebne za zadovoljavanje potražnje u određenom razdoblju, tj. je li potreban barem jedan megavat proizvodnje tog poduzeća. Ako jest, poduzeće bi moglo iskoristiti tu tržišnu snagu. Za ključnu važnost uzima se u obzir samo mogućnost tržišne snage na tržištu u cjelini, a ne činjenica može li tržišna snaga nastati u posebnim situacijama, kao što su situacije ograničenja prijenosa.

energijom. SPN će prodavati električnu energiju koju proizvede EDU II na veleprodajnom tržištu te će imati i ulogu subjekta odgovornog za odstupanje u odnosu na OTE kao trgovca električnom energijom. Prema tome, EDU II neće trgovati s drugim sudionicima na tržištu (osim sa SPN-om) i neće biti izložen tržišnim uvjetima. Češka tijela naglasila su da je cilj te strukture ograničiti rizik od mogućeg narušavanja tržišta koji proizlazi iz tržišne snage.

Tablica 8

Usporedba komercijalne strukture EDU-a II (u tablici u nastavku pod nazivom „Dukovany II”), HPC-a i Paks II

	Owner/operator of assets	Trading entity	Price mechanism for the offtake of generated electricity
Dukovany II	State support recipient (EDU II)	The Supply SPV, wholly owned by the State [Counterparty to some of the state support]	Power Purchase Agreement (pre-determined PPA price for the full generation volume)
Hinkley Point C	State aid recipient (the NPP)		Contracts for Difference (market price topped up or reduced to match the pre-determined Strike Price)
Paks II	State aid recipient (the power plant)		Market price (with the condition that at least 30% of the generation must be sold on the open market and bilateral contracts must be limited to less than 70% of the output)

Izvor: češka tijela

- (276) Češka tijela nadalje su objasnila da je predviđeno da SPN uspostavi internu organizacijsku jedinicu za trgovanje i poslovanje, ali može razmotriti i provedbu konkurentnog natječaja za eksternalizaciju funkcije trgovanja u budućnosti ako se to bude smatralo prikladnijim i isplativijim.
- (277) Nadalje, češka tijela navela su da će SPN donijeti strategiju trgovanja usmjerenu na smanjenje rizika i da će se njegov pristup temeljiti na izbjegavanju svih negativnih učinaka na tržište. Konkretno, očekuje se da će predviđeni komercijalni model potaknuti ostvarenje najvećih mogućih prihoda SPN-a od prodaje električne energije za češku državu, a zatim i smanjenje iznosa potpore za projekt na najmanju moguću mjeru. Kad je riječ o njegovoj strategiji trgovanja, SPN će prvenstveno poslovati na češkom veleprodajnom tržištu električne energije, pri čemu se podrazumijeva da u regiji postoji visok stupanj međusobne povezanosti i povezivanja tržišta za dan unaprijed sa susjednim zemljama. Budući da se očekuje rast tržišta i povećanje razine likvidnosti u budućnosti, posebno s obzirom na to da je u lipnju 2021. završeno povezivanje tržišta za dan unaprijed između regije Njemačke, Poljske i Austrije i regije Češke, Mađarske, Slovačke i Rumunjske, strategija trgovanja redovito će se ocjenjivati kako bi se prilagodila najnovijim tržišnim uvjetima. Očekuje se da će konačna strategija trgovanja, koja se temelji na transparentnom pristupu usmjerenom na smanjenje rizika, biti donesena nakon 2030.
- (278) Za vrijeme provedbe formalnog ispitnog postupka Češka je odlučila ponuditi obveze u pogledu trgovanja nuklearnom energijom (kako je opisano u uvodnim izjavama od 112. do 119.).

5. PRIMJEDBE TREĆIH STRANA

- (279) Komisija je u okviru savjetovanja o odluci o pokretanju postupka, koje je trajalo do 5. rujna, zaprimila podneske 18 sudionika. Valja napomenuti da su treće strane u većini primjedbi (tj. u 12 od 18) podržale projekt. U nastavku su opisane primjedbe relevantne za ocjenu državne potpore.
- (280) Primjedbe su dostavile države članice, poduzetnici, udruženja i nevladine organizacije. Primjedbe trećih strana razmotrit će se u odgovarajućim dijelovima ocjene bez posebnog spominjanja konkretne primjedbe.
- (281) Primjedbe trećih strana opisat će se tako što će ih se grupirati po temi.

5.1. Primjedbe o postojanju potpore

- (282) Nisu zaprimljene primjedbe o postojanju potpore.

5.2. Primjedbe o spojivosti potpore

5.2.1. Primjedbe o primjerenosti mjere

- (283) Dvije treće strane istaknule su da se slažu sa sumnjama u primjerenost mjere koje je Komisija iznijela u odluci o pokretanju postupka.
- (284) Osim toga, jedan je sudionik tvrdio da se trenutačna kretanja na europskom tržištu električne energije i njihovi budući učinci još ne mogu procijeniti. Stoga bi bilo vrlo teško dati konkretnu ocjenu primjerenosti mjere.
- (285) Međutim, mnogi su sudionici savjetovanja naveli da se ne slažu s Komisijinim sumnjama u primjerenost mjere. Smatraju da je predložena mjera primjerena jer se sastoji od kombinacije instrumenata primjerene za postizanje predviđenih ciljeva projekta te se jamči da ne postoje politike ili instrumenti kojima se manje narušava tržišno natjecanje uz ostvarenje istih rezultata. Osim toga, neke treće strane tvrdile su da su sastavni elementi mjere (tj. ugovor o otkupu, zajam i mehanizam zaštite od promjene zakona) neodvojivi i nužni za uklanjanje relevantnih tržišnih nedostataka projekta.
- (286) Nadalje, neki su sudionici istaknuli da je u konačnoj odluci Komisije o projektu Hinkley Point C odobrena slična kombinacija mjera (tj. ugovor za razliku, državno jamstvo i mehanizam zaštite od potencijalno štetnih političkih odluka) te da je rizik koji snosi nositelj projekta bio sličan.

5.2.2. Primjedbe o proporcionalnosti mjere

- (287) Dva sudionika u savjetovanju ponovila su da se slažu sa sumnjama u proporcionalnost mjere koje je Komisija iznijela u odluci o pokretanju postupka.
- (288) Osim toga, jedan je sudionik tvrdio da se trenutačna kretanja na europskom tržištu električne energije i njihovi budući učinci još ne mogu procijeniti. Stoga bi bilo vrlo teško dati konkretnu ocjenu proporcionalnosti mjere.
- (289) Međutim, mnoge treće strane odgovorile su da se ne slažu s Komisijinim sumnjama u proporcionalnost mjere. Smatraju da je predložena mjera proporcionalna.
- (290) Nekoliko sudionika tvrdilo je da pretpostavke korištene za procjenu povrata na kapital projekta točno odražavaju izloženost ČEZ-a riziku i rizik koji snosi korisnik.
- (291) Nadalje, Komisija je primila primjedbe nekih sudionika koji smatraju da predloženo periodično preispitivanje izvršne cijene iz ugovora o kupnji na temelju evaluacija tržišta djeluje kao dostatan automatski stabilizator za sprečavanje prekomjerne naknade te bi EDU-u II i SPN-u trebalo pružiti dostatne financijske poticaje za maksimalno povećanje proizvodnje i sklapanje profitabilnih sporazuma o trgovanju energijom.

- (292) Jedna treća strana istaknula je da je predloženo trajanje ugovora o kupnji (razdoblje od 60 godina koje obuhvaća razdoblje rada nuklearne elektrane (u skladu sa Zakonom o niskougličnoj energiji to je razdoblje od 30 godina koje se može više puta produljiti za 10 godina) uz ponovnu ocjenu proporcionalnosti izvršne cijene koju regulira Ministarstvo trgovine i industrije Češke) utvrđeno na način da se njime uzimaju u obzir posebni tehnički, regulatorni i financijski uvjeti.

5.2.3. *Primjedbe o potrebi za državnom intervencijom*

- (293) Jedan je sudionik naveo da bi se opskrba energijom mogla zajamčiti i jeftinijim tehnologijama te je tvrdio da bi subvencije u nuklearnom sektoru usporile napredak drugih jeftinijih, bržih i klimatski prihvatljivijih tehnologija. Nakon toga je naveo da se proizvodnja električne energije u nuklearnim elektranama ne bi trebala subvencionirati jer je ta tehnologija već dovoljno razvijena i nije profitabilna.
- (294) Komisija je primila jednu primjedb u kojoj je istaknuto da državna intervencija za proizvodnju električne energije u nuklearnim elektranama nije opravdana s obzirom na nedavna kretanja na tržištu. Konkretno, taj je sudionik tvrdio da će visoke cijene električne energije koje su posljedica nedavnih tržišnih previranja ostati visoke u sljedećim desetljećima te da stoga iznos potpore za mjeru neće služiti jednom od njezinih ciljeva, a to je postizanje nižih cijena električne energije na tržištu.
- (295) U jednom odgovoru upućuje se na to da bi, umjesto da promiče razvoj nuklearne elektrane Dukovany, Češka mogla uložiti u razvoj obnovljivih izvora energije i do 2030. proizvesti 5,3 TWh u novim vjetroelektranama i 4,9 TWh u novim fotonaponskim elektranama. Osim toga, u tom se odgovoru tvrdi i da bi državna potpora za razvoj vjetroenergetskih i solarnih projekata bila znatno manja u usporedbi s potporom za nuklearne projekte.
- (296) Suprotno tim primjedbama, nekoliko trećih strana tvrdilo je da je državna intervencija nužna kako bi mjera ostvarila ciljeve.
- (297) Neki su sudionici istaknuli da bez sudjelovanja države provedba novog projekta nuklearne elektrane na današnjem europskom tržištu električne energije ne bi bila izvediva. Nadalje, naveli su da postojeći tržišni nedostaci (količina potrebnog kapitala, dugoročna volatilnost tržišnih cijena te pravni i regulatorni rizici i rizici politike) i visoki stupanj neizvjesnosti koja se povezuje s nuklearnim projektima odvrćaju privatne ulagače, zbog čega je državna intervencija nužna kako bi se osigurala ulaganja u niskouglične nuklearne elektrane.
- (298) Osim toga, neke treće strane istaknule su da nestabilnost energetske tržišta koja se može primijetiti u posljednje vrijeme pokazuje potrebu da se programima državne potpore neutralizira narušavanje tržišta. Ti su sudionici dodatno naveli da tržišni uvjeti ne potiču razvoj velikih energetske infrastrukturnih projekata.
- (299) Jedan je sudionik tvrdio da nove nuklearne projekte treba analizirati iz nove perspektive sigurnosti opskrbe i dati im prednost s obzirom na potencijal za smanjenje ovisnosti o uvozu iz Rusije. Nadalje je istaknuo da je nedavno uključivanje nuklearne energije u taksonomiju EU-a za održivo financiranje važan korak u stvaranju uvjeta za daljnji razvoj nuklearne energije.

5.2.4. *Zaprimljene primjedbe na odabir ČEZ-a*

- (300) Neke treće strane u svojim primjedbama izričito navode da ne dijele zabrinutost Komisije zbog odabira ČEZ-a bez natječaja ili savjetovanja. Te strane smatraju da je zbog državne i energetske sigurnosti te drugih razloga (kao što su stručnost, znanje i učinkovitost postojećeg operatora) potpuno opravdano energetske poduzeću u državnom vlasništvu povjeriti dužnost provedbe složenog zadatka kao što su izgradnja i rad nove nuklearne elektrane te napominju da je to uobičajeno u široj međunarodnoj praksi.

(301) Nijedan konkurent ni treća strana nisu izrazili zabrinutost zbog odabira ČEZ-a kao nositelja projekta.

5.2.5. *Zaprimljene primjedbe o mogućem neopravdanom narušavanju tržišnoga natjecanja i trgovine među državama članicama*

(302) Jedan sudionik u svojem podnesku ponavlja da se slaže sa sumnjama u pogledu mogućeg narušavanja tržišnog natjecanja koje je Komisija iznijela u odluci o pokretanju postupka. Nadalje smatra da se proizvodnja električne energije nuklearnom tehnologijom prekomjerno subvencionira i da stoga nije konkurentna te tvrdi da bi svako subvencioniranje dovelo do znatnog narušavanja tržišnog natjecanja.

(303) S druge strane, nekoliko trećih strana istaknulo je da postoji ograničen rizik da će mjera narušiti ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje.

(304) Neki sudionici u savjetovanju naveli su da bi struktura SPN-a mogla imati ograničen učinak na tržište jer su ČEZ i EDU II dva zasebna gospodarska subjekta koji će biti potpuno neovisni jedan o drugome. Tvrdi da bi stoga prostor za manipuliranje tržištem bio ograničen.

(305) Jedan je sudionik istaknuo da ČEZ ima velike kapacitete za proizvodnju energije iz ugljena koje planira staviti izvan pogona 2030-ih, a očekuje se da će se postojeće četiri jedinice na lokaciji Dukovany zatvoriti u razdoblju od 2045. do 2047. Na temelju toga tvrdio je da se tržišni udjeli ČEZ-a u proizvodnji električne energije neće znatno povećati.

(306) Nadalje, jedna treća strana iznijela je primjedbju kako se čini da postoji mali rizik od manipuliranja u situaciji kad su tržišne cijene više od kupovne cijene iz ugovora o kupnji i grupa ČEZ mogla bi imati gospodarski poticaj da smanji proizvodnju EDU-a II kako bi druge jedinice prodavale više energije po višim tržišnim cijenama. Naime, EDU II bit radit će s visokim faktorom opterećenja (90 %) i imat će gospodarski poticaj da tržištu stavi na raspolaganje sve svoje raspoložive količine kako bi primio naknadu i mogao servisirati dug. Osim toga, grupa ČEZ odvojena je od EDU-a II. Usto, Uredbom o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije zabranjuje se manipuliranje tržištem.

(307) Nadalje, jedna treća strana tvrdila je da se nuklearnom elektranom Dukovany žele stvoriti novi kapaciteti i nadoknaditi manjak u proizvodnji električne energije koji se očekuje u razdoblju od 2030. do 2040., što će pozitivno utjecati na sigurnost i diversifikaciju opskrbe susjednih zemalja. Stoga tvrdi da ti pozitivni učinci mjere nadmašuju sve njezine eventualne negativne učinke.

(308) Naposljetku, jedna treća strana primijetila je da bi svaki navodni učinak na tržišno natjecanje trebalo ocijeniti imajući na umu da u energetskom sektoru ne postoje istinski jednaki uvjeti jer se novi proizvodni kapaciteti gotovo nikad ne razvijaju isključivo na tržišnoj osnovi. Napomenula je da se, na primjer, obnovljivi izvori energije ne podupiru samo programima izravne potpore, već i različitim mjerama koje su uvedene europskim zelenim planom i paketima u okviru plana REPowerEU.

5.2.6. *Primjedbe o povredi prava EU-a*

(309) Jedna treća strana tvrdila je da korištenje nuklearne energije za proizvodnju električne energije povređuje načelo „onečišćivač plaća” i načelo opreznosti iz članka 191. UFEU-a.

(310) Nadalje, dvije treće strane istaknule su da projekt ne jamči poštovanje načela „onečišćivač plaća” jer se u okviru mjere ne uzima u obzir gospodarenje istrošenim nuklearnim gorivom, čime se dovodi u pitanje dostupnost sredstava na kraju procijenjenog korisnog životnog vijeka nuklearne elektrane koja odgovaraju procijenjenom trošku zbrinjavanja radioaktivnog otpada i stavljanja elektrane izvan pogona. Ti su sudionici nadalje smatrali da, osim ako se znatno ne promijeni trenutačno primjenjivi sustav naknada koje se uplaćuju u Nacionalni fond za atomsku energiju, ta sredstva neće biti dostupna, što znači da se ne poštuje načelo „onečišćivač plaća”.

(311) Komisija je zaprimila primjedbe još jednog sudionika koji je tvrdio da se u javnim izjavama čeških dužnosnika navodi da će nastojati izmijeniti ili odgoditi uvjete taksonomije koji se odnose na operacionalizaciju dubokog odlagališta visokoradioaktivnog otpada do 2050.

(312) S druge strane, neki su sudionici tvrdili da mjera ne povređuje pravo EU-a.

5.2.7. *Zaprimljene primjedbe o sigurnosti opskrbe*

(313) Dva sudionika u savjetovanju komentirala su da nuklearna energija ne može ponuditi nikakve prednosti u odnosu na druge izvore energije iz perspektive sigurnosti opskrbe te su napomenula da je dostupnost uranija i torija ograničena, a ovisnost EU-a o uvozu vrlo visoka.

(314) Međutim, jedna treća strana tvrdila je da je ovisnost nuklearne energije o uvozu niska te je navela da sirovine čine najviše 10 % troška proizvodnje i da je međunarodno tržište uranija dobro regulirano i stabilno.

(315) Nadalje, Komisiji su podneseni brojni argumenti u potporu mjeri kad je riječ o pitanjima sigurnosti opskrbe, dekarbonizacije, cjenovne pristupačnosti energije i tržišnih kretanja povezanih s ruskom invazijom na Ukrajinu. Konkretno, sudionici su istaknuli da su nuklearni reaktori tehnologija koja najbolje može zajamčiti put prema ugljičnoj neutralnosti i istodobno očuvati sigurnost opskrbe u EU-u. Osim toga, naveli su da je nuklearna energija također stabilno i kontrolirano sredstvo proizvodnje koje omogućuje pouzdano upravljanje elektroenergetskom mrežom i doprinosi visokoj sigurnosti opskrbe.

(316) Nekoliko opažanja odnosilo se na razvoj nuklearnih projekata u EU-u kako bi se ispunili ciljevi EU-a u području klimatskih promjena i zajamčila sigurnost opskrbe stabilnom, pouzdanom, održivom, niskougljičnom i konkurentnom energijom.

(317) Brojne primjedbe odnosile su se na geopolitički kontekst (uključujući poremećaje u opskrbi naftom i plinom te volatilnost cijena) i važnost sigurnosti opskrbe za daljnje smanjenje energetske ovisnosti EU-a o Rusiji. Osim toga, jedna treća strana napomenula je da je ruska agresija na Ukrajinu jasan pokazatelj nužnosti nuklearne energije za postizanje neovisnosti o opskrbi gorivom iz Rusije.

5.2.8. *Ostale primjedbe trećih strana*

(318) Komisiji su podneseni argumenti o pitanjima sigurnosti i zaštite. Neki su sudionici istaknuli pitanje sigurnog i održivog zbrinjavanja visokoradioaktivnog otpada općenito. Osim toga, osvrnuli su se na potencijalnu opasnost nuklearnih elektrana u oružanim sukobima, kao i na rizike koje predstavljaju velike nuklearne nesreće. U nekim se opažanjima tvrdi da trenutačna situacija u Ukrajini ukazuje na dodatne rizike koje nuklearne elektrane predstavljaju u pogledu sigurnosti i zaštite.

(319) Osim toga, neki su sudionici istaknuli da su zbog potrebe za velikim količinama vode za hlađenje nuklearne elektrane vrlo osjetljive na povećanje temperature. Nadalje su tvrdili da rijeka Jihlava ima premalo vode za pouzdanu opskrbu dodatnih, novih blokova elektrane na lokaciji Dukovany vodom za hlađenje, napominjući da je to već potvrđeno pri izradi čehoslovačkog nuklearnog programa, što je dovelo do ograničenja snage jedinica instaliranih na lokaciji. Neke treće strane predviđaju da s obzirom na klimatske promjene rad novih nuklearnih elektrana neće biti stabilan kao što je predviđeno i da njihova iskorištenost neće dosegnuti planirane razine.

(320) U nekim podnescima upozorava se na opskrbu nove nuklearne elektrane vodom i posebno na njezin utjecaj na rijeku Jihlavu te se navodi da trenutačno ne postoji plan korištenja i zaštite vode.

(321) Dvije treće strane zabrinute su da projekt neće biti dovršen u predviđenom roku jer tri potencijalna pružatelja tehnologije možda neće biti spremna za rad u Europi iz tehničke perspektive, što bi moglo dovesti do kašnjenja. Sudionici smatraju da bi to moglo dovesti do gospodarskih posljedica i utjecati na zaštitu okoliša i klime. Postavljaju i pitanje povećanja troškova, koje je uobičajeno za projekte izgradnje novih nuklearnih elektrana.

- (322) Jedan sudionik kritizirao je nedostatak transparentnosti u izradi projekta novog reaktora, pri čemu je citirao češki ogranak organizacije Transparency International, koji je izrazio sumnje u transparentnost projekta ⁽¹⁴⁰⁾. Konkretno, treća strana navodi da joj je, nakon što je podnijela zahtjev za pristup dokumentima, češko Ministarstvo trgovine i industrije odbilo otkriti određene dokumente o analizi modela ulagača u okviru projekta i postupcima za pripremu i provedbu projekta.
- (323) Jedan sudionik tvrdi da ograničena odgovornost operatora nuklearne elektrane nije dovoljna za pokrivanje moguće štete od nuklearne nesreće te ističe da je Češka odbila pristupiti Dopunskom protokolu uz Bečku konvenciju o građanskoj odgovornosti za nuklearnu štetu iz 1997., kojim se zahtijeva minimalna razina odgovornosti za štetu od 300 milijuna posebnih prava vučenja (SDR). Osim toga, ispitanik tvrdi da će za troškove izgradnje, prijenosa i posebne policijske zaštite lokacije elektrane biti potrebna dodatna državna potpora.
- (324) Prema nekoliko podnesaka, projekt bi doprinio ostvarivanju europskih energetske ciljeva i ambicija iz zelenog plana.
- (325) Nekoliko trećih strana skrenulo je pozornost i na društvene i gospodarske koristi nuklearne energije, pri čemu je posebno istaknulo otvaranje radnih mjesta i velik doprinos nuklearne energije gospodarstvima država članica EU-a. Konkretno, prema analizi koju je 2019. proveo Deloitte, na razini EU-a nuklearna industrija izravno i neizravno održava više od 1,1 milijuna radnih mjesta te doprinosi BDP-u iznosom od više od pola milijuna eura ⁽¹⁴¹⁾.

6. PRIMJEDBE ČEZ-A

- (326) ČEZ je dostavio svoje primjedbe 5. rujna 2022. U svojem podnesku ČEZ navodi dokaze i analize kojima podupire svoj argument da neke od sumnji koje je Komisija iznijela u svojoj odluci o pokretanju postupka nisu utemeljene.
- (327) Glavni argumenti ČEZ-a detaljnije su opisani u nastavku.

6.1. Stajalište ČEZ-a o primjerenosti potpore

- (328) ČEZ je u svojem podnesku tvrdio da predložene mjere pružaju primjerenu i ciljanu potporu za uklanjanje glavnih tržišnih nedostataka koje je istaknula Komisija (količina potrebnog kapitala, dugotrajna izloženost tržišnim cjenovnim signalima i dugotrajna izloženost političkim odlukama) te da bi predmetne tri mjere trebalo smatrati jedinstvenim povezanim paketom potpore. Konkretno, ČEZ tvrdi da je predloženi paket državne potpore (ugovor o kupnji, povratna financijska pomoć i mehanizam zaštite od promjene zakona ili politike) u cijelosti primjeren jer temeljni rizici ne bi bili ublaženi ako bi se jedna od tih mjera uklonila. U tom bi slučaju održivost projekta bila ugrožena.
- (329) ČEZ je nadalje naveo da je Komisija u prošlosti odobrila slične pakete potpore (npr. u predmetu Hinkley Point C).
- (330) Naposljetku, ČEZ je objasnio da su predložene mjere primjerene za ublažavanje rizika od mogućeg neuspjeha projekta i povezanih javnih troškova.

6.2. Stajalište ČEZ-a o određenim elementima proporcionalnosti potpore

6.2.1. Rizik od prekomjerne naknade

- (331) U odgovoru na Komisijine sumnje u pogledu rizika od prekomjerne naknade ČEZ je tvrdio da predložene mjere obuhvaćaju odgovarajući mehanizam kontrole prekomjerne naknade koji omogućuje ostvarivanje tržišno utemeljenog povrata na kapital koji je razmjern riziku projekta. Smatra da cilj predloženih mehanizama nije u potpunosti spriječiti prekomjernu naknadu jer bi se ČEZ suočio sa znatnim rizicima povezanim s projektom.

⁽¹⁴⁰⁾ <https://www.transparency.cz/kauzy/netransparentni-projekt-dostavy-jaderne-elektrany-dukovany/>.

⁽¹⁴¹⁾ <https://www.nucleareurope.eu/press-release/investing-in-low-carbon-nuclear-generates-jobs-and-economic-growth-in-europe/>.

- (332) ČEZ smatra da će postojanje dodatnih mjera za uklanjanje svake daljnje potencijalne dobiti koja nadilazi mehanizam podjele dobiti utjecati na ravnotežu izloženosti pozitivnim i negativnim učincima. Potencijalne dodatne premije za rizik dovele bi do pozitivnog učinka na povrat na kapital, čime bi se povećala cijena u ugovoru o kupnji, a time i trošak državne potpore.
- (333) Nadalje, ČEZ je tvrdio da bi se prekomjernu naknadu kontroliralo primjenom mehanizma podjele dobiti u fazi rada EDU-a II. Predloženi mehanizam podjele dobiti temelji se na prethodno odobrenom mehanizmu za elektranu Hinkley Point C, ali je stroži od njega, a podjela se odvija ravnopravnije i uz niži povrat na vlasnički kapital. Mehanizam podjele dobiti osmišljen je tako da bilježi ostvarenu dobit od vlasničkog kapitala koja je viša od očekivane na temelju praćenja stvarnih rezultata i unutarnje stope povrata na vlasnički kapital projekta EDU II. Tim se mehanizmom mjeri uspješnost projekta tijekom cijelog njegova životnog vijeka i osigurava da se u obzir uzmu svi rezultati koji su iznad očekivanja.

6.2.2. Procjena povrata na kapital

- (334) ČEZ je dostavio analizu komparativnih rizika i razmjernih povrata EDU-a II u odnosu na druge energetske infrastrukturne projekte (tj. Hinkley Point C, Paks II, konvencionalne neovisne elektrane i odobalne vjetroelektrane). Analiza je pokazala da bi odgovarajući raspon povrata na kapital za EDU II bio od [...] do [...] %. ČEZ je dodatno naveo da bi točno utvrđivanje povrata na kapital ovisilo o dodatnom pojašnjenju parametara projekta, raspodjele rizika i ključnih značajki državne intervencije.
- (335) Konkretno, procjena povrata na kapital bliža gornjoj granici prethodno navedenog raspona bila bi u skladu sa scenarijem neproporcionalne raspodjele rizika na štetu EDU-a II i postoji visok rizik od odustajanja od projekta. S druge strane, procjena povrata na kapital bliža donjoj granici prethodno navedenog raspona bila bi u skladu sa scenarijem u kojem postoji proporcionalna raspodjela rizika ojačana zaštitama za EDU II u negativnim scenarijima i ograničeni rizik od odustajanja od projekta.

6.3. Stajalište ČEZ-a o njegovu odabiru kao nositelja projekta

- (336) U odgovoru na odluku o pokretanju postupka ČEZ je objasnio da ima dugogodišnje iskustvo, sposobnost i znanje u Češkoj u području projektiranja, razvoja, izgradnje i rada nuklearnih elektrana. Konkretno, grupa ČEZ projektirala je i izgradila dvije nuklearne elektrane u zemlji, nuklearnu elektranu Temelín i nuklearnu elektranu Dukovany, a projektira i novu nuklearnu elektranu u Slovačkoj.
- (337) Osim toga, ČEZ ima bogato iskustvo u radu s češkim tijelom za nuklearnu energiju i dobro razumije regulatorne zahtjeve za nuklearne elektrane. Kao vlasnik i operator sredstava za proizvodnju električne energije iz nuklearnih izvora u zemlji, ČEZ izvrsno poznaje prevladavajući zakonodavni okvir i zahtjeve za izdavanje odobrenja/dozvola u Češkoj.
- (338) ČEZ je aktivan član međunarodnih organizacija kao što su WANO, EUR, EPRI, WNA i NUGENIA. Poduzeće primjenjuje norme i postupke koje su utvrdili i koje priznaju regulatori u cijelom svijetu i čija je svrha promicanje kontinuiranog poboljšanja, sigurnosti i najsuvremenijih saznanja u području rada nuklearnih elektrana.
- (339) Naposljetku, ČEZ je naveo da kao postojeći vlasnik lokacije i projektant može osigurati pravodobnu i troškovno učinkovitu provedbu projekta. Konkretno, prema vlastitim procjenama ČEZ je preliminarnim i omogućujućim aktivnostima na lokaciji (uključujući studije izvedivosti, stjecanje zemljišta itd.) skratio trajanje projekta za najmanje 10 – 12 godina i potencijalno smanjio troškove projekta za procijenjenih [200 – 700] milijuna EUR u usporedbi s bilo kojom novom nuklearnom elektranom trećeg operatora.

7. ODGOVOR ČEŠKE NA PRIMJEDBE TREĆIH STRANA

- (340) Češka tijela poslala su 21. listopada 2022. odgovor na primjedbe koje su dostavile treće strane.

- (341) Općenito, Češka je smatrala da je većina primjedbi pozitivna i uvelike podržava projekt. Osim toga, objasnila je da je većina istaknutih pitanja već riješena u njezinim prethodnim podnescima. Glavni argumenti koje je Češka navela u odgovoru na probleme na koje su upozorile treće strane bit će navedeni u nastavku. Navest će se samo odgovori na primjedbe koje su izravno relevantne za ocjenu državne potpore.
- (342) U odgovoru na primjedbe o primjerenosti i proporcionalnosti potpore Češka je uputila na svoje prethodne podneske i navela da je državna potpora osmišljena kako bi se iznos potpore sveo na najmanju moguću mjeru a da se istodobno zajamči izvedivost projekta.
- (343) Nadalje, češka tijela navela su da su spremna ispuniti tehničke kriterije taksonomije EU-a u vezi s projektom, što bi uključivalo uspostavu dubokog odlagališta visokoradioaktivnog otpada koje bi bilo spremno za rad 2050. Konkretno, Češka je objasnila da će se nacionalna politika za zbrinjavanje radioaktivnog otpada i istrošenog goriva, koja je odobrena 2019., ažurirati u skladu sa zahtjevima taksonomije EU-a nakon stručnog pregleda programa u okviru misije Artemis koju provodi Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA) na temelju članka 14. stavka 3. Direktive Vijeća 2011/70/Euratom od 19. srpnja 2011., koji će se održati u četvrtom tromjesečju 2023.
- (344) Naposljetku, u odgovoru na konkretna okolišna pitanja koja su istaknule treće strane češka tijela navela su i. da su djelatnosti povezane s nuklearnom energijom niskouglične djelatnosti ⁽¹⁴²⁾, a nuklearne elektrane jedna su od najisplativijih mogućnosti ulaganja ⁽¹⁴³⁾, ii. da je metodologija koja je primijenjena na stvaranje rezervacija za stavljanje nuklearnih postrojenja izvan pogona u skladu s pravilima EU-a ⁽¹⁴⁴⁾, iii. da je napravljeno dovoljno rezervacija za buduće zbrinjavanje radioaktivnog otpada i istrošenog goriva na temelju češkog zakonodavstva, iv. da procjena utjecaja projekta na okoliš pokazuje da su riješena sva okolišna pitanja, uključujući pitanje dovoljne količine površinskih voda za hlađenje nuklearne elektrane, a, kako su objasnila češka tijela, pitanje dostatne opskrbe vodom u svakom će se slučaju stalno pratiti u skladu s uvjetima procjene utjecaja na okoliš, te v. da su češka pravila o građanskoj odgovornosti za nuklearnu štetu u skladu s međunarodnim pravom ⁽¹⁴⁵⁾.

8. OCJENA MJERE

8.1. Postojanje državne potpore

- (345) Člankom 107. stavkom 1. UFEU-a utvrđeno je da je svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku koja narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povlaštenu položaj nespojiva s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama.
- (346) Mjera čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a ako ispunjava četiri kumulativna uvjeta. Prvo, mjeru mora financirati država ili se financira državnim sredstvima. Drugo, mjerom se mora osiguravati pogodnost korisniku. Treće, mjerom se mora davati prednost određenim poduzetnicima ili gospodarskim djelatnostima (tj. mora postojati stupanj selektivnosti). Četvrto, mjera mora moći utjecati na trgovinu među državama članicama i narušavati tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu. U odjeljku 4.2. odluke o pokretanju postupka Komisija je

⁽¹⁴²⁾ Vidjeti konačno izvješće tehničke stručne skupine za održivo financiranje iz ožujka 2020., dostupno na: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/200309-sustainable-finance-teg-final-report-taxonomy_en.pdf. U tom je izvješću navedeno da „u proizvodnoj fazi nuklearne energije gotovo da i nema emisija stakleničkih plinova” te da su „dokazi o mogućem znatnom doprinosu nuklearne energije ciljevima ublažavanja klimatskih promjena uvjerljivi i jasni”.

⁽¹⁴³⁾ Vidjeti Međunarodna agencija za energiju (IEA), *Projected Costs of Generating Electricity* 2020.

⁽¹⁴⁴⁾ Ta je metodologija utvrđena u Odluci br. 250/2020 zb. o utvrđivanju rezerve za stavljanje izvan pogona nuklearnog postrojenja i radnog mjesta kategorije III i IV, koja je, prema češkim tijelima, potpuno usklađena s Direktivom 2011/70/Euratom.

⁽¹⁴⁵⁾ Konkretno, Zakonom br. 18/1997 zb. o miroljubivom korištenju nuklearne energije i ionizirajućeg zračenja („Zakon o atomskoj energiji”), kako je izmijenjen, prenosi se Bečka konvencija o građanskoj odgovornosti za nuklearnu štetu.

objasnila da su tri prijavljene mjere planirane zajedno i neodvojive su jedna od druge⁽¹⁴⁶⁾. U skladu s točkom 81. Obavijesti Komisije o pojmu potpore različite mjere mogu se smatrati „jednom intervencijom”. To bi posebno mogao biti slučaj ako su uzastopne intervencije toliko blisko povezane, posebno u pogledu njihove kronologije i svrhe te okolnosti poduzetnika u trenutku tih intervencija, da su neodvojive⁽¹⁴⁷⁾. Na primjer, više državnih intervencija koje se provode u vezi s istim poduzetnikom u relativno kratkom razdoblju, koje su međusobno povezane ili su bile planirane ili predvidive u trenutku provedbe prve intervencije, mogu se ocijeniti kao jedna intervencija.

(347) Komisija je u odluci o pokretanju postupka objasnila da sve tri mjere imaju isti predmet i cilj, a to je omogućiti izgradnju i rad nove nuklearne elektrane na lokaciji Dukovany⁽¹⁴⁸⁾. Mjere se planiraju i o njima se pregovara zajedno tako da svaka mjera izravno utječe na druge te se mjerama zajedno stvaraju financijski preduvjeti za izgradnju i rad elektrane. Nesporno je da te tri mjere dodjeljuje češka država i da se kronološki preklapaju. Točnije, sve su intervencije bile planirane zajedno (i stoga su se mogle predvidjeti u pregovorima)⁽¹⁴⁹⁾. Na primjer, smanjenje komercijalnih rizika pomoću mehanizma zaštite od promjene zakona i smanjenje potrebnog početnog kapitala pomoću povratne financijske pomoći utječu na iznos potpore potrebne za ugovor o otkupu. Tri predmetne mjere usko su povezane i bilo bi ih nemoguće razdvojiti.

(348) S obzirom na prethodno navedeno Komisija je utvrdila da bi tri mjere trebalo ispitati zajedno kao jednu intervenciju jer su međusobno i svojim uzajamnim učincima povećavaju uspješnost projekta. Komisija je donijela i preliminarni zaključak, koji se odnosi na predmetne tri mjere razmatrane zajedno, da bi intervencija podrazumijevala državnu potporu jer je dodijeljena iz državnih sredstava koja se mogu pripisati češkoj državi, da bi se mjerama dodijelila selektivna gospodarska prednost te da bi intervencija mogla utjecati na trgovinu među državama članicama i narušiti tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu.

(349) Komisija u okviru formalnog ispitnog postupka nije pronašla razloge za promjenu svoje ocjene u tom pogledu.

8.1.1. Pripisivost i postojanje državnih sredstava

(350) Kako je objašnjeno u odluci o pokretanju postupka, češka država odlučila je o mjerama potpore za projekt na temelju odredaba Zakona o niskougličnoj energiji (vidjeti uvodnu izjavu 27.) i sklapanja glavnog sporazuma (vidjeti uvodnu izjavu 190.) i prvog provedbenog ugovora (vidjeti uvodne izjave 69., 183. i 380.). Osim toga, ugovorom o kupnji propisuje se obveza češke države da osnuje subjekt u potpunom državnom vlasništvu, odnosno SPN (za ugovor o kupnji vidjeti uvodne izjave od 83. do 93.). Tijelo koje dodjeljuje sve mjere je češka država koja djeluje preko Ministarstva.

(351) Češka tijela ne osporavaju financiranje mjera iz sredstava kojima upravlja država.

(352) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 107., u članku 9. Zakona o niskougličnoj energiji navodi se da se nova proizvodnja nuklearne energije može financirati jednom od sljedećih mjera ili njihovom kombinacijom: i. prihoda od prodaje električne energije SPN-a, ii. komponentom cijene koju operatori prijenosnih i distribucijskih sustava naplaćuju korisnicima mreže, ako je tako odlučeno, i iii. doprinosima iz državnog proračuna. O odabiru stvarnog izvora prihoda za financiranje različitih mjera odlučuje Ministarstvo. Češka tijela ne osporavaju da država kontrolira ili će kontrolirati sve izvore prihoda.

⁽¹⁴⁶⁾ Odluka o pokretanju postupka, uvodna izjava 143.

⁽¹⁴⁷⁾ Presuda od 19. ožujka 2013., Bouygues i Bouygues Télécom/Komisija i dr., spojeni predmeti C-399/10 P i C-401/10 P, ECLI:EU:C:2013:175, t. 104.; presuda od 13. rujna 2010., Grčka i dr./Komisija, spojeni predmeti T-415/05, T-416/05 i T-423/05, ECLI:EU:T:2010:386, t. 177.; presuda od 15. rujna 1998., BP Chemicals/Komisija, T-11/95, ECLI:EU:T:1998:199, t. 170. i 171.

⁽¹⁴⁸⁾ Odluka o pokretanju postupka, uvodna izjava 144.

⁽¹⁴⁹⁾ Presuda od 15. prosinca 2021., Oltchim SA/Komisija, T-565/19, t. od 93. do 197.

- (353) Nadalje, u članku 4. Zakona o niskouglačnoj energiji navodi se da će se povratna financijska pomoć dodijeliti iz državnog proračuna, a odobrit će je Češka narodna banka. Budući da se povratna financijska pomoć financira izravno iz državnog proračuna, a sve su tri mjere međuovisne i čine jednu intervenciju (vidjeti uvodnu izjavu 348.), na postojanje državnih sredstava ne utječe pitanje bi li pristojba (koju, ako bude postojala, tek treba utvrditi) dovela do dodjele državnih sredstava ako bi se njome financirala mjera 1. Dodjela nekoliko milijardi EUR iz državnog proračuna u okviru povratne financijske pomoći po povoljnim financijskim uvjetima već je dovoljna da se utvrdi kako se cjelokupna intervencija temelji na dodjeli državnih sredstava. To je dodatno potvrđeno mjerom zaštite od promjene zakona ili politike, koja projektu pruža pravnu zaštitu tako što mu se dodjeljuju prava na financijsku vrijednost u odnosu na državu, što izravno utječe na državna sredstva u slučaju ostvarivanja tih prava.
- (354) Komisija na temelju prethodno navedenog zaključuje da se mjera dodjeljuje iz državnih sredstava i da se može pripisati državi u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

8.1.2. *Selektivna gospodarska prednost*

- (355) Mjera se smatra selektivnom ako se njome pogoduje samo određenim poduzetnicima ili proizvođači određene robe. Komisija ponavlja da se predmetnim mjerama, ocijenjenima zajedno i zasebno, dodjeljuje selektivna prednost u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.
- (356) Mjerom 1 (vidjeti odjeljak 3.6.) EDU II štiti se od bilo kakve volatilnosti cijena na tržištu električne energije tijekom trajanja ugovora o kupnji jer prima stabilnu naknadu po unaprijed utvrđenoj izvršnoj cijeni i u situacijama u kojima tržišne cijene padnu ispod te razine. Time se EDU-u II tijekom prvih 40 godina rada nuklearne elektrane jamči stalan priljev prihoda koje drugi operatori koji nisu korisnici slične mjere potpore ne primaju.
- (357) Mjerom 2 (vidjeti odjeljak 3.7.) osigurava se zajam po povoljnoj kamatnoj stopi koja nije u skladu s tržišnim uvjetima. Konkretno, povratna financijska pomoć pokrit će 100 % troškova izgradnje nuklearne elektrane, uključujući prekoračenja troškova zbog legitimnih razloga i prekoračenja troškova zbog nelegitimnih razloga koja premašuju maksimalno financiranje projekta vlasničkim kapitalom ČEZ-a (vidjeti uvodnu izjavu 197.). Zajam će u fazi izgradnje imati nultu kamatnu stopu. Zaračunata kamatna stopa odgovarat će trošku državnog duga uvećan za 1 %, pri čemu neće biti manja od 2 % u razdoblju od 30 godina koje započinje na datum stavljanja nuklearne elektrane u pogon. Mjera stoga pruža prednost njezinu korisniku jer je EDU II oslobođen troškova financiranja koje bi morao snositi u uobičajenim tržišnim uvjetima. Ostali poduzetnici, uključujući one koji provode dugoročna ulaganja, ne primaju državne zajmove pod sličnim uvjetima.
- (358) Mjerom 3 (vidjeti odjeljak 3.8.) jamči se zaštita u obliku povrata troškova u slučaju promjene zakona ili politike ili u slučaju drugih događaja koji se smatraju legitimnim razlozima, čime se rizik ulaganja smanjuje i prenosi na državu te se ostvaruje gospodarska korist koja se ne bi mogla ostvariti u uobičajenim tržišnim uvjetima i koja nije dostupna drugim tržišnim operaterima.
- (359) Stoga Komisija zaključuje da sve tri razmatrane mjere čine pojedinačnu potporu i dodjeljuju selektivnu prednost grupi ČEZ, uključujući njezino društvo kćer EDU II.

8.1.3. *Opasnost od narušavanja tržišnog natjecanja i učinci na trgovinu*

- (360) Kako je Komisija istaknula u odluci o pokretanju postupka, tržište električne energije liberalizirano je i proizvođači električne energije sudjeluju u trgovini među državama članicama, iz čega proizlazi da bi prednost dodijeljena proizvođačima električne energije iz nuklearnih izvora mogla narušiti tržišno natjecanje i utjecati na trgovinu među državama članicama. Električna energija iz nuklearnih izvora općenito se prodaje na unutarnjem tržištu električne energije, na kojem se natječe sa svim izvorima električne energije, uključujući one u drugim državama članicama.

- (361) Stoga Komisija ponavlja da prednost dodijeljena korisniku mjera od 1 do 3 može narušiti tržišno natjecanje i utjecati na trgovinu među državama članicama. Budući da sve tri mjere dodjeljuju prednost proizvodnji električne energije kao konkurentnoj djelatnosti, zaključak bi bio isti i kad bi se mjere razmatrale pojedinačno.

8.1.4. Zaključak o postojanju potpore

- (362) Komisija stoga zaključuje da ugovor o kupnji, povratna financijska pomoć i mehanizam zaštite od promjene zakona ili politike kao različite mjere koje čine jednu državnu intervenciju uključuju državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

8.2. Zakonitost potpore

- (363) Kako je Komisija istaknula u odluci o pokretanju postupka ⁽¹⁵⁰⁾, mjere su Komisiji prijavljene 15. ožujka 2022. i do danas nisu provedene. Nadalje, provedba je uvjetovana Komisijinim odobrenjem mjera (vidjeti uvodnu izjavu 190.). Stoga su češka tijela ispunila obveze prijave i privremene odgode iz članka 108. stavka 3. UFEU-a.

8.3. Spoјivost mjera s unutarnjim tržištem

- (364) Budući da je utvrđeno da mjere uključuju državnu potporu, Komisija je nadalje ispitala mogu li se smatrati spojivima s unutarnjim tržištem.

8.3.1. Pravna osnova za ocjenu

- (365) Komisija je ocijenila prijavljenu mjeru na temelju članka 107. stavka 3. točke (c) UFEU-a, kojom se predviđa da Komisija može proglasiti spojivima „potpore za olakšavanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja ako takve potpore ne utječu negativno na trgovinske uvjete u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu”.

8.3.2. Pozitivni uvjet: razvoj gospodarske djelatnosti

8.3.2.1. Doprinos razvoju gospodarske djelatnosti

- (366) U članku 107. stavku 3. točki (c) UFEU-a predviđeno je da Komisija spojivima može proglasiti „potpore za olakšavanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja ako takve potpore ne utječu negativno na trgovinske uvjete u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu”. Stoga potpora koja je spojiva na temelju te odredbe Ugovora mora doprinositi razvoju određene gospodarske djelatnosti ⁽¹⁵¹⁾.

- (367) Državna intervencija može biti potrebna kako bi se olakšao ili potaknuo razvoj određenih gospodarskih djelatnosti koje se bez potpore ne bi razvile ili se ne bi razvijale istim tempom ili pod istim uvjetima.

- (368) Kako je objašnjeno u odjeljku 2. i odjeljku 4.4.1. odluke o pokretanju postupka, cilj je mjera na koje se odnosi ova Odluka omogućiti ulaganja u nove kapacitete za proizvodnju nuklearne energije i osigurati njihov rad tijekom duljeg razdoblja. Konkretno, potpora koju pruža država izravno je usmjerena na izgradnju, stavljanje u pogon i rad novog kapaciteta. Češka tijela tvrde da je cilj ugovora o kupnji osigurati da će postrojenje proizvoditi električnu energiju i omogućiti vraćanje povratne financijske pomoći (vidjeti odjeljak 3.6.). Povratna financijska pomoć potrebna je kako bi se nositelju projekta omogućilo da pokrije velik dio troškova ulaganja u projekt (vidjeti odjeljak 3.7.). Zaštita od promjene zakona potrebna je kako bi se smanjio iznos potpore potrebne za provedbu projekta tako što će se smanjiti određeni rizici za koje se smatra da su izvan kontrole ulagača (vidjeti odjeljak 3.8.).

⁽¹⁵⁰⁾ Ibid., uvodna izjava 157.

⁽¹⁵¹⁾ Presuda od 22. rujna 2020., Austrija/Komisija, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742, t. 20. i 24.

- (369) Sve tri mjere smanjuju glavne čimbenike rizika koji bi inače nastali pri ulaganju u velika sredstva za proizvodnju energije iz nuklearnih izvora. Zajedno znatno smanjuju ukupnu rizičnost projekta za ulagača. Kako su utvrdila češka tijela, brojni projekti ulaganja u nuklearnu energiju nisu provedeni zbog tih rizika (vidjeti uvodnu izjavu 220.). Stoga mjere doprinose razvoju proizvodnje električne energije iz nuklearnih izvora u Češkoj.
- (370) Komisija podsjeća na to da je Sud potvrdio razvoj novih nuklearnih kapaciteta kao gospodarsku djelatnost u smislu članka 107. stavka 3. točke (c) UFEU-a ⁽¹⁵²⁾ te je utvrdio da se članak 107. UFEU-a može primijeniti na ulaganja u nuklearne elektrane ⁽¹⁵³⁾.
- (371) Stoga Komisija smatra da mjere olakšavaju razvoj određene gospodarske djelatnosti kako je propisano člankom 107. stavkom 3. točkom (c) UFEU-a.

8.3.2.2. Učinak poticaja

- (372) Može se smatrati da državna potpora olakšava gospodarsku djelatnost samo ako ima učinak poticaja. Učinak poticaja prisutan je ako potpora potiče korisnika da promijeni svoje ponašanje prema razvoju gospodarske djelatnosti koja se potiče potporom i ako do te promjene u ponašanju ne bi došlo bez potpore.
- (373) Češka je objasnila da bez potpore ulagač ne bi imao potrebne poticaje za ulaganje u razvoj novih kapaciteta za proizvodnju električne energije iz nuklearnih izvora ⁽¹⁵⁴⁾. Tržište obilježavaju izrazita volatilnost i nestabilnost regulatornog okruženja, a ekonomija nuklearnih resursa u obliku visokih ulaznih troškova ulaganja također je prepreka ulasku u industriju. Ulaganje u nuklearnu energiju bez državne potpore vjerojatno ne bi bilo profitabilno zbog neizvjesnosti kretanja na tržištu električne energije.
- (374) Komisija napominje da se projekt ne bi proveo bez državne potpore s obzirom na trenutačne neizvjesne tržišne uvjete koji se brzo mijenjaju i tržišne nedostatke povezane s razvojem nuklearne energije (tj. količina potrebnog kapitala, dugotrajna izloženost tržišnim cjenovnim signalima i dugotrajna izloženost političkim odlukama) ⁽¹⁵⁵⁾.
- (375) Komisija nadalje napominje da se bez potpore manjak financijskih sredstava za projekt ne bi pokrio. Razlog tomu su viši troškovi financiranja koje bi projekt vjerojatno imao bez povratne financijske pomoći i zbog nepostojanja stabilnosti prihoda koju jamči ugovor o kupnji. Nadalje, ulagač bi bez državne intervencije morao snositi znatne dodatne rizike koji su ublaženi mjerama potpore, kao što su rizik tržišnih cijena i rizik politike (vidjeti uvodnu izjavu 498.), što upućuje na to da bi ulagač očekivao razmjerno veći povrat za provedbu projekta bez potpore.
- (376) S obzirom na prethodno navedeno Komisija smatra da potpora ima učinak poticaja jer korisnika potiče da se bavi gospodarskom djelatnošću kojom se bez potpore ne bi bavio.

⁽¹⁵²⁾ *Ibid.*, t. 63.

⁽¹⁵³⁾ *Ibid.*, t. 32.

⁽¹⁵⁴⁾ Odluka o pokretanju postupka, uvodna izjava 163.

⁽¹⁵⁵⁾ Odluka o pokretanju postupka, uvodna izjava 182.

8.3.2.3. Usklađenost s relevantnim odredbama prava EU-a

- (377) Kako je objašnjeno u odluci o pokretanju postupka, Sud je u predmetu *Hinkley Point C* ⁽¹⁵⁶⁾ presudio da „državna potpora kojom se krše odredbe ili opća načela prava Unije ne može biti proglašena spojivom s unutarnjim tržištem”. Kad je konkretno riječ o nuklearnoj energiji, Sud je pojasnio da u sektoru „koji je obuhvaćen Ugovorom o Euratomu, državna potpora u korist gospodarskoj djelatnosti koja pripada tom sektoru analiza koje pokazuje da se njome krše pravila prava Unije u području okoliša na temelju te odredbe ne može biti proglašena spojivom s unutarnjim tržištem” ⁽¹⁵⁷⁾.
- (378) Nadalje, Sud je istaknuo da se na nuklearne elektrane i druge nuklearne reaktore primjenjuje sekundarno zakonodavstvo, kao što je Direktiva 2011/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš ⁽¹⁵⁸⁾, u skladu s kojim određeni projekti podliježu procjeni utjecaja na okoliš.
- (379) Sud je pojasnio i da se članku 194. UFEU-a o energetskej politici Unije ne protive ulaganja u nuklearnu energiju ⁽¹⁵⁹⁾. U skladu sa sudskom praksom ⁽¹⁶⁰⁾, budući da je na temelju UFEU-a odabir nuklearne energije u nadležnosti država članica, ciljevi i načela prava Unije u području okoliša i ciljevi Ugovora o Euratomu nisu proturječni, tako da se ne može smatrati da se načelu zaštite okoliša, načelu opreznosti, načelu „onečišćivač plaća” i načelu održivosti u svim okolnostima protivi dodjela državnih potpora za izgradnju ili rad nuklearne elektrane.
- (380) Stoga se na temelju činjenice da se projekt i mjere odnose na nuklearnu energiju predmetne mjere ne mogu smatrati nespojivima s unutarnjim tržištem. Češka se odlučila za nuklearnu energiju kako bi riješila pitanja dekarbonizacije te buduće adekvatnosti resursa i sigurnosti opskrbe (vidjeti odjeljak 2.2.).
- (381) Komisija nema informacija o tome da se projektom povređuju odredbe prava u području okoliša. Češka tijela objasnila su da je razvoju projekta prethodio opsežan i otvoren postupak procjene utjecaja na okoliš (vidjeti uvodnu izjavu 78.), koji je proveden u skladu sa zahtjevima sekundarnog zakonodavstva EU-a ⁽¹⁶¹⁾.
- (382) U skladu sa sudskom praksom, „kada Komisija vodi postupak u području državnih potpora, ona je u skladu s općom strukturom Ugovora dužna poštovati povezanost između odredaba koje uređuju državne potpore i posebnih odredaba koje se ne odnose na državne potpore i tako ocijeniti spojivost konkretne potpore s tim posebnim odredbama. Međutim, Komisija je dužna ispuniti takvu obvezu isključivo u pogledu uvjeta potpore koji su u tolikoj mjeri neodvojivo povezani s predmetom potpore da bi ih bilo nemoguće odvojeno ocijeniti. [...] Nasuprot tomu, ako se konkretni uvjet može odvojiti od predmeta potpore, Komisija u postupku koji je propisan člankom 108. UFEU-a nije dužna ocijeniti sukladnost tog uvjeta s drugim odredbama pored onih o državnim potporama” ⁽¹⁶²⁾.

⁽¹⁵⁶⁾ Presuda od 22. rujna 2020., *Austrija/Komisija*, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742, t. 44. i 45.

⁽¹⁵⁷⁾ Komisija ističe da se ta mjera sad i ubuduće treba provesti u skladu s relevantnim sekundarnim zakonodavstvom, uključujući ono koje još nije doneseno u trenutku donošenja ove Odluke. U tom pogledu Komisija želi uputiti na Prijedlog uredbe o izmjeni uredbi (EU) 2019/943 i (EU) 2019/942 radi poboljšanja modela tržišta električne energije u Uniji, COM(2023) 148, a posebno na odredbe o neposrednim programima zaštite cijena u obliku dvosmjernih ugovora za razlike za ulaganja u postrojenja za proizvodnju nuklearne energije, u skladu s konačnim tekstom te uredbe kad stupi na snagu.

⁽¹⁵⁸⁾ SL 2012, L 26, str. 1.

⁽¹⁵⁹⁾ Presuda od 22. rujna 2020., *Austrija/Komisija*, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742, t. 48. i 49.

⁽¹⁶⁰⁾ *Ibid.*, t. 49.

⁽¹⁶¹⁾ Direktiva 2011/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (SL L 26, 28.1.2012., str. 1.). Vidjeti odluku o pokretanju postupka, uvodna izjava 168.

⁽¹⁶²⁾ Vidjeti presudu od 3. prosinca 2014., *Castellnou Energía*, predmet T-57/11, ECLI:EU:T:2014:1021, t. od 181. do 184. s daljnjim upućivanjima. Vidjeti i presudu od 30. studenog 2022., *Austrija/Komisija*, T-101/18, ECLI:EU:T:2022:728, t. 31.

- (383) Opći sud potvrdio je u svojoj presudi o državnoj potpori za nuklearnu elektranu Paks II da Komisija nije dužna za svaki aspekt mjere potpore ili svaki element povezan s potporom, u slučaju da s njome nije neodvojivo povezan, provjeriti je li usklađen s pravom Unije ⁽¹⁶³⁾. Osim toga, Opći sud je u tom predmetu istaknuo da „[p]rovedbom postupka javne nabave i eventualnim odabirom drugog poduzetnika za izgradnju reaktora ne bi se promijenio ni predmet potpore, [...] ni korisnik potpore [...]” ⁽¹⁶⁴⁾.
- (384) U ovom slučaju Komisija smatra da ne postoji „neodvojiva povezanost” između državne potpore i aspekata javne nabave jer ih je moguće zasebno ocijeniti. Mjere državne potpore (ugovor o kupnji, povratna financijska pomoć, mehanizam zaštite od promjene zakona ili politike) podupiru djelatnost (uspostavljanje i rad nuklearne elektrane) neovisno o načinu odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Provedba mjera potpore ne ovisi ni o točnoj primjeni pravila o javnoj nabavi. U mjerama koje se ocjenjuju ishod postupka nabave (tj. troškovi ulaganja) smatra se ulaznim podatkom za financijski model na temelju kojeg se određuje izvršna cijena u ugovoru o kupnji ⁽¹⁶⁵⁾. Čak i u hipotetskom scenariju u kojem bi se ti ulazni podaci trebali povećati zbog nepravilne primjene zahtjeva javne nabave, to ne bi dovelo do dodatnog narušavanja uzrokovanog mjerama potpore koje se ocjenjuju. Naime, moguće nepoštovanje pravila o javnoj nabavi moglo bi imati učinak narušavanja samo na tržište izgradnje nuklearnih elektrana, a ne na tržište električne energije. Rad elektrane i uvjeti stavljanja električne energije na tržište stoga su odvojivi od aspekata javne nabave koji se odnose na izgradnju elektrane. Prema tome, Komisija može ocijeniti mjeru a da pritom ne ocijeni aspekte ugovora o projektiranju, nabavi i izgradnji koji se odnose na javnu nabavu jer ti aspekti nisu neodvojivo povezani ni s gospodarskom djelatnošću koja se promiče potporom ni s njezinim modalitetima.
- (385) U području energetike svaka pristojba čija je namjena financiranje mjere državne potpore i koja je sastavni dio te mjere mora biti u skladu ponajprije s člancima 30. i 110. UFEU-a ⁽¹⁶⁶⁾.
- (386) U skladu s ustaljenom sudsom praksom, kako bi se pristojba mogla smatrati sastavnim dijelom mjere potpore, mora postojati nužna namjenska veza između pristojbe i potpore utemeljena na relevantnim nacionalnim propisima, u smislu da je prihod od naknade nužno namijenjen financiranju potpore i izravno utječe na njezinu visinu i posljedično na ocjenu spojivosti te potpore sa zajedničkim tržištem ⁽¹⁶⁷⁾. Konkretno, predmetna naknada mora se naplaćivati samo i isključivo u svrhu financiranja predmetne potpore ⁽¹⁶⁸⁾.
- (387) Nadalje, iz sudske prakse proizlazi da takva nužna namjenska veza ne mora postojati kad se iznos dodijeljenih potpora utvrđuje isključivo s obzirom na objektivne kriterije, kad nije povezan s namijenjenim poreznim prihodima i kad je podvrgnut apsolutnom zakonskom gornjem iznosu ⁽¹⁶⁹⁾. Konkretno, Sud je utvrdio da ne postoji namjenska veza kad se nacionalnim zakonodavstvom utvrđuje iznos potpore od najniže do najviše vrijednosti neovisno o poreznom prihodu ⁽¹⁷⁰⁾. Osim toga, Sud je nedavno presudio da nužna namjenska veza između poreza i potpore ne postoji u slučaju u kojem je iznos dodijeljenih potpora bio utvrđen s obzirom na kriterije koji nemaju veze s namjenskim poreznim prihodima i u kojem je nacionalno zakonodavstvo predviđalo da se eventualni višak tih

⁽¹⁶³⁾ Presuda od 30. studenog 2022., Austrija/Komisija, T-101/18, ECLI:EU:T:2022:728, t. 32.

⁽¹⁶⁴⁾ Presuda od 30. studenog 2022., Austrija/Komisija, T-101/18, ECLI:EU:T:2022:728, t. 37. Obrazloženje koje se odnosi na potrebu „neodvojive povezanosti” kako bi Komisija ocijenila spojivost određenih modaliteta potpore s pravom EU-a potvrdio je Sud u predmetu Braesch. Vidjeti presudu od 31. siječnja 2023. u predmetu C-284/21 P, Komisija/Braesch i dr., t. od 96. do 99.

⁽¹⁶⁵⁾ Konkretno, u okviru mjera za projekt uzet će se u obzir ishod postupka nabave za projektiranje, nabavu i izgradnju samo ako on utječe na izračun kapitalnih izdataka projekta koji bi predstavljali ulazni podatak u izračunu iznosa potpore (npr. u izračunu točnog iznosa povratne financijske pomoći ili izvršne cijene u ugovoru o kupnji) te u kontekstu tehničkih mogućnosti elektrane koje proizlaze iz odabira tehnologije u ugovoru o projektiranju, nabavi i izgradnji.

⁽¹⁶⁶⁾ Presuda od 17. srpnja 2008., Essent Network Noord i dr., C-206/06, ECLI:EU:C:2008:413, t. od 40. do 59.

⁽¹⁶⁷⁾ Presuda od 22. prosinca 2008., Régie Networks/Rhone Alpes Bourgogne, C-333/07, ECLI:EU:C:2008:764, t. 99. i navedena sudska praksa.

⁽¹⁶⁸⁾ Presuda od 22. prosinca 2008., Régie Networks/Rhone Alpes Bourgogne, C-333/07, ECLI:EU:C:2008:764, t. 100. i 104.

⁽¹⁶⁹⁾ Presuda od 20. rujna 2018., Carrefour Hypermarkets i dr., C-510/16, ECLI:EU:C:2018:751, t. 21.

⁽¹⁷⁰⁾ Presuda od 27. listopada 2005., Distribution Casino France i dr., C-266/04 do C-270/04, C-276/04 i C-321/04 do C-325/04, ECLI:EU:C:2005:657, t. 52.

prihoda u odnosu na te potpore mora preraspodijeliti, ovisno o slučaju, na rezervu ili na javni proračun jer su ti prihodi bili, među ostalim, predmet apsolutne gornje granice, tako da se svaki višak također preraspodjeljivao na opći državni proračun ⁽¹⁷¹⁾. Kako bi isključio postojanje namjenske veze, Sud je uzeo u obzir i činjenicu da je, ako prihodi od pristojbe nisu dovoljni za pokrivanje ukupnog iznosa potpore, predmetna država članica dužna pokriti manjak doprinosima iz svojeg općeg proračuna.

- (388) U ovom slučaju, kako je prethodno navedeno (uvodna izjava 107.), mjeru 1 financirat će Ministarstvo iz sredstava ostvarenih od: i. SPN-ovih prihoda od prodaje električne energije, ii. pristojbe koju operatori mreže naplaćuju krajnjim potrošačima električne energije, slično postojećem financiranju obnovljivih izvora energije, i iii. doprinosa iz državnog proračuna. Međutim, kako je prethodno navedeno (uvodna izjava 41.), ako je izvršna cijena iz ugovora o kupnji viša od tržišnih cijena električne energije, država će razliku u cijeni morati financirati državnim sredstvima, odnosno iz državnog proračuna i pristojbama za potrošnju.
- (389) Češka je nadalje potvrdila da financiranje ne bi ovisilo o toj pristojbi, iako ona može doprinijeti financiranju mjera, i da bi se troškovi po potrebi pokrili iz državnog proračuna. Konkretno, eventualni višak sredstava koji proizlazi iz pristojbe preraspodijelit će se u opći državni proračun, a eventualni manjak u konačnici će se pokriti iz općeg državnog proračuna (vidjeti uvodnu izjavu 42.).
- (390) Iz toga slijedi da moguće uvođenje pristojbe u projekt radi financiranja ugovora o kupnji ne utječe izravno na iznos potpore i stoga nije sastavni dio mjere jer na temelju relevantnih nacionalnih pravila ne postoji nužna namjenska veza između pristojbe i potpore. Slijedom toga, u ovoj se Odluci ne ocjenjuje usklađenost pristojbe s člancima 30. i 110. UFEU-a.
- (391) Naposljetku, Komisija napominje da su se češka tijela obvezala na to da će ispuniti svoju obvezu prijave projekta Komisiji u skladu s člankom 41. Ugovora o Euratomu.
- (392) Stoga Komisija zaključuje da se predloženim mjerama ili poduprtom djelatnošću kao takvima ne povređuju relevantne odredbe prava EU-a.

8.3.2.4. Zaključak

- (393) S obzirom na prethodno navedeno Komisija zaključuje da projekt ispunjava prvi (pozitivni) uvjet ocjene spojivosti (tj. da potpora olakšava razvoj gospodarske djelatnosti).

8.3.3. *Negativni uvjet: potpora ne smije imati neopravdan utjecaj na trgovinske uvjete u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu*

8.3.3.1. Utvrđivanje tržišta na koje utječe potpora

- (394) Kako je istaknuto u odluci o pokretanju postupka, projekt je osmišljen kako bi doprinio dekarbonizaciji češkog energetskeg sustava i rješavanju pitanja sigurnosti opskrbe češkog tržišta električnom energijom (vidjeti uvodne izjave 8. i sljedeće). Isto tako, utvrđeno je da je češko tržište dobro povezano u regiji CORE ⁽¹⁷²⁾ (vidjeti uvodnu izjavu 16.).
- (395) S obzirom na prethodno navedeno, za ocjenu predmetnih mjera relevantna su tržišta električne energije u Češkoj i tržište električne energije u regiji CORE.

⁽¹⁷¹⁾ Presuda od 20. rujna 2018., Carrefour Hypermarchés i dr., C-510/16, ECLI:EU:C:2018:751, t. 22. i presuda od 10. studenog 2016., DTS Distribuidora de Televisión Digital/Komisija, C-449/14 P, ECLI:EU:C:2016:848, t. od 70. do 72.

⁽¹⁷²⁾ Regija CORE sastoji se od granica zona trgovanja između Austrije, Belgije, Češke, Francuske, Hrvatske, Luksemburga, Mađarske, Nizozemske, Njemačke, Poljske, Rumunjske, Slovačke i Slovenije. Za više pojedinosti vidjeti bilješku 8.

8.3.3.2. Utvrđivanje pozitivnih učinaka mjere potpore

- (396) Kako je objašnjeno u odjeljku 4.4.2.2. odluke o pokretanju postupka, tranzicija prema klimatskoj neutralnosti uključuje postupno ukidanje fosilnih goriva počevši od onih koja najviše onečišćuju. Većina država članica već je najavila svoje planove za postupno ukidanje ugljena u narednim godinama ⁽¹⁷³⁾. U najnovijem nacionalnom energetsom i klimatskom planu Češke utvrđen je strateški cilj potpunog prestanka korištenja ugljena za proizvodnju električne energije do 2033. U skladu sa studijama Centra za studije europskih politika (vidjeti uvodnu izjavu 12.) ta kretanja srednjoročno i dugoročno dovode do problema s adekvatnošću. Očekuje se da će se taj trend zabilježiti u drugim državama članicama koje postupno ukidaju ugljen.
- (397) Dodatnim ulaganjima u nuklearne izvore energije osiguravaju se pouzdana sredstva za niskougljičnu proizvodnju energije koja imaju određeni stupanj fleksibilnosti. Proizvodnja iz nuklearnih izvora s niskim emisijama ugljika po MWh proizvedene električne energije doprinosi (zajedno s razvojem energije iz obnovljivih izvora) postizanju nacionalnih i europskih ciljeva dekarbonizacije jer jamči sigurnu opskrbu pri postupnom ukidanju goriva koja najviše onečišćuju i smanjuje ovisnost o prirodnom plinu.
- (398) Kako je Češka objasnila, projekt će izravno poduprijeti i ciljeve plana REPowerEU jer će se smanjiti ovisnost o uvezenim fosilnim gorivima koja su podložna fluktuacijama cijena i geopolitičkim rizicima i tako povećati energetske sigurnost.
- (399) Nadalje, instalacija novih kapaciteta za proizvodnju energije iz nuklearnih izvora doprinosi održavanju potrebne proizvodnje na strani ponude. To je potrebno kako bi se odgovorilo na očekivani porast potražnje za električnom energijom u Češkoj usporedno s mjerama za smanjenje potražnje donesenima u skladu s Direktivom o energetske učinkovitosti (vidjeti uvodnu izjavu 15.).
- (400) Komisija napominje da će češka tijela osigurati usklađenost projekta s kriterijima tehničke provjere za gospodarske djelatnosti u sektoru nuklearne energije kako je utvrđeno u Uredbi o taksonomiji EU-a ⁽¹⁷⁴⁾. Iako se tom uredbom ne propisuju pravno obvezujuće obveze za izgradnju ili rad nuklearnih elektrana ni dodatni zahtjevi za dodjelu državnih potpora, utvrđuju se kriteriji na temelju kojih se određuje može li se gospodarska djelatnost smatrati okolišno održivom. S obzirom na predanost Češke ispunjavanju tih zahtjeva može se zaključiti da je projekt održiv, da neće nanijeti bitnu štetu nijednom drugom okolišnom cilju i da je usklađen s putanjom za postizanje nulte neto stope do 2050.
- (401) Konkretno, kad je riječ izgradnji i sigurnom radu novih nuklearnih elektrana za proizvodnju električne ili toplinske energije, među ostalim za proizvodnju vodika, primjenom najboljih dostupnih tehnologija, u odjeljku 4.27 Priloga I. Delegiranoj uredbi Komisije ⁽¹⁷⁵⁾ utvrđuje se niz kriterija provjere za ulaganja u nova sredstva za proizvodnju nuklearne energije. To uključuje kriterije da država članica mora dokazati da će na kraju procijenjenog korisnog životnog vijeka nuklearne elektrane imati na raspolaganju sredstva koja odgovaraju procijenjenom trošku zbrinjavanja radioaktivnog otpada i razgradnje nuklearnih postrojenja, da država članica raspolaže operativnim konačnim odlagalištima za sav radioaktivni otpad vrlo niske, niske i srednje radioaktivnosti, da država članica ima dokumentirani plan s detaljnim koracima za uspostavu i početak rada odlagališta visokoradioaktivnog otpada do 2050. te da se u okviru projekta primjenjuje najbolja dostupna tehnologija, a od 2025. gorivo otporno na nesreće. Češka tijela obvezala su se ispuniti sve te zahtjeve (vidjeti uvodne izjave 81. i 82.).

⁽¹⁷³⁾ https://energy.ec.europa.eu/topics/oil-gas-and-coal/eu-coal-regions/coal-regions-transition_en.

⁽¹⁷⁴⁾ Vidjeti Delegiranu uredbu Komisije (EU) 2022/1214 od 9. ožujka 2022. o izmjeni Delegirane uredbe (EU) 2021/2139 u pogledu ekonomskih djelatnosti u određenim energetske sektorima i Delegirane uredbe (EU) 2021/2178 u pogledu specifičnih javnih objava informacija o tim ekonomskim djelatnostima (SL L 188, 15.7.2022., str. 1.).

⁽¹⁷⁵⁾ Delegirana uredba Komisije (EU) 2021/2139 od 4. lipnja 2021. o dopuni Uredbe (EU) 2020/852 Europskog parlamenta i Vijeća utvrđivanjem kriterija tehničke provjere na temelju kojih se određuje pod kojim se uvjetima smatra da ekonomska djelatnost znatno doprinosi ublažavanju klimatskih promjena ili prilagodbi klimatskim promjenama i nanosi li ta ekonomska djelatnost bitnu štetu kojem drugom okolišnom cilju.

- (402) Iako su treće strane tvrdile da se u javnim izjavama čeških dužnosnika navodi da će nastojati utjecati na zakonodavni postupak kako bi se izmijenili ili odgodili uvjeti taksonomije koji se odnose na operacionalizaciju dubokog odlagališta visokoradioaktivnog otpada do 2050., Komisija nema informacija na temelju kojih bi dovela u pitanje predanost čeških tijela. Češka je 11. siječnja 2023. donijela Rezoluciju Vlade br. 24 o zahtjevu za ispunjavanje kriterija tehničke provjere za zbrinjavanje radioaktivnog otpada. U skladu s tom rezolucijom Češka će učiniti sve što je u njezinoj moći kako bi ispunila tehničke kriterije utvrđene u relevantnom zakonodavstvu EU-a, uključujući stavljanje u pogon dubokog geološkog odlagališta nuklearnog otpada do 2050. (vidjeti uvodne izjave 81. i 82.).
- (403) S obzirom na prethodna razmatranja Komisija zaključuje da projekt ima pozitivne učinke na tržište jer će doprinijeti okolišno održivoj dekarbonizaciji kombinacije izvora energije i povećati sigurnost opskrbe. Budući da je regija CORE dobro povezana, ti bi pozitivni učinci vjerojatno pogodovali i susjednim državama članicama koje uvoze električnu energiju iz Češke.

8.3.3.3. Nužnost državne intervencije

- (404) Kako bi utvrdila je li mjera potpore nužna, Komisija mora ocijeniti je li usmjerena na situaciju u kojoj bi mogla donijeti bitno poboljšanje koje tržište ne može ostvariti samo. Potpore koje poboljšavaju financijsku situaciju poduzetnika korisnika, ali nisu nužne za postizanje željenog cilja, ne mogu se smatrati spojivima s unutarnjim tržištem.
- (405) U ovom slučaju Češka promiče ulaganja u nove kapacitete za proizvodnju energije iz nuklearnih izvora u skladu s Ugovorom o Euratomu kako bi postpjela dekarbonizaciju i riješila problem manjka ukupnog nacionalnog instaliranog kapaciteta s kojim će se uskoro suočiti zbog planiranog ukidanja proizvodnje energije iz fosilnih goriva i zatvaranja određenih nuklearnih jedinica (vidjeti uvodne izjave 8. i 19.). Komisija mora ocijeniti je li državna potpora nužna za ostvarivanje cilja promicanja ulaganja u nove kapacitete za proizvodnju energije iz nuklearnih izvora.
- (406) U odluci o pokretanju postupka Komisija je objasnila da je postojanje tržišnih nedostataka relevantan čimbenik za ocjenu nužnosti potpore te je potvrdila postojanje određenih tržišnih nedostataka zbog kojih je potrebna državna intervencija u području razvoja nuklearne energije ⁽¹⁷⁶⁾. Konkretno, kad je riječ o ulaganjima u nove kapacitete za proizvodnju energije iz nuklearnih izvora, tržišni nedostatak nastaje uglavnom zbog sljedeća tri aspekta: i. količine potrebnog kapitala, ii. dugotrajne izloženosti tržišnim cjenovnim signalima, koji su i sami narušeni intervencijama, i iii. dugotrajne izloženosti političkim odlukama.
- (407) Prvo, za ulaganja u nuklearnu energiju potrebna je posebno velika količina kapitala. Iako srednji trošak proizvodnje energije iz nuklearnih izvora nije nužno veći nego trošak drugih tehnologija ⁽¹⁷⁷⁾, dugi životni vijek i veliki proizvodni kapacitet nuklearnih elektrana mogli bi se usporediti samo s najvećim hidroenergetskim projektima. Te potrebe za kapitalom, koje dosežu nekoliko milijardi eura, dodatno rastu zbog čestih i velikih povećanja troškova ulaganja u izgradnju novih postrojenja za proizvodnju energije iz nuklearnih izvora. Naime, kašnjenja u izgradnji i povećanja troškova posebno su utjecali na ulaganja u prve nuklearne elektrane III. generacije svoje vrste u zemljama OECD-a ⁽¹⁷⁸⁾.
- (408) Drugo, planirana razdoblja rada od 60 godina otežavaju usklađivanje uobičajenih trajanja privatnih ulaganja ili komercijalnih zajmova sa životnim vijekom projekta. To je posebno važno na trenutačnim tržištima električne energije, koja se znatno mijenjaju zbog energetske tranzicije i brzog uvođenja energije iz obnovljivih izvora te zbog regulatornih reformi koje prate tu tranziciju. Zbog tih razloga čak i najiskusniji sudionici na tržištu teško mogu sa sigurnošću predvidjeti cijene električne energije u dalekoj budućnosti, a većina kupoprodaja električne energije ne obuhvaća razdoblje dulje od narednih pet godina.

⁽¹⁷⁶⁾ Odluka Komisije (EU) 2015/658 od 8. listopada 2014. o mjeri potpore SA.34947 (2013/C) (ex 2013/N) koju Ujedinjena Kraljevina planira provesti za potporu jedinici C nuklearne elektrane Hinkley Point (uvodne izjave od 382. do 385.).

⁽¹⁷⁷⁾ Vidjeti IEA, *Projected Costs of Generating Electricity* 2020, <https://iea.blob.core.windows.net/assets/ae17da3d-e8a5-4163-a3ec-2e6fb0b5677d/Projected-Costs-of-Generating-Electricity-2020.pdf>, str. 46.

⁽¹⁷⁸⁾ IEA, *Projected Costs of Generating Electricity* 2020, str. 145.

- (409) Naposljetku, nuklearna energija i dalje je predmet društvenih i političkih polemika, a pri ulaganju u sredstva za proizvodnju energije iz nuklearnih izvora mora se uzeti u obzir rizik od promjene politike.
- (410) Komisija je potvrdila i da je kombinacija tih elemenata jedinstvena za nuklearnu tehnologiju ⁽¹⁷⁹⁾ i opće je obilježje svih tržišta EU-a, uključujući češko tržište električne energije.
- (411) Zainteresirane strane u svojim su podnescima potvrdile preliminarnu ocjenu Komisije iz odluke o pokretanju postupka. Komisija napominje da je Češka u svojim primjedbama na odluku o pokretanju postupka uputila na nedavne nepovoljne tržišne uvjete koji znatno povećavaju rizike za nositelje novih nuklearnih projekata, a uključuju makroekonomsko okruženje i inflacijske pritiske, rast kamatnih stopa te jedinstvene događaje, kao što je ruska invazija na Ukrajinu koja je dovela do znatnih poremećaja na tržištu i u lancu opskrbe. Češka tijela stoga tvrde da se nuklearne elektrane vjerojatno neće graditi bez državne potpore.
- (412) Češka tijela istaknula su i povećanu volatilnost na energetske tržištima, djelomično uzrokovanu povećanjem udjela resursa s nultim graničnim troškovima kao što su energija vjetra i solarna energija, ali i promjene cijena plina, koje dovode do nepredvidljivih povrata za sudionike na tržištu i stoga ograničavaju poticaje za razvoj velikih nuklearnih projekata, osim ako se ulagači mogu zaštititi od izloženosti tržišnim cijenama. Međutim, zaštita od rizika koja se temelji na dugoročnim ugovorima zahtijeva spremnost drugih ugovornih strana da prihvate dovoljno visoke cijene koje bi osigurale odgovarajući povrat za ulagače tijekom vrlo dugog vremenskog razdoblja. Nekoliko trećih strana u svojim je primjedbama iznijelo slična mišljenja i zaključilo da na trenutačnom europskom tržištu električne energije projekti izgradnje novih nuklearnih elektrana nisu izvedivi bez državne potpore.
- (413) Kako je objašnjeno u zajedničkom izvješću Međunarodne agencije za energiju (IEA) i Agencije za nuklearnu energiju (NEA) ⁽¹⁸⁰⁾, novi trendovi u izgradnji novih nuklearnih elektrana na zapadnim tržištima ukazuju na znatno povećanje troškova i kašnjenja u izgradnji. To se djelomično može objasniti činjenicom da su novi projekti pokrenuti nakon duge stanke u izgradnji nuklearnih elektrana, zbog čega su lanac opskrbe nuklearnom energijom i sposobnosti industrije znatno narušeni, a djelomično nedovoljnom zrelošću projekata i nedostatnim planiranjem provedbe na početku izgradnje te sve neizvjesnijim političkim kontekstom. U izvješću se navodi da je zbog te situacije narušeno povjerenje dionika u sposobnost nuklearne industrije da provede nove projekte izgradnje te se povećala razina percipiranog rizika ulaganja, što je zastrašilo ulagače i još više smanjilo izgleda za privlačenje financijskih sredstava za buduće projekte.
- (414) Međutim, u izvješću se objašnjava da se u drugim zemljama, kao što su Kina i Koreja, ulaganja u nove kapacitete za proizvodnju nuklearne energije provode na vrijeme i u skladu s proračunom te se zaključuje da se razlika u odnosu na zapadne zemlje ne može objasniti samo uvjetima specifičnima za lokaciju. Stoga problemi koji se javljaju u zapadnim zemljama nisu svojstveni samoj tehnologiji, već ovise o uvjetima u kojima se projekti razvijaju i provode te o interakcijama različitih dionika.
- (415) Komisija podsjeća na primjedbe trećih strana koje su tvrdile da bi se opskrba energijom mogla zajamčiti i jeftinijim tehnologijama te su smatrale da će subvencije u nuklearnom sektoru usporiti napredak drugih jeftinijih i klimatski prihvatljivijih tehnologija. Češka tijela navela su da je potencijal za energiju iz obnovljivih izvora u Češkoj ograničen, ali da je porast u upotrebi energije iz nuklearnih i obnovljivih izvora važan dio nacionalne energetske i klimatske strategije (vidjeti uvodnu izjavu 21.). Prema tvrdnjama čeških tijela, iako bi do ulaganja u energiju vjetra došlo kasnije u slučaju da se projekt provede nego u slučaju da se on ne provede, ukupno povećanje kapaciteta za proizvodnju energije iz vjetra bilo bi jednako u oba scenarija (vidjeti uvodnu izjavu 270.). To je objašnjenje uvjerljivo. Doista, ulaganja u kapacitete za proizvodnju energije iz vjetra i solarne energije mogu se realizirati mnogo brže i uz niže troškove kapitala u odnosu na projekt. Međutim, ograničena su drugim čimbenicima, kao što

⁽¹⁷⁹⁾ Odluka Komisije (EU) 2015/658 od 8. listopada 2014. o mjeri potpore SA.34947 (2013/C) (ex 2013/N) koju Ujedinjena Kraljevina planira provesti za potporu jedinici C nuklearne elektrane Hinkley Point, uvodna izjava 385.

⁽¹⁸⁰⁾ *Projected Costs of Generating Electricity – 2020 Edition*, dostupno na: https://www.oecd-neo.org/jcms/pl_51110/projected-costs-of-generating-electricity-2020-edition.

su dostupne lokacije i kapacitet priključenja na mrežu. Nadalje, očekivani ograničeni učinak projekta na tržišne cijene na veleprodajnom tržištu (2 EUR/MWh) upućuje na to da bi projekt imao minimalan učinak na ulaganja u obnovljive izvore energije. Poticajima na temelju formule iz ugovora o kupnji za maksimalno povećanje proizvodnje u satima kad su cijene visoke i za njezino smanjenje u razdobljima kad su cijene niske smanjuje se, međutim, i učinak mjere na tržišno natjecanje u kontekstu tržišno utemeljenih ulaganja u obnovljive izvore energije jer se može očekivati da će sredstva za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora osobito često raditi u razdobljima kad su cijene niske (s obzirom na to da je u tim razdobljima dostupnost obnovljivih izvora velika, što dovodi do smanjenja tržišnih cijena).

- (416) Drugi je ispitanik tvrdio da se u narednim desetljećima očekuju visoke cijene električne energije. Predviđanje cijena električne energije tijekom dugih razdoblja podrazumijeva visoku razinu neizvjesnosti. Ako cijene električne energije budu znatno više od očekivanih, ugovor o kupnji i mehanizam podjele dobiti osiguravaju prihode češkoj državi i pritom ograničavaju prekomjernu naknadu u korist ČEZ-a. S druge strane, ako bi tržišne cijene bile niže od očekivanih, posebno zbog manje potražnje u odnosu na očekivanu ili zbog brzog uvođenja obnovljivih izvora energije, projekt bez mjere ne bi mogao pokriti svoj trošak kapitala.
- (417) Komisija zaključuje da postoje jasno utvrđeni tržišni nedostaci u kontekstu ulaganja u nove nuklearne izvore energije u Češkoj. Zbog vrlo dugog razdoblja ulaganja nije izvjesno da će trenutačno visoke cijene energije ostati visoke dovoljno dugo da bi utjecale na tu ocjenu. S obzirom na nedovoljne kapacitete za proizvodnju električne energije u Češkoj, navedene tržišne nedostatke i strateški cilj češke energetske politike, a to je postizanje relativne samodostatnosti u proizvodnji električne energije usporedno s dugoročnom dekarbonizacijom proizvodnje električne energije, čini se da je državna potpora za izgradnju projekta u Češkoj nužna.
- (418) Naime, i dalje je malo vjerojatno da bi tržište samo moglo osigurati pravodobnu izgradnju istog nuklearnog kapaciteta kao u okviru projekta, a taj je kapacitet nužan kako bi se olakšao razvoj proizvodnje električne energije iz nuklearnih izvora energije u Češkoj.
- (419) S obzirom na prethodno navedeno Komisija zaključuje da je državna potpora nužna za razvoj novih nuklearnih kapaciteta u Češkoj. Osim toga, Komisija zaključuje da mjere imaju učinak poticaja za korisnika, čime se osigurava uspješna provedba projekta.

8.3.3.4. Primjerenost

- (420) Komisija u svojoj ocjeni mora utvrditi je li predložena mjera primjeren instrument politike za ostvarivanje njezina cilja, a to je u ovom slučaju promicanje razvoja proizvodnje energije iz nuklearnih izvora kako bi se nadoknadili budući nedostaci u opskrbi.
- (421) Komisija je u odluci o pokretanju postupka napomenula da je Češka razmotrila nekoliko alternativnih mehanizama potpore za poticanje ulaganja u proizvodnju energije iz nuklearnih izvora, kao što su porezni krediti, mehanizmi za razvoj kapaciteta, izravna potpora za ulaganja, uspostava modela reguliranih cijena ulaganja (regulirana imovina) itd., koji su se svi smatrali manje primjerenima od mjera koje su u konačnici odabrane za pružanje potpore.
- (422) Komisija se slaže da ti drugi instrumenti politike sami po sebi vjerojatno ne bi bili dovoljni za postizanje istih rezultata s obzirom na posebnosti projekta i količinu potrebnih financijskih sredstava. Konkretno, jednostavnim uklanjanjem jedne od triju mjera bez dodatnih prilagodbi ne bi se riješili glavni rizici za ulagača jer svaka od tih mjera uklanja drugi tržišni nedostatak ⁽¹⁸¹⁾. Alternativnim mehanizmima potpore koji se prvenstveno odnose na druge izvore financiranja (porezni krediti) ne smanjuje se nužno učinak na tržišno natjecanje. Mehanizmi za razvoj kapaciteta i modeli regulirane imovine opći su koncepti koji mogu poprimiti brojne oblike. U formalnom ispitnom postupku nisu izneseni dokazi koji pokazuju da bi u slučaju primjene predmetne mjere ti koncepti pružili prikladnija rješenja za utvrđene tržišne nedostatke.

⁽¹⁸¹⁾ Odluka o pokretanju postupka, uvodna izjava 187.

- (423) Međutim, Komisija je u svojoj odluci o pokretanju postupka dovela u pitanje može li se kombinacija triju mjera (tj. povratne financijske pomoći, ugovora o otkupu i zaštite od promjene zakona) smatrati primjerenom za pružanje državne potpore te bi li viši stupanj izloženosti tržišnim rizicima bio primjereniji. Konkretnije, Komisija je smatrala da kombinacija triju mjera i početna struktura projekta mogu ukloniti važne tržišne rizike i time onemogućiti djelovanje određenih poticaja za konkurentno ponašanje.
- (424) Komisija je izrazila sumnje i u pogledu toga je li kombinacija tih triju mjera primjerena kako bi se zajamčio razvoj projekta jer se čini da je za omogućivanje ulaganja u prošlosti bio dovoljan nešto manji broj mjera kojima se možda manje interveniralo u tržišno natjecanje.
- (425) Nadalje, Komisija je dovela u pitanje je li ravnoteža koju Češka namjerava postići primjenom više instrumenata onakva kakva treba biti te bi li se alternativnim instrumentima ili razmatranjem samo nekih od njih mogli postići isti ciljevi uz manju potporu ili narušavanje tržišnog natjecanja.
- (426) Argumenti kojima češka tijela potkrepljuju kombinaciju predloženih mjera povezani su s glavnim tržišnim nedostacima koji mjerama se žele ukloniti kako je opisano u odjeljku 4.1., a to su prije svega količina potrebnog kapitala, dugotrajna izloženost tržišnim cjenovnim signalima i dugotrajna izloženost političkim odlukama. Komisija je već potvrdila da zbog tih rizika privatni ulagač ne bi proveo projekt u uobičajenim tržišnim uvjetima ⁽¹⁸²⁾.
- (427) Kako je prethodno objašnjeno (vidjeti uvodne izjave od 83. do 106.), Češka je za vrijeme provedbe formalnog ispitnog postupka u formulu za izračun *ex post* namirenja EDU-a II unijela izloženost tržišnim cijenama i smanjila trajanje ugovora o otkupu na 40 godina, te tako povećala izloženost projekta tržišnim rizicima, kako bi otklonila sumnje Komisije u pogledu stupnja izloženosti projekta tržišnim rizicima. To znači i da EDU II ima gospodarske poticaje za optimizaciju količine proizvodnje povećanjem dispečiranja u razdobljima kad su cijene visoke i njegovim smanjenjem (te, npr., planiranjem održavanja) u razdobljima kad su cijene niske. Tako se smanjuje narušavajući učinak mjere.
- (428) Nadalje, Komisija podsjeća na to da je sličnu kombinaciju mjera smatrala primjerenom u predmetu Hinkley Point C ⁽¹⁸³⁾.
- (429) Komisija smatra da su kombinacija tih triju mjera, kako ih je Češka prijavila u formalnom ispitnom postupku, i odgovarajuća struktura projekta primjeren instrument za omogućivanje ulaganja u nuklearnu elektranu. Smatra da su predmetne tri mjere zajedno potrebne kako bi se uklonili tržišni nedostaci prisutni u razvoju novih nuklearnih elektrana.
- (430) Prvo, u slučaju prisutnosti takvih dugoročnih nedostataka tržišta kapitala povratna financijska pomoć sama po sebi ne bi bila dovoljna za omogućivanje ulaganja u novu nuklearnu elektranu jer je usmjerena samo na potrebu pribavljanja kapitala za izgradnju nove nuklearne jedinice, a ne rješava posebna pitanja povezana s nuklearnom energijom, kao što su posebni rizici koji proizlaze iz njezine izgradnje i dugog i složenog životnog ciklusa. Povratna financijska pomoć osigurava gotovo sav kapital koji je potreban za izgradnju nove nuklearne elektrane, dok ugovor o otkupu ulagaču omogućuje da izdvoji vlasnički kapital za projekt. Međutim, povratna financijska pomoć sama po

⁽¹⁸²⁾ Odluka o pokretanju postupka, uvodna izjava 152.

⁽¹⁸³⁾ Vidjeti Odluku Komisije od 8. listopada 2014. o mjeri potpore SA.34947 za potporu jedinici C nuklearne elektrane Hinkley Point, uvodne izjave od 392. do 405. Konkretno, u predmetu Hinkley Point C kombinacija ugovora za kompenzaciju razlike, kreditnog jamstva i sporazuma ministarstva (o zaštiti od promjena zakona i/ili politike) smatrala se primjerenim instrumentom za pružanje potpore. Kad je riječ o ovom projektu, prednost se dala povratnoj financijskoj pomoći u odnosu na državno jamstvo jer povratna financijska pomoć i. uklanja rizik od manjka komercijalnih financijskih sredstava za projekt, ii. nudi pravodobnije rješenje za organizaciju cjelokupnog financijskog paketa u odnosu na komercijalni kreditni instrument i iii. podrazumijeva niže troškove duga s obzirom na izravni zajam države te niže naknade povezane s osiguravanjem i dodjelom financijskih sredstava tijekom cijelog razdoblja izgradnje. Za više pojedinosti vidjeti uvodnu izjavu 166.

sebi ne bi zajamčila povrat zajma, a razdoblja niskih cijena mogla bi ugroziti održivost projekta. Stoga se sama povratna financijska pomoć temelji na postojanju ugovora o otkupu te je s njime neodvojivo povezana s obzirom na to da se u okviru rejtinga projekta uzima u obzir postojanje ugovora o kupnji. Dugoročna rizičnost projekta mogla bi se ublažiti samo zajamčenim prihodima na temelju ugovora o kupnji.

- (431) Nadalje, Komisija smatra da je povratna financijska pomoć primjerena za omogućivanje ulaganja i uklanjanje dugoročnih nedostataka tržišta kapitala i u usporedbi s državnim jamstvom za kreditni instrument po tržišnim uvjetima jer uklanja rizik od toga da se od privatnih ulagača neće osigurati dostatna financijska sredstva za projekt, omogućuje niže troškove duga i niže naknade povezane s osiguravanjem i dodjelom financijskih sredstava tijekom cijelog razdoblja izgradnje te zahtijeva manje vremena za organizaciju financijskog paketa i u slučaju povećanja troškova. Budući da bi svako povećanje troška kapitala izravno utjecalo na izračun izvršne cijene, povratna financijska pomoć omogućuje nižu izvršnu cijenu u ugovoru o kupnji (vidjeti uvodnu izjavu 171.), čime se smanjuje ukupni trošak mjere.
- (432) Drugo, ugovorom o kupnji u trajanju od 40 godina odgovara se na potrebu za osiguravanjem stabilnosti i predvidljivosti cijena te stope povrata na vlasnički kapital, što je posebno važno za ulaganja te veličine i trajanja te je stoga ključno za omogućivanje ulaganja. U tom smislu ugovorom o kupnji uklanja se tržišni nedostatak koji se odnosi na dugotrajnu izloženost prethodno utvrđenim tržišnim cjenovnim signalima.
- (433) Treće, naknadama koje se dodjeljuju u slučaju političkih ili zakonodavnih oblika diskriminirajuće penalizacije nuklearne tehnologije (tj. zaštita od promjene zakona) uklanjaju se dodatni rizici koji bi se mogli smatrati specifičnima za nuklearnu energiju (u prvom redu mogućnost zastoja ulaganja zbog promjena zakonodavnog okvira, npr. zbog političkih razloga). Prilagodbama ulaznih elemenata formule iz ugovora o kupnji u slučaju povećanja troškova na temelju legitimnih razloga uklanja se i rizik od povećanja troškova svojstven ulaganjima u proizvodnju energije iz nuklearnih izvora.
- (434) S obzirom na prethodno navedeno Komisija zaključuje da je kombinacija ugovora o kupnji u trajanju od 40 godina, povratne financijske pomoći i mehanizma zaštite od promjene zakona, kako su strukturirani u prijavljenim mjerama, primjeren instrument za pružanje državne potpore u okviru projekta.

8.3.3.5. Proporcionalnost

- (435) Kako bi ocijenila proporcionalnost mjere, Komisija mora provjeriti je li mjera ograničena na minimum koji joj omogućuje uspješnu provedbu projekta radi ostvarivanja željenog cilja.
- (436) Komisija je u odluci o pokretanju postupka objasnila da se u ocjeni proporcionalnosti mora uzeti u obzir kombinacija mjera potpore koju su predložila češka tijela. Komisija je utvrdila tri glavna pitanja povezana s proporcionalnošću koja su relevantna za njezinu ocjenu.
- (437) Prvo, prijavljeno trajanje ugovora o preuzimanju od 60 godina smatralo se predugim jer je znatno premašivalo predviđeno razdoblje otplate povratne financijske pomoći i trajanje neposrednih programa zaštite cijena u prethodnim ulaganjima u nuklearnu energiju⁽¹⁸⁴⁾. Komisija se u odluci o pokretanju postupka pitala ne bi li naknada za troškove ulaganja u projekt trebala biti usklađenija s modalitetima i trajanjem razdoblja otplate povratne financijske pomoći.

⁽¹⁸⁴⁾ *Ibid.*, uvodne izjave 197. i 198. Konkretno, ugovor o otkupu u projektu Hinkley Point C sklopljen je na 35 godina, dok je razdoblje otplate povratne financijske pomoći u projektu Paks II iznosilo samo 21 godinu i mjera nije bila popraćena nikakvim drugim oblikom operativne potpore.

- (438) Drugo, predviđena stopa povrata smatrala se previsokom, tako da se ne bi mogla isključiti prekomjerna naknada ako se uzmu u obzir kombinacija prijavljenih mjera potpore i profil rizičnosti projekta koji iz njih proizlazi. Konkretno, u skladu s prvotno prijavljenim ugovorom o kupnji energije s fiksnom cijenom cjenovni i tržišni rizici prenose se na SPN, a time i na državu, dok se povratnom financijskom pomoći znatno smanjuje rizik financiranja te se nudi financiranje po vrlo privlačnim uvjetima, pri čemu se tijekom razdoblja izgradnje ne bi naplaćivala kamatna stopa. Naposljetku, mehanizam zaštite od promjene zakona ili politike pružao je zaštitu od promjena politike i drugih događaja na koje EDU II ne može utjecati. To uključuje promjene češke nacionalne politike o nuklearnoj energiji i odluke o neodobravanju drugih mjera potpore ili o prestanku provedbe odbijanjem ponuditelja za izgradnju elektrane, ali i povećanja troškova zbog iscrpnog popisa legitimnih razloga. S obzirom na raspodjelu rizika između korisnika i države, Komisija je smatrala da uključivanje premije za izgradnju i rad nuklearnih elektrana u procjenu na temelju CAPM-a nije opravdano.
- (439) Osim toga, Komisija nije bila sigurna u to da bi mehanizam kontrole prekomjerne naknade koji je predložila Češka u dovoljnoj mjeri spriječio prekomjernu naknadu, posebno zato što podrazumijeva raspodjelu tereta u omjeru 50:50 između države i EDU-a II ⁽¹⁸⁵⁾.
- (440) Treće, Komisija je dvojila u pogledu toga bi li odabir postojećeg operatora ČEZ-a kao nositelja projekta bez otvorenog postupka odabira mogao značiti da je potpora koja je nužna za projekt veća nego što bi bila da je odabran drugi nositelj.
- (441) U odjeljcima u nastavku analizirat će se ta pitanja s obzirom na izmjene mjera potpore koje su predložila češka tijela, a zatim će se donijeti konačni zaključci o cjelokupnom paketu potpore.

8.3.3.5.1. Ugovor o kupnji

8.3.3.5.1.1. Trajanje ugovora o kupnji

- (442) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 437., prijavljeno trajanje ugovora o preuzimanju od 60 godina smatralo se predugim. Komisija je zauzela stajalište da bi naknadu za troškove ulaganja u projekt trebalo uskladiti s modalitetima i trajanjem razdoblja otplate povratne financijske pomoći, a to je približno 30 godina u osnovnom scenariju koji su dostavila češka tijela.
- (443) Češka je tvrdila da je potrebno prijelazno (ili zaštitno) razdoblje koje će premostiti razliku između razdoblja ugovora o kupnji i razdoblja otplate povratne financijske pomoći kako bi projekt ostao financijski održiv, posebno kako bi se povratna financijska pomoć mogla u cijelosti otplaćivati tijekom potencijalnih negativnih događaja. Konkretno, češka tijela dostavila su podatke Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA) koji pokazuju da su recentni veliki projekti u području nuklearne energije bili obilježeni dugim razdobljima prije nego što su mogli stabilizirati dispečiranje sredstava i tako postići ciljni faktor opterećenja koji bi omogućio financiranje projekta.

Tablica 9

Vrijeme potrebno za stabilizaciju faktora opterećenja

VENDOR	NPP TYPE	COUNTRY	UNIT	DESIGN NET CAPACITY	COD	LOAD FACTOR STABILIZATION TIME
WEC	AP1000	China	SANMEN_1	1157 MWe	21 June 2018	4 years
	AP1000	China	SANMEN-2	1157 MWe	17 Aug 2018	2 years
	AP1000	China	HAIYANG-1	1126 MWe	08 Aug 2018	4 years
	AP1000	China	HAIYANG-2	1126 MWe	29 Sep 2018	2 years
EdF	EPR1750	China	Taishan-1	1660 MWe	13 Dec 2018	5 years
	EPR1750	China	Taishan-1	1660 MWe	29 May 2019	4 years
KHNP	OPR1000	S.Korea	Shin-Kori-1	998 MWe	28 Feb 2011	10 years
	OPR1000	S.Korea	Shin-Kori-1	998 MWe	20 Jul 2012	8 years
	APR1400	UAE	Barakah-1	1310 MWe	01 Apr 2021	2 years (so far)
ŠKODA Praha a.s.	VVER V320	CZ	Temelin-1	1027 MWe	10 Jun 2002	8 years
	VVER V320	CZ	Temelin-2	1029 MWe	18 Apr 2003	8 years

Source: IAEA_PRIS - Reactor Details, 20 June 2023

⁽¹⁸⁵⁾ Ibid., uvodna izjava 205.

- (444) Češka tijela dostavila su revidirano trajanje ugovora o kupnji, koje je sa 60 godina smanjeno na 40. Time ne u većoj mjeri usklađeno s trajanjem povratne financijske pomoći, iako ga i dalje znatno premašuje. Iako je određeno razdoblje za stabilizaciju rada elektrane nakon njezina stavljanja u pogon opravdano s obzirom na tehničke poteškoće koje su se pojavile nakon početka rada u drugim projektima, to je razdoblje u ovom projektu po trajanju među duljim razdobljima zabilježenima u drugim projektima.
- (445) Međutim, važno je napomenuti da početak razdoblja ugovora o kupnji nije nužno istovjetan početku rada elektrane. Zapravo, razdoblje preuzimanja počinje, ovisno o tome što nastupi prije, i. od datuma početka rada, tj. dana kad nuklearna elektrana prvi put isporuči električnu energiju u mrežu i EDU II obavijesti državu/SPN o tome da je nastupio datum početka rada, podložno rokovima koji će biti utvrđeni u ugovoru o kupnji, ili ii. od krajnjeg datuma, tj. dana nakon posljednjeg dana ciljnog vremenskog okvira stavljanja u pogon koji traje pet godina počevši od ciljnog datuma stavljanja u pogon (vidjeti bilješku 39.). Ciljni datum stavljanja u pogon odgodit će se kako bi se uzela u obzir kašnjenja uzrokovana događajima koji se smatraju legitimnim razlozima. Stoga se u slučaju kašnjenja zbog drugih razloga osim onih legitimnih razdoblje obuhvaćeno ugovorom o kupnji razmjerno skraćuje. Iako se time predviđa petogodišnje zaštitno razdoblje u slučaju kašnjenja, s obzirom na kašnjenja u recentnim nuklearnim projektima za generatore generacije III+, kašnjenja dulja od pet godina predstavljaju znatan rizik. Rizik koji proizlazi iz skraćenog razdoblja ugovora o kupnji i vrijeme potrebno za stabilizaciju proizvodnje elektrane nakon početka rada promatrani zajedno znače da je razdoblje ugovora o kupnji približno jednako razdoblju otplate povratne financijske pomoći.
- (446) Naposljetku, u slučaju prekoračenja troškova ne može se isključiti da će za otplatu povratne financijske pomoći djelomično biti potrebno refinanciranje privatnim zajmovima po tržišnim uvjetima. U tom slučaju otplata troškova ulaganja više nije izravno povezana s razdobljem povratne financijske pomoći (vidjeti uvodnu izjavu 180.). Konkretno, ako tijekom razdoblja ugovora o kupnji tržišni prihodi ne budu dovoljni za pokrivanje troškova otplate povratne financijske pomoći, dio troškova otplate te pomoći mogao bi se financirati zajmovima po tržišnim uvjetima. Zajmovi po tržišnim uvjetima stoga bi se otplaćivali nakon otplate povratne financijske pomoći na temelju tržišnih prihoda u razdoblju nakon ugovora o kupnji.
- (447) Prethodno navedeni elementi zajedno su dovoljni da Komisija trajanje ugovora o kupnji od 40 godina smatra razmjernim.
- (448) Komisija napominje da to ne znači da bi projekt bio održiv ako bi radni vijek elektrane bio samo 40 godina. Naime, u financijskom modelu pretpostavlja se radni vijek od 60 godina, a za postizanje ciljne unutarnje stope povrata na vlasnički kapital od [9 do 11] % oslanja se na tržišne prihode nakon završetka razdoblja ugovora o kupnji. Iako analiza osjetljivosti u kojoj se pretpostavlja da će tržišne cijene nakon završetka razdoblja ugovora o kupnji biti niske pokazuje da bi elektrana u tom trenutku mogla prestati s radom zbog nedostatnih financijskih poticaja (vidjeti uvodnu izjavu 148.), to ne znači da bi se pri ulaganju pretpostavio radni vijek od samo 40 godina. Zapravo, kako bi ulaganje bilo održivo, ulagač mora vrlo vjerojatnim smatrati tržišno okruženje koje omogućuje nastavak rada nakon završetka razdoblja ugovora o kupnji. Ciljna unutarnja stopa povrata utvrđuje na temelju životnog vijeka projekta od 60 godina. Ako bi tržišne cijene nakon završetka razdoblja ugovora o kupnji bile znatno niže od očekivanih, to bi negativno utjecalo na ostvareni povrat ulaganja te bi unutarnja stopa povrata pala ispod ciljne vrijednosti od [9 do 11] %.

8.3.3.5.1.2. Formula za naknadu

- (449) Kako je navedeno u uvodnim izjavama od 88. do 91., formula za naknadu iz ugovora o kupnji sastoji se od dvije komponente: *ex post* namirenja i izloženosti tržištu. Ta struktura nalikuje dvosmjernim ugovorima za kompenzaciju razlike ⁽¹⁸⁶⁾ te stoga ima slične učinke u smislu osiguravanja stabilnosti prihoda i ograničavanja prekomjerne naknade te poticaja za učinkovit rad elektrane. Komisija u ovom odjeljku ocjenjuje aspekte povezane s proporcionalnošću (naknada), a u odjeljku 8.3.3.6.2. aspekte povezane s poticajima za učinkovit rad.

⁽¹⁸⁶⁾ Na primjerice, u okviru projekta Hinkley Point C primjenjuje se slična formula čija funkcija odgovara onoj dvosmjernog ugovora za kompenzaciju razlike.

- (450) Komponentom godišnjeg obračuna iznosa *ex post* namirenja osigurava se stabilnost prihoda elektrane i istodobno ograničava naknada. Komponentom namirenja elektranu se štiti od rizika koji proizlazi iz neizvjesnih kretanja prosječnih tržišnih cijena i, s obzirom na to da se izračunava za fiksnu referentnu količinu (podložno prilagodbama formule kako je opisano u uvodnim izjavama 88. i 90.), od rizika u pogledu količine. S jedne strane, komponentom namirenja jamči se da će svake godine nuklearna elektrana primiti sva potrebna dodatna sredstva povrh prosječnih tržišnih cijena kako bi se postigla ciljna naknada. Konkretno, ako je *ex post* godišnji prosjek cijena po satu na promptnom tržištu za dan unaprijed (tj. referentna cijena) niži od izvršne cijene, iznosom namirenja osigurava se naknada koja nije ostvarena na tržištu. S druge strane, komponentom namirenja osigurava se da će, ako je prosječna godišnja tržišna cijena više nego dovoljna za postizanje ciljane naknade, elektrana vratiti višak (tj. razliku između referentne cijene i izvršne cijene) kako bi se izbjegla prekomjerna naknada.
- (451) Kad je riječ o prilagodbama komponente *ex post* namirenja formule za naknadu iz ugovora o kupnji kako je opisana u uvodnim izjavama 88. i 90., prvom prilagodbom (kad je referentna cijena (p^*) viša od varijabilnih operativnih troškova (c)) elektrani se jamči dodatna sigurnost prihoda u slučaju neplaniranih prekida rada u godinama kad su prosječne tržišne cijene visoke. Povrat je tad ograničen na razliku između referentne cijene i izvršne cijene koja se umjesto s referentnom količinom množi sa stvarnom količinom. Drugom prilagodbom (kad je tržišna referentna cijena (p^*) jednaka ili manja od varijabilnog operativnog troška (c)) uvodi se gornja granica za iznos komponente namirenja i time ograničava prekomjerna naknada. Na primjer, u situacijama vrlo niskih tržišnih cijena kad elektrana ima poticaj za učinkovito smanjenje proizvodnje, naknada koja proizlazi iz komponente namirenja ograničena je na razliku između izvršne cijene i operativnih troškova za referentnu količinu. Komisija stoga smatra da se komponentom *ex post* namirenja, uključujući prilagodbe, postiže to da elektrana ne prima veću naknadu nego što je potrebno za postizanje ciljane naknade te se istodobno osiguravaju stabilnost prihoda i poticaji za učinkovit rad.
- (452) Nadalje, kako je navedeno u odjeljku 8.3.3.6.2., formulom za naknadu iz ugovora o kupnji koja ima učinke slične ugovoru za kompenzaciju razlike elektrani se osiguravaju učinkoviti poticaji za maksimalno povećanje dobiti umjesto poticaja za maksimalno povećanje proizvodnje. Taj učinak na profitabilnost vidljiv je i iz činjenice da češka tijela procjenjuju da će prema formuli za naknadu koja ima učinke slične ugovoru za kompenzaciju razlike elektrana u prosjeku imati veće prihode i manje troškove nego u slučaju maksimalnog povećanja proizvodnje (vidjeti uvodnu izjavu 150.). Stoga zamjena pristupa koji se temelji na ugovoru o kupnji energije s fiksnom cijenom pristupom koji se temelji na formuli iz ugovora o kupnji dovodi do manjeg manjka financijskih sredstava (veći očekivani prihodi i manji očekivani troškovi), čime se smanjuju izvršna cijena i potrebni iznos potpore.

8.3.3.5.1.3. Mehanizam kontrole prekomjerne naknade

- (453) Komisija je u odluci o pokretanju postupka izrazila sumnje u to da bi se mehanizmom podjele dobiti od vlasničkog kapitala koji je predložila Češka u dovoljnoj mjeri spriječila prekomjerna naknada te je smatrala da faktor podjele u omjeru 50:50 nije usklađen s raspodjelom rizika između korisnika i države koji proizlazi iz prvotno prijavljene mjere.
- (454) Prvo, Komisija podsjeća na to da se, kako je objašnjeno u prethodnom odjeljku, revidiranom metodom za izračun naknade na temelju ugovora o kupnji ublažava rizik od prekomjerne naknade u situacijama visokih tržišnih cijena jer se od operatora zahtijeva da SPN-u vrati tržišne prihode koji premašuju izvršnu cijenu iz ugovora o kupnji. Potvrđuje da bi naknada na temelju fiksne cijene po jedinici proizvedene električne energije, kakvu je prvotno prijavila Češka, imala sličan učinak i primjenjivala bi se tijekom duljeg razdoblja (tj. tijekom životnog vijeka imovine u usporedbi s maksimalnim trajanjem ugovora o kupnji od 40 godina). Međutim, Komisija napominje da rezultati modeliranja pokazuju da će poticaji za učinkovit rad koji su ugrađeni u revidiranu formulu za naknadu iz ugovora o kupnji vjerojatno dovesti do smanjenja izvršne cijene u usporedbi s ugovorom o otkupu s fiksnom cijenom zbog manjih operativnih troškova i većih tržišnih povrata, a time i do nižih razina potpore za vrijeme trajanja ugovora o kupnji.

- (455) Drugo, kad je riječ o faktoru podjele dobiti, Komisija napominje da Češka zadržava podjelu u omjeru 50:50 za vrijeme trajanja ugovora o kupnji i blago je povećava na 60:40 u korist korisnika u razdoblju od 20 godina nakon isteka ugovora o kupnji. To povećanje opravdava potrebom da se uzme u obzir veća izloženost korisnika riziku tržišnih cijena. Komisija se slaže s tim da se smanjenjem trajanja ugovora o kupnji na 40 godina povećava ukupni profil rizičnosti projekta jer se uvodi rizik tržišnih cijena u duljem razdoblju koje obuhvaća jednu trećinu očekivanog životnog vijeka imovine. Stoga Komisija smatra da su revidirani faktori podjele dobiti usklađeni s ukupnim višim profilom rizičnosti projekta koji proizlazi iz prilagodbi mjere 1, a posebno iz smanjenja trajanja neposredne zaštite cijena. Mehanizmom podjele dobiti od vlasničkog kapitala postići će se to da će EDU II svu dobit dijeliti s državom, a istodobno će se ostaviti dovoljno poticaja EDU-u II da nastoji ostvariti rast dobiti, na primjer smanjenjem troškova.
- (456) Češka ističe da se, čak i uz neznatnu prilagodbu nakon isteka ugovora o kupnji, predloženim faktorom podjele omogućuje ravnopravnija podjela između operatora i države (tj. 50:50 za vrijeme trajanja ugovora o kupnji i 60:40 do kraja životnog vijeka nuklearne elektrane) u usporedbi s prethodnim ulaganjem u nuklearnu elektranu Hinkley Point C (HPC), gdje je Komisija proporcionalnim ocijenila početni faktor podjele u omjeru 70:30, koji bi se aktivirao pri većoj unutarnjoj stopi povrata projekta u usporedbi s ovim predmetom. Komisija napominje da se mehanizam podjele dobiti od vlasničkog kapitala u projektu HPC zapravo temeljio na dva praga, pri čemu se faktor podjele između korisnika i države mijenja sa 70:30 na 40:60 kad ostvarena unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital prijeđe drugi (viši) prag. Stoga se mehanizmom podjele dobiti od vlasničkog kapitala u projektu HPC ne predviđa u svim mogućim okolnostima manje povoljan faktor podjele za državu u usporedbi s projektom. Komisija isto tako smatra da mehanizam podjele dobiti u projektu HPC nije nužno dobra referentna vrijednost za ocjenu predloženog mehanizma kontrole prekomjerne naknade u okviru predmetnog projekta jer se ti projekti znatno razlikuju s obzirom na profile rizičnosti, tržišne okolnosti i pakete potpore.
- (457) Treće, češka tijela uputila su i na odabir ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju na temelju konkurentnog natječaja u koji je, prema njihovu mišljenju, ugrađen tržišno utemeljen mehanizam kojim se uklanjaju mogući neopravdani nepredviđeni troškovi iz temeljnih pretpostavki financijskog modela o troškovima ulaganja. Komisija se slaže s tim da će se provedbom natječajnog postupka za odabir ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju u kojem se potencijalni dobavljači međusobno nadmeću kako bi dobili ugovor vjerojatno ostvariti veća vrijednost za novac u usporedbi s, na primjeri, izravnom dodjelom (tj. bez natječaja) ugovora o projektiranju, nabavi i izgradnji. Stoga, s obzirom na to da se troškovi ulaganja korišteni u financijskom modelu za kalibriranje izvršne cijene u ugovoru o kupnji utvrđuju na temelju konkurentnom natječajnom postupku, taj postupak može doprinijeti smanjenju rizika od prekomjerne naknade.
- (458) Naposljetku, Komisija napominje da će dobit SPN-a koja proizlazi iz prilagodbi prekomjerne naknade biti u obliku paušalnog plaćanja korisnika SPN-u ili će dovesti do smanjenja izvršne cijene u ugovoru o kupnji, a time i do niže razine potpore koju država treba osigurati tijekom cijelog razdoblja rada elektrane.
- (459) S obzirom na prethodno navedene argumente Komisija smatra da su mehanizmi kontrole prekomjerne naknade koji su ugrađeni u formulu za naknadu iz ugovora o kupnji i revidirani mehanizam podjele dobiti od vlasničkog kapitala primjereni i usklađeni s raspodjelom rizika između korisnika i države.

8.3.3.5.2. Početne pretpostavke i analiza scenarija u financijskom modelu

- (460) Češka tijela dostavila su niz pretpostavki o parametrima koji još nisu poznati, ali znatno utječu na izvršnu cijenu. To se posebno odnosi na očekivane tržišne cijene, raspoloživost elektrane, troškove izgradnje, operativne troškove i troškove stavljanja izvan pogona te trošak kapitala.
- (461) Te se pretpostavke koriste kao ulazni podaci za financijski model za izračun trenutačno očekivane izvršne cijene (vidjeti odjeljak 3.6.2.) koja omogućuje postizanje unutarnje stope povrata na vlasnički kapital od [9 do 11] % tijekom radnog vijeka projekta. Izvršna cijena stoga proizlazi iz financijskog modela i izračunat će se u skladu s tim.

- (462) Određene pretpostavke izravno utječu i na očekivanu unutarnju stopu povrata na vlasnički kapital. Iako se modelom općenito nastoji postići ciljna unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital od [9 do 11] %, promjene još nepoznatih ulaznih parametara mogu dovesti do odstupanja od te ciljne unutarnje stope povrata na vlasnički kapital. Na primjer:
- (a) ako tehnička raspoloživost padne ispod ciljne raspoloživosti od [70 – 100] % i elektrana ne može proizvoditi energiju u razdobljima u kojima je trošak c manji od tržišne cijene p , povrati će biti manji; ako do toga dođe zbog nelegitimnih razloga, smanjit će se unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital;
 - (b) ako su tržišne cijene p niže od operativnih troškova c tijekom velikog dijela životnog vijeka projekta, elektrana neće raditi. U tom se slučaju drugim dijelom formule za naknadu ograničava naknada i tako smanjuje unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital na očekivanu razinu od [...] %;
 - (c) s druge strane, ako bi tržišne cijene nakon isteka ugovora o kupnji bile znatno više od očekivanih u osnovnom scenariju, povrati bi premašili ciljnu unutarnju stopu povrata na vlasnički kapital od [9 do 11] %. U tom bi se slučaju aktivirao mehanizam podjele dobiti te bi 60 % viška povrata zadržao EDU II, a 40 % bilo bi vraćeno državi.
- (463) Zbog prethodno navedenih razloga vrlo su važne vjerodostojne pretpostavke, uključujući o budućim tržišnim cijenama, troškovima izgradnje, operativnim troškovima, raspoloživosti elektrane, troškovima stavljanja izvan pogona i drugim relevantnim parametrima kao što su kapitalni izdaci i financiranje projekta, kako bi projekt ostvario razmjeran povrat. Međutim, mnoge od tih pretpostavki vrlo su neizvjesne za projekte novih nuklearnih elektrana. Pretpostavke o troškovima izgradnje nuklearnih elektrana generacije III+ više su puta bile nepouzđane u nekoliko recentnih europskih projekata. Teško je procijeniti troškove tijekom radnog vijeka od 60 godina. Isto vrijedi i za predviđanja tržišnih cijena do kraja stoljeća. U tom kontekstu češka tijela moraju voditi brigu ne samo o vjerodostojnosti pretpostavki na kojima se temelji početni akt o dodjeli, već i o predvidljivom, transparentnom, objektivnom i provjerljivom ažuriranju tih parametara ako ono bude potrebno.
- (464) Češka tijela dostavila su pretpostavke o različitim ulaznim parametrima prihoda i troškova za financijski model, kako je navedeno u odjeljku 3.6.6.
- (465) Kad je riječ o procjenama tržišnih cijena, valja napomenuti da ne postoji terminska tržišna cijena dostupna za razdoblja koja se protežu dovoljno daleko u budućnost da bi obuhvatila razdoblje nakon ugovora o kupnji. Dok se za vrijeme trajanja ugovora o kupnji učinci odstupanja od predviđenih tržišnih cijena u velikoj mjeri kompenziraju učincima ugovora o kupnji, koji EDU II štiti od odstupanja od prosječnih cijena, isto se ne može reći za buduće razdoblje nakon ugovora o kupnji. Češka se oslonila na komercijalne pretpostavke ČEZ-a o kretanju prosječnih godišnjih cijena na tržištu električne energije u Češkoj od 2035. do 2050. Kako bi se obuhvatio cijeli očekivani radni vijek elektrane, češka tijela pretpostavljaju da će se u razdoblju od 2051. do 2096., koje obuhvaća razdoblje nakon ugovora o kupnji, tržišne cijene postupno smanjivati po stalnoj stopi od [...] % godišnje u skladu s očekivanjem da će tržišne cijene dugoročno imati tendenciju pada zbog povećanja obnovljivih izvora energije u sustavu. Pretpostavlja se da će cijena na središnjem tržištu bez prilagodbi zbog inflacije iznositi [...] EUR po MWh u 2036. te da će se smanjiti na [...] EUR po MWh do 2050. i postupno smanjiti na [...] EUR po MWh u 2076. i [...] EUR po MWh u 2096.
- (466) Komisija ne može sa sigurnošću predvidjeti hoće li se te cijene doista ostvariti na tržištu. U procjeni učinka iz 2016. priloženoj preinačenoj Uredbi (EU) 2019/943 o električnoj energiji navedeno je sljedeće: „predviđa se da će 2050. udio električne energije iz obnovljivih izvora iznositi gotovo 60 %. U tom se slučaju razlika između cijena baznog opterećenja i vršnog opterećenja znatno povećava, uglavnom zbog nižih cijena baznog opterećenja u usporedbi s prethodnim razdobljima. Međutim, prosječne tržišne cijene za dan unaprijed ostaju visoke u cijelom razdoblju obuhvaćenom projekcijom jer se očekuje da će se proizvodnja električne energije u toplinskim postrojenjima i dalje biti marginalna (na temelju čega se utvrđuje tržišna cijena za dan unaprijed) u većini sati u godini.”⁽¹⁸⁷⁾ Prema tim

⁽¹⁸⁷⁾ Odjeljak 6.2.6.4., Razina i volatilnost veleprodajnih cijena, Radni dokument službi Komisije – Procjena učinka priložena Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije (preinaka), SWD(2016) 410 final – 2016/0379, 30. studenog 2016.

pretpostavkama iz modela na kojem se temelji procjena učinka predviđeno je da će se prosječne tržišne cijene za dan unaprijed u EU-u povećati sa 74 EUR/MWh u 2020. na 118 EUR/MWh u 2035. te da će nakon toga ostati relativno nepromijenjene i iznositi 122 EUR/MWh u 2050. Na temelju procjene iz 2016. predviđanje sporog pada cijena od 2036. stoga ne bi bilo u skladu sa studijama koje je provela Komisija.

- (467) Međutim, ambicije u pogledu udjela energije iz obnovljivih izvora otad su se znatno povećale. Direktivom o obnovljivoj energiji, koja je donesena 2018. i na kojoj se radilo usporedno s prethodno navedenom procjenom učinka, predviđen je cilj od 30 % energije iz obnovljivih izvora u konačnoj potrošnji energije do 2030. Revidiranom Direktivom o obnovljivoj energiji, donesenom 2023., obvezujući cilj EU-a u pogledu energije iz obnovljivih izvora za 2030. povećava se na najmanje 42,5 %, a nastoji se postići 45 %. U Europskom zakonu o klimi ⁽¹⁸⁸⁾ utvrđuje se da emisije i uklanjanje stakleničkih plinova koji se odnose na cijelu Uniju i uređeni su pravom Unije moraju biti uravnoteženi unutar Unije najkasnije do 2050., čime će se do te godine emisije smanjiti na nultu neto razinu, a Unija mora nastojati da nakon toga ostvari negativne emisije. Te veće ambicije u području proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, koja je uglavnom proizvodnja s niskim graničnim troškovima, i ciljeva dekarbonizacije znače da se pretpostavka na kojoj se temelji procjena iz 2016. prema kojoj se „očekuje da će se proizvodnja električne energije u toplinskim postrojenjima i dalje odvijati uz granični trošak (na temelju čega se utvrđuje tržišna cijena za dan unaprijed) u većini sati u godini” ne može uzeti kao zadana vrijednost već za razdoblje do 2050. Iako se ne može isključiti da će proizvodnja s visokim graničnim troškovima i dalje imati važnu ulogu (npr. primjena tehnologije hvatanja i skladištenja ugljika ili potrošnja niskougljičnog goriva kao što je vodik), na temelju drugih scenarija može se uvjerljivo predvidjeti visok udio sati s vrlo niskim graničnim troškovima. Doista, to je nešto što se već može primijetiti u kratkim vremenskim razdobljima u dijelovima tržišta električne energije u Uniji ⁽¹⁸⁹⁾. Iako je trenutačno riječ o iznimnim slučajevima, ako je stanje već sad takvo u razdobljima s visokom proizvodnjom energije iz obnovljivih izvora i niskom potražnjom, to se može smatrati jednim od nekoliko mogućih scenarija u razdoblju nakon ugovora o kupnji, počevši od 2078. Međutim, češka tijela ne tvrde da se pretpostavlja da će cijene električne energije u prosjeku biti blizu nule nakon završetka razdoblja ugovora o kupnji. Umjesto toga, pretpostavljaju da će prosječne cijene polako padati ⁽¹⁹⁰⁾ i 2096. dosegnuti još uvijek prosječnu cijenu od [...] EUR/MWh.
- (468) Kako bi pokazala učinak različitih pretpostavki o cijenama na model, češka tijela dostavila su analize osjetljivosti cijena u okviru financijskog modela potkrijepljene daljnjim scenarijima u kojima se pretpostavljaju stalne godišnje prosječne očekivane tržišne cijene u rasponu od –10 EUR po MWh do 150 EUR po MWh. U scenarijima s tržišnim cijenama od –10 EUR po MWh, 10 EUR po MWh i 20 EUR po MWh očekuje se da će se elektrana zatvoriti nakon isteka ugovora o kupnji jer bi prihodi bili manji od operativnih troškova. U tom slučaju ne postoji rizik od prekomjerne naknade. S druge strane, ako bi cijene električne energije bile znatno više od pretpostavljenih, to bi dovelo do povećanja unutarnje stope povrata. Međutim, ako se unutarnja stopa povrata poveća iznad ciljne stope od [9 do 11] %, aktivira se mehanizam podjele dobiti na temelju kojeg EDU II državi vraća 40 % dodatnog povrata. Stoga, ako bi cijene električne energije tijekom životnog vijeka elektrane iznosile 150 EUR/MWh, unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital tijekom životnog vijeka projekta iznosila bi [...] % prije aktivacije mehanizma podjele dobiti i [...] % nakon podjele dobiti. Na taj se način ograničava rizik od prekomjerne naknade čak i ako su cijene električne energije znatno više od očekivanih.
- (469) Iz prethodno navedenih razmatranja proizlazi da su pretpostavke o cijenama električne energije uvjerljive, a primjena mehanizma podjele dobiti na svaki višak prihoda od viših cijena električne energije, posebno nakon razdoblja ugovora o kupnji, jamči proporcionalnost u tom pogledu.
- (470) Druge temeljne pretpostavke (posebno o troškovima izgradnje i raspoloživosti) temelje se na iskustvima u drugim projektima i opisima tehničkih mogućnosti pružatelja tehnologije. Ako se pokaže da su pretpostavke u osnovnom scenariju bile preoptimistične, to bi moglo dovesti do stabilne unutarnje stope povrata (ako se povećanja troškova temelje na legitimnim razlozima i ne utječu na unutarnju stopu povrata) ili do smanjenja unutarnje stope povrata. Na temelju dostavljenih informacija o iskustvima u drugim recentnim nuklearnim projektima češka tijela dostavila

⁽¹⁸⁸⁾ Uredba (EU) 2021/1119 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. lipnja 2021. o uspostavi okvira za postizanje klimatske neutralnosti i o izmjeni uredaba (EZ) br. 401/2009 i (EU) 2018/1999 („Europski zakon o klimi”) (SL L 243, 9.7.2021., str. 1.).

⁽¹⁸⁹⁾ Na primjer, veleprodajne cijene električne energije na tržištu za dan unaprijed na Pirinejskom poluotoku bile su niže od 10 EUR/MWh u 63 % sati u tri tjedna od 26. veljače do 17. ožujka 2024. Izvor: platforma za transparentnost ENTSO-E-a.

⁽¹⁹⁰⁾ Spori pad cijena od [1 do 2] % godišnje u cijenama iz 2020. u nominalnoj je vrijednosti prekomjerno nadoknađen pretpostavljenom inflacijom od 2 %, pa se pretpostavlja da će u tom razdoblju cijene u nominalnim vrijednostima polako rasti.

su dostatne razloge na temelju kojih se može smatrati da znatno smanjenje troškova nije vjerojatno. Čak i ako bi takvo smanjenje troškova dovelo do povećanja unutarnje stope povrata, ono bi se ograničilo mehanizmom podjele dobiti. Iako postoji znatan rizik od povećanja troškova koja nadilaze pretpostavke u osnovnom scenariju, to ne bi dovelo do prekomjerne naknade.

- (471) Predviđanje troškova financiranja mnogo je pouzdanije nego predviđanje tehničkih elemenata. Temelji se na jasno definiranom trošku financiranja u okviru povratne financijske pomoći. Pretpostavke o privatnom refinanciranju mogu imati neznatan utjecaj na unutarnju stopu povrata, ali se temelje na dodacima stopi povratne financijske pomoći. Iz toga slijedi da su pretpostavke o troškovima financiranja dovoljno uvjerljive.
- (472) Financijski model, kako je opisan u odjeljku 3.6.2., koristi se za izračun izvršne cijene potrebne za postizanje unutarnje stope povrata na vlasnički kapital od [9 do 11] % tijekom radnog vijeka projekta. U početnom (ili osnovnom) scenariju kao ulazni podaci za financijski model koristi se nekoliko pretpostavki, od kojih će se mnoge ažurirati nakon sklapanja ugovora o projektiranju, nabavi i izgradnji. Kako je prethodno opisano, Komisija smatra da su te početne pretpostavke uvjerljive. Postupak ažuriranja temelji se na popisu parametara navedenom u Prilogu. Tim se iscrpnim popisom utvrđuje koji se parametri mogu ažurirati i dovesti do prilagodbe (povećanja ili smanjenja) izvršne cijene kako bi se zadržala ciljna unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital. Postupak ažuriranja stoga je dovoljno transparentan i predvidljiv.
- (473) Komisija je ocijenila funkcionalnost financijskog modela i smatra da je primjereno izračunati minimalnu izvršnu cijenu potrebnu za postizanje ciljnog povrata primjenom nekoliko ulaznih varijabli. Komisija je potvrdila da se u financijskom modelu uzimaju u obzir početne pretpostavke, uključujući funkcionalnost prilagodbe opterećenju kako je opisano u uvodnoj izjavi 149., za procjenu početne izvršne cijene od [65 do 80] EUR kojom se postiže ciljni povrat od [9 do 11] %.
- (474) Komisija je dodatno potvrdila da se u financijskom modelu mogu uzeti u obzir različite pretpostavke (scenariji) za ulazne varijable i da unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital koja je procijenjena na temelju financijskog modela reagira na odgovarajući način. Nadalje, Komisija je potvrdila da se financijski model može koristiti za određivanje potrebne izvršne cijene kojom se postiže ciljni povrat u tim različitim scenarijima.
- (475) Komisija stoga zaključuje da je financijski model projekta, uključujući njegovo funkcioniranje i temeljne pretpostavke, stoga uvjerljiv i primjeren za osiguravanje predloženog ciljnog povrata za projekt.

8.3.3.5.3. Ocjenjivanje stope povrata prema referentnim vrijednostima

8.3.3.5.3.1. Uvod

- (476) U ovom odjeljku Komisija analizira svoju ocjenu stope povrata ulaganja u EDU II. Kako bi se osigurala proporcionalnost mjere državne potpore i izbjegla prekomjerna naknada, mjera državne potpore mora zajamčiti minimalnu stopu povrata kako bi korisnik uložio u EDU II. Drugim riječima, mora zajamčiti minimalnu stopu kojom se pokriva manjak financijskih sredstava za projekt. Manjak financijskih sredstava definira se kao razlika između neto sadašnje vrijednosti činjeničnog scenarija i protučinjeničnog scenarija, a istodobno se može promatrati kao odnos između minimalnog iznosa državne potpore potrebnog kako bi mjera imala učinak poticaja na poduzeće i maksimalnog iznosa državne potpore koji će potaknuti ulaganja.
- (477) Koncept manjka financijskih sredstava iznimno je uobičajen u donošenju poslovnih odluka. Kad poduzeća čiji je cilj ostvariti maksimalnu dobit odlučuju o tome hoće li provesti neki projekt, procjenjuju vrijednost koja će se ostvariti predmetnim projektom u odnosu na alternativne načine djelovanja i odabiru onaj s najvećim očekivanim povratom. Stoga, kako bi poduzeća bila spremna provesti projekt koji nema najveći očekivani povrat, možda će im trebati poticaj u obliku državne potpore kojom se pokriva manjak financijskih sredstava.

- (478) U ovom se predmetu u činjeničnom scenariju ulaže, a u protučinjeničnom ne ulaže u projekt EDU II. Financijski model Češke daje očekivanu vrijednost projekta EDU II na datum vrednovanja, odnosno 31. prosinca 2023., tako što se diskontiraju pozitivni i negativni novčani tokovi za koje se očekuje da će ih projekt ostvariti tijekom svojeg životnog vijeka. Financijski model Češke za činjenični scenarij (tj. ulaganje u EDU II) pokazuje da predložene mjere državne potpore dovode do neto sadašnje vrijednosti činjeničnog scenarija jednake nuli i da su te mjere državne potpore dimenzionirane u tu svrhu (tj. izvršna cijena u ugovoru o kupnji izračunava se tako da neto sadašnja vrijednost projekta, uključujući potporu, iznosi nula). U ovom se predmetu u protučinjeničnom scenariju ne provodi ulaganje (tj. neto sadašnja vrijednost ulaganja u protučinjeničnom scenariju jednaka je nuli). Činjenica da su neto sadašnja vrijednost činjeničnog scenarija koja uključuje predloženu državnu potporu i neto sadašnja vrijednost protučinjeničnog scenarija iste znači da se predloženim mjerama državne potpore pokriva manjak financijskih sredstava, čime se potiče ulaganje u EDU II bez stvaranja prekomjerne naknade ⁽¹⁹¹⁾.
- (479) Nulta neto sadašnja vrijednost činjeničnog scenarija (koja je u slučaju ulaganja u EDU II dobivena uključivanjem mjera državne potpore) znači da su WACC projekta, odnosno trošak kapitala, i unutarnja stopa povrata projekta, odnosno povrat projekta, jednaki. WACC je ponderirani prosjek troška vlasničkog kapitala i troška duga, kako je objašnjeno u odjeljku 3.6.5. Stoga se u stopi povrata projekta uzima u obzir cjelokupna struktura kapitala koja se koristi za financiranje projekta, tj. vlasnički kapital koji osiguravaju dioničari i dug koji osiguravaju zajmodavci.
- (480) U slučaju elektrane EDU II Komisija se usredotočila na ocjenu ciljnog povrata na kapital. To je zato što u ovom slučaju vlasnički kapital osigurava ČEZ, a dug osigurava država (povratna financijska pomoć) po subvencioniranoj kamatnoj stopi (vidjeti odjeljak 3.7.). Dug ili zajam po subvencioniranoj stopi i ugovor za kompenzaciju razlike putem izvršne cijene mjere su za pokrivanje manjka financijskih sredstava za projekt EDU II. Stoga se utvrđivanjem proporcionalnosti troška vlasničkog kapitala jamči proporcionalnost ukupne državne potpore.
- (481) Procjenom troška vlasničkog kapitala potom se želi ocijeniti je li povrat za dioničare proporcionalan. S obzirom na trošak duga povratne financijske pomoći, nakon što se utvrdi da je ciljni povrat na kapital proporcionalan, izvršna cijena u ugovoru za kompenzaciju razlike kalibrira se tako da ukupna državna potpora pokrije manjak financijskih sredstava, tj. tako da se dobije nulta neto sadašnja vrijednost činjeničnog scenarija ⁽¹⁹²⁾. Drugim riječima, proporcionalnost državne potpore postiže se kalibriranjem izvršne cijene s obzirom na subvencionirani trošak duga i proporcionalni povrat na kapital. Zbog toga se Komisija u preostalom dijelu ovog odjeljka usredotočuje na ocjenu proporcionalnosti ciljnog povrata na kapital.

8.3.3.5.3.2. Ocjena

8.3.3.5.3.2.1. Posebna premija za veliki rizik

- (482) Komisija je u odluci o pokretanju postupka izrazila sumnje u proporcionalnost ciljnog povrata na kapital koji je predložila Češka, a posebno u potrebu da se uz osnovni povrat uključi i posebna premija za veliki rizik u iznosu od 3 do 3,5 % ⁽¹⁹³⁾.
- (483) Kad je riječ o SMRP-u, Češka je tvrdila da u odnosu na druge projekte u području proizvodnje električne energije nuklearne elektrane imaju određene jedinstvene značajke i rizike koje treba uzeti u obzir uključivanjem SMRP-a u povrat na kapital dobiven na temelju CAPM-a. Procjena Češke od 3 do 3,5 % uključivala bi te rizike, koji nisu obuhvaćeni procjenama bete diversificiranih energetske komunalnih poduzeća koja se bave tradicionalnijim oblicima proizvodnje i reguliranih poduzeća za mrežu ⁽¹⁹⁴⁾.

⁽¹⁹¹⁾ Nulta neto sadašnja vrijednost protučinjeničnog scenarija znači da je u tom scenariju poduzeće spremno provesti projekt koji osigurava povrat na kapital jednak trošku tog kapitala (tj. WACC = unutarnja stopa povrata projekta). S obzirom na to da je u tom slučaju manjak financijskih sredstava jednak neto sadašnjoj vrijednosti činjeničnog scenarija, činjenica da se državnom potporom osigurava nulta neto sadašnja vrijednost činjeničnog scenarija znači da se pretpostavlja da je i u činjeničnom scenariju WACC jednak unutarnjoj stopi povrata projekta, što je u skladu s protučinjeničnim scenarijem.

⁽¹⁹²⁾ S diskontnom stopom, ili WACC-om, koja odražava relevantni trošak duga i trošak vlasničkog kapitala.

⁽¹⁹³⁾ Odluka o pokretanju postupka, uvodna izjava 67.

⁽¹⁹⁴⁾ Odluka o pokretanju postupka, uvodna izjava 69.

- (484) Komisija je u odluci o pokretanju postupka dovela u pitanje potrebu za SMRP-om s obzirom na tri mjere potpore koje su predložene za uklanjanje rizika povezanih s nuklearnim elektranama. Tvrdila je da su rizici koje snosi ulagač nakon što se u obzir uzme zaštita koju pružaju ugovor o kupnji, povratna financijska pomoć i sporazum s ulagačem već uračunati u povrat na kapital dobivenom na temelju CAPM-a te je stoga izrazila sumnje u potrebu za dodatnom premijom za rizik ⁽¹⁹⁵⁾.
- (485) Nakon odluke o pokretanju postupka Češka je 25. rujna 2023. dostavila dokument kojim potkrepljuje uključivanje SRMP-a ⁽¹⁹⁶⁾. Komisija napominje da Češka u tom podnesku upućuje na dokumente ⁽¹⁹⁷⁾ koji ne potkrepljuju uključivanje takve premije ako je predviđena državna intervencija. To je zato što se državnom potporom eliminira potreba za većom naknadom jer se uklanja barem dio rizika koji su inače specifični za projekte ulaganja u nuklearnu energiju. Nadalje, SMRP nije uključen u projektima Hinkley Point C i Paks II ⁽¹⁹⁸⁾. Stoga Komisija zaključuje da dodavanje SMRP-a procijenjenom rasponu troška vlasničkog kapitala u ovom slučaju ne bi bilo proporcionalno.
- (486) U okviru ispitnog postupka češka tijela složila su se s tim da se SMRP neće uzeti u obzir pri izračunu troška vlasničkog kapitala. Time je otklonjena dvojba u pogledu uključivanja SMRP-a iznesena u odluci o pokretanju postupka.

8.3.5.3.2.2. Ciljna stopa povrata na kapital

- (487) U ovom odjeljku Komisija ocjenjuje je li ciljni povrat na kapital od [9 do 11] % proporcionalan. U tu svrhu uspoređuje ciljni povrat na kapital Češke s tržišno utemeljenim rasponom troška vlasničkog kapitala. Ciljni povrat na kapital koji je viši od tog raspona znači neproporcionalno visok povrat, a ciljni povrat na kapital koji je niži od tog raspona znači neproporcionalno nizak povrat (tj. povrat koji tržišni ulagač ne bi prihvatio).
- (488) Kako bi procijenila taj tržišno utemeljeni raspon troška vlasničkog kapitala, Komisija primjenjuje standardni pristup CAPM-a ⁽¹⁹⁹⁾ kojim se dobiva teoretski trošak vlasničkog kapitala, odnosno raspon troška vlasničkog kapitala, tako da se svaka njegova komponenta procijeni na temelju tržišnih podataka. Komisija nakon toga vrednuje svoju analizu usporedbom dobivenog raspona troška vlasničkog kapitala s rasponom troška vlasničkog kapitala industrija koje su usporedive s nuklearnom industrijom, a time i s EDU-om II.
- (489) Nakon što procijeni raspon troška vlasničkog kapitala, Komisija donosi zaključak o proporcionalnosti ciljnog povrata na kapital. Naposljetku ocjenjuje kako bi se ciljni povrat na kapital mijenjao u slučaju promjena troškova i vremenskog okvira.

8.3.5.3.3. Procjena troška vlasničkog kapitala

- (490) U ovom odjeljku Komisija procjenjuje vlastiti osnovni trošak vlasničkog kapitala i raspon troška vlasničkog kapitala. Raspon troška vlasničkog kapitala utvrđuje se određivanjem scenarija niskih vrijednosti i scenarija visokih vrijednosti. Za svaki od parametara troška vlasničkog kapitala Komisija objašnjava razloge za prihvatanje ili pobijanje pretpostavki Češke i navodi referentne vrijednosti na temelju općeprihvaćenih izvora.
- (491) Metodologija koju je Komisija primijenila za procjenu troška vlasničkog kapitala temelji se na standardnoj formuli CAPM-a koju je primijenila i Češka i koja je opisana u odjeljku 3.6.5.1. U nastavku je objašnjeno kako je Komisija procijenila parametre troška vlasničkog kapitala.
- (492) Kad je riječ o nerizičnoj stopi, Komisija primjećuje da je Češka procijenila njezin raspon na temelju dvogodišnjih i dvadesetogodišnjih prosjeka za tridesetogodišnje državne euroobveznice, njemačke tridesetogodišnje državne obveznice i europske korporativne obveznice s rejtingom AAA i dospijanjem od 10 ili više godina, a zatim dodala premiju kako bi te prosjeke pretvorila u raspon nerizične stope za Češku ⁽²⁰⁰⁾. Komisija smatra da je primjerenije ne

⁽¹⁹⁵⁾ Odluka o pokretanju postupka, uvodna izjava 207.

⁽¹⁹⁶⁾ Vidjeti podnesak Češke od 25. rujna 2023.

⁽¹⁹⁷⁾ Vidjeti podnesak Češke od 25. rujna 2023., tablica 15: „Studije o premijama za rizik”.

⁽¹⁹⁸⁾ Odluka u predmetu Paks II, t. 258. U odluci u predmetu Hinkley Point C ne spominje se SMRP ili slična vrsta premije.

⁽¹⁹⁹⁾ Taj pristup temelji se na Harris-Pringleovoj formuli i opisan je u odjeljku 3.6.5.

⁽²⁰⁰⁾ Za više pojedinosti vidjeti odjeljak 3.6.5.1.

uzeti u obzir korporativne obveznice kao zamjenske vrijednosti za nerizičnu stopu jer se one ne mogu smatrati nerizičnim. Nadalje, Komisija smatra da je umjesto podataka za dvogodišnje i dvadesetogodišnje razdoblje primjerenije uzeti u obzir podatke za 6 i 12 mjeseci iz istog razdoblja ⁽²⁰¹⁾. Prema tome, Komisija procjenjuje nerizičnu stopu uzimajući u obzir prosjek prinosa tridesetogodišnjih njemačkih državnih obveznica i državnih obveznica iz europodručja s rejtingom AAA u šestomjesečnom razdoblju koje počinje u srpnju 2023. i dvanaestomjesečnom razdoblju koje počinje u siječnju 2023. Ti prosjeci iznose 2,72 % kad je riječ o njemačkim državnim obveznicama i 2,55 % kad je riječ o državnim obveznicama iz europodručja ⁽²⁰²⁾. Dodavanjem premije za rizik od 0,6 % ⁽²⁰³⁾ tim nerizičnim stopama Komisija dobiva prilagođeni raspon nerizične stope od 3,09 % do 3,26 %. Radi konzervativnosti, Komisija prihvaća pretpostavku Češke od 2,3 % u njezinu scenariju niskih vrijednosti, pretpostavku od 2,72 % u njezinu osnovnom scenariju i pretpostavku od 3,26 % u njezinu scenariju visokih vrijednosti. Stoga Komisijin raspon nerizične stope iznosi od 2,30 % do 3,26 %, za razliku od češkog raspona od [2 do 5] %.

(493) Češka za premiju za tržišni rizik pretpostavlja raspon od [5 do 7] % na temelju Damodaranovih i Fernandezovih podataka, kako je objašnjeno u odjeljku 3.6.5.1. Te su baze podataka široko priznate te se primjenjuju u financijskom i poslovnom svijetu. Komisija te izvore smatra pouzdanima i u svojem scenariju niskih vrijednosti kao pretpostavku uzima prosjek Damodaranovih podataka (5,6 %) ⁽²⁰⁴⁾, a u scenariju visokih vrijednosti konzervativnu brojku Češke od 6,3 % ⁽²⁰⁵⁾. Komisija u svojem osnovnom scenariju primjenjuje konzervativnih 6,1 %, što je aritmetička sredina Damodaranovih i Fernandezovih podataka ⁽²⁰⁶⁾.

(494) Kad je riječ o beti bez efekta duga, Komisija je ocijenila metodologiju koju je predložila Češka, a koja se temelji na ponderiranom prosjeku beta usporedivih poduzeća i kojom se dobiva vrijednost bete od [...] ⁽²⁰⁷⁾. Komisija je utvrdila da je ta metodologija u skladu s općepriznatim metodologijama. ⁽²⁰⁸⁾ Smatra da je ta brojka konzervativna u usporedbi s informacijama o industriji koje navodi Damodaran, koji procjenjuje da prosječna beta bez efekta duga iznosi 0,54 za uzorak elektroenergetskih poduzeća ⁽²⁰⁹⁾. U svojem scenariju visokih vrijednosti Komisija pretpostavlja da beta za Češku iznosi 0,54. Međutim, radi konzervativnosti, u svojem osnovnom scenariju i scenariju niskih vrijednosti Komisija pretpostavlja betu od 0,51 u usporedbi s betom od [...] ⁽²¹⁰⁾ koju navodi Češka. Ta je beta rezultat konzervativne procjene na temelju podataka koje je dostavila Češka ⁽²¹¹⁾ ⁽²¹²⁾. Valja napomenuti da

⁽²⁰¹⁾ To je u skladu i s pristupom koji je Komisija primijenila u odluci u predmetu Paks II.

⁽²⁰²⁾ Kad je riječ o prinosu tridesetogodišnjih državnih obveznica iz europodručja s rejtingom AAA, podaci su preuzeti s ESB-ova portala za podatke, Krivulja prinosa promptnih cijena, dospijeće od 30 godina – državna obveznica, nominalna vrijednost, svi izdavatelji s rejtingom AAA – europodručje (https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/YC/YC.B.U2.EUR.4F.G_N_A.SV_C_YM.SR_30Y). Kad je riječ o prinosu tridesetogodišnjih njemačkih državnih obveznica, podaci su preuzeti s internetskih stranica banke Deutsche Bundesbank, Dnevni prinos tekućih tridesetogodišnjih saveznih obveznica, vremenska serija BBSSY.D.REN.EUR.A640.000000WT3030.A (Dnevni prinosi tekućih saveznih vrijednosnih papira | Deutsche Bundesbank).

⁽²⁰³⁾ Za više pojedinosti vidjeti odjeljak 3.6.5.1.

⁽²⁰⁴⁾ Za pojedinosti o procjeni te brojke vidjeti bilješku 65.

⁽²⁰⁵⁾ Ta je brojka konzervativna u usporedbi s Fernandezovim najnovijim istraživanjem o premiji tržišnog rizika, objavljenim u lipnju 2022., koje upućuje na srednju vrijednost premije za tržišni rizik od 6,7 %. Za više pojedinosti vidjeti bilješku 66.

⁽²⁰⁶⁾ Prosjek Damodaranovih 5,6 % i Fernandezovih 6,7 %. Taj je pristup u skladu s pristupom Komisije u odluci u predmetu Paks II.

⁽²⁰⁷⁾ Za više pojedinosti vidjeti odjeljak 3.6.5.1.

⁽²⁰⁸⁾ Metodologija koju primjenjuje Češka sastoji se od korištenja kombinacije dvogodišnje regresijske bete i petogodišnje regresijske bete, pri čemu prva ima ponder od dvije trećine, a druga ponder od jedne trećine. $Beta = (2/3) \text{ dvogodišnja regresijska beta} + (1/3) \text{ petogodišnja regresijska beta}$. To je ista metodologija koju primjenjuje prof. Damodaran, kako je objašnjeno na internetskoj stranici: Varijable korištene u skupu podataka (nyu.edu).

⁽²⁰⁹⁾ Vidjeti internetske stranice prof. Damodarana, podaci za 2023., datoteka „betaEurope”, industrija „power” („elektroenergetika”), gdje je navedena beta bez efekta duga prilagođena za gotovinu od 0,54.

⁽²¹⁰⁾ Riječ je o aritmetičkoj sredini petogodišnjih tjednih regresijskih beta za poduzeća usporediva s EDU-om II. Petogodišnja regresijska beta najkonzervativnija je od dvaju skupova beta (druga je dvogodišnja tjedna beta) koje Češka i Damodaran koriste u procjeni bete. Aritmetička sredina dvogodišnjih tjednih beta iznosi 0,55. Komisija nadalje navodi da beta od 0,51 odgovara konzervativnoj aritmetičkoj sredini beta neprilagođenoj za gotovinu za tri industrije koje se mogu smatrati referentnima za usporedbu s projektom EDU II: zelena i obnovljiva energija, elektroenergetika i komunalne usluge (izvor: internetske stranice prof. Damodarana, datoteka „betaEurope”).

⁽²¹¹⁾ Komisija je na temelju istog uzorka koji je koristila Češka u izračunu uklonila efekt financijske poluge na betu usporedivih poduzeća kako bi uzela u obzir porez (uz pretpostavku Damodaranove globalne porezne stope od 24,8 % u skladu s Damodaranovom datotekom „betaEurope” iz siječnja 2023., betaEurope22.xls (live.com)). To je u skladu s Hamadinim pristupom opisanim u bilješci 213., prema kojem se porezi uzimaju u obzir pri izračunu bete. Tako se dobiva procijenjena beta bez efekta duga od 0,595 u skladu s Damodaranovim pristupom objašnjenim u bilješkama 69. i 208., prema kojem se uzima ponderirani prosjek tjednih dvogodišnjih i petogodišnjih beta usporedivih poduzeća. Komisija je radi konzervativnosti iz uzorka uklonila poduzeće Nuclearelectrica. Kad se to učini, ukupna beta bez efekta duga iznosi 0,516.

⁽²¹²⁾ Ta je pretpostavka također u skladu s pretpostavkama u predmetu Paks II.

Komisija radi konzervativnosti primjenjuje standardni Hamadin pristup ⁽²¹³⁾ za procjenu bete s efektom duga, dok se Češka oslanja na Harris-Pringleov pristup ⁽²¹⁴⁾.

- (495) Češka je pretpostavila financijsku polugu od [...] % ⁽²¹⁵⁾. Komisija napominje da ciljna financijska poluga projekta iznosi [...] % ⁽²¹⁶⁾, kao i prosječna financijska poluga projekta tijekom njegova životnog vijeka ⁽²¹⁷⁾. Nadalje, Komisija navodi da je financijska poluga od [...] % unutar okvira financijskih poluga projekata koji se mogu usporediti s projektom EDU II u posljednjoj dostupnoj punoj financijskoj godini ⁽²¹⁸⁾ te da je znatno konzervativnija od financijske poluge od 98 % koja se temelji na strukturi kapitala projekta ⁽²¹⁹⁾. Nadalje napominje da je financijska poluga od [...] % uglavnom u skladu s informacijama o industriji koje navodi Damodaran, koji procjenjuje da prosječna financijska poluga za uzorak elektroenergetskih poduzeća iznosi 61,2 % ⁽²²⁰⁾. Stoga Komisija u svoja tri scenarija pretpostavlja financijsku polugu od [...] %.

8.3.3.5.3.3.1. Zaključak

- (496) Zaključci Komisije o trošku vlasničkog kapitala prikazani su u *tablici 10*. U tablici su prikazana tri scenarija troška vlasničkog kapitala koji su rezultat triju skupova pretpostavki: scenarija niskih vrijednosti, osnovnog scenarija i scenarija visokih vrijednosti.

Tablica 10

Zaključci o trošku vlasničkog kapitala

Scenariji	Niske vrijednosti	Osnovni scenarij ⁽¹⁾	Visoke vrijednosti ⁽²⁾
Nerizična stopa	2,3 %	2,7 %	3,3 %
Premija za rizik vlasničkog kapitala	5,6 %	6,1 %	6,3 %
Beta (bez efekta duga)	0,51	0,51	0,54
Financijska poluga (D / (D + E))	[...] %	[...] %	[...] %
Trošak vlasničkog kapitala	[...] %	[...] %	[...] %
Srednja vrijednost raspona troška vlasničkog kapitala	[...] %		

⁽¹⁾ Komisija napominje da, ako se u osnovnom scenariju šestomjesečna nerizična stopa od 2,7 % zamijeni dvanaestomjesečnom nerizičnom stopom od 2,5 %, i dalje se ostvaruje ciljni povrat na vlasnički kapital od [9 do 11] %.

⁽²⁾ Komisija napominje da bi trošak vlasničkog kapitala iznosio [...] % ako se u scenariju visokih vrijednosti ciljna financijska poluga EDU-a II od [...] % zamijeni prosječnom financijskom polugom od 56 % poduzeća koja se mogu usporediti s EDU-om II u posljednjoj punoj godini za koju su podaci bili dostupni u bazi podataka Bloomberg (tj. 2022.). Prema tome, i dalje bi se postigao ciljni povrat na vlasnički kapital od [9 do 11] %.

Izvor: analiza Komisije

⁽²¹³⁾ Taj se pristup temelji na Hamadinoj formuli. U skladu s tim pristupom porezni kamatni štit (tj. smanjenje poreza koje proizlazi iz dopuštenog odbitka od oporezivog prihoda) koristi se u prilagodbama bete za financijsku polugu, čime se smanjuje beta s efektom duga, a time i povrat na kapital. Hamadina formula glasi: $\beta_L = \beta_U + \left[1 + \frac{D}{E}(1 - T)\right]$, pri čemu je β_L beta s efektom duga, β_U je beta bez efekta duga, D je dug, E je vlasnički kapital, T je porezna stopa i $(1 - T)$ je porezni štit. Pretpostavlja se da porezna stopa iznosi 21 % u skladu s financijskim modelom Češke. Valja imati na umu da se u toj formuli pretpostavlja da beta duga iznosi nula.

⁽²¹⁴⁾ Za više pojedinosti vidjeti odjeljak 3.6.5.1. i bilješku 57.

⁽²¹⁵⁾ To je prosječna financijska poluga projekta za vrijeme trajanja ugovora. Za više pojedinosti vidjeti odjeljak 3.6.5.1.

⁽²¹⁶⁾ Vidjeti podnesak Češke od 21. ožujka 2024.

⁽²¹⁷⁾ Financijski model Češke.

⁽²¹⁸⁾ Omjer financijske poluge poduzeća koja se mogu usporediti s EDU-om II u posljednjoj punoj godini za koju su podaci bili dostupni u bazi podataka Bloomberg (tj. 2022.) kreće se od 41,8 % do 75,6 %, s prosjekom od 56,3 % i pragom od 68,4 % za 75. percentil. Ciljna financijska poluga od [...] % stoga je ispod 75. percentila.

⁽²¹⁹⁾ Brojka od [...] % konzervativna je i u usporedbi s rasponom od 67 do 78 %, koji se temelji na metodologiji „stvarne financijske poluge” koju je dostavila Češka i koja je opisana u odjeljku 3.6.5.1., bilješci 76.

⁽²²⁰⁾ Vidjeti internetske stranice prof. Damodarana, podaci za 2023., datoteka „dbtfundEurope23”, industrija „power” („elektroenergetika”).

- (497) Na temelju parametara troška vlasničkog kapitala prikazanih u tablici 10. dobivaju se raspon troška vlasničkog kapitala od [...] % do [...] % i prosječna vrijednost od [...] %, pri čemu se u osnovnom scenariju pretpostavlja vrijednost od [...] %. Ciljni povrat na kapital od [9 do 11] % nalazi se unutar tog raspona i niži je od prosjeka dobivenih na temelju triju scenarija. Valja napomenuti da te brojke ne uključuju SMRP zbog razloga objašnjenih u odjeljku 8.3.3.5.3.2.1. Te brojke odgovaraju češkom rasponu troška vlasničkog kapitala od [...] do [...] i prosjekom od [...], isključujući SMRP, kako je objašnjeno u odjeljku 3.6.5.1.
- (498) Vrijednosti troška vlasničkog kapitala konzervativne su jer je beta jedini parametar tog izračuna koji je specifičan za industriju, a izvedena je na temelju podataka za skupine poduzeća koja ulažu u nuklearnu energiju, ali imaju raznolike portfelje. Iako se mjerama potpore ublažavaju znatni rizici, samostalni nuklearni projekti i dalje su izloženi velikim rizicima, s mnogima od kojih se suočava i EDU II. Ti rizici uključuju znatno manju raspoloživost od očekivane, povećanja troškova izgradnje ili rada koja nisu uzrokovana legitimnim razlozima, kašnjenja u izgradnji nakon krajnjeg datuma, neplanirane prekide rada, posebno u razdobljima visokih cijena, i cijene električne energije nakon završetka razdoblja ugovora o kupnji koje bi mogle biti znatno niže od trenutačno očekivanih. Mnoge od tih rizika djelomično mogu ublažiti poduzeća s većim brojem sredstava za proizvodnju električne energije i drugim aktivnostima na energetsom tržištu, zbog čega ti rizici, ako se ostvare za te usporedive subjekte, utječu samo na dio njihova poslovanja. EDU II samostalni je nuklearni projekt i stoga je rizičniji od usporedivih projekata s raznolikim portfeljem.
- (499) Nadalje, Komisija se oslonila na Damodaranovu bazu podataka o troškovima vlasničkog kapitala na razini industrije kako bi utvrdila referentni potrebni povrat na kapital ⁽²²¹⁾. Kako bi to postigla, Komisija je razmotrila prosječni trošak vlasničkog kapitala za industrije koje su najbliže nuklearnoj industriji i dobila prosječni trošak vlasničkog kapitala od 10,21 % do 10,26 % ⁽²²²⁾. Vrijednosti troška vlasničkog kapitala izračunane za te sektore mogu se smatrati konzervativnim procjenama za nuklearne elektrane s obzirom na to da je beta jedini parametar specifičan za industriju, kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 498.
- (500) Služeći se financijskim modelom koji je dostavila Češka ⁽²²³⁾ Komisija je procijenila kako bi se unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital (ili ciljni vlasnički kapital) promijenila zbog promjena troškova izgradnje i vremena izgradnje ⁽²²⁴⁾.
- Komisija je utvrdila da unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital pada na [...] % ako se primijeni scenarij prekoračenja troškova od 10 % zbog nelegitimnih razloga. Riječ je o vjerojatnom scenariju s obzirom na nedavne događaje u nuklearnoj industriji ⁽²²⁵⁾. Ako bi umjesto toga stvarni troškovi bili za 10 % niži od očekivanih, unutarnja stopa povrata na vlasnički kapital povećala bi se na [...] %. To je, međutim, malo vjerojatan scenarij u nuklearnoj industriji.
 - Nadalje, Komisija je utvrdila da bi petogodišnje kašnjenje u izgradnji dovelo do unutarnje stope povrata na vlasnički kapital od [...] %, dok bi ta stopa iznosila [...] % ako bi se izgradnja dovršila pet godina prije roka. Kašnjenje u izgradnji realističan je scenarij koji se temelji na povijesti industrije, dok je brža izgradnja od predviđene nerealna.
- (501) Stoga je Komisija na temelju tih osjetljivosti utvrdila raspon unutarnje stope povrata na vlasnički kapital od [...] % do [...] %, pri čemu prosjek iznosi [...] %. Taj raspon nikad nije viši od raspona troškova vlasničkog kapitala od [...] % do [...] % i u prosjeku je ispod potrebne stope povrata od [9 do 11] %, čime se jamči proporcionalnost mjera državne potpore.

⁽²²¹⁾ Za podatke o WACC-u po državama koji se odnose na 2023. vidjeti „Data” („Podaci”), „Archived data” („Arhivirani podaci”), „Cost of capital by industry” („Trošak kapitala po industriji”), „Europe” („Europa”), „1/23” na <http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/>. Ta baza podataka dio je globalne baze podataka i obuhvaća europske zemlje (koje su označene kao Zapadna Europa). Međutim, države su dodatno grupirane, a Češka je dio podskupine pod nazivom „Developed Europe” („Razvijena Europa”), vidjeti kartice „Global alphabetical” („Globalno abecednim redom”) i „Europe by industry” („Europa po industriji”), datoteka <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/indname.xls>.

⁽²²²⁾ Riječ je o sljedećim industrijama: zelena i obnovljiva energija, elektroenergetika i komunalne usluge (općenito). Trošak vlasničkog kapitala za industriju zelene i obnovljive energije iznosi 10,65 %, za elektroenergetiku 9,98 % i za komunalne usluge (općenito) 10,01 %. Aritmetička sredina tih vrijednosti iznosi 10,21 %, a ponderirani prosjek (u kojem su ponderi broj poduzeća uključenih u uzorak) 10,26 %. Vidjeti Damodaran, siječanj 2023., datoteka „waccEurope”.

⁽²²³⁾ Financijski model Češke.

⁽²²⁴⁾ Kako bi provjerila te osjetljivosti, Komisija nije promijenila nijednu drugu pretpostavku, uključujući izvršnu cijenu.

⁽²²⁵⁾ Vidjeti odjeljak 8.3.3.3.

8.3.3.5.4. Odabir ČEZ-a kao nositelja projekta

- (502) U odluci o pokretanju postupka Komisija nije bila sigurna bi li ČEZ bio najučinkovitiji operator te je konkretno postavila pitanje je li otvoreni postupak odabira nositelja projekta mogao dovesti do smanjenja potpore potrebne za realizaciju projekta.
- (503) Prvo, Češka i ČEZ u svojim su primjedbama na odluku o pokretanju postupka naveli da odabir ČEZ-a kao nositelja projekta dovodi do znatnih ušteda troškova i vremena. Konkretno, Češka je napomenula da odabir ČEZ-a sprečava nastanak dodatnih troškova u iznosu od približno [200 – 700] milijuna EUR (vidjeti uvodnu izjavu 254.). Slično tomu, ČEZ je naveo da su zahvaljujući odabiru njega kao nositelja projekta troškovi projekta potencijalno smanjeni za procijenjenih [200 – 700] milijuna EUR u usporedbi s novom nuklearnom elektranom drugog operatora (vidjeti uvodnu izjavu 339.). Komisija smatra da se navedene uštede troškova, koje se sastoje od vrijednosti kupljene lokacije, troškova pribavljanja dozvola i aktivnosti razvoja koje je ČEZ već proveo, čine uvjerljivima i da nisu obuhvaćene procjenama kapitalnih izdataka projekta, zbog čega je iznos potpore za projekt manji u odnosu na situacije otvorenog načina odabira. Na temelju toga formulom za naknadu i mehanizmom kontrole prekomjerne naknade (vidjeti odjeljke od 8.3.3.5.1. do 8.3.3.5.3.) potpora se ograničava na nužni minimum.
- (504) Drugo, s obzirom na cjelokupni plan projekta i raspodjelu rizika između korisnika i države te strukturu poticaja mjera potpore, troškovi izgradnje i operativni troškovi trebali bi se zadržati na najmanjoj mogućoj razini. Iako su mjerama potpore ublaženi mnogi rizici, EDU II i dalje je izložen rizicima povećanja troškova izgradnje i rada koji nisu uzrokovani legitimnim razlozima te rizicima kašnjenja u izgradnji nakon krajnjeg datuma, što je poticaj za smanjenje troškova i kašnjenja. U fazi izgradnje i razvoja projekta ukupni maksimalni dodatni kapital za nepredviđene troškove ČEZ-a namijenjen financiranju prekoračenja troškova iznositi će 1,95 milijardi EUR (uvodna izjava 197.). Nadalje, kako je objasnila Češka, ažuriranjem ulaznih vrijednosti financijskog modela kako bi se uzeli u obzir rezultati natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju trebala bi se zajamčiti konkurentnost stvarnih troškova izgradnje na temelju kojih se izračunava izvršna cijena u ugovoru o kupnji, čime bi se uklonili neopravdani nepredviđeni troškovi u temeljnim pretpostavkama financijskog modela o troškovima (uvodna izjava 457.). Naposljetku, mehanizmom podjele dobiti potiče se EDU II da dodatno smanji troškove i ostvari veće povrate, koje će djelomično dijeliti s državom.
- (505) S obzirom na prethodno navedeno Komisija zaključuje da paket potpore za projekt uključuje potrebne zaštitne mjere i poticaje za smanjenje troškova, a time i iznosa potpore potrebnog za projekt, te smatra da nije vjerojatno da bi otvoreni postupak odabira nositelja projekta doveo do manjih iznosa potpore.

8.3.3.6. Izbjegavanje neopravdanih negativnih učinaka na tržišno natjecanje i trgovinu te test ravnoteže

- (506) Da bi mjera bila spojiva s unutarnjim tržištem, negativni učinci mjere u smislu narušavanja tržišnog natjecanja i učinka na trgovinu među državama članicama moraju biti ograničeni i manji od pozitivnih učinaka potpore.
- (507) Komisija je u odluci o pokretanju postupka smatrala da bi projekt mogao narušiti tržišno natjecanje na više načina.
- (508) Prvo, Komisija je dovela u pitanje tehničke i gospodarske razloge na temelju kojih je ČEZ (kao jedini vlasnik EDU-a II) odabran kao korisnik mjere s obzirom na to da nije proveden natječajni postupak ili postupak odabira. Konkretno, u toj fazi nije bilo jasno postoje li drugi, potencijalno učinkovitiji operatori koji su spremni provesti projekt uz manju potporu.
- (509) Drugo, Komisija je izrazila zabrinutost da bi uvjeti ugovora o otkupu između EDU-a II i SPN-a mogli dovesti do neučinkovitog rada EDU-a II i narušiti redoslijed vrijednosti tržišta električne energije tako što će istisnuti jeftinije tehnologije kao što su obnovljivi izvori energije.

- (510) Treće, Komisija je uputila na snažan položaj ČEZ-a na češkom tržištu električne energije i istaknula pitanje mogućeg narušavanja strukture tržišta zbog predmetne mjere potpore, na primjer istiskivanjem alternativnih ulaganja.
- (511) Četvrto, Komisija u trenutku donošenja odluke o pokretanju postupka nije mogla u potpunosti isključiti mogućnost da ČEZ naruši funkcioniranje silaznog tržišta tako što će utjecati na tržišnu cijenu ili primjenjivati druge vrste strateškog ponašanja koje mu omogućuje velika količina proizvodnje koja proizlazi iz, na primjer, zadržavanja kapaciteta.
- (512) Naposljetku, Komisija nije imala dovoljno utvrđenih informacija za procjenu učinaka SPN-a na tržište.

8.3.3.6.1. Odabir ČEZ-a kao nositelja projekta ⁽²²⁶⁾

- (513) Komisija je u odluci o pokretanju postupka napomenula da je ČEZ odabran kao nositelj projekta bez natječaja, postupka odabira ili javnog poziva na iskaz interesa te nije bila sigurna na temelju kojih je tehničkih i gospodarskih razloga ČEZ odabran. S obzirom na prethodno navedeno Komisija dvojila u pogledu toga bi li odabir ČEZ-a kao nositelja projekta mogao dovesti do mogućeg narušavanja strukture tržišta.
- (514) Nakon donošenja odluke o pokretanju postupka češka tijela objasnila su da su razmotrena alternativna rješenja za ulogu nositelja projekta i da je ČEZ odabran kao najpoželjnija opcija (vidjeti uvodne izjave od 50. do 59.).
- (515) Češka tijela nadalje su navela da je ČEZ najprikladniji odabir za nositelja projekta s obzirom na njegovu sposobnost i poticaje za provedbu projekta, pitanja sigurnosti opskrbe energijom, interese nacionalne sigurnosti i tehnološku neutralnost (vidjeti uvodnu izjavu 247.).
- (516) Nadalje, češka tijela objasnila su da odabir ČEZ-a dovodi do znatnog povećanja učinkovitosti, sprečava nastanak dodatnih troškova te da zahvaljujući takvom odabiru nema potrebe za uređivanjem zasebne lokacije. Stoga takav odabir omogućuje ostvarivanje znatnih prednosti u pogledu vremenskog rasporeda provedbe projekta koje alternativne strukture ne bi mogle replicirati (vidjeti uvodnu izjavu 248.).
- (517) Češka tijela objasnila su znatne prednosti u pogledu vremenskog rasporeda provedbe pripremnim radovima koje je ČEZ dosad već poduzeo. Grupa ČEZ vlasnik je predložene lokacije za nuklearnu elektranu. Postupak stjecanja zemljišta potrebnog za gradilište započeo je u travnju 2008., a dovršen je 2021. (uvodna izjava 249.). Osim toga, ČEZ je proveo studije izvedivosti te aktivnosti izdavanja dozvola i razvoja kako bi skratio vrijeme i smanjio troškove Češke za razvoj projekta. ČEZ je uz to do početka 2021. pribavio sva ključna odobrenja i dozvole potrebne za provedbu projekta u skladu s planom projekta (kao što su lokacijska dozvola nuklearno postrojenje i procjena utjecaja na okoliš (uvodna izjava 250.). Za izdavanje lokacijske dozvole za nuklearno postrojenje obično je potrebno šest do sedam godina, a za pribavljanje procjene utjecaja na okoliš tri do pet godina.
- (518) Nadalje, češka tijela objasnila su da ČEZ kao vlasnik i operator nuklearne elektrane odlično poznaje i razumije zakonodavstvo u Češkoj i regulatorne zahtjeve za novu nuklearnu elektranu, uključujući zahtjeve za izdavanje dozvola (uvodna izjava 251.). Osim toga, ČEZ i EDU II članovi su nekoliko međunarodnih organizacija te kao takvi imaju pristup normama i postupcima koje regulatorna tijela u cijelom svijetu priznaju i čiju primjenu potiču radi promicanja kontinuiranog poboljšanja (vidjeti uvodnu izjavu 251.).
- (519) Češka tijela dodatno su naglasila ključnu ulogu projekta u sigurnosti opskrbe Češke električnom energijom u budućnosti, posebno s obzirom na to da se elektrane na ugljen stavljaju izvan pogona. Konkretno, češka tijela objasnila su da će kraće razdoblje razvoja projekta doprinijeti rješavanju predviđenog manjka kapaciteta. Razvoj drugog projekta na drugoj lokaciji u znatno duljem razdoblju ne bi mogao odgovoriti na neposredne potrebe sustava za sigurnošću opskrbe (vidjeti uvodnu izjavu 252.).

⁽²²⁶⁾ Radi jasnoće, u odjeljku 8.3.3.5.4. odabir ČEZ-a kao nositelja projekta ocijenjen je s obzirom na njegov učinak na proporcionalnost potpore. U ovom odjeljku odabir ČEZ-a kao nositelja projekta ocjenjuje se s obzirom na njegove moguće neopravdane negativne učinke na tržišno natjecanje i trgovinu.

- (520) Nadalje, Češka je objasnila da, ako bi bilo koji alternativni nositelj projekta osigurao potencijalno prikladnu lokaciju za nuklearnu elektranu na državnom području Češke, to bi dovelo do znatnih kašnjenja u realizaciji projekta u usporedbi s ČEZ-om. Konkretno, češka tijela procjenjuju da bi u tom protučinjeničnom scenariju kašnjenje iznosilo do 14 godina u odnosu na vremenski raspored predmetnog projekta. U protučinjeničnom scenariju nije se moglo isključiti da bi se u fazama karakterizacije lokacije ili planiranja, koje su uspješno provedene za EDU II, mogli pojaviti problemi ili kašnjenja, što bi dovelo do većih rizika i troškova za razvoj projekta. U svakom slučaju, češka tijela tvrde da u Europi nema primjera tehnološki neutralnog i iskusnog nuklearnog operatora koji je projektirao nuklearnu elektranu izvan svoje zemlje (vidjeti uvodnu izjavu 253.) ⁽²²⁷⁾.
- (521) Češka ističe i dodatne troškove koji bi nastali ako projekt ne bi razvijao ČEZ nego neki drugi nositelj projekta. Prema njezinoj procjeni ti bi troškovi iznosili najmanje [200 – 700] milijuna EUR (vidjeti uvodnu izjavu 254.). Slično tomu, ČEZ procjenjuje da bi u usporedbi s drugim operatorima ušteda troškova iznosila oko [200 – 700] milijuna EUR.
- (522) Češka tijela nadalje su navela da je odabir ČEZ-a kao nositelja projekta u skladu s prethodnim nuklearnim projektima koje je ocijenila Komisija i u kojima zbog posebnosti tih projekata nisu provedeni otvoreni natječajni postupci za odabir nositelja projekata (vidjeti uvodnu izjavu 255.).
- (523) Češka je dostavila i dokaze o ČEZ-ovu iskustvu u uspješnoj izgradnji i radu nuklearnih elektrana (vidjeti uvodnu izjavu 256.).
- (524) Nadalje, osim pitanja sigurnosti opskrbe i nacionalne sigurnosti, Češka naglašava perspektivu financijske sigurnosti jer ČEZ ima snažan državni kreditni rejting (vidjeti uvodnu izjavu 257.).
- (525) Naposljetku, Češka je navela da bi natječaj u kojem bi za nositelja projekta mogao biti odabran drugi subjekt, a ne ČEZ, podrazumijevao znatne poteškoće. U biti ističe da u tom slučaju tržišno natjecanje na toj razini projekta ne bi dalo nikakve rezultate kad je riječ o odabiru najučinkovitijeg operatora. Ističući prethodno navedene razloge, Češka smatra da se nedostaci tog postupka, posebno kašnjenja i dodatni troškovi koji bi nastali te sigurnosna pitanja povezana s bilo kojim drugim potencijalnim kandidatom, ne bi mogli neutralizirati s obzirom na to da se traženjem iskaza interesa od drugih strana ili organizacijom natječaja ne bi ostvarile nikakve koristi za tržišno natjecanje. Češka navodi i da nijedna treća strana ni u jednoj fazi planiranja projekta nije uložila pritužbu ili prigovor na imenovanje ČEZ-a nositeljem projekta.
- (526) Štoviše, nijedan konkurent ni treća strana nisu izrazili zabrinutost zbog odabira ČEZ-a kao nositelja projekta. S druge strane, neke treće strane izričito su navele da ne dijele zabrinutost Komisije zbog odabira ČEZ-a bez natječaja ili savjetovanja te su smatrale da je potpuno opravdano energetskom poduzeću u državnom vlasništvu povjeriti dužnost planiranja izgradnje i rada nove nuklearne elektrane (vidjeti uvodne izjave 300. i 301.).
- (527) S obzirom na prethodno navedeno Komisija smatra da su Češka i treće strane svojim argumentima iznesenima u okviru formalnog ispitnog postupka u dovoljnoj mjeri otklonile sumnje koje je Komisija iznijela u odluci o pokretanju postupka u pogledu odabira ČEZ-a kao nositelja projekta i mogućeg narušavanja strukture tržišta. Komisija napominje da se time ne dovodi u pitanje mogućnost da će za buduće nuklearne projekte biti potreban otvoreniji postupak odabira kako bi se potpora ograničila na nužni minimum.
- (528) Naposljetku, Komisija smatra da odabir ČEZ-a kao nositelja projekta vjerojatno neće dovesti do neopravdanog narušavanja tržišnog natjecanja, kako je dodatno objašnjeno u odjeljku 8.3.3.6.3. Isto tako, za vrijeme provedbe formalnog ispitnog postupka nijedan konkurent ni bilo koja treća strana nisu ukazali na neopravdano narušavanje tržišnog natjecanja zbog odabira ČEZ-a kao nositelja projekta.

⁽²²⁷⁾ Komisija napominje da, iako mnogim nuklearnim elektranama upravljaju operatori sa sjedištem u državi članici ulaganja, to nije uvijek slučaj (npr. EDF koji je odabran kao operator u Ujedinjenoj Kraljevini).

8.3.3.6.2. Ugovor o kupnji električne energije

- (529) U odluci o pokretanju postupka Komisija je izrazila zabrinutost da bi se uvjetima ugovora o kupnji energije između EDU-a II i SPN-a u osnovi umanjili poticaji za proizvodnju električne energije kad je to najpotrebnije koji se temelje na varijacijama cijene električne energije. Komisija je napomenula da bi fiksna cijena u ugovoru o kupnji energije mogla potaknuti EDU II da proizvodnju održava na tehničkom maksimumu i u tržišnim uvjetima u situacijama u kojima bi smanjenje proizvodnje bilo učinkovitije za sustav. To je posebno važno s obzirom na dugi radni vijek nove nuklearne elektrane od 60 godina jer bi buduća kombinacija izvora energije, koja je obilježena većim udjelima energije iz obnovljivih izvora s obično vrlo niskim graničnim troškovima, mogla, ovisno i o drugim kretanjima kao što su ona u području skladištenja ili proizvodnje vodika, dovesti do veće volatilnosti, uključujući razdoblja niskih ili čak negativnih cijena ⁽²²⁸⁾. Komisija nije bila sigurna da se taj učinak na učinkovite signale za dispečiranje ne bi mogao smanjiti a da se pritom ipak ostvare ciljevi mjere ⁽²²⁹⁾.
- (530) Naime, proizvođač koji prima fiksnu naknadu za svaki proizvedeni MWh neće imati koristi od praćenja tržišnog cjenovnog signala i povećanja proizvodnje u vrijeme visokih cijena (oskudica) ili smanjenja proizvodnje u vrijeme niskih ili negativnih cijena (obilje) ili planiranja održavanja u razdobljima niske potražnje (npr. tijekom ljetnih mjeseci). Naprotiv, fiksnom naknadom po MWh proizvođača se potiče na maksimalnu proizvodnju u vrijeme negativnih cijena, čime se stvara negativan učinak iz perspektive sustava te može doći do istiskivanja čak i obnovljive energije s niskim graničnim troškovima. Nadalje, fiksnom naknadom za sve sate proizvodnje potiču se ulaganja u elektrane koje su optimizirane za rad pri baznom opterećenju i kojima nedostaje fleksibilnost za brzo povećanje i smanjenje ili prilagodbu opterećenju. Konkretno s obzirom na potrebu da se ubrza uvođenje obnovljivih izvora energije radi dekarbonizacije proizvodnje električne energije u EU-u i promjenjivu proizvodnju energije u mnogim postrojenjima za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, niskougljične elektrane koje tehnički mogu osigurati fleksibilnost sustava i koje imaju gospodarski poticaj da iskoriste tu fleksibilnost posebno su vrijedne jer elektroenergetski sustav ostvaruje koristi od njih.
- (531) Komisija smatra da formula za naknadu iz ugovora o kupnji koja ima učinke slične ugovoru za kompenzaciju razlike, kako je opisana u uvodnim izjavama od 88. do 91., osim što osigurava stabilnost prihoda i ograničava prekomjernu naknadu (kako je objašnjeno u odjeljku 8.3.3.5.1.1.), pruža poticaje za učinkovit rad elektrane i stoga ograničava negativne učinke na tržišno natjecanje i trgovinu. To se uglavnom postiže komponentom izloženosti tržištu, kao i određenim odabirima parametara u komponenti *ex post* namirenja.
- (532) Na temelju komponente izloženosti tržištu elektrani se pružaju poticaji za učinkovit rad jer elektrana prima naknadu za svaku jedinicu proizvedene energije po stvarnoj cijeni po satu na tržištu za dan unaprijed ⁽²³⁰⁾. Na temelju tržišnog cjenovnog signala i vlastitih operativnih troškova elektrana ima poticaj za učinkovito dispečiranje iskorištavanjem vlastitog potencijala tehničke fleksibilnosti. Elektranu se potiče da smanji proizvodnju kad je tržišna cijena niža od njezina operativnog troška te da poveća proizvodnju kad je tržišna cijena viša. Iako elektrana podliježe tehničkim ograničenjima (kao što su brzina povećanja i smanjenja te zahtjevi u pogledu minimalnog opterećenja kako bi se

⁽²²⁸⁾ Vidjeti npr. odjeljak 6.2.6.4. „Razina i volatilnost veleprodajnih cijena” procjene učinka priložene paketu „Čista energija za sve Europljane”, SWD(2016) 410 final od 30. studenog 2016., u kojem se navodi da će „poboljšani model tržišta dovesti do veće volatilnosti prosječnih cijena po satu, djelomično zbog uvođenja lokacijskih signala koji otkrivaju različitu vrijednost električne energije u različitim čvorovima. Međutim, ta će volatilnost biti relativno ograničena i neće biti rezultat ekstremnih fluktuacija cijena između nule i vrijednosti neisporučene energije. Zabilježeni rasponi cijena bit će relativno ograničeni dok god udio promjenjive proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora ostane unutar određenih granica. Međutim, ako udio električne energije iz obnovljivih izvora, a posebno tehnologije za promjenjivu proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora, premaši ta okvirna ograničenja, volatilnost cijena mogla bi se znatno povećati ako još ne budu uspostavljeni drugi resursi, kao što su skladišta, koji bi apsorbirali velik dio te energije. Kao što se može vidjeti u tablici u nastavku, predviđa se da će 2050. udio električne energije iz obnovljivih izvora iznositi gotovo 60 %. U tom se slučaju razlika između cijena baznog opterećenja i vršnog opterećenja znatno povećava, uglavnom zbog nižih cijena baznog opterećenja u usporedbi s prethodnim razdobljima. Međutim, prosječne tržišne cijene za dan unaprijed ostaju visoke u cijelom razdoblju obuhvaćenom projekcijom jer se očekuje da će se proizvodnja električne energije u toplinskim postrojenjima i dalje odvijati uz granični trošak (na temelju čega se utvrđuje tržišna cijena za dan unaprijed) u većini sati u godini.”

⁽²²⁹⁾ Odluka o pokretanju postupka, uvodna izjava 224.

⁽²³⁰⁾ Prema ugovoru o kupnji i cjelokupnoj strukturi potpore naknada na temelju komponente izloženosti tržištu isplaćuje se elektrani putem SPN-a. Međutim, budući da elektrana zadržava sva prava dispečiranja i da je naknada izravno povezana sa stvarnim cijenama po satu na tržištu za dan unaprijed, operativni poticaji za elektranu trebali bi biti kao da elektrana sama trguje izravno na tržištu.

spriječio potpuni prekid rada), to potiče operatora elektrane da što bolje iskoristi tehnički dostupnu fleksibilnost. Nadalje, elektranu se potiče da učinkovito planira održavanje i opskrbu gorivom u razdobljima nižih očekivanih cijena.

(533) Odabirom parametara u komponenti *ex post* namirenja podupiru se poticaji za učinkovit rad koji proizlaze iz izloženosti tržišnim cijenama.

1. Prvo, referentna cijena definira se kao *ex post* prosjek tržišnih cijena po satu u godini dana. Komponenta namirenja ne utvrđuje se tijekom godine i stoga se elektranu općenito potiče da donosi odluke o nenarušenom dispečiranju samo na temelju tržišnog cjenovnog signala. Nadalje, poticaji za zlouporabu koja dovodi do viših tržišnih cijena (kao što je zadržavanje kapaciteta, vidjeti odjeljak 8.3.3.6.3.) ublaženi su jer bi više tržišne cijene dovele do više referentne cijene, a time i do manjeg iznosa plaćanja na temelju komponente namirenja.
2. Drugo, jednogodišnje referentno razdoblje dovoljno je dugo da se osigura izloženost elektrane tržišnoj cijeni u referentnom razdoblju, što pruža snažnije poticaje za učinkovito dispečiranje te planiranje održavanja i opskrbe gorivom u usporedbi s kraćim referentnim razdobljem. Elektrana ima poticaje da iskoristi svoju fleksibilnost kako bi više radila u vrijeme posebno visokih tržišnih cijena, a manje u vrijeme posebno niskih tržišnih cijena.
3. Treće, komponenta namirenja definira se za fiksnu, unaprijed utvrđenu godišnju proizvodnju (referentna količina), podložno prilagodbama koje se razmatraju u nastavku. Stoga odluke o dispečiranju i količina energije proizvedene u elektrani koja iz tih odluka proizlazi općenito ne utječu na komponentu namirenja, što omogućuje nenarušene i učinkovite poticaje za rad elektrane koji se temelje samo na tržišnom signalu. Referentna količina određuje se na temelju ciljne razine proizvodnje elektrane u referentnom razdoblju.

(534) Prilagodbe komponente *ex post* namirenja kako je opisano u uvodnim izjavama 88. i 90. ograničavaju, s jedne strane, razliku koju će elektrana možda morati vratiti, čime se osigurava zaštita od prekomjernih rizika od neplaniranih prekida rada kad su cijene visoke, dok s druge strane ograničavaju komponentu namirenja kad su cijene vrlo niske, čime se osigurava zaštita od prekomjerne naknade u vrijeme negativnih cijena. Oblik tih prilagodbi kalibriran je kako bi se u velikoj mjeri zadržao opseg poticaja za učinkovit rad koji su osigurani elementima formule koja ima učinke slične ugovoru za kompenzaciju razlike kako je prethodno opisano. Općenito, poticaji za učinkovit rad koji se osiguravaju na temelju formule za naknadu iz ugovora o kupnji koja ima učinke slične ugovoru za kompenzaciju razlike jamče da se potporom elektrani ne pružaju poticaji za neučinkovit rad kad su tržišne cijene niže od njezinih operativnih troškova. Neučinkovit rad narušio bi redosljed vrijednosti tržišta električne energije i doveo do opasnosti od istiskivanja jeftinijih tehnologija kao što su obnovljivi izvori energije. Nadalje, to bi moglo negativno utjecati na integraciju tržišta i razvoj obnovljivih izvora energije. Taj učinak na učinkovitost vidljiv je i iz činjenice da češka tijela procjenjuju da će prema formuli za naknadu koja ima učinke slične ugovoru za kompenzaciju razlike elektrana u prosjeku raditi s manjim kapacitetom nego da radi uz maksimalno povećanje proizvodnje (vidjeti uvodnu izjavu 150.), što ostavlja više „prostora“ za jeftinije tehnologije kao što su obnovljivi izvori energije.

(535) Komisija napominje i da u ugovoru o kupnji nije predviđena izravna preraspodjela prihoda koji proizlaze iz ugovora o kupnji potrošačima električne energije. Nadalje, ne očekuje se da će nuklearna elektrana često biti elektrana koja određuje cijenu na češkom tržištu. Iako povratna financijska pomoć i zaštita od promjene zakona ili politike smanjuju ukupne troškove projekta i time povećavaju potencijalne prihode koji proizlaze iz ugovora o kupnji u usporedbi s onima koji bi se ostvarili u okviru mjere koja se financira isključivo na temelju ugovora za kompenzaciju razlike, to ne dovodi do povećane raspodjele prihoda koji proizlaze iz ugovora za kompenzaciju razlike potrošačima u usporedbi s mjerom koja se financira isključivo na temelju ugovora za kompenzaciju razlike. Kombinacija tih triju mjera stoga ne može dovesti ni do kakvog narušavanja tržišnog natjecanja na razini potrošača putem mehanizama raspodjele prihoda.

(536) Na temelju prethodno navedenog Komisija smatra da se promjenama koje je Češka uvela za vrijeme provedbe formalnog ispitnog postupka u dovoljnoj mjeri otklanjaju sumnje koje je Komisija iznijela u odluci o pokretanju postupka u pogledu poticaja koji proizlaze iz formule za naknadu.

8.3.3.6.3. Učinci na strukturu tržišta, mogućnost da ČEZ manipulira cijenama i zadrži kapacitete

- (537) U odluci o pokretanju postupka Komisija je izrazila zabrinutost zbog učinaka osnivanja EDU-a II na strukturu tržišta te mogućnosti da EDU II manipulira tržištem u korist ČEZ-a. Konkretno, Komisija je uputila na snažan položaj ČEZ-a na češkom tržištu električne energije i nije mogla u potpunosti isključiti moguća narušavanja strukture tržišta zbog predmetne mjere potpore, na primjer konsolidacijom tržišne snage, istiskivanjem alternativnih ulaganja ili narušavanjem prekograničnih tokova. Nadalje, Komisija nije mogla u potpunosti isključiti mogućnost da EDU II naruši funkcioniranje tržišta tako što će utjecati na tržišne cijene ili primjenjivati određene vrste strateškog ponašanja koje mu omogućuje velika količina proizvodnje koja proizlazi iz zadržavanja kapaciteta. Na primjer, Komisija je postavila pitanje bi li u razdoblju visokih tržišnih cijena EDU II imao gospodarske poticaje za smanjenje proizvodnje kako bi se povećala tržišna cijena i kako bi druge jedinice ČEZ-a mogle prodavati više energije po višim tržišnim cijenama.

Učinci na strukturu tržišta

- (538) Komisija napominje da je češko tržište proizvodnje električne energije obilježeno visokom tržišnom koncentracijom jer je grupa ČEZ 2020. činila znatan udio od 60,29 % kapaciteta za proizvodnju energije koja se može dispečirati⁽²³¹⁾, uključujući neto uvoz. Istovjetni tržišni udio uzimajući u obzir ukupni proizvodni kapacitet 2020. iznosio je 64,29 %. Takva koncentracija tržišta mogla bi narušiti učinkovito tržišno natjecanje jer bi mogla služiti kao prepreka ulasku novih sudionika na tržište i uzrokovati rizik likvidnosti ograničavanjem broja dostupnih ponuda za opskrbu.
- (539) Češka objašnjava da će se prema projekcijama tržišni udio ČEZ-a znatno smanjiti i da proizvodni kapacitet za koji se predmetnim paketom potpore pružaju poticaji (tj. projekt) neće znatno utjecati na ČEZ-ovu snagu na češkom tržištu električne energije. Konkretno, očekuje se da će se tržišni udio ČEZ-a u kapacitetu za proizvodnju energije koja se može dispečirati (ne računajući EDU II) smanjiti na 45,06 % u 2040. i na 28,40 % u 2050., dok će povećanje zbog projekta iznositi 4,19 postotnih bodova u 2040. i 5,23 postotna boda u 2050. Slično tomu, očekuje se da će se tržišni udio ČEZ-a u ukupnom proizvodnom kapacitetu smanjiti na 45,15 % u 2040. i 18,98 % u 2050., dok će se zbog projekt povećati za 12,83 postotna boda u 2040. i 10,27 postotnih bodova u 2050.
- (540) Komisija je ocijenila podatke na kojima se temelje te procjene i smatra ih uvjerljivima, ali konzervativnima s obzirom na to da su planovi čeških tijela za dekarbonizaciju u međuvremenu postali ambiciozniji. Konkretno, prethodno navedene procjene tržišnih udjela, koje su preuzete iz izvješća društva Oxera, temelje se na pretpostavkama da će se većina elektrana na ugljen zatvoriti do 2038. (konkretno, Češka je uputila na planove ČEZ-a da smanji kapacitet za proizvodnju energije iz ugljena za gotovo pola, odnosno na 3 GW do 2025. i na 2 GW do 2030.) i da će četiri jedinice elektrane Dukovany I biti stavljene izvan pogona u razdoblju od 2045. do 2047. Komisija smatra da su te pretpostavke prilično konzervativne jer je Češka potvrdila planove za postupno ukidanje ugljena do 2033. Stoga će se tržišni udio ČEZ-a u narednim godinama vjerojatno smanjivati brže zbog ukidanja lignita te će u trenutku predviđenog početka rada EDU-a II biti na nižoj razini nego što je predviđeno u izvješću društva Oxera. Nadalje, da bi postojeći nuklearni kapaciteti elektrane Dukovany I nastavili s radom do razdoblja od 2045. do 2047., potrebno je odobrenje Ureda za nuklearnu sigurnost, koje u trenutku donošenja odluke još nije bilo pribavljeno.
- (541) Komisija smatra da struktura projekta, koja podrazumijeva da se sva električna energija koju EDU II proizvede za vrijeme trajanja ugovora o kupnji mora prodati SPN-u, činjenica da SPN i EDU II / ČEZ ne mogu koordinirati trgovanje električnom energijom i obveze trgovanja koje se nakon isteka ugovora o kupnji primjenjuju na EDU II / ČEZ u dovoljnoj mjeri za ublažavaju mogući dodatni pojačani utjecaj koji bi ČEZ zbog projekta mogao imati na češko tržište električne energije.

⁽²³¹⁾ Kapacitet koji se može dispečirati obuhvaća sve termoelektrane, nuklearne elektrane i reverzibilne hidroelektrane.

- (542) Komisija napominje da će zahtjev da SPN stavlja električnu energiju na tržište u skladu s obvezama u pogledu trgovanja električnom energijom (vidjeti odjeljak 3.6.4.) doprinijeti likvidnosti kratkoročnih tržišta u Češkoj. Stabilna ponuda električne energije na kratkoročnom tržištu pod nediskriminirajućim uvjetima mogla bi opskrbljivačima koji se natječu s ČEZ-om na maloprodajnom tržištu olakšati ulazak ili širenje na tržištu. To posebno vrijedi ako električna energija koju SPN stavlja na tržište zamjenjuje drugu postojeću proizvodnju ČEZ-a, koju ČEZ može izravno koristiti i za svoje maloprodajne djelatnosti te tako zaobići veleprodajno tržište.
- (543) Kad je riječ o mogućim učincima mjere na ulazak novih subjekata na tržište proizvodnje, Komisija podsjeća na svoju ocjenu iz uvodne izjave 415., koja pokazuje da projekt vjerojatno neće istisnuti alternativna ulaganja, osim što, u najgorem slučaju, može doći do blagog kašnjenja u izgradnji vjetroelektrana. Osim toga, formulom za naknadu iz ugovora o kupnji smanjuje se učinak mjere na tržišno natjecanje kad je riječ o tržišno utemeljenim ulaganjima u obnovljive izvore energije jer se pružaju financijski poticaji za učinkovit rad i time ograničava moguće narušavanje redoslijeda vrijednosti tržišta električne energije ili istiskivanje jeftinijih tehnologija (vidjeti uvodnu izjavu 534.).
- (544) Nadalje, Komisija napominje da Češka procjenjuje da će očekivano ukidanje proizvodnje električne energije iz kamenog ugljena i lignita dovesti do znatnog smanjenja kapaciteta od približno 6,5 GW, a očekivano postupno zatvaranje postojećih nuklearnih jedinica elektrane Dukovany I u razdoblju od 2045. do 2047. dovest će do dodatnog manjka u proizvodnji od približno 2 GW, od čega će se projektom pokriti samo 1,2 GW. Nadalje, u narednih 15 godina očekuje se i znatno povećanje predviđene potražnje za električnom energijom (vidjeti uvodnu izjavu 14.).
- (545) Komisija prima na znanje i primjedbe Češke o tome da je zemljopisno tržište šire od Češke. Naime, elektroenergetska mreža Češke usko je povezana sa susjednim državama članicama (vidjeti bilješku 134.), a cijena na češkom tržištu često se određuje na temelju proizvodnje električne energije u drugim državama članicama (vidjeti uvodne izjave 262., 551. i 552.). Ako bi definirano tržište bilo šire od Češke, tržišni udio ČEZ-a bio bi znatno manji, što bi dodatno smanjilo mogućnost ČEZ-a da svojim utjecajem na ponašanje EDU-a II negativno utječe na tržišno natjecanje. Isto tako, ako bi definicija mogućeg tržišta bila uža, odnosno ako bi se češko tržište električne energije promatralo zasebno, međusobna povezanost češkog sustava sa susjednim zemljama znatno ograničava svako takvo ponašanje.
- (546) Komisija stoga smatra da potpora ne dovodi do povećanja tržišne koncentracije i ima ograničen učinak na ulaganja.

Mogućnost da ČEZ manipulira cijenama i zadrži kapacitete

- (547) Prema ACER-u⁽²³²⁾, do manipulativnog zadržavanja kapaciteta dolazi, na primjer, „kad sudionik na tržištu koji ima relativnu sposobnost utjecati na cijenu ili odnos ponude i potražnje veleprodajnog energetskog proizvoda neopravdano odluči da neće nuditi ili da će ekonomski zadržati raspoloživi proizvodni, skladišni ili transportni kapacitet na tržištu. Konkretno, zadržavanje kapaciteta za proizvodnju električne energije odnosi se na praksu sprečavanja konkurentne ponude raspoložive proizvedene količine na veleprodajnom tržištu električne energije iako bi njezino konkurentno nuđenje dovelo do profitabilnih transakcija po prevladavajućim tržišnim cijenama.” Stoga valja ocijeniti može li predmetni sudionik na tržištu takvim ponašanjem utjecati na cijenu ili odnos ponude i potražnje na veleprodajnom tržištu električne energije.
- (548) Češka je tvrdila da grupa ČEZ neće imati gospodarske poticaje ni mogućnost da ograničavanjem proizvodnje EDU-a II poveća cijene na veleprodajnom tržištu. Prvo, Češka navodi da u hipotetskom scenariju u kojem EDU II ne bi proizvodio električnu energiju tijekom cijele jedne godine grupa ČEZ ni približno ne bi mogla nadoknaditi gubitak prihoda dodatnim prihodima ostvarenima prodajom nezaštićenog dijela proizvodnje sljedeće godine. Ističe činjenicu da bi smanjena proizvodnja EDU-a II značila gubitak novčanih tokova i da u slučaju znatnog smanjenja faktora opterećenja ne bi bilo gotovine dostupne za servisiranje duga, što bi potencijalno dovelo do toga da EDU II ne može otplaćivati povratnu financijsku pomoć ili čak do toga da novčani tokovi ne bi bili dovoljni za pokrivanje operativnih troškova.

⁽²³²⁾ https://acer.europa.eu/sites/default/files/documents/en/remit/Documents/ACER_Guidance_on_REMIT_application_6th_Edition_Final.pdf.

- (549) Kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 39., projekt je od ključne važnosti za grupu ČEZ, a to će posebno biti tako nakon postupnog zatvaranja postojećih postrojenja za proizvodnju električne energije iz ugljena i potencijalno onih za proizvodnju električne energije iz nuklearnih izvora, koje se očekuje do 2033. kad je riječ o elektranama na ugljen te u razdoblju od 2045. do 2047. kad je riječ o nuklearnim elektranama. Očekuje se da će projekt doprinijeti povećanju EBITDA-e grupe ČEZ od [10 – 20] % te bi stoga svako ponašanje koje bi moglo dovesti do smanjenja financijskih rezultata projekta znatno utjecalo na financijske rezultate grupe ČEZ.
- (550) Drugo, Komisija napominje da formula za naknadu iz ugovora o kupnji sadržava ugrađene elemente kojima se znatno ograničavaju koristi koje bi korisnik mogao ostvariti manipulativnim zadržavanjem kapaciteta. Kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 533., zlouporaba koja dovodi do viših tržišnih cijena (kao što je zadržavanje kapaciteta) ublažena je jer bi dovela do više referentne cijene, a time i do manjeg iznosa plaćanja na temelju komponente *ex post* namirenja. Iako te zaštitne mjere protiv zadržavanja prestaju nakon isteka ugovora o kupnji, važno je napomenuti da će i dalje postojati ograničeni poticaji za manipulativno zadržavanje kapaciteta. Unatoč tomu što neće biti *ex post* namirenja, zadržavanje neće biti profitabilno za grupu ČEZ zbog velikih troškova rada i održavanja takve elektrane. Nadalje, buduća zlouporaba ograničena je znatnom povezanošću sa susjednim tržištima jer se očekuje da će se okruženje proizvodnje električne energije oslanjati na raznolikiju i razvijeniju kombinaciju izvora energije, što će smanjiti mogućnost utjecaja na cijene zadržavanjem kapaciteta.
- (551) Treće, Češka navodi da se očekuje, s obzirom na visok stupanj povezanosti češkog tržišta električne energije s Austrijom, Njemačkom, Poljskom i Slovačkom, da projekt neće imati nikakav ili će imati vrlo ograničen utjecaj na određivanje cijena u Češkoj u razdoblju od 2030. do 2050. jer se očekuje da će se tržišna cijena za međusobno povezanu regiju u velikoj većini sati temeljiti na cijeni električne energije proizvedene izvan Češke. Naime, kako je detaljnije navedeno u bilješci 139., Češka je posebno dobro povezana sa susjednim elektroenergetskim sustavima, koji stoga mogu znatno utjecati na formiranje cijena na češkom tržištu. To je u skladu s nalazima izvješća društva Oxera, u kojem je procijenjena tehnologija za određivanje cijena na češkom tržištu električne energije u razdoblju od 2030. do 2050. i zaključeno je da će projekt biti prihvatitelj cijena jer će cijenu u velikoj većini sati određivati vanjski proizvođači, a u preostalim satima uglavnom češke elektrane na plin i lignit. Budući da je u mreži sve više energije proizvedene iz obnovljivih izvora, očekuje se i da će se broj sati s nultom cijenom znatno povećati i dosegnuti oko 16 % do 2050.
- (552) Komisija napominje da su ti zaključci u skladu s nalazima analize ⁽²³³⁾ Zajedničkog istraživačkog centra (JRC) Komisije, koja pokazuje da su 2022. zbog zemljopisnog položaja i visoke razine kapaciteta za međusobno povezivanje cijene na češkom tržištu električne energije pretežno bile pod utjecajem tržišne dinamike susjednih zemalja, što je vidljivo iz činjenice da je udio sati u kojima su cijene određivali vanjski proizvođači iznosio više od 90 % u Češkoj, što je jedan od najviših udjela u EU-u. Jedan od glavnih čimbenika koji utječu na cijene električne energije u Češkoj je susjedno njemačko tržište, koje zbog svoje velike veličine i rastuće proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora sve više utječe na cjenovne obrasce svojih trgovinskih partnera. Budući da Njemačka trguje sve većim količinama električne energije sa svojim susjednim zemljama, fluktuacije u Njemačkoj sve više utječu i na njihove cijene električne energije ⁽²³⁴⁾. Zapravo, češke cijene električne energije po satu na tržištu za dan unaprijed bile su gotovo jednake (odnosno razlikovale su se za manje od 1 %) u 48 % sati u razdoblju od 2021. do 2023. ⁽²³⁵⁾ Prema analizi JRC-a očekuje se da će se isti trend nastaviti u razdoblju do 2030., kad se očekuje da će vanjski proizvođači određivati cijene u približno 80 % sati u Češkoj. Očekuje se da će 2030. tehnologija za određivanje cijena na češkom tržištu električne energije biti prirodni plin (oko 50 % vremena), nakon čega slijede lignit, nafta, obnovljivi izvori energije i nuklearna energija.

⁽²³³⁾ Redoslijed vrijednosti i dinamika određivanja cijena na europskim tržištima električne energije dostupni su na poveznici: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC134300>.

⁽²³⁴⁾ BloombergNEF: *EU Power Weekly: Identifying Europe's 'Macrogrids'*, 10. veljače 2020.

⁽²³⁵⁾ Platforma za transparentnost ENTSO-E-a.

- (553) Četvrto, Češka tvrdi da se rezultati na tržištu električne energije mogu znatno razlikovati između razdoblja obračuna po satu i da ukupni udjeli na tržištu proizvodnje energije ne pružaju potpunu sliku tržišne snage. Češka smatra da su pokazatelji kao što je indeks preostale ponude ⁽²³⁶⁾ korisni za procjenu sposobnosti proizvođača da djeluje neovisno o svojim konkurentima jer se njima mjeri u kojem je opsegu proizvodnje određeni proizvođač potreban kako bi se zadovoljila preostala potražnja. Kako je vidljivo iz analize u izvješću društva Oxera, očekuje se da će se ključna važnost ČEZ-a prema indeksu preostale ponude znatno smanjiti od 2030. do 2050. Iako se očekuje da će 2030. ČEZ biti ključan u gotovo svim satima, udio sati u kojima je ČEZ ključan trebao bi se smanjiti ispod 10 % do 2050. Važno je napomenuti da na taj trend tek neznatno utječe stavljanje projekta u pogon jer se zbog projekta ključna važnost ČEZ-a povećava za samo 14 %, a očekuje se da će taj učinak nestati do 2050. Komisija napominje da se vjerojatnost manipuliranja cijenama općenito povećava kad ČEZ ima vladajući položaj. Kad je riječ o situaciji u kojoj su tržišni udjeli proizvođača općenito veći od 50 % na određenom relevantnom tržištu, postoji pretpostavka vladajućeg položaja jer su vrlo veliki udjeli sami po sebi, osim u iznimnim okolnostima, dokaz postojanja vladajućeg položaja ⁽²³⁷⁾. Isto tako, pri ocjeni vladajućeg položaja tržišni udjeli samo su početna točka i potrebno je uzeti u obzir druge aspekte ⁽²³⁸⁾. Komisija u tom kontekstu napominje da će se tržišni udjeli ČEZ-a u proizvodnji električne energije s vremenom smanjivati, a posebno će se znatno smanjiti 2040. te će do 2050. u svakom slučaju biti ispod 45 %. Nadalje, Komisija nije utvrdila nikakve naznake da trendovi u pogledu ključne važnosti ČEZ-a nisu točni i uvjerljivi. Konkretno, iz primjedaba trećih strana vidljivo je da je moguće narušavanje tržišta zbog projekta izazvalo zabrinutost samo u vrlo ograničenoj mjeri.
- (554) Peto, Češka je uputila na nalaze izvješća društva Oxera prema kojima će stavljanje elektrane EDU II u pogon imati mali učinak jer će se cijena električne energije na češkom tržištu smanjiti za oko 2 EUR po MWh u razdoblju od 2040. do 2050.
- (555) Kao zaključak, Komisija na temelju prethodnih argumenata smatra da je narušavanje tržišnog natjecanja u obliku potencijalnog zadržavanja kapaciteta svedeno na najmanju moguću razinu. Osim toga, Komisija smatra da su, u okviru mjere kako je trenutačno osmišljena, rizici tržišne likvidnosti koji bi mogli nastati neznatni, a učinci na cijene, ulaganja i prekogranične tokove svedeni na najmanju moguću mjeru.

8.3.3.6.4. Uloga SPN-a na tržištu

- (556) U odluci o pokretanju postupka Komisija je na početku smatrala da je SPN u svojem tadašnjem obliku općenito prikladna struktura za ublažavanje mogućih problema povezanih s tržišnim natjecanjem. Međutim, i dalje je bilo teško ocijeniti učinak te strukture, a posebno uloge SPN-a, na tržište jer je Češka kontinuirano mijenjala strukturu projekta i stoga nije bilo dovoljno utvrđenih informacija. Zbog toga je Komisija izrazila sumnje u pogledu učinaka SPN-a na tržište.
- (557) Nakon odluke o pokretanju postupka Češka je u nekoliko podnesaka dodatno pojasnila ulogu SPN-a na tržištu u Češkoj (vidjeti uvodne izjave od 273. do 278.).
- (558) Uzimajući u obzir te podneske, Komisija zaključuje da je Češka u dovoljnoj mjeri pojasnila činjenice zbog kojih je Komisija izrazila sumnje u odluci o pokretanju postupka, među ostalim dostavljanjem dodatnih objašnjenja. Za to navodi razloge u nastavku.

⁽²³⁶⁾ Indeks preostale ponude izračunava se kao omjer između ukupnog raspoloživog kapaciteta, umanjenog za kapacitet predmetnog poduzeća, i preostale potražnje.

⁽²³⁷⁾ Presuda od 3. srpnja 1991., AKZO Chemie BV/Komisija Europskih zajednica, C-62/86, ECLI:EU:C:1991:286, t. 60.

⁽²³⁸⁾ Presuda od 13. veljače 1979., Hoffmann-La Roche & Co./Komisija, 85/76, ECLI:EU:C:1979:36, t. od 39. do 41.

- (559) Prvo, Komisiju je zabrinjavala autonomija SPN-a, a posebno to hoće li SPN u dovoljnoj mjeri djelovati kao privatni subjekt čiji je cilj ostvariti maksimalnu dobit. Stoga je važno da SPN i EDU II ne mogu koordinirati rad nuklearne elektrane s jedne strane i trgovanje proizvedenom električnom energijom s druge strane. ČEZ je jedini dioničar EDU-a II (vidjeti odjeljak 3.2.1.), ali udjele u SPN-u ima isključivo Češka, što ČEZ-u onemogućuje bilo kakvu koordinaciju. Međutim, s obzirom na to da Češka ima udio koji mu omogućuje kontrolu i u ČEZ-u (vidjeti uvodnu izjavu 32.) i u SPN-u, Češka bi sama mogla koordinirati rad nuklearne elektrane s jedne strane i trgovinsko ponašanje SPN-a s druge strane kako bi povećala dobit ČEZ-a.
- (560) Komisija napominje da je u upravljačkoj strukturi SPN-a donošenje odluka o njegovoj strategiji trgovanja odvojeno od EDU-a II, što osigurava autonomiju i smanjuje rizike od neprimjerenih utjecaja. To je posebno važno jer je zbog toga malo vjerojatno da će Češka iskoristiti svoju kontrolu nad ČEZ-om, a time i nad EDU-om II, s jedne strane te svoju kontrolu nad SPN-om s druge strane kako bi povećala dobit ČEZ-a, od koje potencijalno i neizravno ostvaruje korist zahvaljujući isplati dividendi, povećanju proizvodnog kapaciteta ČEZ-a i istodobnoj novoj vertikalnoj vezi s veleprodajnim i maloprodajnim tržištem preko SPN-a. Komisija smatra da se na taj način osigurava da funkcioniranje i strategija trgovanja SPN-a neće biti pod utjecajem interesa jednog od sudionika na tržištu (ČEZ) i da će ostati usklađeni sa sigurnošću opskrbe i pristupačnim cijenama energije kao širim ciljevima od javnog interesa.
- (561) Drugo, zabrinjavala je mogućnost da struktura SPN-a naruši tržišne signale, posebno u vezi sa dispečiranjem elektrane. Međutim, prema revidiranom ugovoru o kupnji SPN nema utjecaja na odluku elektrane o dispečiranju, koja je u potpunosti pod kontrolom EDU-a II. Kako je zaključeno u odjeljku 8.3.3.5.1.2., formulom za naknadu osiguravaju se dostatni poticaji za učinkovit rad EDU-a II na tržištu električne energije, što ograničava narušavanje tržišnog cjenovnog signala ili redosljeda vrijednosti.
- (562) Nadalje, Komisija napominje da analiza društva Oxera⁽²³⁹⁾, kako ju je navela Češka, upućuje na to da stavljanje nuklearne elektrane u pogon neće znatno utjecati na veleprodajne cijene električne energije ili položaj ČEZ-a na tržištu. Nuklearna elektrana ne bi znatno utjecala na veleprodajne cijene električne energije, što potvrđuje da rad SPN-a i stavljanje elektrane u pogon neće narušiti tržišnu dinamiku ili dati neopravdanu prednost određenim sudionicima.
- (563) Treće, veliki problem bila je neizvjesnost u pogledu načina na koji bi SPN prodavao svoju električnu energiju, posebno industrijskim potrošačima. Kako bi odgovorila na taj problem, Češka se obvezala na to da će SPN najmanje 70 % električne energije koju proizvede EDU II prodati na burzama (vidjeti uvodnu izjavu 112.), a ostatak na dražbama na koje se primjenjuju uvjeti kojima se sprečava narušavanje tržišnog natjecanja na tržištima električne energije (vidjeti uvodnu izjavu 113.).
- (564) Češka je objasnila da će predviđeni parametri budućih dražbi nuklearne energije uključivati procijenjene veličine lotova od 1 do 10 MW i trajanje ugovora o dražbi od godinu dana, tri mjeseca ili kraće. Dražbe će se organizirati prema načelu plaćanja prema ponudi, a minimalna cijena bit će unaprijed utvrđena i objavljena najranije jedan do dva dana prije zatvaranja nadmetanja. Nadalje, dražbe se provode jednom u tri mjeseca do jednom godišnje, uz transparentna pravila o razdoblju najave od 30 dana prije početka dražbe. Naposljetku, dražbe neće trajati dulje od sedam kalendarskih dana, a rezultati će se objaviti u narednom tjednu. To se odnosi na dražbe tijekom i nakon razdoblja ugovora o kupnji. Ti predviđeni parametri dovoljno su jasni da se doista može očekivati da će se dražbe provoditi na nediskriminirajući način i omogućiti dovoljno velikoj skupini sudionika na tržištu da učinkovito i transparentno podnese ponude.

(²³⁹) Vidjeti izvješće društva Oxera.

- (565) U iznimnim okolnostima EDU II ima pravo izravno prodavati električnu energiju na veleprodajnom tržištu. Međutim, to se događa samo ako SPN ne ispuni svoju obvezu preuzimanja na temelju ugovora o kupnji. U tim okolnostima elektrana i dalje radi, a električnu energiju treba plasirati na tržište. Zamjenska mogućnost da EDU II izravno prodaje električnu energiju stoga se čini razumnom. Međutim, potrebno je spriječiti da se time EDU-u II omogući zaobilaženje svih uspostavljenih ograničenja čija je svrha zajamčiti nediskriminirajuću prodaju električne energije. Komisija napominje da se Češka obvezala na to da će u tom slučaju EDU II prodati svu proizvedenu električnu energiju na promptnom tržištu kao prihvatitelj cijena. Pritom EDU II ne može odabrati određenog kupca (jer se prodaja odvija na anonimnoj burzi) niti odrediti cijenu ili uvjete prodaje (jer se standardni proizvodi prodaju po graničnoj cijeni na burzi). To je u skladu i s temeljnim problemom koji treba riješiti: ako SPN ne preuzme proizvedenu električnu energiju, potrebno je brzo rješenje za prodaju energije proizvedene u elektrani. Brzo i pouzdano rješenje za to je sudjelovanje na promptnom tržištu u ulozi prihvatitelja cijena. S obzirom na te obveze Komisija smatra da zamjensko rješenje da EDU II iznimno izravno prodaje električnu energiju ne dovodi do dodatnih problematičnih pitanja u pogledu tržišnog natjecanja.
- (566) Čak i u iznimnim slučajevima kad se likvidnost relevantnih burzi znatno smanji, ti se uvjeti trgovanja ne bi promijenili, a SPN može samo privremeno prilagoditi udio dodjele proizvedene električne energije trgovinskim platformama. Konkretnije, u tim bi se slučajevima 50 % proizvedene električne energije moglo prodavati na burzama, a 50 % na dražbama (vidjeti uvodne izjave 117. i 118.). Transparentnim radom jamči se jednak pristup proizvedenoj električnoj energiji i jača integritet tržišta.
- (567) Četvrto, Češka je pružila jamstva da će SPN i ČEZ djelovati neovisno i imati zasebne upravljačke i rukovodeće strukture. Eventualna eksternalizacija aktivnosti trgovanja SPN-a provela bi se na temelju nediskriminirajućeg javnog natječaja te bi se zajamčilo da nijedan subjekt nema neopravdanu prednost. Međutim, kad je riječ o ČEZ-u, SPN ne smije eksternalizirati trgovanje električnom energijom grupi ČEZ ili subjektima koji su dio grupe ČEZ (vidjeti uvodnu izjavu 46.). Tom obvezom Češke jamči se da ČEZ neće u praksi zadobiti kontrolu nad prodajom električne energije koju proizvede EDU II na temelju delegiranja i tako izbjeći učinke strukture SPN-a.
- (568) Komisija napominje da će ČEZ nadzirati poslovanje EDU-a II kao nositelj projekta i jedini dioničar EDU-a II. Izravno sudjelovanje ČEZ-a bit će ograničeno na osiguravanje vlasničkog kapitala EDU-u II i eventualno na pružanje aktivnosti zajedničkih službi EDU-u II po tržišnim uvjetima.
- (569) Komisija napominje i da će upravljačka struktura ČEZ-a biti odvojena od EDU-a II, korisnika državne potpore (kao projektanta, vlasnika i operatora nuklearne elektrane). EDU II bit će zasebna pravna osoba sa zasebnim upravnim odborom i rukovodstvom s fiducijarnom dužnošću prema EDU-u II. EDU-om II neovisno će se financijski i operativno upravljati te će podlijevati regulatornom nadzoru. Imat će definiranu strukturu izvješćivanja uspostavljenu za potrebe komunikacije s ČEZ-om kao matičnim društvom. Upravljačkom strukturom osigurat će se neovisnost EDU-a II od ČEZ-a jer će se na taj način u praksi ograničiti mogućnost ČEZ-a da se neopravdano upliće u svakodnevno poslovanje EDU-a II. EDU II djelovat će na temelju poticaja osiguranih formulom za naknadu u skladu s vlastitom poslovnom strategijom. Komisija zaključuje da je dostavljanjem dodatnih objašnjenja o odnosu između SPN-a, EDU-a II i ČEZ-a Češka u dovoljnoj mjeri pojasnila činjenice zbog kojih je Komisija izrazila sumnje u odluci o pokretanju postupka.
- (570) Komisija je potvrdila da postoji mogućnost neprimjerenog utjecaja ako se aktivnosti trgovanja SPN-a eksternaliziraju. Međutim, ti su rizici znatno ublaženi time što je Češka preuzela obvezu provedbe otvorenog, nediskriminirajućeg natječaja za svaku takvu eksternalizaciju, osim eksternalizacije ČEZ-u, u kombinaciji s ugovornim odredbama na temelju kojih SPN zadržava odgovornost za strategiju trgovanja.
- (571) Uzimajući u obzir prethodno navedeno Komisija zaključuje da je Češka na odgovarajući način otklonila prvotno iznesene sumnje. Opisane mjere i uspostavljene zaštitne mjere jamče funkcionalnost i odgovarajuću konkurentnost tržišta. Komisija stoga više nema sumnji u učinak predložene uloge SPN-a na tržište.

8.3.3.6.5. Zaključak o neopravdanim negativnim učincima na tržišno natjecanje i trgovinu

- (572) Komisija na temelju razmatranja u odjeljcima 8.3.3.6.1., 8.3.3.6.2., 8.3.3.6.3. i 8.3.3.6.4. te uzimajući u obzir obveze koje je ponudila Češka zaključuje da je mogućnost narušavanja tržišnog natjecanja općenito ograničena.

8.3.4. Razmatranje pozitivnih učinaka potpore u odnosu na negativne učinke na tržišno natjecanje i trgovinu

- (573) Na temelju pažljive ocjene iznesene u odjeljku 8.3.2. ove Odluke Komisija potvrđuje da je paket mjera usmjeren na promicanje ulaganja u nuklearnu energiju i stoga doprinosi razvoju gospodarske djelatnosti, tj. proizvodnji električne energije iz nuklearnih izvora, ali i sigurnosti opskrbe električnom energijom.
- (574) Komisija prima na znanje i da bi se na temelju obveze primjene kriterija tehničke provjere za gospodarske djelatnosti u sektoru nuklearne energije kako je utvrđeno u Uredbi o taksonomiji EU-a ta djelatnost smatrala okolišno održivim ulaganjem u skladu s tom uredbom.
- (575) Komisija potvrđuje da se provedba ulaganja ne bi mogla očekivati bez potpore koja obuhvaća sve tri mjere koje čine paket potpore. Potpora je stoga nužna za razvoj te gospodarske djelatnosti.
- (576) Komisija je utvrdila da je kombinacija ugovora o kupnji čije je trajanje skraćeno na 40 godina, povratne financijske pomoći i mehanizma zaštite od promjene zakona, kako su strukturirani u prijavljenim mjerama, primjeren instrument. U formalnom ispitnom postupku nisu izneseni dokazi da bi druge mjere s manjim učincima narušavanja bile jednako djelotvorne.
- (577) Potpora će se dodijeliti proporcionalno jer korisnik neće zadržati dodatnu dobit koja premašuje ono što je nužno za osiguravanje gospodarskog rada i održivosti nuklearne elektrane. Skraćenim trajanjem ugovora o kupnji postiže se potpuna izloženost elektrane cjenovnim rizicima nakon povrata troška kapitala.
- (578) Konkretno, Komisija napominje da se i tijekom razdoblja ugovora o kupnji formulom za naknadu osiguravaju snažni poticaji EDU-u II da učinkovito upravlja elektranom i odgovori na tržišne cijene služeći se postojećim fleksibilnim kapacitetima.
- (579) S obzirom na redovito preispitivanje jasno definiranih ulaznih vrijednosti financijskog modela, koje se pritom mogu smanjiti ili povećati, zajamčeno je da postojeće znatne neizvjesnosti u pogledu troškova kapitala i operativnih troškova neće dovesti do prekomjerne naknade za korisnika. Primjenom mehanizma podjele dobiti dodatno se osigurava da EDU II i dalje ima poticaje za što učinkovitiji rad te da veći povrat na kapital dijeli s državom, čime se ograničava prekomjerna naknada u slučaju da su kretanja troškova ili prihoda bolja od očekivanih.
- (580) Ciljna stopa povrata na kapital od [9 do 11] % proporcionalna je s obzirom na rizik projekta i njome se uzimaju u obzir učinci mjera potpore na smanjenje rizika.
- (581) Komisija napominje i da ČEZ neće kontrolirati aktivnosti trgovanja SPN-a i da će podlijeagati ograničenjima u pogledu poticaja i mogućnosti zlouporabe svakog jačanja položaja na tržištu kao posljedice mjere. Visoka razina povezanosti češkog sustava s onim drugih zemalja također će dovesti do dodatnih ograničenja iskorištavanja tržišne snage. Nadalje, Komisija napominje da se obvezama u pogledu trgovanja osigurava da SPN i potom ČEZ pod nediskriminirajućim uvjetima kontinuirano prodaju električnu energiju svim sudionicima na tržištu, što može poboljšati likvidnost na kratkoročnom veleprodajnom tržištu električne energije i doprinijeti tržišnom natjecanju na maloprodajnim tržištima.
- (582) Komisija na temelju razmatranja iz odjeljka 8.3.3. zaključuje da su moguća narušavanja tržišnog natjecanja općenito ograničena ako se uzmu u obzir obveze koje su ponudili češka tijela i korisnik potpore.

(583) Nakon temeljitog razmatranja i uzimanja u obzir ponuđenih obveza Komisija je došla do zaključka da je narušavanje tržišnog natjecanja koje proizlazi iz mjere minimalno te da ga neutraliziraju pozitivni učinci mjera.

8.3.5. *Zaključak o spojivosti potpore*

(584) Na temelju provedene ocjene i s obzirom na posebne okolnosti ovog predmeta Komisija smatra da je paket mjera koji su prijavila i naknadno izmijenila češka tijela, uključujući preuzete obveze, spojiv s unutarnjim tržištem u skladu s člankom 107. stavkom 3. točkom (c) UFEU-a.

9. ZAKLJUČAK

(585) Izmijenjena mjera spojiva je s unutarnjim tržištem na temelju članka 107. stavka 3. točke (c) UFEU-a.

(586) Komisija napominje da joj je na ocjenu dostavljen nacrt uvjeta ugovora o kupnji, sporazuma s ulagačem i povratne financijske pomoći kako su ih dotad dogovorili češka država, ČEZ i EDU II. Češka tijela izjavljuju da će ostatak uvjeta, kao i konačna verzija financijskih dokumenata, sadržavati standardne klauzule koje bi svaki ulagač tražio za sličan projekt (vidjeti uvodnu izjavu 194.). Budući da Komisija nije imala priliku provjeriti konačnu verziju dokumenata, češka tijela morat će obavijestiti Komisiju ako se u njima izmijeni mjera u odnosu na ono kako je predstavljena u ovoj Odluci,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Potpora koju Češka planira provesti radi potpore izgradnji i radu nove nuklearne elektrane na lokaciji Dukovany spojiva je s unutarnjim tržištem.

Članak 2.

Ova je Odluka upućena Češkoj Republici.

Sastavljeno u Bruxellesu 30. travnja 2024.

Za Komisiju
Margrethe VESTAGER
Izvršna potpredsjednica

PRILOG

Ulazni podaci za financijski model koji podliježu promjenama

Nakon natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju

Ulazni podatak	Opis ulaznog podatka	List	Redak	Obrazloženje ažuriranja
Trajanje druge faze razvoja	Trajanje druge faze razvoja projekta	Inp_C	43	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Točno vrijeme potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Trajanje razdoblja izgradnje	Trajanje razdoblja izgradnje projekta	Inp_C	47	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Točno vrijeme potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Razdoblje punog rada	Trajanje razdoblja punog rada projekta (osim probnog rada)	Inp_C	51	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Točno vrijeme potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Osnovni kapitalni izdaci – druga faza razvoja	Trošak druge faze razvoja projekta	Inp_C	59	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Troškovi će se potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Osnovni kapitalni izdaci – faza izgradnje	Trošak faze izgradnje projekta	Inp_C	60	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Troškovi će se potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Bruto kapacitet elektrane	Bruto kapacitet elektrane (bez odbitka za vlastitu potrošnju)	Inp_C	112	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Parametar ovisi o tehničkim specifikacijama elektrane i potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Vlastita potrošnja	Količina potrošnje koja je potrebna za rad elektrane	Inp_C	113	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Parametar ovisi o tehničkim specifikacijama elektrane i potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.

Ulazni podatak	Opis ulaznog podatka	List	Redak	Obrazloženje ažuriranja
Raspoloživost tijekom probnog razdoblja	Raspoloživost elektrane tijekom probnog razdoblja	Inp_C	132	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Parametar ovisi o tehničkim specifikacijama elektrane i potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Raspoloživost nakon probnog razdoblja	Raspoloživost elektrane tijekom razdoblja punog rada	Inp_C	135, 138	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Parametar ovisi o tehničkim specifikacijama elektrane i potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Raspodjela kapitalnih izdataka za drugu fazu razvoja	Profil potrošnje u drugoj fazi razvoja projekta	Inp_V	43 – 48 (izabrano u retku 65 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Troškovi i točno vrijeme potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Raspodjela kapitalnih izdataka za izgradnju	Profil potrošnje u fazi izgradnje	Inp_V	53 – 61 (izabrano u retku 66 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Troškovi i točno vrijeme potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Pretpostavke o raspoloživosti	Godišnji profil raspoloživosti elektrane	Inp_V	70 – 82 (izabrano u retku 138 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Parametri koji utječu na pretpostavke o raspoloživosti ovise o tehničkim specifikacijama elektrane i potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju. Međutim, ažuriranje ne može dovesti do smanjenja pretpostavki o raspoloživosti iz financijskog modela od 15. ožujka 2024. koje se temelje na projektu elektrane koji je u skladu s minimalnim europskim komunalnim zahtjevima za nuklearne elektrane s lakovodnim reaktorima.
Varijabilni troškovi	Troškovi koji su u velikoj mjeri određeni proizvodnjom elektrane (npr. gorivo, zbrinjavanje neradioaktivnog otpada, rezervacije za stavljanje izvan pogona)	Inp_V	143 – 220 (izabrano u retku 226 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Troškovi će se potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Fiksni troškovi	Troškovi koji će nastati bez obzira na proizvodnju elektrane (npr. plaće, uredski materijal, sigurnost)	Inp_V	237 – 279 (izabrano u retku 225 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Troškovi će se potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.

Ulazni podatak	Opis ulaznog podatka	List	Redak	Obrazloženje ažuriranja
Trošak životnog ciklusa	Troškovi koji će nastati u okviru zamjene i većih popravaka dijelova u nuklearnoj elektrani	Inp_V	286 – 295 (izabrano u retku 227 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Troškovi će se potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Operativni troškovi	Profil vrijednosti parametra c u formuli za naknadu	Inp_V	502 – 506	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Troškovi će se potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Dodatni troškovi zbog prilagodbe opterećenju	Troškovi koji nisu obuhvaćeni drugim troškovnim stavkama, a ovise o radu elektrane koji je prilagođen opterećenju	Inp_V	300 – 304 (odabrano u retku 228 na listu Inp_C)	Opravdano ishodom natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju (troškovi će se utvrditi na temelju tehničke specifikacije ponuditelja).
Početni dug – fiksna/ promjenjiva kamatna stopa	Utvrđuje se je li kamatna stopa za povratnu financijsku pomoć fiksna ili promjenjiva	Inp_C	337	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir uvjeti povratne financijske pomoći.
Početni dug – kamatna stopa – marža tijekom rada	Trošak duga za povratnu financijsku pomoć u fazi rada	Inp_C	346 – 356	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir uvjeti povratne financijske pomoći.
Početni dug – naknade	Naknade povezane s osiguravanjem povratne financijske pomoći	Inp_C	359 – 361	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir uvjeti povratne financijske pomoći.
Način otplate rezervnog duga	Opcija za otplatu glavnice bilo kojeg rezervnog duga	Inp_C	376	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir uvjeti povratne financijske pomoći.

Ulazni podatak	Opis ulaznog podatka	List	Redak	Obrazloženje ažuriranja
Rezervni dug – fiksna/ promjenjiva kamatna stopa	Utvrđuje se je li kamatna stopa za rezervni dug fiksna ili promjenjiva	Inp_C	380	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir uvjeti povratne financijske pomoći.
Rezervni dug – kamatna stopa – marža tijekom rada	Trošak duga za rezervni dug u fazi izgradnje	Inp_C	389 – 399	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir uvjeti povratne financijske pomoći.
Rezervni dug – naknade	Naknade povezane s osiguravanjem rezervnog duga	Inp_C	402 – 404	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir uvjeti povratne financijske pomoći.
Amortizacija troškova goriva	Trajanje amortizacije troškova goriva	Inp_C	230	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Parametar ovisi o tehničkim specifikacijama elektrane i potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Amortizacija troškova životnog ciklusa	Trajanje amortizacije troškova životnog ciklusa	Inp_C	233	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Parametar ovisi o tehničkim specifikacijama elektrane i potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Dani obrtnog kapitala	Dani između proizvodnje električne energije i plaćanja	Inp_C	251 – 253	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju (uvjeti plaćanja s pružateljem usluga projektiranja, nabave i izgradnje i sa SPN-om). Trenutačna pretpostavka u modelu može se ažurirati kako bi se uskladila s uvjetima povlačenja i otplate povratne financijske pomoći i svim ugovornim odredbama ugovora o projektiranju, nabavi i izgradnji.
Početak razdoblja aktivnog financiranja duga	Početak povlačenja povratne financijske pomoći	Inp_C	276	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Točno vrijeme povezano je s početkom druge faze razvoja i potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Ograničenje dividendi zadržanom dobiti	Utvrđuje se jesu li dividende ograničene zadržanom dobiti	Inp_C	455	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. U natječaju za projektiranje, nabavu i izgradnju utvrdit će se troškovi izgradnje, a time i iznos duga te konačna struktura financiranja. Osim toga, oblik vlasničkog kapitala mogao bi utjecati na taj ulazni podatak.

Ulazni podatak	Opis ulaznog podatka	List	Redak	Obrazloženje ažuriranja
Profil referentne količine (k)	Profil vrijednosti za parametar k u formuli za naknadu	Inp_V	473 – 485 (izabrano u retku 185 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Parametar ovisi o tehničkim specifikacijama elektrane i potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Profil parametra alfa	Profil vrijednosti za parametar alfa u formuli za naknadu	Inp_V	489 – 493 (izabrano u retku 187 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Parametar ovisi o tehničkim specifikacijama i operativnim troškovima elektrane te će se potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Pretpostavke o prilagodbi opterećenju – kopirano iz modela prihoda – % prihoda	Učinak na prihode koji proizlaze iz prilagodbe opterećenju (modeliran u modelu prihoda)	Inp_V	523 – 540 (izabrano u retku 198 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Parametri koji utječu na pretpostavke o mogućnosti prilagodbe opterećenju ovise o tehničkim specifikacijama elektrane i potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju. Međutim, ažuriranje ne može dovesti do smanjenja pretpostavki o raspoloživosti iz financijskog modela od 15. ožujka 2024. koje se temelje na projektu elektrane koji je u skladu s minimalnim europskim komunalnim zahtjevima za nuklearne elektrane s lakovodnim reaktorima.
Pretpostavke o prilagodbi opterećenju – kopirano iz modela prihoda – % operativnog troška	Učinak na troškove koji proizlaze iz prilagodbe opterećenju (modeliran u modelu prihoda)	Inp_V	536 – 542 (izabrano u retku 199 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzeo u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju. Parametri koji utječu na pretpostavke o mogućnosti prilagodbe opterećenju ovise o tehničkim specifikacijama elektrane i potvrdit će se na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju. Međutim, ažuriranje ne može dovesti do smanjenja pretpostavki o raspoloživosti iz financijskog modela od 15. ožujka 2024. koje se temelje na projektu elektrane koji je u skladu s minimalnim europskim komunalnim zahtjevima za nuklearne elektrane s lakovodnim reaktorima.
Ciljni koeficijent pokrivenosti otplate duga	Ciljni koeficijent pokrivenosti otplate duga za servisiranje ukupnog duga	Inp_C	297, 328 – 330	Opravdano finalizacijom povratne financijske pomoći i natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju (troškovi izgradnje potvrdit će se u okviru natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju).
Ciljna stopa pokrivenosti trajanja kredita	Ciljna stopa pokrivenosti trajanja kredita za servisiranje ukupnog duga	Inp_C	301	Opravdano finalizacijom povratne financijske pomoći i natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju (troškovi izgradnje potvrdit će se u okviru natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju).

Ulazni podatak	Opis ulaznog podatka	List	Redak	Obrazloženje ažuriranja
Ciljna stopa pokrivenosti trajanja projekta	Ciljna stopa pokrivenosti trajanja projekta za servisiranje ukupnog duga	Inp_C	304	Opravdano finalizacijom povratne financijske pomoći i natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju (troškovi izgradnje potvrdit će se u okviru natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju).
Početni dug – rok dospijeća duga i razdoblje moratorija	Ukupni rok dospijeća povratne financijske pomoći	Inp_C	311 – 312	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju i povratna financijska pomoć jer će se troškovi ulaganja i iznos povratne financijske pomoći potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Način otplate početnog duga	Profil otplate glavnice povratne financijske pomoći	Inp_C	329	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju i povratna financijska pomoć jer će se troškovi ulaganja i iznos povratne financijske pomoći potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Podaci o računu rezervi za održavanje	Račun koji se koristi za pokrivanje dijela troškova predviđenog održavanja u utvrđenom razdoblju predviđanja	Inp_C	466 – 472	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju i povratna financijska pomoć jer će se troškovi ulaganja i iznos povratne financijske pomoći potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Račun rezervi za servisiranje duga	Račun koji se koristi za pokrivanje dijela očekivanog servisiranja duga u utvrđenom razdoblju predviđanja	Inp_C	482 – 502	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju i povratna financijska pomoć jer će se troškovi ulaganja i iznos povratne financijske pomoći potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Podaci o računu rezervi za stavljanje izvan pogona	Račun za pokrivanje predviđenih troškova stavljanja izvan pogona	Inp_C	474 – 480	Ažurirano u slučaju povećanja troškova zbog legitimnih razloga.
Rezerva za stavljanje izvan pogona	Profil potrebnih financijskih sredstava za rezervu za stavljanje izvan pogona	Inp_V	310 – 315 (izabrano u retku 477 na listu Inp_C)	Ažurirano u slučaju povećanja troškova zbog legitimnih razloga.
Faktor prilagodbe otplate početnog duga	Faktor prilagodbe otplate glavnice povratne financijske pomoći	Inp_V	354 – 364 (izabrano u retku 330 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju i povratna financijska pomoć jer će se troškovi ulaganja i iznos povratne financijske pomoći potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.

Ulazni podatak	Opis ulaznog podatka	List	Redak	Obrazloženje ažuriranja
Otplata duga s fiksnom stopom	Profil godišnje otplate glavnice duga s fiksnom stopom	Inp_V	378 – 388 (izabrano u retku 335 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju i povratna financijska pomoć jer će se troškovi ulaganja i iznos povratne financijske pomoći potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Promjenjiva stopa za početni dug	Profil promjenjive stope za trošak duga povratne financijske pomoći	Inp_V	390 – 397 (izabrano u retku 340 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzeli u obzir ishod odabira ugovaratelja za projektiranje, nabavu i izgradnju i povratna financijska pomoć jer će se troškovi ulaganja i iznos povratne financijske pomoći potvrditi na temelju odabrane ponude za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Pretpostavke o inflaciji	Makroekonomske pretpostavke povezane s odabranim mehanizmima indeksacije	Inp_V	15 – 24 (izabrano u recima 239 – 245 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se izračunala nominalna vrijednost kapitalnih izdataka iz ulaznih podataka za kapitalne zadatke za izgradnju bez kamata zaprimljenih u okviru natječaja za projektiranje, nabavu i izgradnju.
Stopa PDV-a	Stopa poreza na dodanu vrijednost koja se primjenjuje na projekt	Inp_C	548	Ažurirano u slučaju zakonodavnih promjena u oba smjera (povećanje ili smanjenje u odnosu na početne pretpostavke).
Primjenjivost PDV-a	Stavke prihoda i troškova na koje se primjenjuje PDV	Inp_C	544 – 556	Ažurirano u slučaju zakonodavnih promjena u oba smjera (povećanje ili smanjenje u odnosu na početne pretpostavke).
Porez na dobit – najveća dopuštena kamata kao % EBITDA-e	Najveći dopušteni rashod za kamate izražen kao % EBITDA-e koji se koristi za izračun oporezive dobiti	Inp_C	562	Ažurirano u slučaju zakonodavnih promjena u oba smjera (povećanje ili smanjenje u odnosu na početne pretpostavke).
Stopa poreza na dobit	Stopa poreza na dobit koja se primjenjuje na projekt	Inp_C	576	Ažurirano u slučaju zakonodavnih promjena u oba smjera (povećanje ili smanjenje u odnosu na početne pretpostavke).
Stopa porezno priznatih kapitalnih odbitaka iznad troška amortizacije – skup općih i posebnih stopa	Stope za porezno priznate kapitalne odbitke iznad troška amortizacije	Inp_C	581 – 583	Ažurirano u slučaju zakonodavnih promjena u oba smjera (povećanje ili smanjenje u odnosu na početne pretpostavke).

Ulazni podatak	Opis ulaznog podatka	List	Redak	Obrazloženje ažuriranja
Oporezivanje troškova projekta	Utvrđuje se oporezivanje porezno priznatih kapitalnih odbitaka iznad troška amortizacije povezanih s konkretnim troškovnim stavkama	Inp_C	587 – 589	Ažurirano u slučaju zakonodavnih promjena u oba smjera (povećanje ili smanjenje u odnosu na početne pretpostavke).
Računovodstvena amortizacija	Informacije o računovodstvenoj amortizaciji za različite kategorije imovine	Inp_V	324 – 336	Ažurirano u slučaju zakonodavnih promjena u oba smjera (povećanje ili smanjenje u odnosu na početne pretpostavke).
Porezna amortizacija	Informacije o poreznoj amortizaciji za različite kategorije imovine	Inp_V	338 – 350	Ažurirano u slučaju zakonodavnih promjena u oba smjera (povećanje ili smanjenje u odnosu na početne pretpostavke).

Za vrijeme trajanja ugovora o kupnji

Ulazni podatak	Opis ulaznog podatka	List	Redak	Obrazloženje ažuriranja
Varijabilni troškovi	Troškovi koji su određeni proizvodnjom elektrane (npr. gorivo, zbrinjavanje neradioaktivnog otpada, rezervacije za stavljanje izvan pogona)	Inp_V	143 – 220 (izabrano u retku 226 na listu Inp_C)	Varijabilni troškovi ažurirat će se kako bi se uzela u obzir prekoračenja troškova zbog legitimnih razloga. Varijabilni trošak koji čini parametar c periodično će se ažurirati u okviru preispitivanja formule za naknadu.
Fiksni troškovi	Troškovi koji će nastati bez obzira na proizvodnju elektrane (npr. plaće, uredski materijal, sigurnost)	Inp_V	237 – 279 (izabrano u retku 225 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzela u obzir prekoračenja troškova zbog legitimnih razloga.

Ulazni podatak	Opis ulaznog podatka	List	Redak	Obrazloženje ažuriranja
Dodatni troškovi zbog prilagodbe opterećenju	Troškovi koji nisu obuhvaćeni drugim troškovnim stavkama, a ovise o radu elektrane koji je prilagođen opterećenju	Inp_V	297 – 306 (odabrano u retku 228 na listu Inp_C)	U slučaju da događaj koji je utemeljen na legitimnim razlozima dovede do prekoračenja u obliku dodatnih troškova prilagodbe opterećenju, ulazni podatak „dodatni troškovi zbog prilagodbe opterećenju” ažurirat će se u financijskom modelu u skladu s time. Dodatni troškovi zbog prilagodbe opterećenju također će se ponovno razmotriti i ažurirati u okviru periodičnog preispitivanja formule za naknadu iz ugovora o kupnji.
Prekoračenje kapitalnih izdataka – prva faza razvoja	Količina svakog prekoračenja potrošnje u prvoj fazi razvoja	Inp_C	70	Ažurirano kako bi se uzela u obzir prekoračenja troškova zbog legitimnih razloga.
Prekoračenje kapitalnih izdataka – druga faza razvoja	Količina svakog prekoračenja potrošnje u drugoj fazi razvoja	Inp_C	71	Ažurirano kako bi se uzela u obzir prekoračenja troškova zbog legitimnih razloga.
Prekoračenje kapitalnih izdataka – faza izgradnje	Količina svakog prekoračenja potrošnje u izgradnji	Inp_C	72	Ažurirano kako bi se uzela u obzir prekoračenja troškova zbog legitimnih razloga.
Postotak prekoračenja zbog legitimnih razloga	Udio prekoračenja uzrokovanih problemima zbog legitimnih razloga	Inp_C	77	Opravdano prekoračenjima troškova zbog legitimnih razloga. Ažurirano kako bi se uzela u obzir prekoračenja troškova zbog legitimnih razloga.
Prekoračenje kapitalnih izdataka – prva faza razvoja	Profil svakog prekoračenja potrošnje u prvoj fazi razvoja	Inp_V	415 – 420 (izabrano u retku 83 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzela u obzir prekoračenja troškova zbog legitimnih razloga.

Ulazni podatak	Opis ulaznog podatka	List	Redak	Obrazloženje ažuriranja
Prekoračenje kapitalnih izdataka – druga faza razvoja	Profil svakog prekoračenja potrošnje u drugoj fazi razvoja	Inp_V	425 – 430 (izabrano u retku 84 na listu Inp_C)	Ažurirano kako bi se uzela u obzir prekoračenja troškova zbog legitimnih razloga.
Prekoračenje kapitalnih izdataka – faza izgradnje	Profil svakog prekoračenja potrošnje u izgradnji	Inp_V	435 – 440 (izabrano u retku 85 na listu Inp_C)	Opravdano prekoračenjima troškova zbog legitimnih razloga. Ažurirano kako bi se uzela u obzir prekoračenja troškova zbog legitimnih razloga.
Pretpostavke o inflaciji	Makroekonomske pretpostavke povezane s odabranim mehanizmima indeksacije	Inp_V	15 – 24 (izabrano u recima 239 – 245 na listu Inp_C)	Ažuriranja kako bi se uzela u obzir kretanja vrijednosti odgovarajućih indeksa tijekom vremena. Ažuriranje vrijednosti nadzirat će Ministarstvo industrije i trgovine.
Stopa PDV-a	Stopa poreza na dodanu vrijednost koja se primjenjuje na projekt	Inp_C	548	Ažurirano u slučaju zakonodavnih promjena u oba smjera (povećanje ili smanjenje u odnosu na početne pretpostavke).
Primjenjivost PDV-a	Stavke prihoda i troškova na koje se primjenjuje PDV	Inp_C	544 – 556	Ažurirano u slučaju zakonodavnih promjena u oba smjera (povećanje ili smanjenje u odnosu na početne pretpostavke).
Porez na dobit – najveća dopuštena kamata kao % EBITDA-e	Najveći dopušteni rashod za kamate izražen kao % EBITDA-e koji se koristi za izračun oporezive dobiti	Inp_C	562	Opravdano izmjenama poreznog prava. Ažurirano u slučaju zakonodavnih promjena u oba smjera (povećanje ili smanjenje u odnosu na početne pretpostavke).

Ulazni podatak	Opis ulaznog podatka	List	Redak	Obrazloženje ažuriranja
Stopa poreza na dobit	Stopa poreza na dobit koja se primjenjuje na projekt	Inp_C	576	Ažurirano u slučaju zakonodavnih promjena u oba smjera (povećanje ili smanjenje u odnosu na početne pretpostavke).
Oporezivanje troškova projekta	Utvrđuje se oporezivanje porezno priznatih kapitalnih odbitaka iznad troška amortizacije povezanih s konkretnim troškovnim stavkama	Inp_C	587 – 589	Ažurirano u slučaju zakonodavnih promjena u oba smjera (povećanje ili smanjenje u odnosu na početne pretpostavke).
Profil referentne količine (k)	Profil vrijednosti za parametar k u formuli za naknadu	Inp_V	473 – 485 (izabrano u retku 185 na listu Inp_C)	Referentna količina utvrđivat će se <i>ex ante</i> svakih pet godina. Vrijednost parametra k mijenjat će se za vrijeme trajanja ugovora o kupnji (u okviru periodičnih preispitivanja) kako bi odražavala očekivanu proizvodnju elektrane za svaku godinu na temelju aktivnosti održavanja, a prije učinka rada prilagođenog opterećenju. Taj će se parametar ažurirati i u slučaju postojanja legitimnih razloga.
Profil parametra alfa	Profil vrijednosti za parametar alfa u formuli za naknadu	Inp_V	489 – 493 (izabrano u retku 187 na listu Inp_C)	Parametar alfa utvrđivat će se <i>ex ante</i> svakih pet godina (kako je navedeno u uvodnoj izjavi 97.). Parametar alfa definiran je kao f/c svake godine, a njegovu će vrijednost trebati ažurirati u skladu sa svim ažuriranjima parametra c za vrijeme trajanja ugovora o kupnji.